

ΣΧΟΜΑΒΤΗΛ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ:

Ο ΦΑΚΕΛΟΣ

ΚΟΡΟΒΕΣΗ

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ

ΓΙΩΡΓΟ ΓΡΑΨΑ

ΕΚΝΟΤΕΣ

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ΣΤΑ ΒΑΘΙΑ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 81, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1989, ΔΡΧ 300

Εξώφυλλο:
Η Αριστερά
κολυμπά
στα βαθιά

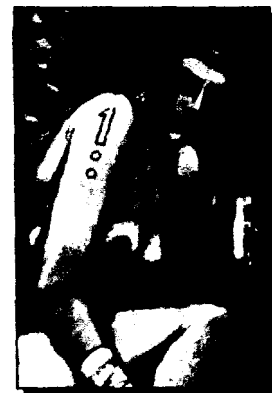
3 Ο δεκάλογος του πολίτη, **5** Τα ΣΥΝ και τα ΠΛΗΝ, **6** Η άλλη Αριστερά στις εκλογές, **9** Κύμβαλα και Σουρντίνες, **10** Στην Ελλάδα, **12** Συζήτηση με τον Γιώργο Γράψα, **14** Η αριστερή ηγεσία του υπ. Δικαιοσύνης και οι φυλακές, **17** Θάνατος του κομμουνισμού: **18** Διάλογος για την οικολογία, **21** Χθεσινή, **22** Οι «τρε-λοι» της Αγιάσου, **24** Το Ναι της Αντίρρησης, **25** Η νέα «αντιναρκωτική» εκστρατεία, **31** Γράμματα, **33** Θε(ά)ματα, **34** Στον κόσμο, **36** Αν. Γερμανία: η ώρα των μαζών, **38** Το τέλος του γκορμπατσισμού, **41** Τσόντες, **43** Οικοπολιτικά, **44** Πολιτισμός, **46** Το κινηματογραφικό φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, **48** Αγγελίες - μηνύματα, **51** Ο πραγματικός «φάκελος Κοροβέση».

☐ Ψηφίσαμε τον Ιούνιο, ψηφίζουμε τώρα, κι ίσως ξαναψηφίσουμε σε λίγο. Δεν νομίζουμε ωστόσο ότι «αναβαθμίστηκε τη λαϊκή συμμετοχή». Αυτό που ίσως αναβαθμίστηκε είναι η ευθύνη της συνασπισμένης αριστεράς που οδεύει με ακλόνητη σιγουριά στο άγνωστο. ☐ Ο Μίκης, πάντα πρωτοπόρος δείχνει το τέρμα του δρόμου. ☐ Το κενό της αριστερής πολιτικής γίνεται ίσως όσο ποτέ φανερό. Το βλέπουν τα μέλη και τα στελέχη του ΚΚΕ που συμπαρατάσσονται με την ΚΝΕ στη διαφοροποίησή της από την πολιτική του Συνασπισμού. Το βλέπουν οι δυνάμεις της «άλλης αριστεράς» που ενώθηκαν στην «ΑΡΙΣΤΕΡΗ Πρωτοβουλία Κομμουνιστών, Ριζοσπαστών Οικολόγων». Το βλέπουν και οι τοίχοι της πρωτεύουσας που σκεπάζονται απ' τα ομοιόμορφα και παρεμφερή συνθήματα του «τρικομματισμού». ☐ Η προεκλογική περίοδος είναι ένας ακόμη θρίαμβος της «νέας εποχής». Όχι πια στις πλαστικές συγκεντρώσεις, ναι στις στημένες συνεντεύξεις. Όχι στην παραδοσιακή προσωπολατρεία, ναι στις τηλεοπτικές αγιογραφίες των ηγετών. Όχι στη δράση των κομμάτων, ναι στην κυριαρχία των διαφημιστών.

27 Η έβδομη συνέχεια του κόμικς του Γιάννη Καλαϊτζή: «Το μαύρο είδωλο της Αφροδίτης».

Το αριστουργηματικό εικονογράφημα των Bilal - Cauvin «Εκτός παιδιάς» απουσιάζει απ' αυτό το τεύχος. Μη χάσετε το επόμενο...

ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Σαράντα χρόνια μετά τη λήξη του εμφύλιου και τρεις μήνες μετά την άρση των συναπειρών του η χώρα ζει τις πιο νηφάλιες εκλογές της ιστορίας της. Όπως πάντα, είναι «οι πιο κρίσιμες για το μέλλον του τόπου». Οι πολύχρωμες απόψεις του ΣΥΝ αναπαριστούν πιστά το κλίμα της ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ που θριαμβεύει. ΛΗΘΗ, πλίνθοι, κέραμοι.

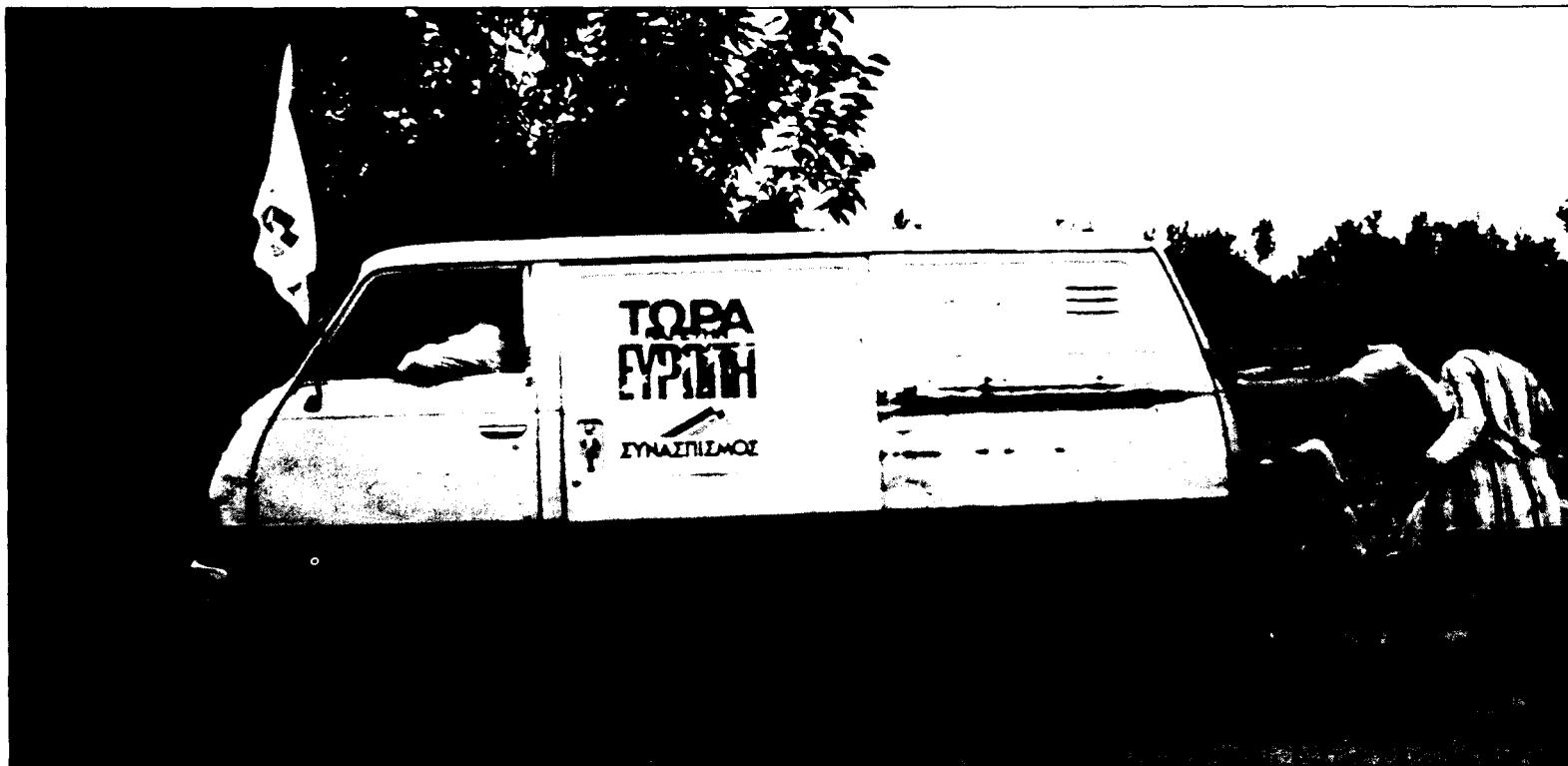
Σαράντα χρόνια πριν τα πράγματα ήταν απλά: Ή με το Σαχαριάδη ή με το βασιλιά. Σήμερα οι ιδέες και τα σύμβολα της Αριστεράς κοσμούν τα ψηφοδέλτια όλου του πολιτικού φάσματος. Κόσμος πάει κι έρχεται. Αστέρες διαμετρήματος και ειδικού κοινού αστερισκοί βελτιώνουν το προφίλ των κομμάτων. Ράλλης, Μίκης, Γλέζος, Μπούτος, Ψαρουδάκης, Αρσένης, Μπριλλάκης, Γιώτας και Μαγκάκης. Λάζαρης, Λουλούδης, Νικολινάκος, Χατζημπίρος, Φαραντούρη γενεές δεκατέσσερις. Μπαίνουν, βγαίνουν, αποστασιοποιούνται ή επανακάμπτουν. Διαχωρίζονται ή συγκλιίνουν. Πολιτικός αμοραλισμός σε αντίστιξη με τον απολίτικο

μοραλισμό της φάσης που προηγήθηκε. Μάλλον η πολιτική κινητικότητα σε συνθήκες κοινωνικής ακινησίας εκφράζει την αναδιοργάνωση των κομμάτων και την αναπροσαρμογή τους στα δεδομένα της νέας, συναινετικής εποχής.

Συναινετικής; Όχι για όλους, όπως δείχνει η παραφωνία της ΚΝΕ. Η μετωπική σύγκρουση που επιλέγει το ΚΚΕ με τους διαφωνούντες, αδιαφορώντας για το πολιτικό κόστος λίγο πριν τις εκλογές, προδίδει τη σπουδή της ηγεσίας του να έχει λυμένα τα χέρια για τους μετεκλογικούς χειρισμούς της.

Εκλογές λοιπόν, ετοιμάσαμε κι εμείς ένα μικρό γλωσσάρι του προεκλογικού ιδιώματος.

Μικρό γλωσσάρι με τις προεκλογικές λέξεις-κλειδιά

Κρίση α'

Κρίση πολιτικής νομιμοποίησης: Αποτέλεσμα της οξύτατης σύγκρουσης ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ. την προηγούμενη περίοδο με αντικείμενο τον έλεγχο του κράτους. Έχει ειπωθεί πολλές φορές ότι η φθορά του ΠΑΣΟΚ οφείλεται πρωταρχικά στην αδυναμία του να ελέγξει τις ενδοαστικές αντιθέσεις και όχι στην -υποτιθέμενη- αποτυχία του να υποτάξει τον λαϊκό παράγοντα στις επιλογές των κυρίαρχων τάξεων. Πιο συγκεκριμένα, η προσπάθεια δημιουργίας ισχυρών οικονομικών πόλων, ιδιαίτερα συγκροτημάτων τύπου, απ' ευθείας συνδεδεμένων με το ΠΑΣΟΚ με τη χρήση δημόσιων πόρων υπερέβαινε την ρυθμιστική - καταναμητική λειτουργία του κράτους και της διοίκησης.

Ο συνεκτικός ιστός της κοινωνικής συμμαχίας που στηριζε το ΠΑΣΟΚ κατά την τελευταία περίοδο, εν πολλοίς παραμένοντας ακόμα πιστή σε αυτό, ήταν η ιδιότυπη -αναπτυξιακή πολιτική- του. Σαν διαπιστώσεις μόνον, αρκεί ν' αναφέρουμε:

- την ιλιγγιώδη αύξηση του ποσοστού κέρδους ισχυρών τομέων του κεφαλαίου
- την δυσανάλογα μικρή αύξηση του μισθού και των κοινωνικών παροχών των εργαζομένων
- το άνοιγμα, με τη μεσολάβηση του κράτους, οικονομικών διαύλων και περιοχών σε νέες αστικές μερίδες και μικροαστικά στρώματα.

Το άνοιγμα αυτό συμβάλλει στην εξάπλωση της προοπτικής της εξαγοράς, της ευνοϊκής μεταχείρισης, της απάτης, της ρεμούλας, της ατομικής λύσης τελικά με κάθε μέσο και εις βάρος της οποιασδήποτε συλλογικότητας ή κοινωνικής

αλληλεγγύης. Υπαρκτές ανέκαθεν αυτές οι στάσεις, ενισχύθηκαν με τη διαμεσολάβηση της πασοκικής διακυβέρνησης και καθορίζουν τον κυρίαρχο κοινωνικό ορίζοντα της παρατεταμένης προεκλογικής περιόδου που ακόμα διανύουμε. Εύλογη σ' αυτά τα πλαίσια είναι η συγκράτηση του εκλογικού ποσοστού του ΠΑΣΟΚ. Οι πρακτικές του αυταρχισμού, της αυθαιρεσίας, της μίζας και του γενικευμένου κοινωνικού κανιβαλισμού, αποτελούν την ενδογώρα της νομιμοποίησης συστατικών στοιχείων της περιόδου που προηγήθηκε, όπως ο αυριανισμός, οι υποκλοπές και η λασπολογία.

Οι πολιτικές λειτουργίες του μεταπολιτευτικού κράτους αποδεικνύονται έτσι ανεπαρκείς για τον έλεγχο που απαιτείται στις συνθήκες της δεύτερης μεταπολιτευτικής περιόδου. Η κρίση νομιμοποίησης συνίσταται στην αδυναμία της πολιτικής να σταθεροποιήσει νέες κοινωνικές συμμαχίες από

Κ τη μία, ενώ δεν μπορεί να επιλύσει με οριστικό τρόπο τις ενδοαστικές αντιθέσεις από την άλλη. Είναι απόλυτα ενδεικτική η οξύτητα διεκδίκησης της νομιμότητας από τα δύο μεγάλα κόμματα. Ένα παιχνίδι που συγκαλύπτεται πίσω από τις δικαιακές μορφές, όπου το ποιος-ποιον προϋποθέτει τον προσηταιρισμό του λαϊκού παράγοντα. Η κυβέρνηση Τζαννετάκη θα απαντήσει κατ' αρχήν σ' αυτό το ερώτημα διαμορφώνοντας τους όρους για την επικείμενη αναμέτρηση. Ο Συνασπισμός παίζει τον ρόλο τριεγγυλητή των κανόνων του παιχνιδιού εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή του στο ολιγοπώλιο της πολιτικής εξουσίας. Το αξιοσημείωτο σ' ολόκληρη αυτή την πορεία είναι ότι διεξάγεται μέσα σε κοινωνική απνοια ή συντηχιακές διεκδικήσεις χωρίς τις κλασικές πολιτικές αναφορές. Αξίζει να τονίσουμε ότι δεν υπάρχει → κρίση εκπροσώπησης, ούτε σταματούν τα κοινωνικά υποκείμενα να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στα πολιτικά κόμματα.

Αυτό γίνεται με περισσότερο έμμεσο και διάχυτο τρόπο. Η Νέα Εποχή μπορεί να εξασφαλίζει την κοινωνική συνοχή χωρίς την άμεση λειτουργία της «πολιτικής» που είχαμε συνηθίσει μέχρι πρόσφατα.

Δ.Κ.

Θεσμοί

Η ρηχότητα της αστικής κοινωνίας στην Ελλάδα παράγει τη νοσταλγία των θεσμών σε αναλογία με την αναζήτηση αντικών: Όπως αυτές αγοράζονται για να χαρίσουν μερικές γενιές «παράδοσης» στους φιλόδοξους επήλυδες της μεσαιας τάξης, έτσι και οι θεσμοί προσφέρουν την αίσθηση ακλόνητων συμβολαίων. Όπως δε, γίνεται υποτίμηση τους (με γερή δόση «λαϊκισμού» αρκεί ο κυρίαρχος «λαός» ως μόνος θεσμός), ανάλογα παρατηρείται και πληθωρισμός: στιδήποτε επιθυμείται να παραμείνει άθικτο και αδιαπραγμάτευτο αναγορεύεται σε θεσμό, που –κατά κλασική αντιστροφή– ακόμα και η ελεύθερη αγορά, η πανάκεια της εποχής μας, «οφείλει» να σεβεται. Παράδειγμα τρέχον η *Χρυσή Ολυμπιάδα* που βρίσκεται υπεράνω κριτικής· ή οι νέες καλοκαιρινές νομοθετικές ρυθμίσεις που εντάσσονται στη φροντίδα εύρυθμης και συναποφασισμένης λειτουργίας και όχι «ρηγμάτων» που θα επετύγγαναν διεκδικήσεις και αγώνες. Έχουμε έτσι κορυφαίους θεσμούς, προστάτες των θεσμών κλπ. Ο Συνασπισμός, λ.χ., δήλωσε δι' εκπροσώπου ότι αρνήθηκε την τροποποίηση του εκλογικού νόμου διότι «*εμείς δε θα παίζουμε με τους θεσμούς*», με όλη τη σωφροσύνη του μικρομέγαλου παιδιού απέναντι σε κάτι που δεν του ανήκει ή δεν του επιτρέπει. Ποιος όμως μπορεί να παίξει; Ίσως αυτοί που έχει τα δικαιώματα πάνω στο «συμβόλαιο» και την ηγεμονία στη → συναίνεση.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Κρίση 6'

Κρίση εκπροσώπησης / πολιτικό κενό: Οι μετατοπίσεις και μεταλλάξεις των κομμάτων που συνοδεύουν την παρατεταμένη προεκλογική περίοδο δίνουν την εντύπωση σοβαρών ρηγμάτων στους θεσμούς πολιτικής εκπροσώπησης. Αυτή η αίσθηση εντείνεται από την πολιτική του Συνασπισμού, ιδιαίτερα το τρίμηνο της συγκυβέρνησης Τζαννετάκη. Τα πρωτόγνωρα πράγματα που ακούγονται από τα χείλη των ηγετών του Συνασπισμού ηχούν σίγουρα παράδοξα στ' αυτιά των αριστερών οποιασδήποτε απόχρωσης. Είναι όμως

Ένα πραγματικό ερώτημα έχει τισθεί από έναν ολόκληρο κόσμο της πέραν των τειχών αριστεράς: Γιατί χωριστά η «άλλη» αριστερά; Γιατί οι «οικολόγοι-εναλλακτικοί» απέρριψαν χωρίς καν συζήτηση, τις προσκλήσεις απ' την πλευρά του ΚΚΕ(εσ.) ΑΑ, της Ε.Α.Σ. – κατ' αρχήν – και τέλος την έκκληση του νέου σχήματος της «Αριστερής Πρωτοβουλίας»; Μήπως απαιδί ορισμένες απόψεις στον εν λόγω χώρο δεν αυτοπροσδιορίζονται πλέον στην «άλλη» αριστερά;

Η ΑΛΛΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ της εκλογικής καθόδου του ψηφοδέλιου «Οικολόγοι-Εναλλακτικοί» στις πρόσφατες ευρωεκλογές (18/6) επέδρασε καταλυτικά στις σημερινές εξελίξεις. Τότε, στελέχη από εναλλακτικές και οικολογικές ομάδες νέες ή ιστορικές – αρχικά ως «ένωση πολιτών» – μαζί με μια τάση της Ε.Α.Σ., που μόλις τότε είχε συγκροτηθεί, αποφάσισαν τη συμμετοχή τους ΜΟΝΟ στην αναμέτρηση για το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Και δυστυχώς απέτυχαν για πολύ λίγο. Αυτό συνέβη:

1. Διότι δεν κατέστη δυνατή η επιθυμητή – τουλάχιστον απ' την πλευρά της Ε.Α.Σ. – σύγκλιση ολόκληρου του πολιτικού χώρου, που περιλάμβανε και το ΚΚΕ(εσ.) ΑΑ και τις οικολογικές κινήσεις.

2. Διότι όντως, το οικολογικό δίκτυο, ως εκείνη τη στιγμή, δεν είχε καταφέρει να διαμορφώσει με συλλογικούς όρους κάποια πολιτική φυσιογνωμία και κάποια ελάχιστη κεντρική εκπροσώπηση.

Συνεπώς η απόφαση της Ε.Α.Σ. να κατέλθει ΜΟΝΟ στις εθνικές εκλογές και να υποστηρίξει δημοσίως τους «οικολόγους-εναλλακτικούς» στις ευρωεκλογές, χωρίς να αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό δήμα, κρίθηκε τουλάχιστον ως μια τακτική που συντηρούσε την ελπίδα και που θα επιτάχυνε ίσως, τη σύγκλιση του «κόκκινου» με το «πράσινο», στο άμεσο μέλλον.

Όλη αυτή η προβληματική πήρε επίσης πολύ σοβαρά υπ' όψη και τον βαθμό ωρίμανσης των ιδεών στο εσωτερικό του νεαρού οικολογικού χώρου και, κυρίως, την ευρύτερη συζήτηση στους κόλπους του ευρωπαϊκού πράσινου, εναλλακτικού και αριστερού κινήματος.

Το εκλογικό αποτέλεσμα που προέκυψε αμέσως μετά, έβαλε ορισμένα ζητήματα στη θέση τους.

1. Κόπηκαν τα φτερά του ΚΚΕ(εσ.) ΑΑ που εκείνη την εποχή έδινε για τελευταία φορά, την παρωχημένη μάχη του για την «κομμουνιστική ανανέωση» σ' ένα

πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο σαφώς επηρεασμένο απ' τον τόσο απωθητικό «ευρωκομμουνισμό» – έστω και στην αριστερή εκδοχή του.

2. Το σχήμα «οικολόγοι-εναλλακτικοί» εκτοξεύτηκε στο 1,18% του «ευρω-εκλογικού» σώματος και παρά τη συμμετοχή κοινών υποψηφίων με το ψηφοδέλτιο της Ε.Α.Σ. στις εθνικές εκλογές, αυτό το αποτέλεσμα ενεγράφη – έτσι ή αλλιώς – υπέρ του οικολογικού ρεύματος και ελάχιστα υπέρ του εναλλακτικού αντικαπιταλιστικού.

3. Η Ε.Α.Σ. σε κάθε περίπτωση, εκ κατασκευής μάλιστα, δεν αισθάνθηκε ουδέποτε ως κόμμα. Άρα το μικρό της ποσοστό σε τελευταία ανάλυση, απλώς θα την βοηθούσε λιγότερο απ' ό,τι ήλπιζε, στην υπόθεση της σύγκλισης. Μη ξεχνάμε πως η Ε.Α.Σ. εξ αρχής ορίστηκε ως εργαλείο προβολής της ιδέας της σύγκλισης της «άλλης» αριστεράς και της ριζοσπαστικής οικολογίας.

Αποδείξη των πιο πάνω ισχυρισμών και συμπερασμάτων υπήρξαν οι πρόσφατες εξελίξεις στους τρεις αυτούς ευαίσθητους και κινητικούς χώρους. Στο ΚΚΕ(εσ.) ΑΑ γρήγορα χάθηκαν υπό το σοκ, μερικά φιλόδοξα στελέχη του προς τον «Συνασπισμό», γοητευόμενα απ' την Τζαννετάκια εκδοχή της προόδου και οι υπόλοιποι αποδέχθηκαν φυσιολογικά την ιδέα της σύγκλισης όπως αυτή εκφραζόταν και από μια κοινή λίστα με την Ε.Α.Σ. και την υπό διαμόρφωση τότε ομοσπονδία των οικολόγων. Μια μικρή κεντρίστικη τάση χωρίς πρόταση αλλά με πολλές αμφιβολίες και επιφυλάξεις ήταν φυσικό να παρουσιαστεί στο εθνικό συμβούλιο, αλλά και να μειοψηφίσει. Στην Ε.Α.Σ. με μεγάλη πλειοψηφία επίσης κατά την Πανελλαδική της συνάντηση, το ίδιο Σαββατοκύριακο (7-8/10), αποφασίστηκε η συγκρότηση κοινής λίστας με τους γνωστούς μας χώρους και εκφράστηκε η επιθυμία συζήτησης και απ' τα κάτω συ-

χώρου του Συνασπισμού έχει σαν κυρίαρχο χαρακτηριστικό την (με)αλλαγή τόσο των χαρακτηριστικών της κοινωνικής βάσης της επίσημης Αριστεράς, όσο και τον αναπροσανατολισμό της κοινωνικής της απεύθυνσης. Χωρίς να φιλοδοξούμε να εμβαθύνουμε σε μια συζήτηση, που είναι ωστόσο ιδιαίτερα απαραίτητη, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η πλήρης υποταγή των λαϊκών στρωμάτων στην κοινωνική προοπτική που επιβάλλει ο αστισμός εμπεδώνεται επί ΠΑΣΟΚ έχει μια σειρά από χαρακτηριστικά που αναδιοργανώνουν την εκπροσώπηση τους στα επίσημα κόμματα και δεν τα οδηγούν καθόλου σε ρήξη, με αυτά.

- Κατοχυρώνεται στην λαϊκή συνείδηση η ατομική αντί για την συλλογική διεκδίκηση.

- Ο κοινωνικές συγκρούσεις περιχαράκωνονται στο έδαφος των κορπορατιβιστικών ρυθμίσεων του κράτους, διαπερνώντας πολιτικές διαχωριστικές γραμμές. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στις μαζικές απεργίες της προηγούμενης περιόδου που πραγματοποιούνται από στρώματα εξαρτημένα από το κράτος (καθηγητές, μηχανικοί κλπ.).

- Κυριαρχούν τα ιδεολογήματα της αξιοκρατίας, της ανάπτυξης, της προόδου αποτελώντας το κέλυφος του πυρήνα αποδιάρθρωσης του μαζικού κινήματος.

Το ΠΑΣΟΚ στην κυβερνητική του πορεία έσπασε τους δεσμούς που είχε αποκτήσει με το μαζικό κίνημα αντικαπιτωτικής τους με ένα έμμεσο πλέγμα διαμεσολάβησης ατόμων ή και ολόκληρων κοινωνικών μερίδων με το κράτος. Αυτή την στιγμή δεν μπορεί να αναδιοργανωθεί επαναλαμβάνοντας την προηγούμενη πορεία του, περιοριζόμενο στην

ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

του Αντόνιο Γκράμσι

Πρέπει να σημειώσουμε το δηλητήριο που έχουν ορισμένες φιλονεικίες ανάμεσα στους πολιτικούς άνδρες εξαιτίας του προσωπικού ή ηθικολογικού τους χαρακτήρα. Εάν θέλει κανείς να μειώσει ή να εκμηδενίσει την πολιτική επιρροή μιας προσωπικότητας ή ενός κόμματος, δεν προσπαθεί να δείξει ότι η πολιτική τους είναι ανίκανη και θλαστική, αλλά ότι ορισμένα πρόσωπα είναι καθάρματα, κ.λπ., ότι δεν υπάρχει «καλή πίστις», ότι, ορισμένες πράξεις είναι «ιδιοτελείς» (με την προσωπική ή ιδιωτική έννοια) κ.λπ. Αυτή η νοοτροπία είναι απόδειξη της απολίκότητας της πολιτικής λογικής, του πιο χαμηλού επιπέδου της εθνικής ζωής. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχει πραγματικά ένα τεράστιο στρώμα που «ζει» την πολιτική με «κακοπιστία», δηλ. χωρίς να έχει πεποιθήσεις. Συνδέεται επίσης με τη γενική αθλιότητα, λόγω της οποίας εύκολα πιστεύει κανείς ότι μια πολιτική πράξη οφείλεται σε χρηματικούς λόγους κ.λπ. «ανίκανος αλλά έντιμος», παράξενος τρόπος έκφρασης στην πολιτική: Αναγνωρίζεται κανείς σαν ανίκανος, αλλά μετά τον θεωρούν «έντιμο» και τον εμπιστεύονται· όμως ο «ανίκανος» στην πολιτική δεν αντιστοιχεί στον «αρχείο» στην ηθική; Είναι αλήθεια ότι οι συνέπειες αυτών των αγώνων ηθικολογικού χαρακτήρα συνήθως πέφτουν στο κενό, εάν δεν είναι ένα μέσο για να διαμορφώσουν τη λαϊκή κοινή γνώμη ώστε να αποδεχθεί μια καθορισμένη πολιτική «εκκαθάριση» ή να την απαιτήσει, κ.λπ.

(«Παρελθόν και Παρόν», μετάφραση Θ. Αθανασίου, εκδόσεις Στοχαστής, σελ. 21-22)

ποτε το συναινετικό είχε την επίσημη σφραγίδα. Έχαιρε εκτιμήσεως και ήταν ταμπού για την κριτική: οι παραβάτες, αν δεν διώκονται ακόμη, θεωρούνται τουλάχιστον ύποπτοι.

Υ.Γ.: Διδακτικός στο θέμα, με τα καλά και τα κακά της ακροδεξιάς σκέψης, είναι ο γνωστός Ζουρντζής: «Ακριβώς, λοιπόν, διότι η συναίνεση είναι ανέφικτος. Λόγω της ατελούς ανθρωπίνης φύσεως, η Δημοκρατία επέβαλε τον χρυσούν κανόνα της πλειονοψηφίας. Συμφωνείς ή διαφωνείς, οφείλεις να αποδεχθείς την επιταγή της πλειονοψηφίας, διότι, άλλως, αν αναζητήσεις την συναίνεση της παμπληθούς, καταλήγεις εις ακυβερνησίαν. Ειδικώς δε εις τας επιλογάς, που συνδέονται με ιδεολογικές θέσεις, αι συναινετικές διαδικασίες δεν επιτυγχάνουν τίποτε περισσότερο από ένα πρόγραμμα "κοκταϊλ"!» (Εστία, 13.5.89).

Γ.Κ.

Κάθαρση

Η κάθαρση στην περασμένη προεκλογική περίοδο ήταν η Μεγάλη Υπόσχεση. Επίθεση για τους μεν, άμυνα για τους δε, η ευκαιρία για την Αριστερά. Αίτημα λαϊκότροπο που συμπύκνωνε τη δυσφορία απέναντι στη διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Τώρα η ΝΔ περιμένει να εισπράξει εκλογικά το γεγονός ότι με την κάθαρση βάζει χέρι στον κρατικό μηχανισμό και τα μέσα ενημέρωσης δείχνοντας ότι επιτέλους υπάρχει φερέγγυος διαχειριστής της εξουσίας εκτός από το διάτρητο ΠΑΣΟΚ. Εδώ κι ένα χρόνο οι ντροπές του καπιταλισμού κοσμούν τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων παραπέμποντας στην «εξυγίανση» που πιστικά προβάλλει σαν αίτημα από το σύνολο του πολιτικού κόσμου.

Η κυβέρνηση Τζαννετάκη αναλαμβάνει τη διεκπεραίωση αυτού του έργου ενοποιώντας τελικά τον πολιτικό κόσμο πίσω από το προσκήνιο της απόδοσης των ποινικών ευθυνών. Το ζήτημα της παραγραφής έχει πια ξεχαστεί εντελώς, ενώ ακόμα και το ΠΑΣΟΚ δεν επιμένει τόσο στις δικαστικές εκκρεμότητες της ηγεσίας του κατά την προεκλογική περίοδο. Μετά την αποπομπή των Κουτσόγιωργα, Πέτσου και τις παραπομπές (...) των λοιπών στην ανεξάρτητη δικαιοσύνη που θα αποφανθεί (...), οι συναδελφικές σχέσεις στις συνδριάσεις του Κοινοβουλίου δείχνουν πολύ παραστατικά την ανάγκη των εκπροσώπων του λαού να αναβαθμίσουν την εικόνα τους μετά την κακή παρενθεση που προηγήθηκε.

Ο Συνασπισμός επικαλείται την κάθαρση σαν εγγύηση ότι πράγματι «εγγυάται». Με την συνοχή που η παρουσία του εξασφαλίζει συναίνεση (→ λέξη) προβάλλει το έργο της κυβέρνησης Τζαννετάκη σαν το πολιτικό του πρόγραμμα. Η κάθαρση, και κατά συνέπεια η νεοφιλελεύθερη πολιτική που υποκρύπτει, ήταν το αντίτιμο της συμμετοχής του Συνασπισμού στο κυβερνητικό παιχνίδι.

Είναι συνηθισμένο να καταγγέλλεται η επίσημη Αριστερά για κρατισμό. Αιτήματα εθνικοποιήσεων αποτελούσαν άλλωστε πάγια κατακλείδα των αποφάσεων των συνεδρίων του ΚΚΕ μέχρι σήμερα. Στο όνομα της εγκατάλειψης όμως του δογματισμού ο Γιάνναρος δηλώνει απερίφραστα στις παρεμβάσεις του μπροστά σε ακροατήρια επενδυτών και πολιτικών επιστημόνων πως κανείς κρατικοποιημένος τομέας δεν αποτελεί ταμπού για την Αριστερά. Ενώ ο Ανδρουλάκης στην περιφημη συνέντευξη του στην τελευταία ΚΟ-ΜΕΠ, εξίσου ρεαλιστής προτείνει:

«Θα έλεγα ακόμα πιο χοντρά ότι για ολόκληρη περίοδο θα έπρεπε να συνυπάρχουμε και να καθορίσουμε αποδοτικούς κανόνες του παιχνιδιού και με τον υπερεμπορισμό της Ελληνικής οικονομίας και με ορισμένες εκδηλώσεις της παραοικονομίας περιορίζοντάς τις σταδιακά... Δεν μπορεί επίσης η αριστερά να προτείνει λύσεις μη θιάσιμες στο πλαίσιο των αλοκληρώσεων και της διεθνοποίησης της εποχής μας».

Οι ηγέτες της Αριστεράς διατείνονται ότι η κάθαρση ολοκληρώθηκε, η εκλογική όμως πρόταση του Συνασπισμού βασίζεται ουσιαστικά σε μέτρα που πρέπει ακόμα να παρθούν, ούτως ώστε στο μέλλον να αποφεύγονται τα «σκάνδαλα» (διαφάνεια → θεσμοί). Η εύρυθμη λειτουργία του πολιτικού συστήματος χρειάζεται, ή έτσι φιλοδοξούν τουλάχιστον στον Συνασπισμό, την τριεγγύλη που παρέχει ο τριπολισμός. Το καλοσυνάτο πρόσωπο του Χαρίλαου προβάλλει από τις κούνιντες διασφαλίζοντας την ομαλή συνέχιση της παράστασης των δύο μονομάχων.

Α.Κ.

Αυτοδυναμία

Ενώ η → κάθαρση επέχει θέση άξονα του πολιτικού προγράμματος των κομμάτων, η αυτοδυναμία διαμορφώνει

Το ΣΥΝ και τα ΠΛΗΝ

Οι προθέσεις του μάρκετινγκ της συμφιλίωσης

ΤΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ διδάσκει: Μη διασπείρετε τις δυνάμεις. Συγκεντρώστε όλα τα πυρά – εστιάστε σε ένα στόχο. Δημιουργήστε ιδιότητες κοινής αποδοχής, ύστερα βρείτε ένα κεντρικό σημείο επίσης κοινής αποδοχής και εξαντλείστε το. Τα εμπορεύματα το βρίσκουν και το εξαντλούν. Εμφανίζονται σαν εύχρηστα, ασφαλή, εγγυημένα, φθηνά – για την ποιότητα που προσφέρουν. Αφού εκπληρώσουν τους παραπάνω όρους συμμετοχής, παρουσιάζει το καθένα το δικό του μυστικό της επιτυχίας, είτε ανταγωνίζονται ποιο είναι πιο κοντά στο κοινό μυστικό.

Α: Ρούχα ολόλευκα.

Β: Ρούχα κάτασπρα και απαλά.

Γ: Ρούχα κάτασπρα και καθαρά σαν καινούργια.

Δ: Ρούχα ολόλευκα και το απορρυπαντικό δεν μολύνει το περιβάλλον.

Όλα σε οικονομική συσκευασία, δεν καταστρέφουν το πλυντήριο και είναι για όλα τα προγράμματα.

Απ' τους κανόνες της εμπορικής προώθησης δεν εξαιρείται κανένα προϊόν, ούτε βέβαια τα πολιτικά κόμματα όταν αυτά διαφημίζονται σαν εμπορεύματα. Είναι γνωστό πως η διαφήμιση μιας συγκεκριμένης μάρκας τηλεόρασης πριν το παγκόσμιο κύπελλο προωθεί τις πωλήσεις συνολικά των τηλεοπτικών συσκευών. Διαφημίζοντας κανείς το ηλεκτρικό ξεσκονόπανο κάποιας μάρκας, προβάλλει παράλληλα και τα υπόλοιπα διευρύνοντας την αγορά του είδους. Γι' αυτό συχνά το λανσάρισμα ενός νέου

προϊόντος γίνεται συντονισμένα από τις ανταγωνιστικές εταιρείες. Το είδος αυτό αλληλοϋποστηρίζομενης – ανταγωνιστικής καμπάνιας που η ελληνική αγορά το γνώρισε στην περίπτωση του ελαφρού τσιγάρου για παράδειγμα, κάνει σήμερα την εμφάνισή του και στην πολιτική διαφήμιση. Φαίνεται πως η Αριστερά θα πει μέχρι τέλους το μικρό ποτήρι του μάρκετινγκ.

ΤΟΛΜΗΣΑΜΕ! διακηρύσσει με κόκκινα γράμματα η πρώτη γιγαντοσφία της καμπάνιας της Ν.Δ. *Ξεπεράσαμε το παρελθόν για να χτίσουμε το μέλλον.* Ο πληθυντικός δεν είναι της μεγαλοπρεπείας, ούτε φυσικά της σεμνότητας. Απλώς προβάλλει σε πρώτη φάση και τις δύο συνιστώσες του τολμήματος. Ο διαχωρισμός από τους τολμηρούς της άλλης όχθης θα γίνει στη συνέχεια με άλλες αφίσες: *Ο ΔΡΟΜΟΣ ΑΝΟΙΞΕ* – με εύγλωττα, μεγάλα και γαλάζια πλέον γράμματα. Κοινό σε όλες τις αφίσες είναι το κεντρικό σύνθημα της Ν.Δ. **ΜΑΖΙ ΚΑΙ ΣΥ**, που όπως μας εξηγούν οι αρμόδιοι της καμπάνιας, αντανακλά τη διάθεση για προεκλογική και μετεκλογική συναίνεση «που ίσως εκφραστεί με εντυπωσιακές χειρονομίες μετά την ανάληψη της εξουσίας».

ΤΟ ΣΥΝ...

Η Αριστερά είναι προϊόν με positioning και λανσάρεται από τις αφίσες και τον φιλικό τύπο με τη φίρμα ΣΥΝ. Η πρόθεση ΣΥΝ λειτουργεί σε τρία επίπεδα:

τους όρους του παιχνιδιού που θα κορυφωθεί στις επικείμενες εκλογές.

«Χωρίς Αυτοδυναμίες» λοιπόν είναι το κεντρικό σύνθημα του Συνασπισμού, γιατί οι κοινοβουλευτικές μπλόφες είναι το κύριο μέσο άσκησης πολιτικής της Αριστεράς. Εννοείται ότι εδώ και πολύ καιρό δεν γίνεται πια λόγος για «ΚΚΕ ισχυρό στη Βουλή και στο λαό», ενώ το «Ποτέ πια Δεξιά», αναίρεθηκε μαζί με τις διαχωριστικές γραμμές που διάβηκε η κυβέρνηση Τζαννετάκη. Η λήθη στο παρελθόν παρέγραψε και την απλή αναλογική, προκαλώντας αμηχανία στους ηγέτες του Συνασπισμού ανάλογη με αυτήν που προκαλεί η μνεία του σκηνιού στο σπίτι του κρεμασμένου. Δεν είναι ακόμη τυχαίο ότι επιστρατεύθηκε η πανάκεια της εύρυθμης λειτουργίας των θεσμών (βλ. λέξη) για την εγκατάλειψη ενός αιτήματος που είχε σαν στόχο να διασφαλίσει αυτήν ακριβώς την «ακομμάτιστη» λειτουργία.

Δεν ηχεί αλήθεια παράδοξα το γεγονός ότι ο Συνασπισμός έχασε την απλή αναλογική τη στιγμή που η καθιέρωσή της, κατά την πάγια συνθηματολογία, θα έδωζε την Αριστερά από τη γωνία, θα έβαζε τέρμα στο δικομματισμό και τα εκθιαστικά διλήμματα, αποκαθιστώντας επιτέλους την πολιτική εκπροσώπηση των κοινωνικών δυνάμεων στις «πραγματικές της διαστάσεις». Είναι άραγε αποτέλεσμα των συμβατικών υποχρεώσεων των Φλωράκη-Κύρκου προς τον Μητσοτάκη; Η απάντηση Φλωράκη σε ερώτηση για το πολιτικό κόστος των επιλογών του Συνασπισμού και τις δυσώυνες εκλογικές προοπτικές του, είναι αρκετά διαφωτιστική: «Εμείς θα είμαστε συνεπείς μέχρι τέλους έστω κι αν θα έχουμε πολιτικό κόστος... Προέχει το καλό του τόπου». Για

να συμπληρώσει ο Φαράκος: «Το κύριο που πρέπει να συγκρατήσει κανείς από αυτήν την υπόθεση είναι ότι κέρδισε ο τόπος, κέρδισε η χώρα». Πέρα απ' τον αναθεωρητισμό παρόμοιων αναφορών στον τόπο και την χώρα, η εθνική πολιτική που αυτές επικαλούνται υποκρύπτει και κομματικό υπολογισμό. Το παιχνίδι του Συνασπισμού-κυβερνητικού ρυθμιστή μπορεί να συντηρηθεί και με η *ιδιαίτερα* με σχετική πτώση του ποσοστού του! Πολύ απλά γιατί σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο η αντίστοιχη σχετική άνοδος του ΠΑΣΟΚ ίσως αποτρέψει την αυτοδυναμία της Ν.Δ., καθώς αυτή κρίνεται στη διαφορά μεταξύ των δύο πρώτων κομμάτων.

Από την άλλη, μια συνεργασία ΠΑΣΟΚ-Συνασπισμού δεν φαίνεται καθόλου απλή παρ' όλο που το ΠΑΣΟΚ ασκεί αόφρητη πίεση στον Συνασπισμό να αποκαλυφθεί, προκαλώντας τον με τον πιο επιθετικό τρόπο. Πράγματι, όπως άλλωστε επεσήμανε και ο ίδιος ο Φλωράκης, η δυνατότητα του ΠΑΣΟΚ να μπλοκάρει την εκλογή προέδρου της Δημοκρατίας εάν καταλάβει πάνω από 120 έδρες και να εκδίδει με νέες εκλογές, κάνει μάλλον τους ηγέτες του Συνασπισμού να μην ξέρουν και οι ίδιοι τι να ευχηθούν! Σε κάθε περίπτωση, ο Συνασπισμός είναι αναγκασμένος να οργανώσει την προεκλογική του εκστρατεία αλλά και την πολιτική του γενικότερα γύρω από μία πειστική πρόταση κυβερνητικής διεξόδου. Διεκδικεί ψήφους προβάλλοντας τα θέλητρά του ρυμίστη παρ' στη βάση του προγράμματός του, το οποίο αποτελεί μάλλον κατάθεση προς τους πιθανούς του εταίρους. Η «επιτυχία» του Ιουνίου, το «τέλος του δικομματισμού», γίνεται έτσι ο χιτώνας του Νέσου για την Αριστερά.

Α.Κ.

- Σαν πολύχρωμη περιληπτική συσκευασία της έννοιας της Αριστεράς στα τρία πρώτα γράμματα της λέξης Συνασπισμός.

- Σαν κατάθεση θετικής συμβολής στην ελληνική κοινωνία. Η παράθεση των 6 σημείων από το περιβόητο έργο της κυβέρνησης Τζαννετάκη στην εικαστική σύνθεση της πρώτης γιγαντοαφίσας λειτουργεί προσθετικά, παρά τους συνειρμούς που προκαλεί για το ΣΥΝ 1.

- Σαν υποδήλωση στο φαντασιακό επίπεδο της θετικής πλέον στάσης της Αριστεράς που είναι έτοιμη να αναλάβει διαχειριστικές ευθύνες, μακριά από τον «στείο αντιπολιτευτικό αρνητισμό» του παρελθόντος.

Η κεντρική αφίσα του ΣΥΝ δεν παραπέμπει σε καμιά εκδοχή Αριστεράς, παραδοσιακής, ρεφορμιστικής ή άλλης. Λειτουργώντας παραπληρωματικά με το κόκκινο **ΤΟΛΜΗΣΑΜΕ** στο κοινό έδαφος της καμπάνιας της Ν.Δ., διευρύνει την εκλογική πελατεία της συγκυβέρνησης. Ποντάροντας στις οσμώσεις αυτού του χώρου, αφού υπάρχει πλέον και αυτό το είδος αναποφάσιτων, διαχωρίζεται με την καλλιγραφική πινελιά: *Χωρίς Αυτοδυναμίες!*

Μια πρόθεση λοιπόν σηματοδοτεί σήμερα την επίσημη Αριστερά, που συμπύκνωσε την προηγούμενη καμπάνια της σ' ένα χρονικό επίρρημα. ΤΩΡΑ αυτό φιγουράρει στις αφίσες τόσο του ΠΑΣΟΚ όσο και της Ν.Δ., με κόκκινα πάντοτε γράμματα. Η πολυχρωμία του μάρκετινγκ αντιστοιχεί μονοσήμαντα στην πολιτική αχρωμία.

... και τα ΠΑΗΝ

«Εμείς του ΚΚΕ ξεκινάμε από άλλη στρατηγική εντελώς διαφορετική από εκείνη των αστικών κομμάτων», έλεγε το '81 ο Ν. Καλούδης. *«Δε δημιουργούμε όπως άλλα κόμματα, ειδικούς προεκλογικούς μηχανισμούς. Θα βασιστούμε στην οργάνωση του κόμματος. Δεν πρόκειται να πληρώσουμε δραχμή για τις αφισοκολλήσεις. Γι' αυτούς τους σκοπούς έχουμε τα μέλη μας και τους Κνίτες»*. Περί τα 600 εκ. δρχ. υπολογίζουν φέτος το κόστος της πολύχρωμης καμπάνιας του ΣΥΝ οι οργανωτές της, προφανώς όχι μόνον εξ αιτίας των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν λόγω ΚΝΕ. Τι σημαίνει όμως η εκτόξευση της Αριστεράς στους γαλαξίες του μάρκετινγκ; Σύμφωνα άραγε σε ένα τρελό χορό εκατομμυρίων που θα της αποδώσει μια δημόσια εικόνα άνευρη, χωρίς καμιά αριστερή κοινωνική και πολιτική φόρτιση, απλώς και μόνο για να μην υστερήσει απ' τ' άλλα επίσημα κόμματα; Ή μήπως πρόκειται για ψηφοθηρικού χα-

ρακτήρα εκπτώσεις στο αριστερό προφίλ;

Η επιλογή δεν είναι διαφημιστική. Η πολιτική της Αριστεράς αλλάζει θεαματικά καθώς διεκδικεί την κατοχύρωσή της σαν συνιστώσα του πολιτικού προσκήνιου. Συνδιαχειριστής σε επίπεδο συνδικάτων, δήμων και κοινοτήτων μέχρι χθες, σήμερα αναβαθμίζει το ρόλο της στο κοινοβούλιο και αναδεικνύεται σε ρυθμιστικό παράγοντα των πολιτικών εξελίξεων. Δυσδιάκριτες επιλογές προοπτικής στο παρελθόν, τώρα αγγίζουν με δραματικό τρόπο τα όριά τους. Η βάση δυσκολεύεται να παρακολουθήσει τους ρυθμούς της ηγεσίας, όσο κι αν η πολιτική της τελευταίας θρίσκεται σε κάποια αντιστοιχία και με κοινωνικές μεταβολές στην εκλογική πελατεία της Αριστεράς. Σ' ένα κλίμα απάμβλυνσης των πολιτικών διαφορών και κατάρρευσης των ιδεολογικών διαχωριστικών γραμμών, επικράτησης της εικόνας και έκρηξης μιας μονόχρωμης τελικά πολυχρωμίας, οι διεθνείς εξελίξεις επιταχύνουν τις αλλαγές πολιτικής. Εύλογα λοιπόν αυτές προβάλλονται και στη δημόσια εικόνα που επιδιώκει να εμπεδώσει η Αριστερά με όρους διαφήμισης και πολιτικού μάρκετινγκ. Το έργο αυτό που, καθώς είναι προφανές, δεν μπορεί να περάσει απ' τον κομματικό μηχανισμό, το αναλαμβάνουν οι διαφημιστικές εταιρείες.

Τα μέλη του ΚΚΕ σφουροκοπούνται καθημερινά με βάρβαρο τρόπο από εικόνες, χειραψίες, ολόγκαν - όχι συνθήματα - και μηνύματα από την επαναληπτική καραμπίνα των Μ.Μ.Ε. Η ΠΡΩΤΗ και ο 902 - αριστερά στα FM έχουν επωμιστεί και με συνέπεια προωθούν το έργο της παραγραφής της αριστερής συνθηματολογίας του παρελθόντος. ΤΩΡΑ υποδοθούνται από τις αφίσες που δεν προτρέπουν σε -αγωνιστική περιφύρηση των καταχτήσεων της εργατικής τάξης- αλλά υποσχονται ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ. Κάποτε πρόβαλλαν συνθήματα: ΚΚΕ ΙΣΧΥΡΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΛΑΟ. ΤΩΡΑ χρησιμοποιούν ολόγκαν: **ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ**.

Οι αντιμπεριαλιστικοί αγώνες του ΚΚΕ, ΤΩΡΑ δικαιώνονται: Ο Χ. Φλωράκης αγκαλιά με τον Σωτήρη μιλάει για την *«προκατάληψη κατά των ΗΠΑ»*. Ο προλεταριακός διεθνισμός περικλείεται ΤΩΡΑ στην επερώτηση της κ. Δαμανάκη στους συγκυβερνώντες υπουργούς για την έκδοση του αγωνιστή Οζ Σομπάρ.

Παράλληλα με τη Ν.Δ. που κάνει *«μετάθεση εξόδων από τη διοργάνωση συγκεντρώσεων σε καταχωρίσεις στον τύπο και διαφημιστικά μηνύματα από την ιδιωτική ραδιοφωνία»*, ο ΣΥΝ αποφεύγει τις μαζικές συγκεντρώσεις. Στην προεκλογική του εκ-

στρατεία θα κυριαρχήσουν οι επισκέψεις πόρτα-πόρτα, οι περιοδείες και *«η άμεση επαφή με τον απλό πολίτη, η συμβολή του οποίου θεωρείται πολύτιμη»*, όπως δηλώνει ο Χ. Φλωράκης. *«Η επιλογή αυτή έγινε επειδή διαπιστώθηκε πως είναι ωφέλιμότερο ν' απαντά κάποιος σε συγκεκριμένα ερωτήματα, παρά να μιλά από το μπαλκόνι για πράγματα που πολλές φορές δεν ενδιαφέρουν κανένα»*.

Το πολύχρωμο ΣΥΝ δεν άφησε χώρο στην αφίσα για τις λέξεις ΕΟΚ, μονοπώλια, ΝΑΤΟ, θάσεις. Στη θέση τους η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ προκαλεί παυλωφικά τον αμείλικτο συνειρμό: Αλαφούζος, Βαρδινογιάννης, Μπερλουσκόνι. Τα 6 σημεία που προβάλλει ο ΣΥΝ σαν πεμπτούσια του πολιτικού του λόγου δεν αποτελούν σε καμιά περίπτωση αριστερή πολιτική και κοινωνική σηματοδότηση. Γι' αυτό και δεν μας εκπλήσσει καθόλου το γεγονός ότι αντιλήφθηκαν αυτούσια απ' το προεκλογικό οπλοστάσιο της Δεξιάς: Περιέχονται επί λέξη στη μπροσούρα *«Ενωμένοι στο δρόμο της ανάπτυξης. Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για να πάμε, επιτέλους, μπροστά»* (Ιούνιος '89). Το μέσο είναι το μήνυμα: *Είμεθα κόμμα εξουσίας*, όπως θα 'λεγε και ο Γεώργιος Μαύρος.

Αλλά για να επανέλθουμε στους κανόνες του μάρκετινγκ, η πείρα και οι θεωρίες του διδάσκουν ότι σε τέτοιες περιπτώσεις παράλληλης διαφήμισης δύο προϊόντων, ωφελείται εμπορικά το ισχυρότερο. Η προβολή λοιπόν της συμφιλίωσης στο χώρο των διαφημιστικών ταμπλώ, θα λειτουργήσει εκλογικά υπέρ της Ν.Δ. Το πολιτικό επιτελείο του ΣΥΝ όμως, που προφανώς δεν απαρτίζεται από αφελείς, ενδιαφέρεται περισσότερο για την εμπέδωση του νέου προφίλ της ήρεμης δύναμης. Τα τρία μεγάλα κόμματα, αν πιστέψουμε τα συγκροτήματα, χρησιμοποιούν στη διαμόρφωση των συνθημάτων τους τα συμπεράσματα των γκάλλοπ. Ήδη φαίνεται ότι τα μηνύματα δεν είναι ενθαρρυντικά για τον ΣΥΝ. Απαντώντας στο ερώτημα τι κέρδισε ο Συνασπισμός από τη συμμετοχή στην κυβέρνηση Τζαννετάκη, ο Γρ. Φαράκος είπε: *«Νομίζω ότι το κυριότερο είναι ότι κέρδισε ο τόπος. Ο Συνασπισμός έχει σαν κύριο στόχο του την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του λαού και της χώρας. Το κύριο που πρέπει κανείς να συγκρατήσει από αυτήν την υπόθεση είναι ότι κέρδισε ο τόπος, κέρδισε η χώρα»*. Με μεγαλύτερη διαφάνεια ο Χ. Φλωράκης δηλώνει: *«Ερείς θα είμαστε συνεπείς μέχρι τέλους έστω κι αν θα έχουμε πολιτικό κόστος. Στοχεύουμε πιο μακριά από τις 5 Νοεμβρίου»*. Προβλέπεται ΣΥΝνεφιασμένη Κυριακή.

Νίκος ΞΗΡΟΥΔΑΚΗΣ

Κώδικες

Παρόλο που ο Φώτης Κουβέλης έγινε περισσότερο γνωστός ως υπουργός της *«κάθαρσης»*, νομίζω πως μόνο *τυπικά* μπορεί κανείς να τον ελέγξει επ' αυτού. Η *«κάθαρση»* ήταν το πρόσημα και η βάση του όλου εγχειρήματος της συγκυβέρνησης. Άρα μια κριτική στο πρόσφατο έργο του υπουργείου δικαιοσύνης γίνεται περισσότερο αυθεντική αν επικεντρωθεί στα υπόλοιπα.

Ο νόμος 1868 του '89, γνωστός σαν νόμος για τους δικαστικούς κώδικες, όπως και οι άλλοι νόμοι που πέρασαν επί των ημερών της κυβέρνησης Τζαννετάκη, δεν είχε σχέση με αιτήματα ή διεκδικήσεις της ίδιας της κοινωνίας. Το ίδιο συνέβη επί παραδείγματι, και με τον νόμο για την ιδιωτική τηλεόραση που αναλογούσε μόνο στους... πόθους των συγκροτημάτων του Τύπου. Και ο νόμος 1868, λοιπόν, αποτελούσε αίτημα μερίδας της εξουσίας, στη συγκεκριμένη περίπτωση της δικαιοσύνης, που απ' το 1988 (εποχή που ψηφίστηκαν οι κώδικες Κουτοόγιωργα) προσπαθούσε να εξασφαλίσει έναν ευνοϊκότερο συσχετισμό μέσα στο κυρίαρχο μπλοκ.

Το γεγονός ότι στα τελευταία χρόνια της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ οι δικαστές ασκούσαν πολιτική - δια των αποφάσεων τους (ασφαλιστικά μέτρα κατά απεργιών, διεκπεραίωση σκευωρίων, αποφασιστική συμμετοχή στην έναρξη της *«κάθαρσης»* κλπ.) συνετέλεσε στο να διεκδικήσουν παροχές απ' την εκτελεστική εξουσία στην άσκηση αυτού του ανθυγεινίου επαγγέλματος...

Ο Φώτης Κουβέλης, σαν αρμόδιος υπουργός και λίγο νο-

ρίτερα πρόεδρος του Δ.Σ.Α., γνώριζε καλά το κλίμα και θεωρούσε ώριμο να αποτυπώσει αυτή την κατάσταση σ' ένα νόμο που θα εγγραφόταν στα θετικά της συγκυβέρνησης και παράλληλα ο ίδιος προσωπικά θα έδρεπε την αναλογούσα δόξα.

Όλα αυτά φρόντισε όπως κι οι προκάτοχοί του, να τα εξωραΐσει με φιλολογίες περί *«ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης»* - περί *«τομών»* και *«εκσυγχρονισμών»*, επιθεβαιώνοντας έτσι ότι το ύψος της εξουσίας παραμένει διαχρονικά αμετάβλητο.

Στην πραγματικότητα, μετά από μια διεκδικητική μεταξή του υπουργού και της Ρηγίλλης, είδε το φως το εν λόγω νομοσχέδιο - νόμος πλέον - που ως προς το ώριμο αίτημα: *«της αυτοτέλειας και αυτοδιοίκησης των δικαστηρίων»*, δηλαδή της κατάργησης του θεσμού των προϊσταμένων, δεν προέκυψε καμιά απολύτως τομή. Πλην ίσως, της συγκρότησης τριμελών συμβουλίων στη θέση του ενός προϊσταμένου που όμως τον προεδρό τους διορίζει το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο του Αρείου Πάγου - όπως πριν - και τα υπόλοιπα δύο μέλη εκλέγονται απ' τα αμέσως ανώτερα δικαστήρια. Και διορισμός λοιπόν, και ιεραρχία, και κατά συνέπεια πειθαρχηση των δικαστών στους ανωτέρους τους, όπως πάντα.

Η περιφημη λοιπόν *«ανεξαρτησία της δικαιοσύνης»*... εξαρτάται απ' το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο που ως γνωστόν διορίζεται με τη σειρά του από το Υπουργικό Συμβούλιο. Εδώ, αξίζει να σημειωθεί ότι η επιλογή του προέδρου του Αρείου Πάγου και νυν υπηρεσιακού Πρωθυπουργού κ. Γρίβα, ήταν αρκούντως αμερόληπτη, γιατί σύμφωνα με τον υπουργό της Δικαιοσύνης, *«αντι τη φορά τηρήθηκε η επετηρίδα»*, τούτεστιν ο κ. Γρίβας ήταν... μόνο τέταρτος στη σειρά.

Ο συνολικός χειρισμός του θέματος *«δικαστικοί κώδικες»* από τον Φ. Κουβέλη αποτελεί έγκυρο *«δείγμα γραφής»* της πολιτικής του. Χαρακτηρίζει και τον ίδιο σαν υπουργό και την κυβέρνηση ΝΔ-Συνασπισμού. Όμως το *«θετικό»* του έργο συμπληρώνεται από το αποθετικό και συνθέτει μια συνολική εικόνα της τρίμηνης θητείας του στο υπουργείο. Ελλείψει χώρου δεν θα αναφερθώ αναλυτικά, απλώς επισημαίνω:

- *«Πάγωμα»* και παλινωδίες στο θέμα Χαμνάντ.
- *«Πάγωμα»* στα κοινωνικά αιτήματα για το σωφρονιστικό σύστημα, ναρκωτικά κ.λπ.
- Συμβολή στην *«αντιπροπομοκρατική υστερία»*, δίχως βέβαια να προσφεύγει στην ιδέα μιας έκτακτης νομοθεσίας, αποδέχεται το ασαφές αλλά επικίνδυνο πλαίσιο ενός εκσυγχρονισμού των κατασταλτικών μηχανισμών.

Συμπερασματικά, το όλον έργο του Φ. Κουβέλη στην κυβέρνηση Τζαννετάκη, όπως άλλωστε και το έργο όλων των υπουργών του *«Συνασπισμού»*, μπορεί να μην έχει ιδιαίτερη σχέση με την Αριστερά και την κοινωνία, όμως τους βοήθησε στην αξιοποίηση των *Mass-Media*. Έφερε το *Mar-keung* για τα καλά στην πολιτική.

Ούτε μια μέρα δεν μας έλειψε ο Φ. Κουβέλης απ' τα ραδιόφωνα, την Τ.β. ή τις εφημερίδες όλης της επικράτειας. Στον τομέα αυτό εργάστηκε με υποδειγματικό τρόπο.

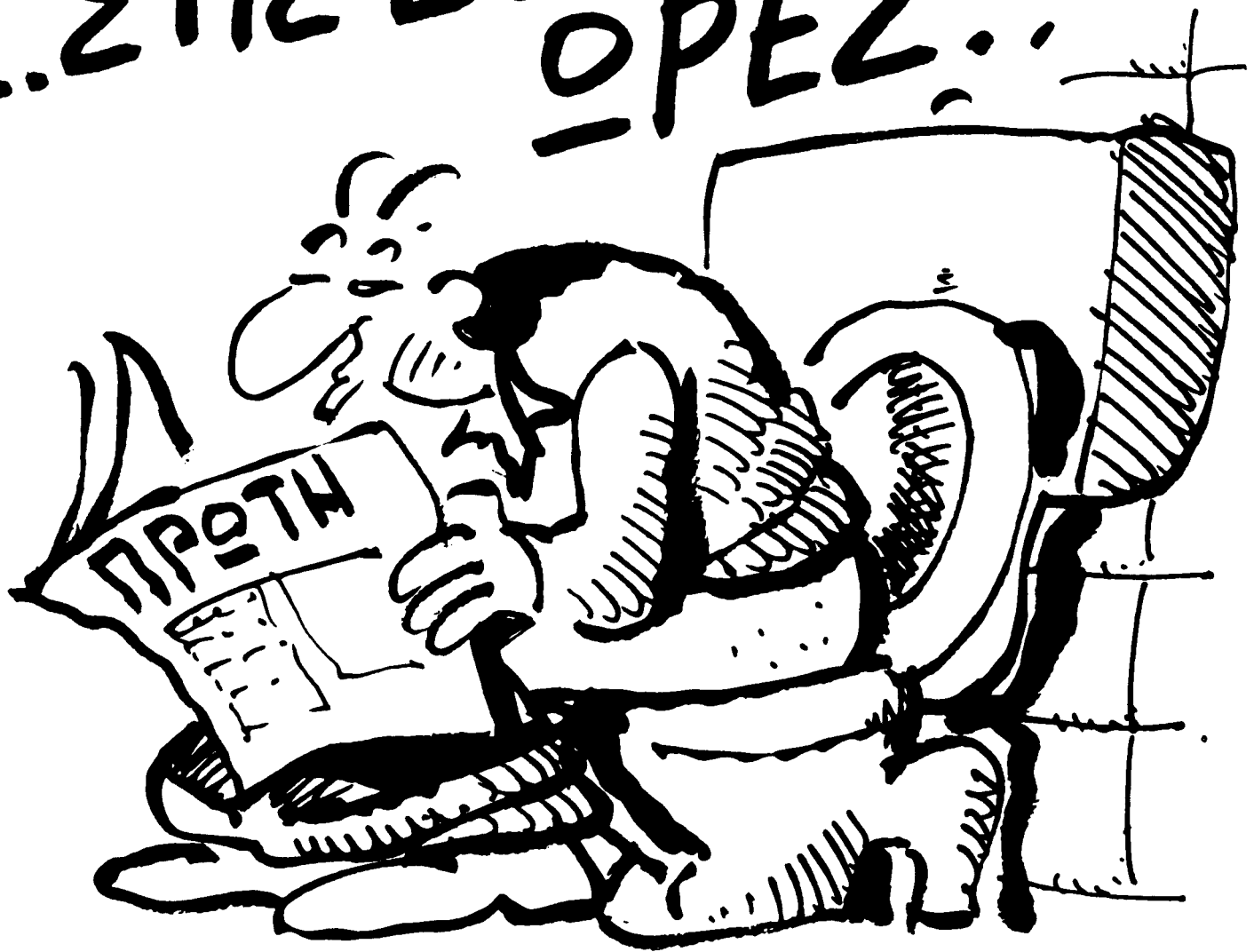
Στις 6 Νοεμβρίου θα ξέρουμε.

Τασία ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΟΠΟΥΛΟΥ

Επιμέλεια:

Δημήτρης ΚΑΡΥΔΑΣ
Νίκος ΞΗΡΟΥΔΑΚΗΣ

ΠΡΟΤΗ
...ΣΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΕΣ
ΟΡΕΣ!!

«ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ» ΤΡΙΚΟΛΟΡΕ ΣΤΙΣ ΚΑΛΠΕΣ

ΜΙΑ ΑΠΟ τα ίδια», λοιπόν, και στις κάλπες της 5 Νοεμβρίου; Ασφαλώς όχι, χίλιες φορές όχι! Έχουμε, πρώτα απ' όλα, μία ριζική αλλαγή των συνθηκών διεξαγωγής του εκλογικού αγώνα, ένα εντυπωσιακό «εξευρωπαϊσμό» του εκλογικού σκηνικού. Για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση, οι εκλογές διεξάγονται όχι από μια μονοκομματική κυβέρνηση – με όλα τα πλεονεκτήματα που αυτό συνεπάγεται, στον επηρεασμό του εκλογικού σώματος (έμπειρος και σ' αυτά ο Αν. Παπανδρέου τα απείρησε, ως αιτήματα για να διασφαλιστεί το αδιόκλητο των εκλογών: Αντικατάσταση νομαχών και διοικητών οργανισμών, πάγωμα των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα, απαγόρευση στις μετακινήσεις στρατιωτικών μονάδων και διακομματικός έλεγχος στην τηλεόραση). Φρόντισε, μάλιστα, ο τώως αεροπαγίτης Πρόεδρος της Δημοκρατίας στη σύνθεση της υπηρεσιακής κυβέρνησης να κυριαρχούν οι ανώτεροι δικαστικοί, έτσι ώστε η εφθαρμένη από τον οξύ κομματικό ανταγωνισμό πολιτική ηγεσία να εμφανίζεται ότι τελεί υπό δικαστική αντίληψη και, παράλληλα, να αυτοπροβάλλεται η δικαστική εξουσία ως ο κατ' εξοχήν θεματοφύλακας της συνταγματικής νομιμότητας.

Από εκεί και πέρα ζούμε την πιο άχρωμη προεκλογική περίοδο, απ' όσες γνώρισε ο τόπος: Έχουμε, λίγο πριν εκλείψουν ολοσχερώς, τα τελευταία δείγματα δημαγωγίας του μπαλκονιού σε μεγάλες, προκατασκευασμένες και πολυδάπανες λαϊκές συγκεντρώσεις. Το νταβαντούρι με την ηχητική ρύπανση, τον πόλεμο των πλαστικών σημαίων και τον πεζοδρομικό φανατισμό, το αντικατέστησε ήδη σε μεγάλο βαθμό ο «ευπρεπής» κομματικός ανταγωνισμός μέσα από την τηλεόραση – με αντιπαράθεση μονολόγων ή και διάλογο των αρχηγών με επιλεγμένους από τα μεγάλα πολιτικά κόμματα δημοσιογράφους (κάποιες δειλές ενστάσεις, ότι αυτός ο «εξευρωπαϊσμός» των εκλογικών συνθηκών συνεπάγεται περαιτέρω παθητικοποίηση των πολιτών, ασφαλώς και δεν θίγουν την ουσία της δεδομένης κοινοκρατίας και της ραγδαίας αυτονομίας της πολιτικής: Η αγγελία περιφορά χειροκροτητών μπορεί να είναι γραφική και να δημιουργεί την ψευδαίσθηση της συμμετοχής, αλλά ουσιαστικά είναι εξ ίσου παθητική με την καθήλωση μπροστά στον τηλεοπτικό δέκτη).

Στα εμβόλιμα στοιχεία επηρεασμού του εκλογικού σώματος περιλαμβάνεται και το τελευταίο δείγμα «εξευρωπαϊσμού»: Ο Ανδρέας Παπανδρέου, που μέσα στη γενική του κατάπτωση μεταβάλλεται από «μαϊτρ της τακτικής» σε πανηγυρικό ταχυδακτυλουργό, για να αποκαταστήσει την τρωθείσα ακτινοβολία του και να προβάλλει τα διεθνή ερείσματα του ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν προσφεύγει αυτή τη φορά στο σύντροφο Ζίθκοφ, δεν επζητεί ταύτιση με τον γκορμπασοφισμό και δεν μετακαλεί για να περιφέρει στα μπουζούκια τον τριτοκοσμικό Ορτέγκα: Αναζητεί στο Ελντζί επιβεβαίωση των ισχυρών δεσμών του ΠΑ.ΣΟ.Κ. με την «ευρωαριστέρα» – έστω κι αν χρειάζεται γι' αυτό να καταπιεί τη (γνωστή και αμοιβαία) απέχθειά του για τον Φρ. Μπερλάν.

Η αλλαγή του εκλογικού σκηνικού είναι ό,τι πιο θεαματικό, αλλ' όχι και το πιο σημαντικό απ' όσα σηματοδοτούν το τέλος μιας εποχής και την αρχή μιας άλλης στα πολιτικά μας πράγματα.

Στις κάλπες της 5 Νοεμβρίου δεν κρίνεται, ασφαλώς «το μέλλον της Ελλάδας», όπως θέλει να μας πείσει η αρχηγική αμετροέπεια. Αν κάποιου το μέλλον κρίνεται είναι της σημερινής πολιτικής ηγεσίας:

Προεξοφλείται ως δεδομένο ότι αν και τώρα δεν πετύχει την αυτοδυναμία, η Ν.Σ. δεν θα διατηρήσει αρχηγό της τον Κων. Μητσοτάκη – παρ' ότι δεν είναι εύκολη υπόθεση η ανάδειξη νέου, γενικής αποδοχής, ηγέτη, ιδιαίτερα στην περίπτωση, που δεν καταστεί δυνατή η εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας από τη νέα Βουλή και έχουμε πάλι προσφυγή στις κάλπες σε μερικούς μήνες.

Περισσότερο προβληματική είναι η κατάσταση για τον Ανδρέα Παπανδρέου, που παίζει σ' αυτές τις εκλογές το τελευταίο χαρτί του: Αν δεν κρατήσει το ΠΑ.ΣΟ.Κ. την εκλογική και κοινοβουλευτική δύναμή του στα επίπεδα του Ιουνίου (ποσοστό περί το 40% και, κυρίως, πάνω από 121 βουλευτές) δεν μένει στον και υπόδικο Ανδρέα Παπανδρέου παρά να εξασφαλίσει τον λιγότερο επώδυνο τρόπο

Εκδηλώνονται σήμερα οι «εκουγχρονιστικές» διεργασίες μιας ολόκληρης 15ετίας

αποχώρησης από τον πολιτικό στίβο – οπότε είναι αμφισβήτηση όχι μόνο η συνοχή, αλλά και η διατήρηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ως ιδιαίτερου πολιτικού σχηματισμού.

Θέμα ηγεσίας θα τεθεί αναπόφευκτα και στο Συνασπισμό, αν επιβεβαιωθούν οι σφυγμομετρήσεις, που προεξοφλούν μείωση της εκλογικής δύναμής του – παρά τη δυνατότητα, που είχε μετά τον Ιούνιο, να αυτοπροβληθεί ως φερέγγυα και ισότιμη πολιτική δύναμη στο παιχνίδι της εξουσίας και να αποκτήσει εθνική εμβέλεια ο λόγος του. Το δίδυμο Φλωράκη-Κύρκου θα επωμισθεί όλη την ευθύνη και θα είναι δύσκολο να σταθεί στην πρωτοκαθεδρία.

Αλλά ούτε το ότι διακυβεύεται το μέλλον της σημερινής πολιτικής ηγεσίας είναι το κρίσιμο στοιχείο αυτής της εκλογικής αναμέτρησης. Στο πεντάμηνο από τον περασμένο

Ιούνιο εκδηλώθηκαν οπωρευτικά στο σύστημα αντιπροσωπευτικής και στο πλέγμα εξουσίας όσες μεταβολές προπαρασκευάσαν οι «εκουγχρονιστικές» διεργασίες μιας ολόκληρης 15ετίας, από τη μεταπολίτευση και δώθε.

Οι εκλογές του Ιουνίου, που διενεργήθηκαν με το πιο αναλογικό εκλογικό σύστημα ως τώρα, είχαν το αντιφατικό (με μια επιπόλαιη ματιά) αποτέλεσμα να εξαφανίσουν, να εκμηδενίσουν ή να σπρώξουν στο περιθώριο όλους τους μικρούς πολιτικούς σχηματισμούς και να αναδείξουν ένα τριπολικό ολγοπώλιο στην πολιτική αγορά.

Με τον ελληνικό στυλ «ιστορικό συμβιβασμό» και την κυβερνητική σύμπραξη Δεξιάς και Αριστεράς έγινε ένα ακόμη αποφασιστικό θήμα προς την ίδια κατεύθυνση.

Ούτε ανίερους καιροσκοπισμούς, ούτε τολμηρές ηγετικές εμπνεύσεις καθόρισαν αυτή την εξέλιξη: εντάσσεται στην αδήριτη λογική και τη φύση της οικοδομούμενης «εκουγχρονιστικής» «συναινετικής» δημοκρατίας.

Η τριμήνη συγκυβέρνηση εξασφάλισε τις προϋποθέσεις διττά:

Από τη μια μεριά, ιδεολογικά, πέτυχε (στα πλαίσια της «εθνικής συμφιλίωσης») την προσέγγιση και σύγκλιση των δύο ακραίων πολιτικών δυνάμεων, που αλληλονομιμοποιήθηκαν και αντάλλαξαν διαπιστευτήρια δημοκρατικότητας. Και από την άλλη έδωσε την ευκαιρία να δοκιμαστεί στη συνδιαχείριση της εξουσίας η ρεφορμιστική αριστερά, που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης και σταθερότητας – στοιχείο συστατικό της «συναινετικής» δημοκρατίας.

Ως αποδεκτή στο πλέγμα εξουσίας καθεστωτική δύναμη, η παραδοσιακή Αριστερά έδωσε εξετάσεις και πέτυχε – τόσο, που είχε και τη δημόσια επιδράτευση από το νέο Αμερικανό πρεσβευτή Μάικ Σωτήρη, ο οποίος δεν αυτενεργεί ασφαλώς και δεν είναι πιο «προοδευτικός» και «ανοιχτόμυαλος» από τον προκατόχό του.

Αυτή η τριπολική (που μπορεί να μετεξελιχθεί σε διπολική – με τη «νεοφιλελεύθερη» και «σοσιαλιστική» εκδοχή) «συναινετική» δημοκρατία επζητεί ακριβώς την επικύρωσή της από τη λαϊκή ψήφο στις 5 Νοεμβρίου. Με ισχυρά κόμματα, που μονοπωλούν την πολιτική έκφραση των κοινωνικών δυνάμεων και διασφαλίζουν τη γενική συγκατάθεση. Με κόμματα, που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ομαλά στην εξουσία, να αλληλοσυμπληρώνονται προγραμματικά και να συγκυβερνούν. Με κόμματα, που μπορούν να επιδίδονται σε αντιπολίτευση μέσα σε επιτρεπτά όρια – χωρίς να αμφισβητούν τους πολιτικούς θεσμούς και το κοινωνικό σύστημα. Με κόμματα συγκοινωνούντα δοχεία – όπως αποκαλύπτουν και οι σαλταδορικές μεταγραφές από το ένα ψηφοδέλτιο στο άλλο. Με κόμματα, κοντολογίς, στηρίγματα του καθεστώτος.

Η αρνητική στάση και, πολύ περισσότερο, η αντίσταση σ' αυτές τις εξελίξεις δεν αναμένεται να καταγράψει τη δυναμική της στις κάλπες της 5 Νοεμβρίου. Η υπό διαμόρφωση μη συναινετική «άλλη Αριστερά» δεν είναι δυνατόν να εκφραστεί, – παρά ισχυρά, με θεδιασμένα εκλογικά σχήματα, (χωρίς καμιά αντιστοιχία με κοινωνικά κινήματα) που αποκαλύπτουν και μεγεθύνουν απλά την εγγενή αδυναμία και παθολογία του ακροαριστερού χώρου. Ούτε, πολύ περισσότερο, με υστερόβουλες προστατευτικές θωπίες και απόπειρες να εξαγνιστεί αναδρομικά ο κνίκος και κουκουεδικός σταλινισμός...

■ Επί τέλους! Με καθυστέρηση επτά ετών ήρθε και τυπικά η «εμπιστοσύνη» μας στο ΝΑΤΟ-ικό πολεμικό σχεδιασμό.

Όχι πως σταμάτησε και ποτέ, αλλά αυτή η υπερηφάνεια των υποτελών της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας του τόπου με την οποία μας ανακοινώνουν πομπωδώς την συμμετοχή της φρεγάτας «ΕΛΛΗ» στην άσκηση «DETERENT FORCE», καταντά αδιαστική.

Και για να μη ξεχνιόμαστε: και αυτή η απόφαση διέπεται απ' την μόνιμη «αρχή» της υπεράσπισης του «εθνικού συμφέροντος»... στη Δ. Μεσόγειο, αυτή τη φορά.

■ Ο κ. Μίκης μετεγράφη στη Ν.Δ. και θα 'ναι σίγουρος θουλευτής την 6η Νοεμβρίου. Αυτή του η κίνηση φαίνεται να κάνει πολλούς να τον φθονούν. Η ηγεσία του «Συνασπισμού» παρακολούθησε και σχολίασε την κατάληξη της πορείας του τ έως κομμουνιστή μουσικού, σαν ένα ακόμα πολιτικό ατόπημα, σαν μια ακόμα επιπολαιότητα.

Τελικά όμως, μήπως ο Μίκης απλώς έφτασε την πολιτική του ίδιου του «Συνασπισμού» στην ακρότατη συνέπειά της; Μήπως το πραγματικό πνεύμα της «εθνικής συμφιλίωσης», της ομοψυχίας, της συναίνεσης, της ταξικής συνεργασίας προς την «οικονομική ανάπτυξη», το '92 το '96 και το 2000, είναι ακριβώς η άρση των «διαχωριστικών γραμμών» μεταξύ της Δεξιάς και της Αριστεράς; Μήπως λοιπόν ο Μίκης τολμά αυτό που θα 'θελαν ο Μίμης, ο Γρηγόρης, ο Λεωνίδας αλλά επί του παρόντος δεν τους παίρνει;

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ

ΙΔΟΥ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

άρθρα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

■ «Η θεωρία αντί να ανοίγει δρόμους στην πολιτική υποτάσσεται στη δικαιολόγηση κάθε τρέχουσας πολιτικής, τεντώνεται σαν λάστιχο για να χωρέσει κάθε πολιτική επιλογή (...) η ηγεσία του ΚΚΕ πλέει μακάρια στις θάλασσες των δημοσίων σχέσεων και του πολιτικού μάρκετινγκ. (...) Το πρόβλημα ωστόσο, δεν είναι να επανέλθει το ΚΚΕ σε κάποια παλιά χρυσή παραδεισένια εποχή που ΔΕΝ ΥΠΗΡΞΕ».

Λίγες φράσεις από τη δήλωση των εννέα στελεχών των ιδεολογικών τμημάτων της Κ.Ε. του ΚΚΕ, αφιερωμένη σ' όσους δυσπιστούν ακόμα, στο βάθος και την ποιότητα της αριστερής αντιπολίτευσης στο χώρο αυτό.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

■ Πολλά έχουν μεσολαβήσει από το προηγούμενο τεύχος, όπου σχολιάζαμε την συνεπή φιλελεύθερη πολιτική του ΕΘΝΟΥΣ και τις δραστηριότητες της (διαβόητης πλέον) κας Αγγ. Νικολούλη. Αν έπρεπε να συνεχίσουμε τον σχολιασμό θα

χρηζόμασταν περισσότερες από τις σελίδες ενός τεύχους. Παρόλα αυτά (και επειδή «εξ όνυχος αναγνωρίζουμε τον λένοντα») θα αναφέρουμε ένα μικρό: Στο φύλλο της 5 Οκτ., σε κάποια εικονογράφηση της Δικαιοσύνης (το γνωστό σκίτσο με την ζυγαριά, το σπαθί και τα

κλειστά μάτια) υπάρχει μια διαφορετική εκδοχή... με αμερικάνικο ακτινωτό καπέλο, σε στυλ «άγαλμα της Ελευθερίας». Όχι και μισ λίμπερτι, ρε παιδιά, εσείς που κάποτε είσασταν οι πιο ντούροι αντιαμερικάνοι... Έλεος.

Εκτός κι αν προετοιμάζεστε να

χάσετε τις δίκες, ύστερα από το μπαράζ μηνύσεων που έχετε δεχτεί...

■ Μπορεί η Επικαιρότητα να κάνει ανοίγματα στην «άλλη Αριστερά», με σκοπό - βεβαίως - την αποκατάσταση σχέσεων (άσπην θα περιμένει πολύ), πρέπει όμως να μάθει να μην κάνει λάθη σαν εκείνο της 28/9, όπου υπήρχε λεζάντα «Ανώτεροι αστυνομικοί θρέθηκαν στο «στόχαστρο» του υπουργού Δημ. Τάξεως» σε

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ

Φθινοπωρινός συνδικαλισμός

ΓΗΠΕΔΟ ΜΠΑΣΚΕΤ - Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ: 17ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΚΑ

■ Τι θα μπορούσαμε να σημειώσουμε επιγραμματικά για το 17ο συνέδριο των εκπροσώπων των εργαζομένων της Αθήνας:

α. Την επικράτηση ενός δεξιόστροφου ψηφίσματος-απόφασης για την πολιτική του ΕΚΑ την επόμενη περίοδο μέσα από τη διαμόρφωση μιας ευρύτερης συναίνεσης μεταξύ των κυρίαρχων παρατάξεων ΔΑΚΕ/ΠΑΣΚΕ/ΕΣΑΚ-Σ με τσόντες το ΑΕΜ και την ΣΣΕΚ.

β. Την καταγραφή μιας σαφούς πλειοψηφίας αποτελούμενης από τις ΕΣΑΚ-Σ/ΑΕΜ/ΔΑΚΕ που καθόρισε αποφασιστικά τις εργασίες του συνεδρίου με τη ΦΙΜΩΣΗ κάθε διαφωνίας τόσο στο επίπεδο των διαδικασιών όσο και στο επίπεδο της κριτικής της προηγούμενης περιόδου (κοινωνικοί αγώνες - κυβερνητικό έργο).

γ. Την εμφάνιση συνδικαλιστικής παράταξης από στελέχη της ΕΣΑΚ-Σ με τον τίτλο ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ και με πλαίσιο ενάντια στην επιχειρούμενη συναίνεση και τη δεξιόστροφη πορεία των κυρίαρχων παρατάξεων.

δ. Την κοινή κάθοδο στο ΕΚΑ μέσα από το ενιαίο σχήμα ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ δυνάμεων από το χώρο του αυτόνομου-ταξικού συνδικαλισμού με συνιστώσες την Αυτονομία-Ανανέωση, την Ταξική Αγωνιστική Συσπείρωση (ΤΑΣ), την ΕΜΑΣ και ανεξάρτητους συνδικαλιστές.

ε. Τη διαμόρφωση ενός αντιπολιτευτικού-αγωνιστικού ρεύματος προς την επιχειρούμενη συναίνεση από τις παραπάνω δυνάμεις αλλά και ανεξάρτητα μικρότερα σχήματα και συνδικαλιστές με κύριο μέτωπο την νεοσυντηρητική επίθεση μέσα από ένα αγωνιστικό διεκδικητικό πλαίσιο. Οι δυνάμεις αυτές αγωνίστηκαν ενάντια στο κοινό ψήφισμα-απόφαση του συνεδρίου, εισηγήθηκαν ψηφίσματα για ζητήματα όπως Ρασίντ/ΜΜΕ/απελάσεις Τούρκων και Κούρδων (Οσορμάρ)/Μελίστας/Κοροβέσης/βάσεις/Όλυμπιάδα κτλ. και πολλές φορές δημιούργησαν ρήγματα στο μπλοκ των κυρίαρχων παρατάξεων και δίχασαν τη βάση των συνεδρίων.

στ. Την κοινή κάθοδο στις εκλογές για την νέα Δ/ση των δύο παραπάνω σχημάτων (ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ - ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ) με κοινό ψηφοδέλτιο ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ.

Όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν μέσα σε ένα σκληρό αθλητικό συνάντησης, με το παιχνίδι να παίζεται αποκλειστικά στο κέντρο, με τη συμμετοχή του φιλάθλου ανάλογα με την ατάκα του παίκτη/εισηγητή, με τη διαιτησία σικέ (πληρωνόταν από όλους), με τους «μικρούς» στον πάγκο μέσα από την ισχυροποίηση των διοικητικών μέτρων αποκλεισμού τους, με τους απαραίτητους θεατρινίστικους τραμπουκισμούς και με πολλά-πολλά σκουπίδια. Στίβες οι κούτες, τα τενεκεδάκια, τα πλαστικά ποτήρια. Συνωστισμός στις ουρές για ένα ποτήρι καφεζούμι και πλαστικό φαγητό «made by OLYMPIC CATERING». Μη ξεχνάμε τις τσάντες... Δερμάτινη τσάντα με μπλοκ, στυλό και αναπτήρα που αποτέλεσε και τον κράχτη για την εξασφάλιση της συμμετοχής των συνεδρίων.

Ας μην θιαστεί κανείς να με κατηγορήσει ότι υποτιμώ τους συνδικαλιστές-εκπροσώπους των εργαζομένων.

Εκτιμώ ότι οι περισσότεροι από αυτούς στους χώρους τους συντάσσονται με τα προβλήματα των εργαζομένων και δίνουν αγώνες. Όταν όμως το παιχνίδι παίζεται κεντρικά, τα πάντα καθορίζονται από τα συνδικαλιστικά επιτελεία. Εκεί υπάρχει μόνο το προεδρείο και οι αρχηγοί των παρατάξεων. Όλοι οι άλλοι, στη συντριπτική πλειοψηφία, είναι το «σώμα». Σώμα όμως άνευ, υποταγμένο, με φιλάθλον πνεύμα και υποτυπώδη ανακλαστικά.

Όπως και νά 'ναι το ψηφοδέλτιο της ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗΣ ισχυροποιεί το ρεύμα του ανεξάρτητου ταξικού συνδικαλισμού, δίνει μία νέα δυναμική στις δυνάμεις που συγκροούνται με τη νεοφιλελεύθερη πολιτική και τον νεοσυντηρητικό χειμώνα. Καλό χειμώνα λοιπόν...

Όλγα ΧΑΡΙΤΟΥ

σύνεδρος του 17ου συνεδρίου ΕΚΑ

ΥΣΤΕΡΙΑ

Η C.I.A. είναι εδώ!

■ Εκτός απ' την κα Νικολούλη και τους εγχωρίους αστυνομικούς και ΚΥΠ-ίτες, υπάρχουν και οι αμερικανοί συνάδελφοί τους. Από το θράδυ της 26ης Σεπτεμβρίου, ημέρα εθνικού πένθους για τον Μπακογιάννη, ζούμε μια κλιμακούμενη αντι-τρομοκρατική υστερία. Οι τρομοκράτες επικηρύσσονται, η ΚΥΠ αναεοούμενη με κλασικά δεξιά στελέχη, ενισχύεται, δημιουργούνται και ισχυροποιούνται νέες αστυνομικές μονάδες «κρατικής ασφάλειας» και 3 δισ. δραχμές προσφέρονται απ' τον προϋπολογισμό για τον εκσυγχρονισμό των «ειδικών δυνάμεων» της Αστυνομίας.

Σαν δεύτερη δόση μέτρων - στην ίδια κατεύθυνση - έρχονται τα διεθνή τοιούτα. Ιντερπόλ, υπολείμματα της ΤREVΙ και CIA καταφθάνουν και σε στενή συνεργασία με τις εντόπιες αρχές (όπως γράφεται και προβάλλεται) εξαπολύουν ανθρωποκυνηγητά, διεξάγουν ειδικές έρευνες κλπ. Όπως μας πληροφορεί ο «Ελεύθερος Τύπος» (4/10):

«Σε εκατοντάδες σπίτια, γραφεία, γκαράζ μπαίνουν Αμερικανοί ειδικοί και ερευνούν για ίχνη της 17 Ν. Οι Αμερικανοί έχουν παραλάβει από Έλληνες συναδέλφους τους της Κρατικής Ασφαλείας, λίστες σπιτιών και γραφείων όπου πιθανολογείται από καταθέσεις μαρτύρων κλπ. ότι μπορεί να έχουν ακουμπήσει οι τρομοκράτες (...) Άλλες πληροφορίες αναφέρουν ότι σε συνεργασία με την ΚΥΠ ερευνώνται «διακριτικά» συγκεκριμένες δημόσιες υπηρεσίες. Επίσης η Κρατική Ασφάλεια έχει μια λίστα με περισσότερα από 1.000 ονόματα Ελλήνων (...)»

Παρόμοιες πληροφορίες γεμίζουν τις στήλες και άλλων εφημερίδων, ιδιαίτερα της συγκυβέρνησης, αφού ως γνωστόν, οι φιλοποσικές δεν κρύβουν τον δοκιμασμένο... «αντιαμερικανισμό» τους, και βρίσκουν την ευκαιρία να αντιπολιτευτούν την κυβέρνηση Τζαννετάκη. Η υπόθεση όμως δεν σταματά έτσι. Παράλληλα με την προς δεξιούς φημολογία για εντυπωσιακή ανάθεση έργου στη C.I.A. που συνεχίζεται απ' τις εφημερίδες της, η κυβέρνηση Τζαννετάκη σπεύδει, δια του γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης κ. Κουτελιδάκη, να διαψεύσει κάθε ανάμιξη αμερικανικών ή άλλων ξένων υπηρεσιών στις εν λόγω έρευνες, ή σε οποιαδήποτε άλλες!

Όμως υπάρχει και η «αλήθεια» της άλλης πλευράς. Το υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ με πρόσφατη απόφασή του παραχωρεί στο FBI το δικαίωμα να συλλαμβάνει τους καταζητούμενους από τις αμερικάνικες αρχές σε οποιαδήποτε χώρα του κόσμου και να τους προσάγει σε δίκη στις ΗΠΑ χωρίς τη συγκατάθεση των χωρών αυτών. Ήδη σε πολλές χώρες έχει αρχίσει μια περί διεθνούς δικαίου συζήτηση. Για παράδειγμα, σε αντίθεση με τους δικούς μας υπευθύνους, ο αρχηγός της ισπανικής Αστυνομίας δήλωσε:

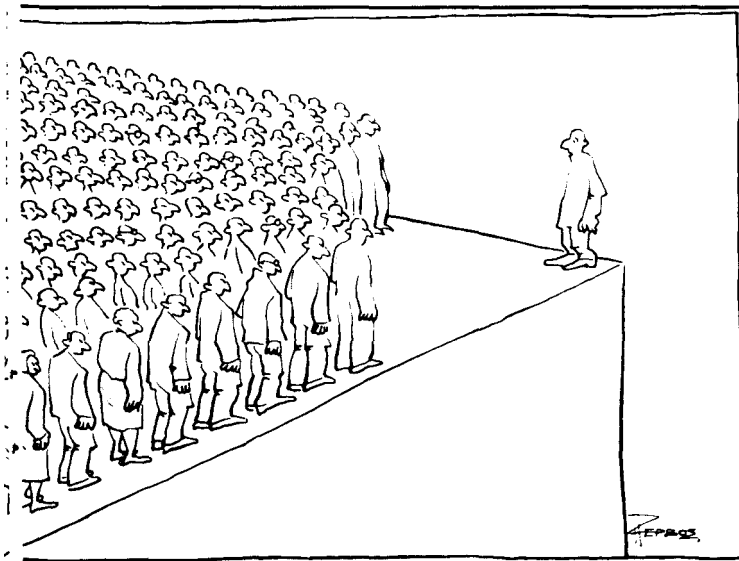
«Δεν μπορεί μια χώρα να νομοθετεί ούτε να εκδίδει διοικητικές αποφάσεις που επηρεάζουν την εθνική ανεξαρτησία άλλων χωρών. Δεν πρόκειται να παραχωρήσουμε σε κανέναν αυτό το δικαίωμα. Δεν ξέρω σε ποιες χώρες νικηφόρα το FBI να δρα κατ' αυτόν τον τρόπο. Όσο αφορά την Ισπανία, τούτο δεν μπορεί να υποστηριχτεί με κανένα τρόπο».

Ενώ λοιπόν αυτά συμβαίνουν πέραν των συνόρων μας, στην Ελλάδα κυριαρχεί η πολιτική των μέσων όρων, όπως προκύπτει απ' την «ιστορική εμπειρία» της συγκυβέρνησης. Φτάνουμε τελικά στην εφαρμογή του γνωστού γυναικού... «και την πίττα ολόκληρη και το σκύλο χορτάτο». Δηλαδή και η CIA-FBI αλωνίζει, και εθνικά υπερήφανοι είμεθα, και οπλιζόμαστε πολιτικά και τεχνικά κατά τον εσωτερικού εχθρού γενικότερα, και χαϊδεύουμε τους «τρομολάνγνους» και άλλους υστερικούς μικροαστούς δια των λαϊκών εντύπων μας.

Και το χειρότερο: πετάμε και απ' την Τ.Υ. μια Ψαρούδα-Μπενάκη και ολίγον Κρυστάλλη ζητώντας νέους νόμους, νέες αντιτρομοκρατικές δυνάμεις, νέες καταστολές και νέες συναινέσεις για όλα αυτά.

Διότι όπως γράφει ο κ. Γ. Μαρίνος για το θέμα της διεθνούς «αντιτρομοκρατικής συνεργασίας»: «ποιος θα μπορούσε πια να καταδικάσει την οποιαδήποτε κυβέρνηση μετά την απόφαση συνεργασίας CIA και KGB κατά της τρομοκρατίας; Μόνο όσοι έχουν συμφέρον να μην αποκαλυφθούν οι έλληνες τρομοκράτες...»

Γ.Κ.-Δ.Τ.

φωτογραφία που δείχνει κατώτερους αστυνομικούς να έχουν στο «στόχαστρό» τους γνωστό στέλεχος της Ε.Α.Σ., το οποίο θεβαίως δεν έχει και πολλές σχέσεις με το υπ. Δημ. Τάξεως, πέρα από αρκετές κλομπές που έχει εισπράξει κατά καιρούς από τους υπαλλήλους του.

■ Πάει, χάλασε και ο Ριζοπά-στης! Ακούς εκεί να έχει τίτλο «Ρωγμή στο σοβιετικό μπλοκ» στην σελ. 33 της Τρίτης 3 Οκτώ-βρη. Εντάξει, το δημοσίευμα αναφερόταν στο 16ο Πανευρω-παϊκό πρωτάθλημα Βόλλεϋ, αλλά μερικά πράγματα πρέπει να τα αντιμετωπίζουμε σοβαρά.

ΞΕΝΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ

Πόθος για ένα... κατώτερο μεροκάματο

■ Οι διαστάσεις του φαινομέ-νου της απασχόλησης (κύρια πα-ράνομη) των ξένων εργαζομέ-νων στη χώρα μας δεν είναι όλες γνωστές. Η μεροληπτική-της... εγχώριας αίσθησης ανωτερότητας στην αντιμετώπι-ση του «προβλήματος», από όσους το θίγουν, έχει τρεις θεα-ματικούς χαρακτήρες. Ένα ξε-νόφοβο για τους κάθε λογής αν-τιδραστικούς, ένα ρομαντικό για τους κάθε λογής προσδευτικούς και επαναστάτες και ένα χαρα-κτήρα στυγνής στατιστικής προ-εγγίσσης για τους υπόλοιπους, που μέσα στα πλαίσια της ανά-πτυξης της χώρας μελετούν τα «νέα φαινόμενα». Στην πραγμα-τικότητα και οι τρεις τύποι στά-σης απέναντι στο ζήτημα έχουν ένα κοινό παρανομαστή. Την πα-γερή και κυνική αδιαφορία απέ-ναντι σ' αυτό που θέλουν οι ίδιοι οι ξένοι εργαζόμενοι.

Με αριθμό που κατά τους με-τρίστερους υπολογισμούς υπερ-βαίνει τους 200.000 (χωρίς κατά-πάσα πιθανότητα να υπολογίζον-ται οι συγγενείς των εργαζομέ-νων που συντηρούνται από αυ-τούς και όσοι αναμένουν στον Πειραιά κάποιο καράβι) οι άν-θρωποι αυτοί θάβουν το «πρό-σωπο της ευτυχίας» κυρίως στη δυνατότητα μιας αξιοπρεπούς συνεχούς απασχόλησης. Εκείνο όμως που συμβαίνει είναι ότι συ-νήθως η αγωνία για τη νομιμο-ποίηση τους οδηγεί στη νομιμο-ποίηση της αγωνίας τους. Οι πιέσεις για την υπογραφή διμε-ρών συμβάσεων με τις χώρες προέλευσης τους οδηγούν συ-νήθως σε αντίθετα από τα προσ-δοκώμενα αποτελέσματα. Αφού είναι πλέον ελάχιστοι οι εργο-δότες που θα δεχτούν να προσ-λάβουν ξένους εργαζόμενους που έχουν τα ίδια ακριβώς δι-καιώματα με τους έλληνες. Οι

ελπιδοφόροι δρόμοι των διμε-ρών συμβάσεων οδηγούν στην πλήρη αθεβαιότητα της πρόσλη-ψης.

Ο δρόμος για την παράνομη απασχόληση δεν ξεκινά μόνο μέσα από τη μιζέρια της χώρας προέλευσης. Έχει αφετηρία κυ-ρίως στη διάθεση για βελτίωση της μοίρας. Μιας μοίρας που η καταδίκη σε αυτήν οδηγεί στην επιθυμία για μακρινά ταξίδια και αθέβαιες ενασχολήσεις σε χώ-ρες μακρινές.

Οι αναμφισβήτητες καλές προ-θέσεις των ευαισθητοποιημένων από τους έλληνες αριστερούς ή επαναστάτες δεν θα βρουν ποτέ διέξοδο όσο αποφεύγεται η κα-τανόηση των επιθυμιών των αν-θρώπων αυτών που πολλοί υπο-λογίζουν μέχρι το 2.000 να ανέλ-θουν σε 1.000.000. Ανθρώπων που πρώτ' απ' όλα ενδιαφέρον-ται να βρουν εύκολα εδώ δουλειά. Και για τους ίδιους και για όσους από τους αγαπημέ-νους άφησαν στις μακρινές τους χώρες. Και ο δρόμος που οδηγεί στην σταθερή απασχόληση είναι το... καλό, φτηνό, «ανταγωνιστι-κό» μεροκάματο. Η φθηνή προσ-φορά εργασίας!

Ενώ οι τελευταίες επαναστατι-κές διαθέσεις των τελευταίων ελλήνων προλεταρίων μοιάζουν να θάβονται ήδη με θεαματικό τρόπο στον διακριτικό ορμαγδό της μετα-συναινετικής ελληνι-κής προεκλογικής περιόδου, ένα νέο προλεταριάτο φαίνεται να εμφανίζεται στον ορίζοντα! Ένα προλεταριάτο που, όπως το «πα-λιό-καλό», δεν έχει πατρίδα αλ-λά και τίποτα περισσότερο να χάσει από τη στυγή του εκμε-τάλλευσης. Ένα προλεταριάτο αυθεντικό. Πολύχρωμο και άθλιο! Με πολλή διάθεση για δουλειά, και πολύ-πολύ οργι-σμένο!

Γιώργος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΚΑΤΑΛΗΨΗ Home, sweet home

■ Νέα κατάληψη εγκαταλελειμ-μένου για 15 χρόνια σπιτιού πραγματοποιήθηκε στις 7/10/89 από ομάδα άστεγων νέων σε κτίριο της οδού Κασσιανής 1. Η κατάληψη φαίνεται ότι έγινε από την πρώτη στιγμή στόχος μεθο-δευμένης ασφαλίτικης προβο-κάτσας με τη βοήθεια (ποιων άλ-λων;) των εφημερίδων ΕΘΝΟΣ, ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ, ΑΥΡΙΑΝΗ και ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΤΥΠΟ που λειτούρ-γησαν σαν γραφεία τύπου της αστυνομίας εφόσον: την επόμε-νη της κατάληψης, το ΕΘΝΟΣ, σε ανυπόγραφο δημοσίευμα, έκανε άμεσο συσχετισμό της κατάλη-ψης με τα επεισόδια που είχαν ακολουθήσει την αποφυλάκιση και αναβολή της δίκης του αστυ-φύλακα Μελίστα, κάτω από τον φανταχτερό τίτλο «Ντου σε κτί-ριο μετά τις μολότοφ». Η ΕΠΙΚΑΙ-ΡΟΤΗΤΑ και η ΑΥΡΙΑΝΗ μιλού-σαν για «επέμβαση εισαγγελέα και εκκένωση του κτιρίου» κάτι που βέβαια δεν συνέβη, ενώ ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ ακολουθή-σε την μεθεπόμενη τα χνάρια του ΕΘΝΟΥΣ.

Η διαμαρτυρία-καταγγελία που έγινε στον ΕΣΗΕΑ για τα με-ταξύ τους πανομοιότυπα και αλ-ληλοσυμπληρούμενα δημοσιεύ-ματα αντιμετωπίστηκε με έντονη αστυνομική παρουσία, παρουσία που γίνεται έντονα αισθητή και έξω από το κτίριο της κατάλη-ψης. Το κτίριο διεκδικείται και από την κοινότητα της Κάσσου, η συνήγορος της οποίας προει-δοποίησε για επέμβαση εκκένω-σης από την αστυνομία με πα-ραγγελία εισαγγελέα, διαδικασία που κινήθηκε σε ελάχιστο διά-στημα με τις ευλογίες του δή-μαρχου της Κάσσου.

Οι καταλήψεις αφού κατήγγει-λαν τις προαναφερόμενες εφη-μερίδες για κτηρινισμό, καταγ-έλλουν και ότι «επιχειρείται η κοινωνική απομόνωση της κατ-αλήψης και ανοίγεται ο δρόμος για την καταστολή της συγκεκρι-μένης κατάληψης όσο και για την ποινικοποίηση των καταλή-ψεων γενικότερα» και διευκρινί-ζουν: «προειδοποιούμε τους εμ-πνευστές και τους διεκπεραιω-τές των σχεδίων αποπληροφό-ρησης και χειραγώγησης πως οι κοινωνικοί αγώνες - και τέτοιοι είναι οι καταλήψεις από άστε-γους - όχι μόνο δεν θα υποκύ-ψουν, αλλά καθώς στηρίζονται σε πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, θα δώσουν τις απαντή-σεις που τους αρμόζουν με όρους κοινωνικούς».

Είναι άγνωστο το μέλλον της κατάληψης ως τη στιγμή που θα κυκλοφορήσει το παρόν τεύχος του «Σχολιαστή», πάντως οι κα-ταλήψεις δήλωσαν ότι θα συνε-χίσουν τον αγώνα τους «αρνού-μενοι έμπρακτα την εμπορευμα-τοποίηση των στεγαστικών και κοινωνικών μας αναγκών».

Τάσος ΣΑΡΑΝΤΗΣ

ΜΗΝΥΜΑ

Προς ένστολους και μη πολίτες

Στο προηγούμενο τεύχος σας υποσχέ-θηκαμε την καινούργια στήλη, που θα πε-ριλαμβάνει τα ζητήματα που αφορούν το στρατό, τον κοινωνικό του ρόλο, τα προ-βλήματα της στρατιωτικής θητείας, φιλο-δοξώντας να αποτελέσει μια γνήσια φωνή των ένστολων πολιτών. Αλλά και γενικό-τερα κάθε πολίτη που οι ευαισθησίες του δεν σταματούν στο στενό κοινωνικό του περίγυρο, αλλά προσεγγίζουν όλα τα κοινωνικά προβλήματα, εκ των οποίων ως οξύτερο και πολυπλοκότερο μπορεί να χαρακτη-ριστεί ο στρατός.

Ο στόχος της στήλης απλός, η σημασία του όμως τεράστια: Η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και η αφύπνιση της συνεί-δησης του πολίτη, ένστολου και μη. Να όμως που κάτι μας τα χά-λασε γι' αυτό το τεύχος. Λόγω προεκλογικής ατμόσφαιρας το ραντεβού μας θα καθυστερήσει λίγο. (κάποιοι βέβαια, θα σας θυ-μηθούν τώρα...). Από εσάς ζητάμε να κάνετε λίγη υπομονή. Μην ανησυχείτε, η εξουσία συμμάχησε προσωρινά με το χρόνο. Ό-μως ο χρόνος, σίγουρα είναι μαζί μας. Η θέληση για αποφασιστι-κή παρέμβαση, τόσο δημοσιογραφική όσο και κοινωνική, υπάρχει τόσο έντονα, που τίποτα δεν μπορεί να την ανατρέψει.

Η συναίσθηση της ευθύνης βαθιά ριζωμένη.

Η αναγκαιότητα έκφρασης ταυτισμένη με τη ζωή μας.

Μην ξεχνάτε πως χρειάζεται πολλή δουλειά για να κατακτή-σουμε τα δικαιώματά μας και να αποκαταστήσουμε τη χαμένη αξιοπρέπεια μας, μέσα σ' αυτό το μηχανισμό της εξαθλίωσης. Το κλειδί της νικηφόρας έκβασης σ' αυτή τη μάχη, που θα φέρει και αποτελέσματα, είναι η δημοσιοποίηση αυτών των ζυμώσεων που συντελούνται πίσω από το συρματοπλέγμα κάθε στρατώνα. Η ελευθερία έκφρασης και γνώμης, ο διάλογος, οι καταγγελίες για τα κακώς κείμενα είναι και η μοναδική, ουσιαστικά δύναμη των στρατευμένων.

Νάστε σίγουροι πως ο γράφων και το περιοδικό δεν σας ξεχνά-με, είμαστε συνέχεια στη σκέψη μας, νιώθουμε την αγωνία σας. Εδώ άλλωστε βρίσκεται και το καινούργιο. Θέλουμε και μπορού-με να είμαστε ένα κομμάτι από τον εαυτό σας, να μας νιώθετε δίπλα σας. Και αυτό φυσικά δεν μπορεί να γίνει μόνο με την επα-φή μας μέσω της στήλης, αλλά να λειτουργήσει σαν πόλος έλξης, όπου θα 'ρχόμαστε σε ζωντανή επαφή είτε κατ' άτομα είτε κατ' ομάδες, έτσι θα μπορούμε να συζητάμε, και να βρίσκουμε μαζί διεξόδους. Η επικοινωνία μας έτσι θα είναι ολοκληρωμένη.

Με πρώτο μέλημα αυτή την ανάγκη περιμένουμε την επιστολή σας το τηλεφώνημά σας, την επίσκεψή σας. Έχει μεγάλη σημα-σία για την επιτυχία αυτής της επικοινωνίας να γράφετε στην επιστολή το τηλέφωνό σας. Ακόμα θεωρούμε καθοριστικό παρά-γοντα και περιμένουμε, τις προτάσεις σας, τις ιδέες σας, τον προληπτισμό σας.

Το ξέρετε και το ξέρουμε πολύ καλά, πόσο αναγκαίο είναι να σπάσει η σιωπή και η συνηγορική αδιαφορία. Οι «υπεύθυνοι» παί-ζουν τα δικά τους παιχνίδια, με τη ζωή μας όμως. Στο χέρι μας είναι να μην το επιτρέψουμε. Προβληματιστείτε και αντισταθεί-τε, αποφασιστικά. Και φυσικά κλιμακώστε τον αγώνα σας.

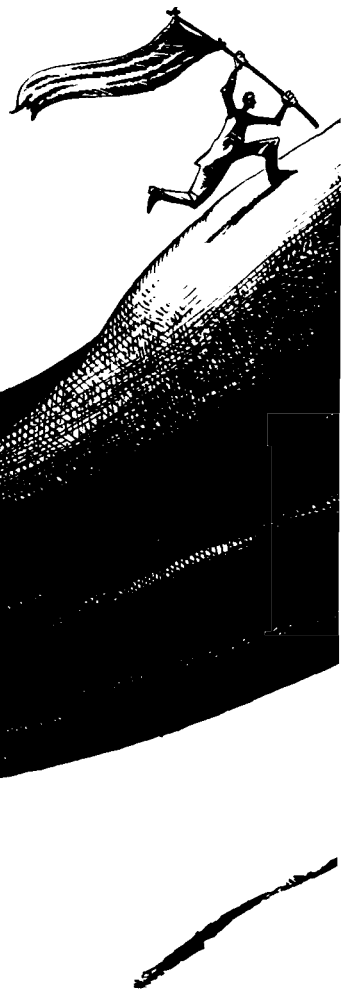
Εμείς είμαστε εδώ και σας περιμένουμε...

Μέχρι την πρώτη δημοσιογραφική (και όχι μόνο) γνωριμία μας, για σας. Νάστε καλά και προσοχή στις προεκλογικές παγίδες. Δεν θα 'ναι λίγες. Θά 'ναι τουλάχιστον τρεις.

Και μια ειδήση: Το κίνημα εδώ απ' το στρατό προχωράει. Για πρώτη φορά κάθισαν στο ίδιο τραπέζι, ουσιαστικά, νεολαϊστικές οργανώσεις και φορείς όπως η ΚΝΕ, ο «Ρήγας Φεραίος», η «Επι-τροπή για τους Αντιρρησίες» και φυσικά όπως πάντα η «Κίνηση για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα» και αποφάσισαν έμ-πρακτα πια να καλέσουν τους στρατευμένους να αρνούνται την παράταση της θητείας τους μέσω της πειθαρχικής ποινής καθώς και τη διαμόρφωση ενός χάρτη δικαιωμάτων που δεν θα επιτρέ-πεται η παραβίασή τους. Αυτό θα γίνεται είτε με δηλώσεις στην αρχή της θητείας (τη μέρα δηλαδή της παρουσιάσεώς τους στο κέντρο), είτε με δηλώσεις κατά τη διάρκεια της θητείας, γι' αυ-τούς που υπηρετούν. Φυσικά όλα αυτά γι' αυτούς που θα επιλέ-ξουν το δρόμο της θητείας, γιατί ως μην ξεχνάμε υπάρχουν και αυτοί που έχουν κάθε δικαίωμα να την αρνηθούν αν αυτό επιτάσ-σει η συνείδησή τους.

Σειρά σας τώρα ένστολοι πολίτες να τα κάνετε πράξη όλα αυ-τά.

Πάνος ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Μετά τα φανταχτερά πρωτοσέλιδα, η πορεία της ΚΝΕ αντιμετωπίζεται από τον τύπο με την προκατάληψη του «τοποθετημένου». Λίγες μέρες πριν τις εκλογές συζητήσαμε με τον γραμματέα της οργάνωσης Γιώργο Γράψα για τη σημερινή κατάσταση, τις προοπτικές, αλλά και το παρελθόν της οργάνωσης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΑΨΑΣ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΜΕΝΗ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Κύριε Γράψα, το τελευταίο διάστημα υπήρξαν αρκετά γεγονότα που έδειξαν ότι το ΚΚΕ είναι αποφασισμένο να κλείσει τους λογαριασμούς του μαζί σας. Τώρα πια τα στελέχη της ΚΝΕ δεν αντιμετωπίζονται σαν «παρσπλανημένοι σύντροφοι», αλλά σαν «ενεργούμενα του ΠΑΣΟΚ» και η διεύθυνση του «Οδηγητή» σύρεται στα δικαστήρια. Πώς αντιμετωπίζετε αυτή την κλιμάκωση;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΑΨΑΣ: Πριν απαντήσω στην ερώτησή σας νομίζω ότι πρέπει να ανατρέξουμε λίγο στο παρελθόν. Για να μπορέσει κανείς να εντοπίσει τις αιτίες της σημερινής κρίσης και να εξηγήσει τη στάση της Κ.Ε. του ΚΚΕ, θα πρέπει να πάρει υπόψη του ότι, εδώ και αρκετά χρόνια, στις τάξεις της ΚΝΕ είχε αναπτυχθεί ένας έντονος προβληματισμός. Τα μέλη και τα στελέχη της οργάνωσης είχαν συνειδητοποιήσει ότι, για να αντιμετωπίσουν τη νέα πραγματικότητα που διαμορφωνόταν, έπρεπε να αναζητήσουν σύγχρονες απαντήσεις και να προσπαθήσουν να κατανοήσουν τα νέα χαρακτηριστικά της ελληνικής νεολαίας. Η κατεύθυνση αυτή δεν εκφράστηκε μόνο με τις αποφάσεις του 4ου συνέδριου, αλλά και με διάφορες πρωτοβουλίες της ΚΝΕ, όπως ήταν η διοργάνωση του σημαντικότερου κατά τη γνώμη μου συμποσίου «καπιταλιστική κρίση και νεολαία».

Αναφέρομαι σ' αυτή την περίοδο, επειδή η σημερινή αντιπαράθεση με το κόμμα εκεί έχει τις ρίζες της. Το ΚΚΕ ήθελε να έχει μια νεολαία που θα εκλαϊκεύει και θα υλοποιεί τη γραμμή του κόμματος κι όχι μια νεολαία που θα επεξεργάζεται πολιτική για το νεολαιίστικο κίνημα και θα αναζητά απαντήσεις. Η σημερινή κλιμάκωση της επίθεσης νομίζω ότι αποδεικνύει αυτό ακριβώς το πράγμα. Το ΚΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η ΚΝΕ εκφράζει σήμερα μια ανάγκη της ελληνικής κοινωνίας: την ανάγκη της αναζήτησης μιας καινούργιας αριστερής πολιτικής. Τα μέτρα που παίρνει η Κ.Ε. του ΚΚΕ δείχνουν,

εκτός από απώλεια ψυχραιμίας, ότι πρέπει να χτυπηθούν όσοι δεν δέχονται ότι ο Συνασπισμός είναι μονόδρομος και ψάχνουν έναν άλλον δρόμο για την κοινωνική και πολιτική συσπείρωση της Αριστεράς. Κι αυτός ο δρόμος δεν αφορά μόνο την ΚΝΕ, αλλά δημιουργεί έναν ευρύτερο προβληματισμό στην ελληνική κοινωνία. Σε τελευταία ανάλυση, αυτός είναι και ο κίνδυνος που διαθλάει η Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Σ.: Παρ' όλα αυτά, εσείς συνεχίζετε να εμφανίζεσθε αρκετά ενωτικοί.

Γ.Γ.: Πιστεύουμε ότι ένα μεγάλο κομμάτι της ΚΝΕ δεν αποδέχεται τη διάσπαση. Κι αυτό το πράγμα, που κατά τη γνώμη μας είναι δείγμα υγείας, το παίρνουμε υπ' όψη μας. Μετά τα τελευταία γεγονότα, αρκετά μέλη της οργάνωσης υπέστησαν ένα σοκ που τα κρατάει μακριά κι από τις δυο πλευρές. Οι κινήσεις που κάνουμε, αυτές που λέτε «ενωτικές», επιδιώκουν να δείξουν σ' αυτόν τον κόσμο ποια είναι η πραγματική αιτία των αντιπαράθεσεων. Δεν έχουμε την αυταπάτη ότι μπορεί να υπάρξει μια πολιτική επανέ-

νωσης. Έχει διαφανεί πλέον ότι υπάρχουν δυο διαφορετικές πολιτικές και ιδεολογικές αντιλήψεις, οι οποίες δεν δημιουργήθηκαν φυσικά στη βάση του οργανωτικού σχίσματος, αλλά προϋπήρχαν και θα υπάρχουν και στο μέλλον.

Σ.: Έχετε δηλώσει κατ' επανάληψιν ότι η ΚΝΕ δεν προτίθεται να λειτουργήσει ως «κόμμα νεολαίας». Εκ των πραγμάτων, όμως, είστε πλέον υποχρεωμένοι να συνολικοποιήσετε την κριτική σας και να αντιμετωπίσετε ζητήματα που στο παρελθόν επεξεργάζονταν αποκλειστικά το κόμμα.

Γ.Γ.: Όταν είπαμε ότι δεν σκοπεύουμε να γίνουμε κόμμα νεολαίας, εννοούσαμε ότι η κομμουνιστική νεολαία μπορεί να παίξει έναν σημαντικό ρόλο στα πλαίσια της Αριστεράς διατηρώντας τα χαρακτηριστικά της νεολαιίστικής οργάνωσης. Αυτό δεν σημαίνει ότι πήραμε θέση για το αν χρειάζεται η αν δεν χρειάζεται ανασυγκρότηση του κομμουνιστικού κόμματος ή αν υπάρχει αναγκαιότητα δημιουργίας κάποιου άλλου πολιτικού φορέα. Πιστεύουμε,

άλλωστε, ότι αυτά τα ζητήματα δεν πρόκειται να κριθούν από προθέσεις ατόμων ή ομάδων, αλλά από κοινωνικές διεργασίες που θα συντελεστούν στην εργατική τάξη, τη νεολαία και τους διανοούμενους.

Σήμερα διαφαίνεται, όσο ποτέ άλλοτε, η αναγκαιότητα να υπάρξει στην ελληνική κοινωνία μια αριστερή εργατική πολιτική. Μια πολιτική που θα επitrέψει στην Αριστερά και τους εργαζόμενους να χτυπήσουν πραγματικά την πόρτα της εξουσίας. Πιστεύουμε ότι η ΚΝΕ, παραμένοντας νεολαιίστικη οργάνωση, μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση αυτής της πολιτικής. Βέβαια, η ίδια η ανάπτυξη της ΚΝΕ θα συμβάλει στη δημιουργία προϋποθέσεων για την ανασυγκρότηση του κομμουνιστικού κινήματος.

Η ανάγκη της συνολικοποίησης που εντοπίζετε είναι πράγματι υπαρκτή, ακριβώς επειδή σήμερα λείπουν οι αναφορές σε κάποιον κομματικό φορέα, που παλιότερα, έστω και με κάποια προβλήματα, υπήρχαν. Το ότι όμως η ΚΝΕ συνολικοποιεί την κριτική της και το γεγονός ότι κάποιος κόσμος του ΚΚΕ και γενικότερα της Αριστεράς έχει ανοιχτά αυτιά για όσα λέμε, δεν πρέπει να δημιουργήσει την εντύπωση ότι μετεξελισσόμαστε σε κόμμα.

Σ.: Και με το παρελθόν σας τι γίνεται; Πολλοί σας χρεώνουν μια καθήλωση σε ξεπερασμένες αντιλήψεις και λένε ότι προσβλέπετε στο παλιό καλό ΚΚΕ...

Γ.Γ.: Σε όλους αυτούς που προσπαθούν να συσκοτίσουν τις απόψεις μας και να παραχαράξουν την πολιτική μας, η απάντηση έχει ήδη δοθεί. Η ΚΝΕ δεν υπερασπίστηκε ξεπερασμένες αντιλήψεις. Το αντίθετο. Αντιπαράτεθηκε με απόψεις που, ενώ εμφανίζονται σαν «εκσυγχρονιστικές», επιχειρούν να γυρίσουν την Αριστερά πολλά χρόνια πίσω. Γιατί, πώς αλλιώς από άποψη του 1930 μπορεί να χαρακτηριστεί η αντίληψη που θέλει την ΚΝΕ απλό ιμάντα μεταβίβασης της κομματικής γραμμής; Όσον αφορά τα περί παλιού καλού ΚΚΕ, θα πω για άλλη μια φορά ότι κα-

νείς δεν μπορεί να εξιδανικεύσει το παρελθόν και να ισχυρισθεί ότι τότε όλα πήγαιναν καλά. Η σημερινή κατάσταση είναι αποτέλεσμα μιας ολόκληρης ιστορικής πορείας. Κατά τη γνώμη μου, για να μην πω ότι χρειάζεται μια βαθιά ματιά σ' όλη την πορεία διαμόρφωσης το κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μας από το '18 και μετά, θα πω ότι χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο ψάξιμο της πορείας του ΚΚΕ και της Αριστεράς από τον εμφύλιο και μετά.

Σ.: Στην ανακοίνωση που έδωσαν πρόσφατα στη δημοσιότητα τα 9 μέλη ιδεολογικών επιτροπών του ΚΚΕ που διαφώνησαν, αναφέρεται ότι «το πρόβλημα δεν είναι να επιστρέψει το ΚΚΕ σε κάποια παλιά χρυσή παραδεισένια εποχή, που άλλωστε δεν υπήρξε ποτέ». Συμφωνείτε μ' αυτή τη διατύπωση;

Γ.Γ.: Βεβαίως και συμφωνώ. Θα πρόσθετα, μάλιστα, ότι δεν αρκεί ένα επιφανειακό ψάξιμο. Το τι θα γίνει σήμερα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνειδητοποίηση των λαθών του παρελθόντος. Γιατί ποιο είναι το κρίσιμο πρόβλημα; Από τον εμφύλιο και μετά, η Αριστερά δεν κατόρθωσε να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη πολιτική. Αντί γι' αυτό έδινε κάποιες μάχες εκσυγχρονιστικές ενάντια σε υπολείματα του εμφύλιου, που δεν πρέπει να υποτιμά κανείς τη σημασία τους, έβλεπε όμως πάντα τον εαυτό της σαν μια συμπληρωματική στην ουσία δύναμη των βασικών επιλογών της άρχουσας τάξης.

Σ.: Αυτή η ανάγκη του αυτοκριτικού κοιτάγματος της ιστορίας της Αριστεράς που επισημαίνετε δεν αφορά και την ΚΝΕ; Δεν οφείλει και η ΚΝΕ να κάνει την αυτοκριτική της;

Γ.Γ.: Σίγουρα. Η ΚΝΕ πρέπει να δει με αυτοκριτική ματιά και τη δική της ιστορία. Άλλωστε, η ΚΝΕ είναι δημιουργήμα του εργατικού και κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μας. Κουβαλάει, λοιπόν, τις καλύτερες παραδόσεις του, κουβαλάει όμως ταυτόχρονα κι όλες τις πληγές του...

Σ.: Μια και μιλάμε για πληγές, ίσως είναι σκόπιμο να αναφερθούμε και στα γεγονότα του '79. Όπως θα θυμάστε, η αντιπαράθεση της ΚΝΕ με άλλες αριστερές ομάδες δεν παρέμεινε τότε μόνο στο φραστικό επίπεδο.

Γ.Γ.: Τόνισα και προηγουμένως ότι η ΚΝΕ αντιμετωπίζει το παρελθόν της όχι με επιφανειακή διάθεση, αλλά προσπαθεί να θγάλει συμπεράσματα που θα αποδειχθούν χρήσιμα και για το παρόν της. Συνεπώς και το ζήτημα του '79 - χωρίς να μπαίνω τώρα στην ουσία εκείνων των γεγονότων - δεν αποτελεί ταμπού. Οι βίαιες αντιπαραθέσεις έπρεπε να είχαν αποτραπεί. Αντίθετα, έπρεπε να εξασφαλιζαμε την επικοινωνία με άλλες δυνάμεις που, παρά τη αντίθεσή τους με την ΚΝΕ, είχαν ριζοσπαστικούς προσανατολισμούς.

Σ.: Ας επανέλθουμε στη σημερινή ΚΝΕ. Οι περισσότερες τοποθετήσεις σας αναφέρονται στην ανάγκη της «επαναστατικής ανανέωσης». Επειδή η λέξη «ανανέωση» έχει αποκτήσει μια συγκεκριμένη φόρτιση, μπορείτε να μας εξηγήσετε πώς ακριβώς την εννοείτε;

Γ.Γ.: Ένας από τους λόγους που βάζουμε το προσδιοριστικό «επαναστατική» είναι η φόρτιση στην οποία αναφερθήκατε. Πράγματι, η προσπάθεια για την ανανέωση του κομμουνιστικού κινήματος μπήκε στην ημερήσια διάταξη εδώ και πολλά χρόνια. Επιλέχτηκε, όμως, τόσο στη Δυτική Ευρώπη όσο και στη χώρα μας, ένας συγκεκριμένος δρόμος, ο ευρωκομμουνισμός, ο οποίος αποδείχθηκε ότι δεν είχε προοπτική. Χρησιμοποιώντας η ΚΝΕ σήμερα τον όρο «επαναστατική ανανέωση» εννοεί την ανάγκη επεξεργασίας μιας επαναστατικής αριστερής πολιτικής. Μιας πολιτικής που θα δώσει απαντήσεις στην κρίση και θα αποτελέσει όρο για τη συνέχεια του κομμουνιστικού κινήματος.

Σ.: Τις ίδιες σε γενικές γραμμές επισημάνσεις κάνουν και οι δυνάμεις που διαφοροποιούνται τον τελευταίο καιρό από το ΚΚΕ. Ποια είναι η σχέση σας με-

ζί τους;

Γ.Γ.: Οι δυνάμεις που διαφοροποιούνται από το ΚΚΕ, είτε καθαιρούνται είτε αποχωρούν, αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα που αντιμετώπισε και η ΚΝΕ με το κόμμα. Ενώ την αντιδημοκρατική λειτουργία του κόμματος και την αδυναμία επεξεργασίας μιας πραγματικά αριστερής γραμμής. Είναι λογικό, λοιπόν, μέσα από διαφορετικές εμπειρίες και διαφορετικούς δρόμους, να προβαίνουν σε παρόμοιες επισημάνσεις με μας. Άλλωστε, δεν υπάρχει κανένας λόγος να κρύψουμε ότι υπάρχει μια παράλληλη πορεία αναζητήσεων όχι μόνο μ' αυτές τις δυνάμεις, αλλά και με άλλες που δεν λειτουργήσαν στο παρελθόν μέσα στις τάξεις του ΚΚΕ. Στο μέλλον είναι αναγκαίο να υπάρξει μια σύγκλιση όλων αυτών των δυνάμεων. Μόνο που αυτό δεν πρέπει να εκθιαστεί ούτε να γίνει θιαστικό.

Σ.: Πώς αντιμετωπίζετε τις διαδικασίες σύγκλισης που έχουν δρομολογηθεί στην πέραν του Συντασισμού Αριστερά και που είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία αρχικά της ΕΑΣ και σήμερα της «Αριστερής Πρωτοβουλίας»;

Γ.Γ.: Και οι διεργασίες αυτές εκφράζουν την ανάγκη στην οποία αναφέρθηκα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι αναγκαστικά συμφωνούμε και με τα συμπεράσματα που θγάζουν όσοι συμμετέχουν σ' αυτές τις προσπάθειες. Εκείνο πάντως που χρειάζεται στο επόμενο διάστημα είναι μια συζήτηση σε βάθος. Δεν πρέπει να διαζόμεστε για μια γρήγορη εκλογική έκφραση της άλλης Αριστεράς. Αν προκύψει, θα είναι αποτέλεσμα μιας επίπονης αναζήτησης και μιας ουσιαστικής συμφωνίας στα βασικά προβλήματα που αναδεικνύει η εποχή μας.

Σ.: Κύριε Γράβα, είστε ακόμα μέλος της πολιτικής επιτροπής του Συντασισμού. Γιατί δεν παραιτείστε;

Γ.Γ.: Έκανα το λάθος, είχα την αυταπάτη αν θέλετε, να πιστεύω ότι θα υπάρξει κάποια συνεδρίαση της πολιτικής επιτροπής του Συντασισμού πριν τις εκλογές που, έστω και τυπικά, θα συζητούσε και θα ενέκρινε το εκλογικό πρόγραμμα. Αντί γι' αυτό έγινε μια πανελλαδική συνδιάσκεψη, στην οποία ανακοινώθηκε απλώς το πρόγραμμα που είχε γίνει κάπου αλλού. Αυτός είναι ο λόγος που δεν παραιτήθηκα. Περίμενα τη συνεδρίαση της πολιτικής επιτροπής για να καταθέσω τις απόψεις τις δικές μου και της ΚΝΕ.

Σ.: Είναι γνωστό ότι διαφωνείτε σε πολλά σημεία του προγράμματος, όπως για παράδειγμα στο ζήτημα της ιδιωτικοποίησης προβληματικών ή στον τρόπο που αντιμετωπίζονται τα εκπαιδευτικά προβλήματα. Ποια θα είναι η έμπρακτη κριτική της ΚΝΕ όταν αρχίσουν να υλοποιούνται αυτές οι κατευθύνσεις;

Γ.Γ.: Κατ' αρχήν, το βασικό πρόβλημα με το πρόγραμμα του Συντασισμού εκτός από τις επιμέρους διαφωνίες, είναι κατά πόσον αποτελεί μια αριστερή διέξοδο για την ελληνική κοινωνία. Εμείς λέμε ότι το πρόγραμμα, όπως συνέβαινε και με το κοινό πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ, αποδέχεται ουσιαστικά τη βασική επιλογή της άρχουσας τάξης, που δεν είναι άλλη από την καπιταλιστική ανασυγκρότηση. Αυτό είναι το κεντρικό ζήτημα κι εδώ βρίσκεται η βάση των διαφωνιών μας. Όσον αφορά τα επιμέρους ζητήματα, οι λύσεις που επιλέγονται δεν είναι τίποτα άλλο πα-

ρά έκφραση αυτής της πραγματικότητας. Πιστεύω, πάντως, ότι το νεολαϊστικό κίνημα θα αντιπαρεσθεί έμπρακτα σ' αυτές τις αντιλήψεις.

Η κατεύθυνση της ΚΝΕ, τόσο προεκλογικά όσο και μετεκλογικά, είναι να αντιμετωπίσει την ουσία αυτής της πολιτικής, ανεξάρτητα με το ποιος την προωθεί. Πρόθεσή μας είναι να συζητήσουμε με τον κόσμο της Αριστεράς και να προσπαθήσουμε να του εξηγήσουμε ότι ο Συντασισμός, στο όνομα ενός ρεαλισμού και κάποιων δευτερευόντων ζητημάτων, αποδέχεται τις κεντρικές επιλογές της άρχουσας τάξης και συμβάλλει στην προώθηση των αστικών σχεδίων.

Σ.: Πιστεύετε ότι αυτή η δεξιάστροφη μετατόπιση του Συντασισμού στην οποία αναφέρατε αλλάζει και την κοινωνική απεύθυνση του ΚΚΕ;

Γ.Γ.: Κατά τη γνώμη μου παίζει και τέτοιο ζήτημα. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, αν και αυτό χρειάζεται βαθύτερη ανάλυση, ότι στην προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση φάνηκε ότι υπήρξε μια τάση να πέφτει η εκλογική δύναμη του Συντασισμού σε παραδοσιακές εργατικές γειτονιές και να έχει άνοδο σε τμήματα της μεσαίας τάξης.

Σ.: Με δεδομένη όμως τη συντηρητική επίθεση, δεν μένουν έτσι ακάλυπτα κάποια κοινωνικά στρώματα;

Γ.Γ.: Φυσικά και μένουν. Δημιουργείται ένα τεράστιο πολιτικό κενό στο χώρο της Αριστεράς, το οποίο κανείς δεν μπορεί πια να αρνηθεί. Το πρόβλημα βέβαια είναι ότι για να καλυφθεί αυτό το κενό και για να μην το καρπωθεί το ΠΑΣΟΚ, θα πρέπει να υπάρξουν στο μαζικό κίνημα, κι όχι μόνο στις προθέσεις μας, εκείνες οι διεργασίες που θα ευνοούν τη συνεύρεση όλων των αριστερών δυνάμεων που αναζητούν μια πολιτική ικανή να αντιμετωπίσει τη νεοσυντηρητική επίθεση του έρχεται.

Σ.: Ποια νομίζετε ότι θα είναι η εκλογική τύχη του Συντασισμού;

Γ.Γ.: Πιστεύω, κι αυτό το λέμε και στην πρόσφατη απόφαση του Κεντρικού Συμβουλίου, ότι η πολιτική του Συντασισμού είναι αντικειμενικά καταδικασμένη σε ήττα σαν αριστερή πολιτική. Αυτό εκφράζεται ήδη πολιτικά. Πιθανά να εκφρασθεί και εκλογικά...

Σ.: Κι εσείς τι σκέφτεστε να κάνετε; Τι ψηφίζει η ΚΝΕ σ' αυτές τις εκλογές;

Γ.Γ.: Η ΚΝΕ θα δώσει αποφασιστικά κι αυτή την εκλογική μάχη. Θα προσπαθήσει να συμβάλει, όσο περνάει από το χέρι της, ώστε να αναδειχθούν τα πραγματικά λαϊκά, νεολαϊστικά και εθνικά προβλήματα. Κι αυτό το λέω, επειδή πιστεύω ότι γίνεται μια συνειδητή προσπάθεια από το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων, η εκλογική αντιπαράθεση να γίνει πάνω σε κάποια δευτερεύοντα ζητήματα κι όχι στα ουσιαστικά. Ταυτόχρονα, θα προσπαθήσουμε να δείξουμε ότι υπάρχουν αριστερές απαντήσεις και ότι εκείνο που επιδιέχει είναι μια αριστερή πολιτική. Στο ζήτημα της τελικής ψήφου δεν θα πάρουμε συγκεκριμένη θέση, επειδή νομίζουμε ότι σήμερα έχει τη μικρότερη σημασία. Πιστεύουμε, πάντως, ότι οι εργαζόμενοι και η νεολαία με τη στάση που θα κρατήσουν στην προεκλογική περίοδο, αλλά και με την ψήφο που θα επιλέξουν, θα πρέπει να υπερεπηρετήσουν την ανάγκη μιας άλλης αριστερής πολιτικής.

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ
Δημήτρης ΨΑΡΡΑΣ

Μετά τα φανταχτερά πρωτοσέλιδα, η πορεία της ΚΝΕ αντιμετωπίζεται από τον τύπο με την προκατάληψη του «τοποθετημένου». Λίγες μέρες πριν τις εκλογές συζητήσαμε με τον γραμματέα της οργάνωσης Γιώργο Γράφα για τη σημερινή κατάσταση, τις προοπτικές, αλλά και το παρελθόν της οργάνωσης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΑΦΑΣ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΜΕΝΗ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Κύριε Γράφα, το τελευταίο διάστημα υπήρξαν αρκετά γεγονότα που έδειξαν ότι το ΚΚΕ είναι αποφασισμένο να κλείσει τους λογαριασμούς του μαζί σας. Τώρα πια τα στελέχη της ΚΝΕ δεν αντιμετωπίζονται σαν «παρπαλανημένοι σύντροφοι», αλλά σαν «ενεργούμενα του ΠΑΣΟΚ» και η διεύθυνση του «Οδηγητή» σύρεται στα δικαστήρια. Πώς αντιμετωπίζετε αυτή την κλιμάκωση;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΑΦΑΣ: Πριν απαντήσω στην ερώτησή σας νομίζω ότι πρέπει να ανατρέξουμε λίγο στο παρελθόν. Για να μπορέσει κανείς να εντοπίσει τις αιτίες της σημερινής κρίσης και να εξηγήσει τη στάση της Κ.Ε. του ΚΚΕ, θα πρέπει να πάρει υπόψη του ότι, εδώ και αρκετά χρόνια, στις τάξεις της ΚΝΕ είχε αναπτυχθεί ένας έντονος προβληματισμός. Τα μέλη και τα στελέχη της οργάνωσης είχαν συνειδητοποιήσει ότι, για να αντιμετωπίσουν τη νέα πραγματικότητα που διαμορφωνόταν, έπρεπε να αναζητήσουν σύγχρονες απαντήσεις και να προσπαθήσουν να κατανοήσουν τα νέα χαρακτηριστικά της ελληνικής νεολαίας. Η κατεύθυνση αυτή δεν εκφράστηκε μόνο με τις αποφάσεις του 4ου συνεδρίου, αλλά και με διάφορες πρωτοβουλίες της ΚΝΕ, όπως ήταν η διοργάνωση του σημαντικότερου κατά τη γνώμη μου συμποσίου «καπιταλιστική κρίση και νεολαία».

Αναφέρομαι σ' αυτή την περίοδο, επειδή η σημερινή αντιπαράθεση με το κόμμα εκεί έχει τις ρίζες της. Το ΚΚΕ ήθελε να έχει μια νεολαία που θα εκλαϊκεύει και θα υλοποιεί τη γραμμή του κόμματος κι όχι μια νεολαία που θα επεξεργάζεται πολιτική για το νεολαιίστικο κίνημα και θα αναζητά απαντήσεις. Η σημερινή κλιμάκωση της επίθεσης νομίζω ότι αποδεικνύει αυτό ακριβώς το πράγμα. Το ΚΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η ΚΝΕ εκφράζει σήμερα μια ανάγκη της ελληνικής κοινωνίας: την ανάγκη της αναζήτησης μιας καινούργιας αριστερής πολιτικής. Τα μέτρα που παίρνει η Κ.Ε. του ΚΚΕ δείχνουν,

εκτός από απώλεια ψυχραιμίας, ότι πρέπει να χτυπηθούν όσοι δεν δέχονται ότι ο Συνασπισμός είναι μονόδρομος και ψάχνουν έναν άλλον δρόμο για την κοινωνική και πολιτική συσπείρωση της Αριστεράς. Κι αυτός ο δρόμος δεν αφορά μόνο την ΚΝΕ, αλλά δημιουργεί έναν ευρύτερο προβληματισμό στην ελληνική κοινωνία. Σε τελευταία ανάλυση, αυτός είναι και ο κίνδυνος που διαβλέπει η Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Σ.: Παρ' όλα αυτά, εσείς συνεχίζετε να εμφανίζεστε αρκετά ενωτικοί.

Γ.Γ.: Πιστεύουμε ότι ένα μεγάλο κομμάτι της ΚΝΕ δεν αποδέχεται τη διάσπαση. Κι αυτό το πράγμα, που κατά τη γνώμη μας είναι δείγμα υγείας, το παίρνουμε υπ' όψη μας. Μετά τα τελευταία γεγονότα, αρκετά μέλη της οργάνωσης υπέστησαν ένα σοκ που τα κρατάει μακριά κι από τις δυο πλευρές. Οι κινήσεις που κάνουμε, αυτές που λέτε «ενωτικές», επιδιώκουν να δείξουν σ' αυτόν τον κόσμο ποια είναι η πραγματική αιτία των αντιπαράθεσεων. Δεν έχουμε την αυταπάτη ότι μπορεί να υπάρξει μια πολιτική επανέ-

νωσης. Έχει διαφανεί πλέον ότι υπάρχουν δυο διαφορετικές πολιτικές και ιδεολογικές αντιλήψεις, οι οποίες δεν δημιουργήθηκαν φυσικά στη βάση του οργανωτικού σχίσματος, αλλά προϋπήρχαν και θα υπάρχουν και στο μέλλον.

Σ.: Έχετε δηλώσει κατ' επανάληψιν ότι η ΚΝΕ δεν προτίθεται να λειτουργήσει ως «κόμμα νεολαίας». Εκ των πραγμάτων, όμως, είστε πλέον υποχρεωμένοι να συνολικοποιήσετε την κριτική σας και να αντιμετωπίσετε ζητήματα που στο παρελθόν επεξεργάζονταν αποκλειστικά το κόμμα.

Γ.Γ.: Όταν είπαμε ότι δεν σκοπεύουμε να γίνουμε κόμμα νεολαίας, εννοούσαμε ότι η κομμουνιστική νεολαία μπορεί να παίξει έναν σημαντικό ρόλο στα πλαίσια της Αριστεράς διατηρώντας τα χαρακτηριστικά της νεολαιίστικής οργάνωσης. Αυτό δεν σημαίνει ότι πήραμε θέση για το αν χρειάζεται ή αν δεν χρειάζεται ανασυγκρότηση του κομμουνιστικού κόμματος ή αν υπάρχει αναγκαιότητα δημιουργίας κάποιου άλλου πολιτικού φορέα. Πιστεύουμε,

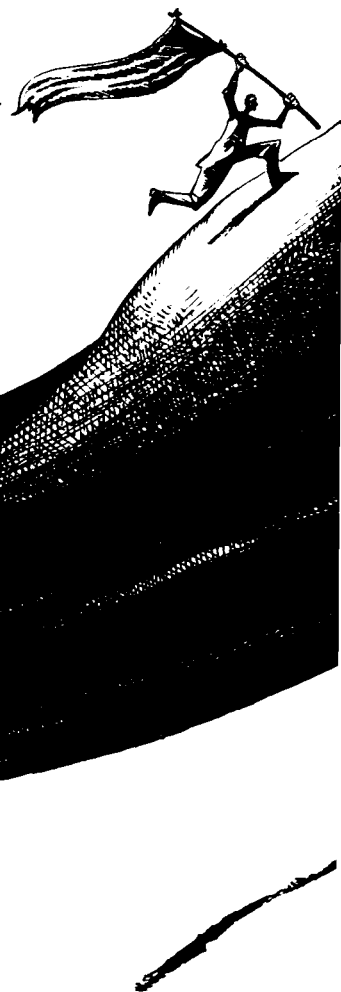
άλλωστε, ότι αυτά τα ζητήματα δεν πρόκειται να κριθούν από προθέσεις ατόμων ή ομάδων, αλλά από κοινωνικές διεργασίες που θα συντελεστούν στην εργατική τάξη, τη νεολαία και τους διανοούμενους.

Σήμερα διαφαίνεται, όσο ποτέ άλλοτε, η αναγκαιότητα να υπάρξει στην ελληνική κοινωνία μια αριστερή εργατική πολιτική. Μια πολιτική που θα επιτρέψει στην Αριστερά και τους εργαζόμενους να χτυπήσουν πραγματικά την πόρτα της εξουσίας. Πιστεύουμε ότι η ΚΝΕ, παραμένοντας νεολαιίστικη οργάνωση, μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση αυτής της πολιτικής. Βέβαια, η ίδια η ανάπτυξη της ΚΝΕ θα συμβάλει στη δημιουργία προϋποθέσεων για την ανασυγκρότηση του κομμουνιστικού κινήματος.

Η ανάγκη της συνολικοποίησης που εντοπίζετε είναι πράγματι υπαρκτή, ακριβώς επειδή σήμερα λείπουν οι αναφορές σε κάποιον κομματικό φορέα, που παλιότερα, έστω και με κάποια προβλήματα, υπήρχαν. Το ότι όμως η ΚΝΕ συνολικοποιεί την κριτική της και το γεγονός ότι κάποιος κόσμος του ΚΚΕ και γενικότερα της Αριστεράς έχει ανοιχτά αυτά για όσα λέμε, δεν πρέπει να δημιουργήσει την εντύπωση ότι μετεξελισσόμαστε σε κόμμα.

Σ.: Και με το παρελθόν σας τι γίνεται; Πολλοί σας χρεώνουν μια καθήλωση σε ξεπερασμένες αντιλήψεις και λένε ότι προσβλέπετε στο παλιό καλό ΚΚΕ...

Γ.Γ.: Σε όλους αυτούς που προσπαθούν να συσκοτίσουν τις απόψεις μας και να παραχαράξουν την πολιτική μας, η απάντηση έχει ήδη δοθεί. Η ΚΝΕ δεν υπερασπίστηκε ξεπερασμένες αντιλήψεις. Το αντίθετο. Αντιπαράτεθηκε με απόψεις που, ενώ εμφανίζονται σαν «εκσυγχρονιστικές», επιχειρούν να γυρίσουν την Αριστερά πολλά χρόνια πίσω. Γιατί, πώς αλλιώς από άποψη του 1930 μπορεί να χαρακτηριστεί η αντίληψη που θέλει την ΚΝΕ απλό ιμάντα μεταβίβασης της κομματικής γραμμής; Όσον αφορά τα περί παλιού καλού ΚΚΕ, θα πω για άλλη μια φορά ότι κα-

νείς δεν μπορεί να εξιδανικεύσει το παρελθόν και να ισχυρισθεί ότι τότε όλα πήγαιναν καλά. Η σημερινή κατάσταση είναι αποτέλεσμα μιας ολοκληρωτικής ιστορικής πορείας. Κατά τη γνώμη μου, για να μην πω ότι χρειάζεται μια βαθιά ματιά σ' όλη την πορεία διαμόρφωσης το κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μας από το '18 και μετά, θα πω ότι χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο ψάξιμο της πορείας του ΚΚΕ και της Αριστεράς από τον εμφύλιο και μετά.

Σ.: Στην ανακοίνωση που έδωσαν πρόσφατα στη δημοσιότητα τα 9 μέλη ιδεολογικών επιτροπών του ΚΚΕ που διαφώνησαν, αναφέρεται ότι «το πρόβλημα δεν είναι να επιστρέψει το ΚΚΕ σε κάποια παλιά χρυσή παραδεισένια εποχή, που άλλωστε δεν υπήρξε ποτέ». Συμφωνείτε μ' αυτή τη διατύπωση;

Γ.Γ.: Βεβαίως και συμφωνώ. Θα πρόσθετα, μάλιστα, ότι δεν αρκεί ένα επιφανειακό ψάξιμο. Το τι θα γίνει σήμερα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνειδητοποίηση των λαθών του παρελθόντος. Γιατί ποιο είναι το κρίσιμο πρόβλημα; Από τον εμφύλιο και μετά, η Αριστερά δεν κατόρθωσε να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη πολιτική. Αντί γι' αυτό έδινε κάποιες μάχες εκσυγχρονιστικές ενάντια σε υπολείματα του εμφύλιου, που δεν πρέπει να υποτιμά κανείς τη σημασία τους, έβλεπε όμως πάντα τον εαυτό της σαν μια συμπληρωματική στην ουσία δύναμη των βασικών επιλογών της άρχουσας τάξης.

Σ.: Αυτή η ανάγκη του αυτοκριτικού κοιτάγματος της ιστορίας της Αριστεράς που επισημαίνετε δεν αφορά και την ΚΝΕ; Δεν οφείλει και η ΚΝΕ να κάνει την αυτοκριτική της;

Γ.Γ.: Σίγουρα. Η ΚΝΕ πρέπει να δει με αυτοκριτική ματιά και τη δική της ιστορία. Άλλωστε, η ΚΝΕ είναι δημιουργήμα του εργατικού και κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μας. Κουβαλάει, λοιπόν, τις καλύτερες παραδόσεις του, κουβαλάει όμως ταυτόχρονα κι όλες τις πληγές του...

Σ.: Μια και μιλάμε για πληγές, ίσως είναι σκόπιμο να αναφερθούμε και στα γεγονότα του '79. Όπως θα θυμάστε, η αντιπαράθεση της ΚΝΕ με άλλες αριστερές ομάδες δεν παρέμεινε τότε μόνο στο φραστικό επίπεδο.

Γ.Γ.: Τόνισα και προηγουμένως ότι η ΚΝΕ αντιμετωπίζει το παρελθόν της όχι με επιφανειακή διάθεση, αλλά προσπαθεί να βγάλει συμπεράσματα που θα αποδειχθούν χρήσιμα και για το παρόν της. Συνεπώς και το ζήτημα του '79 - χωρίς να μπαίνω τώρα στην ουσία εκείνων των γεγονότων - δεν αποτελεί ταμπού. Οι βίαιες αντιπαραθέσεις έπρεπε να είχαν αποτραπεί. Αντίθετα, έπρεπε να εξασφαλιζαμε την επικοινωνία με άλλες δυνάμεις που, παρά τη αντίθεσή τους με την ΚΝΕ, είχαν ριζοσπαστικούς προσανατολισμούς.

Σ.: Ας επανέλθουμε στη σημερινή ΚΝΕ. Οι περισσότερες τοποθετήσεις σας αναφέρονται στην ανάγκη της «επαναστατικής ανανέωσης». Επειδή η λέξη «ανανέωση» έχει αποκτήσει μια συγκεκριμένη φόρτιση, μπορείτε να μας εξηγήσετε πώς ακριβώς την εννοείτε;

Γ.Γ.: Ένας από τους λόγους που θάζουμε το προσδιοριστικό «επαναστατική» είναι η φόρτιση στην οποία αναφερθήκατε. Πράγματι, η προσπάθεια για την ανανέωση του κομμουνιστικού κινήματος μπήκε στην ημερήσια διάταξη εδώ και πολλά χρόνια. Επιλέχτηκε, όμως, τόσο στη Δυτική Ευρώπη όσο και στη χώρα μας, ένας συγκεκριμένος δρόμος, ο ευρωκομμουνισμός, ο οποίος αποδείχθηκε ότι δεν είχε προοπτική. Χρησιμοποιώντας η ΚΝΕ σήμερα τον όρο «επαναστατική ανανέωση» εννοεί την ανάγκη επεξεργασίας μιας επαναστατικής αριστερής πολιτικής. Μιας πολιτικής που θα δώσει απαντήσεις στην κρίση και θα αποτελέσει όρο για τη συνέχεια του κομμουνιστικού κινήματος.

Σ.: Τις ίδιες σε γενικές γραμμές επισημάνσεις κάνουν και οι δυνάμεις που διαφοροποιούνται τον τελευταίο καιρό από το ΚΚΕ. Ποια είναι η σχέση σας με-

ζί τους;

Γ.Γ.: Οι δυνάμεις που διαφοροποιούνται από το ΚΚΕ, είτε καθαιρούνται είτε αποχωρούν, αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα που αντιμετώπισε και η ΚΝΕ με το κόμμα. Ενώ την αντιδημοκρατική λειτουργία του κόμματος και την αδυναμία επεξεργασίας μιας πραγματικά αριστερής γραμμής. Είναι λογικό, λοιπόν, μέσα από διαφορετικές εμπειρίες και διαφορετικούς δρόμους, να προβαίνουν σε παρόμοιες επισημάνσεις με μας. Άλλωστε, δεν υπάρχει κανένας λόγος να κρύψουμε ότι υπάρχει μια παράλληλη πορεία αναζητήσεων όχι μόνο μ' αυτές τις δυνάμεις, αλλά και με άλλες που δεν λειτουργήσαν στο παρελθόν μέσα στις τάξεις του ΚΚΕ. Στο μέλλον είναι αναγκαίο να υπάρξει μια σύγκλιση όλων αυτών των δυνάμεων. Μόνο που αυτό δεν πρέπει να εκβιαστεί ούτε να γίνει βιαστικό.

Σ.: Πώς αντιμετωπίζετε τις διαδικασίες σύγκλισης που έχουν δρομολογηθεί στην πέραν του Συντασισμού Αριστερά και που είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία αρχικά της ΕΑΣ και σήμερα της «Αριστερής Πρωτοβουλίας»;

Γ.Γ.: Και οι διεργασίες αυτές εκφράζουν την ανάγκη στην οποία αναφέρθηκα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι αναγκαστικά συμφωνούμε και με τα συμπεράσματα που θγάζουν όσοι συμμετέχουν σ' αυτές τις προσπάθειες. Εκείνο πάντως που χρειάζεται στο επόμενο διάστημα είναι μια συζήτηση σε βάθος. Δεν πρέπει να βιαζόμαστε για μια γρήγορη εκλογική έκφραση της άλλης Αριστεράς. Αν προκύψει, θα είναι αποτέλεσμα μιας επίπονης αναζήτησης και μιας ουσιαστικής συμφωνίας στα βασικά προβλήματα που αναδεικνύει η εποχή μας.

Σ.: Κύριε Γράφα, είστε ακόμα μέλος της πολιτικής επιτροπής του Συντασισμού. Γιατί δεν παραιτείστε;

Γ.Γ.: Έκανα το λάθος, είχα την αυταπάτη αν θέλετε, να πιστεύω ότι θα υπάρξει κάποια συνεδρίαση της πολιτικής επιτροπής του Συντασισμού πριν τις εκλογές που, έστω και τυπικά, θα συζητούσε και θα ενέκρινε το εκλογικό πρόγραμμα. Αντί γι' αυτό έγινε μια πανελλαδική συνδιάσκεψη, στην οποία ανακοινώθηκε απλώς το πρόγραμμα που είχε γίνει κάπου αλλού. Αυτός είναι ο λόγος που δεν παραιτήθηκα. Περιμένα τη συνεδρίαση της πολιτικής επιτροπής για να καταθέσω τις απόψεις τις δικές μου και της ΚΝΕ.

Σ.: Είναι γνωστό ότι διαφωνείτε σε πολλά σημεία του προγράμματος, όπως για παράδειγμα στο ζήτημα της ιδιωτικοποίησης προβληματικών ή στον τρόπο που αντιμετωπίζονται τα εκπαιδευτικά προβλήματα. Ποια θα είναι η έμπρακτη κριτική της ΚΝΕ όταν αρχίσουν να υλοποιούνται αυτές οι κατευθύνσεις;

Γ.Γ.: Κατ' αρχήν, το βασικό πρόβλημα με το πρόγραμμα του Συντασισμού εκτός από τις επιμέρους διαφωνίες, είναι κατά πόσον αποτελεί μια αριστερή διέξοδο για την ελληνική κοινωνία. Εμείς λέμε ότι το πρόγραμμα, όπως συνέβαινε και με το κοινό πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ, αποδέχεται ουσιαστικά τη βασική επιλογή της άρχουσας τάξης, που δεν είναι άλλη από την καπιταλιστική ανασυγκρότηση. Αυτό είναι το κεντρικό ζήτημα κι εδώ θρίσκεται η βάση των διαφωνιών μας. Όσον αφορά τα επιμέρους ζητήματα, οι λύσεις που επιλέγονται δεν είναι τίποτα άλλο πα-

ρά έκφραση αυτής της πραγματικότητας. Πιστεύω, πάντως, ότι το νεολαϊστικό κίνημα θα αντιπαρεσθεί έμπρακτα σ' αυτές τις αντιλήψεις.

Η κατεύθυνση της ΚΝΕ, τόσο προεκλογικά όσο και μετεκλογικά, είναι να αντιμετωπίσει την ουσία αυτής της πολιτικής, ανεξάρτητα με το ποιος την προωθεί. Πρόθεσή μας είναι να συζητήσουμε με τον κόσμο της Αριστεράς και να προσπαθήσουμε να του εξηγήσουμε ότι ο Συντασισμός, στο όνομα ενός ρεαλισμού και κάποιων δευτερευόντων ζητημάτων, αποδέχεται τις κεντρικές επιλογές της άρχουσας τάξης και συμβάλλει στην προώθηση των αστικών σχεδίων.

Σ.: Πιστεύετε ότι αυτή η δεξιάστροφη μετατόπιση του Συντασισμού στην οποία αναφέρεστε αλλάζει και την κοινωνική απεύθυνση του ΚΚΕ;

Γ.Γ.: Κατά τη γνώμη μου μπαίνει και τέτοιο ζήτημα. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, αν και αυτό χρειάζεται βαθύτερη ανάλυση, ότι στην προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση φάνηκε ότι υπήρξε μια τάση να πέφτει η εκλογική δύναμη του Συντασισμού σε παραδοσιακές εργατικές γειτονιές και να έχει άνοδο σε τμήματα της μεσαίας τάξης.

Σ.: Με δεδομένη όμως τη συντηρητική επίθεση, δεν μένουν έτσι ακάλυπτα κάποια κοινωνικά στρώματα;

Γ.Γ.: Φυσικά και μένουν. Δημιουργείται ένα τεράστιο πολιτικό κενό στο χώρο της Αριστεράς, το οποίο κανείς δεν μπορεί πια να αρνηθεί. Το πρόβλημα βέβαια είναι ότι για να καλυφθεί αυτό το κενό και για να μην το καρπωθεί το ΠΑΣΟΚ, θα πρέπει να υπάρξουν στο μαζικό κίνημα, κι όχι μόνο στις προθέσεις μας, εκείνες οι διεργασίες που θα ανυψώσουν τη συνειδηση όλων των αριστερών δυνάμεων που αναζητούν μια πολιτική ικανή να αντιμετωπίσει τη νεοσυντηρητική επίθεση του έρχεται.

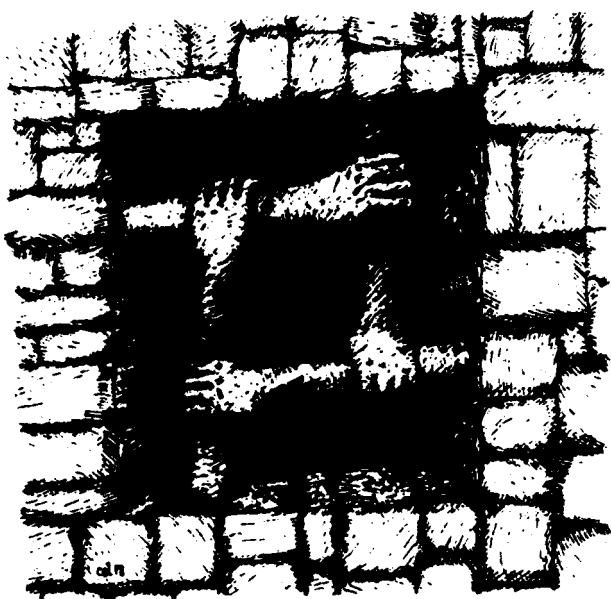
Σ.: Ποια νομίζετε ότι θα είναι η εκλογική τύχη του Συντασισμού;

Γ.Γ.: Πιστεύω, κι αυτό το λέμε και στην πρόσφατη απόφαση του Κεντρικού Συμβουλίου, ότι η πολιτική του Συντασισμού είναι αντικειμενικά καταδικασμένη σε ήττα σαν αριστερή πολιτική. Αυτό εκφράζεται ήδη πολιτικά. Πιθανά να εκφρασθεί και εκλογικά...

Σ.: Κι εσείς τι σκέφτεστε να κάνετε; Τι ψηφίζει η ΚΝΕ σ' αυτές τις εκλογές;

Γ.Γ.: Η ΚΝΕ θα δώσει αποφασιστικά κι αυτή την εκλογική μάχη. Θα προσπαθήσει να συμβάλει, όσο περνάει από το χέρι της, ώστε να αναδειχθούν τα πραγματικά λαϊκά, νεολαϊστικά και εθνικά προβλήματα. Κι αυτό το λέω, επειδή πιστεύω ότι γίνεται μια συνειδητή προσπάθεια από το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων, η εκλογική αντιπαράθεση να γίνει πάνω σε κάποια δευτερεύοντα ζητήματα κι όχι στα ουσιαστικά. Ταυτόχρονα, θα προσπαθήσουμε να δείξουμε ότι υπάρχουν αριστερές απαντήσεις και ότι εκείνο που επείγει είναι μια αριστερή πολιτική. Στο ζήτημα της τελικής ψήφου δεν θα πάρουμε συγκεκριμένη θέση, επειδή νομίζουμε ότι σήμερα έχει τη μικρότερη σημασία. Πιστεύουμε, πάντως, ότι οι εργαζόμενοι και η νεολαία με τη στάση που θα κρατήσουν στην προεκλογική περίοδο, αλλά και με την ψήφο που θα επιλέξουν, θα πρέπει να υπερεπηρετήσουν την ανάγκη μιας άλλης αριστερής πολιτικής.

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ
Δημήτρης ΨΑΡΡΑΣ

ΗΛΘΑΝ, ΕΙΔΑΝ

Η παρουσία ενός εκπροσώπου της Αριστεράς στο υπουργείο Δικαιοσύνης έδωσε πολλές ελπίδες για κάποια βελτίωση του άθλιου «σωφρονιστικού» συστήματος. Ο γ.γ. του υπουργείου και στενός συνεργάτης του Φ. Κουβέλη, ο κ. Γ. Ρουπακιώτης μας εξηγεί τα όρια της πολιτικής του υπουργείου, και η Κατερίνα Ιατροπούλου επισημαίνει τι πραγματικά έγινε και τι θα μπορούσε να γίνει... Πρόκειται για μια ενδεικτική περίπτωση που χαρακτηρίζει την τριμήνη παρουσία των εκπροσώπων του Συνασπισμού στην κυβέρνηση.

Συζήτηση με τον γ.γ. του υπουργείου Δικαιοσύνης

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Μπορείτε να συνοψίσετε τη γενική εικόνα για το σωφρονιστικό σύστημα που σχηματίσατε κατά τη διάρκεια της θητείας σας στο Υπ. Δικαιοσύνης;

Γ. ΡΟΥΠΑΚΙΩΤΗΣ: Το σωφρονιστικό σύστημα καθορίζεται από τρεις συγκεκριμένες συνιστώσες: 1) τη διατήρηση σε ισχύ και εφαρμογή των αναχρονιστικών διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα, 2) μια κατεστημένη λειτουργία στη διοίκηση σε σχέση με τα δικαιώματα των κρατουμένων, 3) οι συνθήκες στις φυλακές είναι από κακές έως άθλιες.

Οι διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα είναι απαρχαιωμένες και κυρίως αυτές που αναφέρονται στη σωφρονιστική αντίληψη μέσα στα σωφρονιστικά καταστήματα. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα δικαιώματα των κρατουμένων για την οργάνωση της δικής τους ζωής στις φυλακές, τη δυνατότητα εργασίας, τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους οικείους τους και κυρίως την αξιοποίηση όλων εκείνων των δυνατοτήτων που θα τους επέτρεπαν τη γρηγορότερη αποφυλάκιση και την κοινωνική τους επανένταξη.

Μπορούμε εδώ να αναφερθούμε και στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα που προβλέπουν τη δυνατότητα στους κρατούμενους να εκτίουν τα 2/3 της ποινής τους αν έχουν επιδείξει καλή διαγωγή κατά τη διάρκεια της κράτησής τους. Μπορώ να παρατηρήσω εδώ με κάθε ευθύνη, ότι οι αιτήσεις αυτές γίνονται δεκτές από τα αρμόδια δικαστικά συμβούλια πλημμελειοδικών με το σταγονόμετρο. Ένα ακόμα παράδειγμα αναχρονιστικών διατάξεων αναφέρεται στην αντιμετώπιση των τοξικομανών ως έκφραση κοινωνικού προβλήματος για την αποκατάσταση και την κοινωνική τους επανένταξη. Στο Ν/Σ για τους δικαστικούς κώδικες φέραμε μια τροποποίηση που έχει σχέση με το νόμο 1729/87, άρθρο 26, με βάση την οποία οι τοξικομανείς που έχουν υποπέσει σε κάποιο ποινικό αδίκημα να μπορούν να παρακολουθούν τα προγράμματα της Ιθάκης, ικανοποιώντας έτσι ένα αίτημα, τόσο των κοινωνικών οργανώσεων όσο και του ΚΕΘΕΑ.

Μια γενική παρατήρηση είναι ότι στη χώρα μας οι συνθήκες είναι δύσκολες, ας μη ζητάμε και οι φυλακές και τα κρατητήρια στα σωφρονιστικά κατα-

στήματα να βρίσκονται σε κάποιο επίπεδο ανάπτυξης. Δεν υπάρχουν οι απαιτούμενοι χώροι για να στεγάσουν τους 4000 και πλέον κρατούμενους, έτσι όλες οι φυλακές είναι υπερπλήρεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Κορυδαλλός, δυναμικότητας 530 ατόμων, φιλοξενεί σήμερα γύρω στα 830. Συνήθως οι κρατούμενοι μεταφέρονται για αποσυμφόρηση από φυλακή σε φυλακή, ή σε κελιά που προορίζονται για έναν ή δύο άτομα μένουν 3 κρατούμενοι. Είναι και κρατούμενοι που κοιμούνται στο δάπεδο γιατί δεν υπάρχουν κρεβάτια.

Σ.: Υπήρχαν κάποια σοβαρά αιτήματα των κρατουμένων του Κορυδαλλού και της Πάτρας που τα διεκδίκησαν το καλοκαίρι κάνοντας απεργία πείνας, μέχρι και την εξέγερση στις γυναικείες φυλακές στον Κορυδαλλό.

Γ.Ρ.: Τα αιτήματα τα οποία πρόβαλλαν το καλοκαίρι οι κρατούμενοι ήταν αιτήματα θεσμικά και δεν μπορούσαν σε καμία περίπτωση να ικανοποιηθούν κατά το σύντομο διάστημα της θητείας μας. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε μια συγκεκριμένη θεσμική σύγκλιση των κομμάτων της βουλής. Ζητούσαν, π.χ., να μειωθούν οι ποινές στο μισό. Αυτό όμως για να γίνει έπρεπε να εφαρμοστεί ένας νόμος στον οποίο θα συμφωνούσαν όλα τα κόμματα. Το δεύτερο αίτημα ήταν να ισχύσουν οι διατάξεις ουσιαστικά της υπ' όρον απόλυσης. Και εδώ είχαν δίκιο, δεν πάψαμε ο υπουργός κι εγώ να προβάλλουμε αυτό το αίτημα. Το τρίτο αίτημα που αφορά την απόλυση όλων των τοξικομανών από τις φυλακές δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί, εφόσον χρειάζονται συγκεκριμένες αποφάσεις των δικαστηρίων. Θα έπρεπε να διαχωριστούν οι τοξικομανείς και να γίνει ειδικό κέντρο αποτοξίνωσης κρατουμένων για την υποδοχή, την αποθεραπεία, τη γρηγορότερη αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη. Αυτό είναι το αίτημα το οποίο πρόβαλλε το Υπ. Δικαιοσύνης αφού δεν είχε τη δυνατότητα να το υλοποιήσει. Και, τέταρτο, ζητούσαν να θεσπιστούν νέες θέσεις εργασίας για όσους το επιθυμούν. Υπάρχει μια διαδικασία. Προτείνει ο διευθυντής, αποφασίζει το υπουργείο, και εισηγείται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το υπουργείο, στη διάρκεια της θητείας μας, αύξησε αυτές τις θέσεις εργα-

σίας. Όμως όλα αυτά δεν μπορούν να γίνουν κατά τη διάρκεια των τριών μηνών, χρειάζεται μια μακρά πορεία για να αλλάξει η κατάσταση στο σωφρονιστικό σύστημα και η συμπεριφορά των υπαλλήλων.

Σ.: Ποια ήταν τα μέτρα που «πρόλαβατε» να πάρετε;

Γ.Ρ.: Καλύψαμε ανάγκες σε νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό, αυξησαμε τις δυνατότητες εργασίας για όλους τους κρατούμενους, έγινε μεταγωγή μεγάλου αριθμού κρατουμένων σε αγροτικές φυλακές, είχαμε μια μακρά και αλλεπάλληλη επικοινωνία με τους διευθυντές για να προωθηθεί μια νέα σωφρονιστική αντίληψη, βάλαμε γιατρούς στο νοσοκομείο των γυναικών φυλακών Κορυδαλλού, ικανοποιήσαμε συγκεκριμένα αιτήματα κρατουμένων για μεταγωγές-απομόνωσης-γιατρό.

Όταν πήγα στο ψυχιατρείο του Κορυδαλλού στο υπόγειο κάτω είδα να είναι δεμένοι σε καθήλωση τοξικομανείς κρατούμενοι και είπα να τους λύσουν. Τους είχαν δέσει γιατί είχαν στερητικά φαινόμενα...

Λύσαμε με τρόπο απόλυτα ειρηνικό και ισοτίμο και τις εντάσεις που υπήρξαν στη διάρκεια του καλοκαιριού στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού.

Σ.: Όταν πήγατε στις φυλακές της Πάτρας εξετάσατε το θέμα των πειθαρχικών ακτήνων; Ήταν ένα από τα αιτήματα των απεργών πείνας.

Γ.Ρ.: Την ίδια μέρα που πήγα στην Πάτρα, οι κρατούμενοι που ήταν στην πτέρυγα απομόνωσης έφυγαν και επανήλθαν στις πτέρυγες με τους άλλους κρατούμενους. Μέσα σε αυτούς ήταν ο Γ. Παπαδόπουλος και ο Π. Κερεμίδης. Δεν σκοπεύω να αποκρύψω τίποτα. Εμάς μας χαρακτηρίζει η διαφάνεια.

Σ.: Υπάρχουν πληροφορίες ότι ορισμένες κρατούμενες στον Κορυδαλλό μετά την εξέγερση μεταφέρθηκαν σε άλλες φυλακές. Ήταν οι Κ. Ιορδανίδου, Σ. Μπερδέκη και Ν. Γιαννικοπούλου.

Γ.Ρ.: Κατ' αρχάς δεν υπήρξαν εξεγέρσεις, υπήρξαν εντάσεις. Σας διαβεβαιώ ότι καμία μεταφορά δεν έγινε μετά από οποιαδήποτε ένταση. Μεταφορές κρατουμένων γίνονται κατά καιρούς, και δυστυχώς είναι το σύστημα για να ανακουφίζονται οι φυλακές. Οι μεταγωγές γυναικών έγιναν ένα μήνα

μετά την ένταση που υπήρξε στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού.

Σ.: Δηλαδή αυτό έγινε για την αποσυμφόρηση των φυλακών;

Γ.Ρ.: Δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου ότι έγινε για διαφορετικό λόγο από εκείνον ο οποίος υπαγορεύει την ανάγκη της αποσυμφόρησης των φυλακών. Εάν έγινε για πειθαρχικούς λόγους από την πλευρά του διευθυντή, σας διαβεβαιώ ότι εδώ στον γενικό γραμματέα δεν έγινε αντίληπτο. Όταν πληροφορήθηκα τις μεταγωγές ζήτησα από τον σωφρονιστικό υπάλληλο αναφορά και μου είπε ότι αυτό έγινε ένα μήνα μετά.

Σ.: Γνωρίζουμε ότι στις φυλακές της Κέρκυρας υπάρχουν ακόμη κρατούμενοι καθώς και ότι ετοιμάζονται νέες πτέρυγες για τους θαρποινίτες.

Γ.Ρ.: Η φυλακή της Κέρκυρας λειτουργεί, δεν είμαι σε θέση να σας πω με πόσους κρατούμενους. Καταργήθηκαν συγκεκριμένοι χώροι των φυλακών, σε άλλα όμως κτίρια η φυλακή λειτουργεί. Όσο για το θέμα της κατασκευής των πτερυγίων, δεν ξέρω τίποτα και δεν θυμάμαι πόσοι κρατούμενοι είναι.

Σ.: Συνοψίζοντας την πολιτική σας στο χώρο του «σωφρονισμού» τι θα είχατε να πείτε;

Γ.Ρ.: Στην κατεύθυνση της εφαρμογής των συγκεκριμένων διατάξεων προβάλλαμε την ανάγκη να θεσμοθετηθεί η κατάργηση της θανατικής ποινής καθώς και των ισθίων. Βελτιώσαμε τις συνθήκες κράτησης, έγινε η διάταξη του άρθρου 26 για τους τοξικομανείς και προβάλλαμε τον νόμο 969/79 για να ισχύσει για όσους έχουν καταδικαστεί σε βαθμό κακουργήματος ώστε να έχουν την δυνατότητα να κριθούν για δεύτερη φορά, με εξαίρεση τους Απριλιανούς που θα υπάρξει πρόβλεψη να μην παραγραφούν τα αδικήματα με την επανάκριση σε δεύτερο βαθμό. Θα μπορούσε να υπάρξει μια διάταξη. Υλοποιήσαμε τη νέα μας σωφρονιστική αντίληψη μέσω του Συμβουλίου Χαρίτων, το οποίο έκανε κατά τα 9/10 δεκτές τις αιτήσεις όχι μόνο για ελαφρά αδικήματα αλλά και γι' αυτά που αφορούσαν ποινική κάθειρξη 25-30 χρόνων, όπως στην περίπτωση του Χ. Ρούσου, που διαβιβάστηκε από το Συμβούλιο Χαρίτων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Νάνα ΚΩΣΤΙΔΑΚΗ

ΚΑΙ ΑΠΗΛΘΑΝ

Η Κατερίνα Ιατροπούλου σχολιάζει

Μια γενική παρατήρηση για τις θέσεις που διατυπώνει ο κ. Ρουπακιώτης είναι ότι όλα τα μέτρα που πάρθηκαν κατά τη διάρκεια της υπουργείας Κουβέλη ήταν προσωρινά και αποσπασματικά.

Θα προσπαθήσω να το εξηγήσω, αναφερόμενη στον τρόπο που αντιμετώπισε το υπουργείο δικαιοσύνης μια σειρά σημαντικά προβλήματα.

ΟΙ ΜΕΤΑΓΩΓΕΣ

Είναι αλήθεια ότι κατά τη διάρκεια της συγκυβέρνησης οι μεταγωγές έγιναν με μεγαλύτερη ευκολία απ' ό,τι στο παρελθόν. Τόσο όμως αυτές όσο και διάφορα άλλα αιτήματα που ικανοποιήθηκαν, όπως η κατάργηση της πειθαρχικής απομόνωσης στις φυλακές της Πάτρας, έγιναν με τρόπο που δεν κατοχυρώνει τις αλλαγές και τις θελτιώσεις. Ποιος μπορεί να ισχυρισθεί ότι στο μέλλον δεν θα επανέλθουμε στο προηγούμενο καθεστώς, τη στιγμή που οι διευθυντές διατηρούν τη δυνατότητα να αποφασίζουν ανεξέλεγκτοι; Κι αυτό το γνωρίζουν καλά οι κρατούμενοι.

Η περίπτωση της Πάτρας είναι χαρακτηριστική. Παρ' όλες τις μικροθελτιώσεις η απεργία πείνας δεν σταμάτησε καμιά μέρα. Ο κ. Ρουπακιώτης λέει ότι όταν επισκέφθηκε τις φυλακές η απεργία διακόπηκε. Δεν έχει δίκιο. Ίσως για ένα μικρό διάστημα να αναστάλει η απεργία, συνεχίστηκε όμως η αποχή από το σισσίτιο κατά ομάδες.

Όσο για τις μεταγωγές των τριών γυναικών απ' τον Κορυδαλλό, το γεγονός ότι έγιναν όχι αμέσως μετά την εξέγερση αλλά έπειτα από ένα μήνα οφείλεται μόνο και μόνο για να μην εξασθενήσουν κι άλλα τα πνεύματα εκείνη τη στιγμή.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΧΑΡΙΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου χρόνου το Συμβούλιο Χαρίτων δεν συνεδρίασε ούτε μια φορά, επειδή άλλαξαν συνεχώς οι υπουργοί δικαιοσύνης. Και να συνεδρίαζε όμως η χρησιμότητά του θα ήταν μηδαμινή, αφού από την εποχή που εκλέχτηκε Πρόεδρος ο κ. Σαρτζετάκης δεν δόθηκε καμία χάρη. Συνεπώς, μια θετική γνωμοδότηση του Συμβουλίου δεν σημαίνει και πολλά πράγματα. Το αποδεικνύει άλλωστε ο

πολύ μικρός αριθμός αιτήσεων χάριτος που υποβλήθηκαν, αφού οι κρατούμενοι γνώριζαν ότι η τύχη του αιτήματός τους ήταν προδιαγεγραμμένη.

Τι θα μπορούσε να γίνει; Μα, τι άλλο, από το να διευκρινισθεί ότι ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν θα έπρεπε να είναι δικαιδοτικός, αλλά επικυρωτικός των αποφάσεων του Συμβουλίου Χαρίτων. Η πρόσφατη γνωμοδότηση του Συμβουλίου για την περίπτωση του Χρήστου Ρούσου δεν παρέχει καμία εγγύηση ότι τα πράγματα άλλαξαν. Η τύχη του επαφίεται πάλι, όπως και στο παρελθόν, στις διαθέσεις και τη σκληρή δικαστική αντίληψη του κ. Σαρτζετάκη.

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ, Η ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΟΥ 2ου ΒΑΘΜΟΥ ΚΛΠ.

Τα περί κατάργησης της θανατικής ποινής και ισοθίων είναι άνευ αντικειμένου. Επισφραγίζουν απλώς μια πραγματικότητα, η οποία πλέον είναι αποδεκτή απ' όλους. Το ίδιο ισχύει και γι' άλλα ζητήματα που προβλήθηκαν, όπως η απονομή του 2ου βαθμού σε όσους ισοθίτες είχαν δικαστεί πριν το 1979. Το κρίσιμο είναι ότι ενώ ο κ. Κουβέλης και ο κ. Ρουπακιώτης υιοθέτησαν αιτήματα που προϋπήρχαν, δεν μπόρεσαν να τα μεταφράσουν σε προτάσεις νόμου και έμειναν στο επίπεδο της κατάθεσης προσωπικών απόψεων.

Η μοναδική αλλαγή που έγινε ήταν η εφαρμογή της διατάξης του άρθρου 26 για τους τοξικομανείς, σύμφωνα με την οποία οι κρατούμενοι τοξικομανείς μπορούν να πηγαίνουν στα θεραπευτήρια και να απολαμβάνουν του ευεργετήματος της αναστολής, ακόμα κι αν έχουν καταδικαστεί για άλλα αδίκηματα. Θα πρέπει βέβαια να αναφέρουμε ότι, εδώ και δυο χρόνια, το σχετικό νομοσχέδιο ήταν έτοιμο και περιφερόταν προς έγκριση μεταξύ υπουργείου Υγείας και Δικαιοσύνης.

ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Η αντίληψη που εξακολουθεί να υφίσταται για το διαχωρισμό των ανήλικων απ' τους ενήλικους κρατούμενους, και κύρια τους βαρυνμένους, περιορίζεται στον εγκλεισμό τους σε διαφορετικές πτέρυγες της ίδιας φυλακής, με το ίδιο ακριβώς πρόγραμμα και τις ίδιες συν-

θήκες κράτησης. Ωστόσο, άλλες ανάγκες έχουν οι ανήλικοι κι άλλες οι ενήλικοι και υποτίθεται ότι η ζωή τους στη φυλακή θα πρέπει να είναι οργανωμένη διαφορετικά. Τέλος, θα μπορούσε να προβληθεί μια ένσταση πάνω στο ίδιο το ζήτημα της φυλάκισης των ανήλικων.

Η ΚΑΘΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΨΥΧΙΑΤΡΕΙΟ

Όσον αφορά την καθήλωση στο Ψυχιατρείο του Κορυδαλλού, αυτή κατά εποχές έχει καταργηθεί χάρη σε κινητοποιήσεις αλλά αργότερα επανέρχεται, μόνο και μόνο για λόγους τσαμπουκά. Την ίδια ακριβώς σκηνή μ' αυτή που περιγράφει ο κ. Ρουπακιώτης την είχαμε δει και παλιότερα, όταν ο Αλεξανδρόης είχε επισκεφτεί τις φυλακές συνοδεία δημοσιογράφων και θρέθηκε μπροστά στο δεμένο Χαρίλαο Σικλή, ο οποίος μάλιστα αυτοτραυματίστηκε μπροστά του για να κινηθεί το ενδιαφέρον του υπουργού. Ο Αλεξανδρόης είπε τότε το ίδιο με τον κ. Ρουπακιώτη («λύστε τον»), αλλά από τότε έχουν περάσει 9 χρόνια χωρίς η κατάσταση να έχει αλλάξει. Δηλαδή, κι ο Αλεξανδρόης ήταν ευαίσθητος και κατά το δμνηνο της θητείας του ως υπουργός προφορικά είχε πράγματα ικανοποιήσει όλα τα αιτήματα των κρατούμενων. Μετά από το δμνηνο, όμως, τα πράγματα παρέμειναν όπως είχαν. Κανείς από τους φύλακες που είχαμε καταγγείλει σαν βασανιστές δε συνταξιοδοτήθηκε ούτε απολύθηκε και η Κέρκυρα άρχισε πάλι να λειτουργεί για λόγους «αραιώσης».

ΚΕΡΚΥΡΑ

Η Κέρκυρα λειτουργεί και θα συνεχίσει να λειτουργεί σαν φυλακή υψίστης ασφαλείας. Ήδη σ' αυτήν έχουν μεταφερθεί, αυτοί που τους είχαν στην απομόνωση της Πάτρας, όπως ο Κερεμίδης, οι δραπετές της Κρήτης, τα μέλη της «Εταιρείας δολοφόνων» καθώς και όσοι θεωρούνται γενικώς «σκληροί». Ας τονίσουμε εδώ ότι ο πρώτος σύλλογος που επισκέφτηκε τον κ. Ρουπακιώτη μόλις αυτός ανέλαβε τα καθήκοντά του ήταν αυτός των δεσμοφυλάκων του Κορυδαλλού, για να ζητήσει επίσημα φυλακή μείζονος ασφαλείας και λευκά κελιά. Όσον αφορά δε τις πειθαρχικές ακτίνες, όλες τους λειτουργούν εκτός από το τελευταίο 20ήμερο, μετά την επίσκεψη του κ. Ρουπακιώτη εκεί - επίσκεψη που έγινε στα τέλη της θητείας του, παρόλο που το αίτημα κατάργησης της απομόνωσης είχε τεθεί στον ίδιο από πολύ νωρίτερα.

«ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΗ»

Ποτέ μια φυλακή δεν ανακοινώνει ότι μετάγει κάποιον για τους πραγματικούς λόγους για τους οποίους το κάνει. Ως αιτιολογία πάντα αναφέρεται η αραιώση χώρου κι η αποσυμφόρηση. Βέβαια αποσυμφόρηση δε γίνεται, γιατί όλες οι ελληνικές φυλακές είναι δε-

δομένης χωρητικότητας. Ο μόνος τρόπος για να αποσυμφορηθούν πράγματι οι φυλακές θα ήταν με την εφαρμογή αφενός μεν του μέτρου της προσωρινής αποφυλάκισης των υποδικών με περιοριστικούς όρους, που έχει αδρανήσει τα τελευταία χρόνια, αφετέρου δε του μέτρου για την υπό όρους απόλυση των καταδικασθέντων μετά την συμπλήρωση των 23 της ποι- νής τους.

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Οι ανάγκες από γιατρούς δεν έχουν καλυφθεί καθόλου. Όσο για τους φορείς του AIDS, το μόνο που έγινε κι αυτή τη φορά ήταν η απλή διαπίστωση, για άλλη μια φορά, των άθλιων συνθηκών που υφίστανται.

Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Τελικά, βλέπουμε ότι όλα τα μέτρα που πάρθηκαν ήταν σε προσωρινή βάση με την αποχώρηση των κ. Κουβέλη και Ρουπακιώτη τα πράγματα θα επιστρέψουν στην ίδια κατάσταση που ήταν και πριν. Αυτό που έκαναν βασικά οι γραμματείς και ο υπουργός είναι μια απλή διαπίστωση όσων εδώ και χρόνια έχουν καταγγελλεί για αυτό το θέμα. Με την προβολή της προσωρινότητας της κυβέρνησης Τζανετάκη, της ψηφίσης των δικαστικών κωδικών και της μη παραγραφής των σκανδάλων, ο ρόλος του υπουργείου όσον αφορά τις φυλακές έχει καταργηθεί κι αντικατασταθεί από μια περιήγηση που περιγράφει τα τεκταινόμενα στην Κόλαση ή στο Καθάρτήριο, ανάλογα με το πού πραγματοποιείται η επίσκεψη.

Αν υπήρχε μια στοιχειώδης έστω ευαισθησία, αφού η διαπίστωση για τις συνθήκες που επικρατούν είναι δεδομένη, η ηγεσία του Συνασπισμού στο υπουργείο Δικαιοσύνης θα έπρεπε να διατυπώσει μια συγκεκριμένη πολιτική αντίθετα, αυτό που έκανε τελικά ήταν να νομιμοποιήσει λίγο-πολύ την υπάρχουσα κατάσταση. Ή θα προχωρούσε σε μια καταγγελία συνοδευόμενη από μια παραιτήση που θα έδειχνε ακριβώς τη σοβαρότητα των πραγμάτων, ή θα νομιμοποιούσε (όπως κι έγινε) αυτή την κατάσταση με τη στάση της, μια και η απλή διαπίστωσή της (και μόνο) αφήνει να εννοηθεί ότι τα πράγματα βρίσκονται μέσα στα αποδεκτά όρια. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, η αναφορά στον «απόλυτα ειρηνικό» και «ισότιμο» τρόπο με τον οποίο λύθηκαν οι εντάσεις μπορεί να εκφράζουν το ανθρωπινότερο πρόσωπο της Αριστεράς, «εσχινά» όμως το γεγονός ότι καμιά ισότητα δεν μπορεί να υπάρξει ανάμεσα σε κρατούμενους κι εκπροσώπους της διοίκησης. Πρόκειται απλά για μια εκτόνωση με τον πιο πολιτισμένο τρόπο, δίχως να θίγεται η πραγματικότητα αυτού του μικρού Μεσαίωνα που, λόγω της μυστικότητας που τον περιβάλλει, εξακολουθεί να υφίσταται στην καρδιά ενός κατά τα άλλα υπεραναπτυγμένου κράτους.

Κατερίνα ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ;

Οκτώ θέσεις για την κρίση του «υπαρκτού σοσιαλισμού»

του Michael Löwy

Η σφαγή στην πλατεία Τιέν Αν Μεν, η νέα κυβέρνηση στην Πολωνία, αλλαγές στην Ουγγαρία, ξεσηκωμός των εθνοτήτων στη Σοβιετική Ένωση. Οι συνεχείς εξελίξεις στον κόσμο του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού» έχουν δώσει τροφή στους κάθε λογής και εύρους προπαγανδιστές του... παράδεισου που δίδονται να συναντήσουν οι τραγικοί φυγάδες της Ανατολικής Γερμανίας. Από τη Θάτσερ ως την τελευταία δημοσιογραφικο-κυνηγό κεφαλών εν Αθήναις όλοι οι προαγωγοί του νεοφιλελευθερισμού βρίσκονται σ' ένα συνεχή οργανισμό τους τελευταίους μήνες. Ο κομμουνισμός πέθανε! Και καλά σοράντα παιδιά! Ζήτω η κοινωνία της ελεύθερης αγοράς. Η συναινέσιμη και (επιτέλους!) εθνικά παραδεκτή αριστερά ψελίζει κάτι περί εκσυγχρονισμού και τέτοια. Εδώ που τα λέμε δεν μπορεί να πει και πολλά χωρίς να δρεθεί να φτύνει στον καθρέφτη...

Το περιοδικό M (mensuel, marxisme, mouvement) των Γάλλων ανανεωτικών που έφυγαν από το ΚΚ, έχει ένα ενδιαφέρον αφιέρωμα στο τεύχος του 31, του Σεπτεμβρίου 1989, με τίτλο: «Θάνατος του κομμουνισμού».

Από αυτό μεταφέρουμε το παρακάτω κείμενο του Michael Löwy, γνωστού μαρξιστή διανοητή και αγωνιστή της εναλλακτικής αριστεράς. Οι τακτικοί αναγνώστες του Σχολιαστή θα τον θυμούνται σαν τον οργανωτή στην Ευρώπη του κινήματος για την αποκατάσταση των θυμάτων του σταλινισμού.

Το κείμενο αυτό, σε αντίθεση με τις απολογητικές τάσεις της εντός των τειχών αριστεράς, ανοίγει επιθετικά μια συζήτηση για τη στρατηγική της άλλης αριστεράς με βάση τις απαντήσεις της στα τεκταινόμενα στις ανατολικές χώρες.

A.M.

1. Δεν μπορεί κάτι να πεθάνει πριν ακόμα γεννηθεί. Ο κομμουνισμός δεν πέθανε γιατί απλούστατα δεν έχει ακόμη γεννηθεί. Ούτε και ο σοσιαλισμός. Αυτό που η δεξιά ονομάζει «Κομμουνιστικά Κράτη», και η επίσημη θεωρία στην Ανατολή «υπαρκτό σοσιαλισμό», είναι ένα σύνολο μετακαπιταλιστικών κοινωνιών που κατήργησαν την ιδιοκτησία των κύριων μέσων παραγωγής, αλλά που βρίσκονται ακόμη πολύ μακριά από το σοσιαλισμό, δηλαδή από μια κοινωνία όπου οι οργανωμένοι παραγωγοί είναι οι κύριοι της διαδικασίας της παραγωγής, μια κοινωνία που βασίζεται στην πιο πλατιά δημοκρατία και στην οικονομική και πολιτική αυτοδιαχείριση, μια κοινωνία απελευθερωμένη από κάθε εκμετάλλευση και καταπίεση τάξης, έθνους ή φύλου.

2. Αυτό που ο αντιδραστικός ή φιλελεύθερος τύπος ονομάζει «ο θάνατος του Κομμουνισμού» – επιφανειακή δημοσιογραφική έκφραση, που εξυπηρετεί τη νομιμοποίηση της κυρίαρχης ιδεολογίας – αναφέρεται σ' ένα πραγματικό γεγονός: τη βαθειά κρίση των αυταρχικών και γραφειοκρατικών μορφών μετάδοσης στο σοσιαλισμό, απόρροια του σταλινικού μοντέλου που εγκαταστάθηκε στη Σοβιετική Ένωση κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 20 και 30. Το εκπληκτικό δημοκρατικό κίνημα εκατομμυρίων κινέζων εργατών και φοιτητών και η άγρια στρατιωτική καταστολή του από τη γεροντοκρατία που εξουσιάζει – υπό τη διεύθυνση αυτού του μεγάλου φίλου των ΗΠΑ και προωθητή του «οικονομικού εκσυγχρονισμού» Ντενγκ Χισαοπίνγκ – δεν είναι παρά η πιο ορατή έκφραση αυτής της κρίσης που εκδηλώνεται, με διαφορετική μορφή, σε κάθε μετα-καπιταλιστική κοινωνία: θεαματική κλογική πανωλεθρία του πολωνικού POU, κρίση ηγεμονίας του PSOH στην Ουγγαρία, κλπ. Ο χονδροειδής

απολυταρχικός δεσποτισμός ενός Τσαουσέσκου, το συντηρητικό κλείσιμο των αυταρχικών καθεστώτων της Τσεχοσλοβακίας και της ΓΔ – για να μη μιλήσουμε για τις αρχαιο-σταλινικές νησίδες που 'ναι η Αλβανία και η Β. Κορέα – είναι ανίκανοι να εμποδίσουν αργά ή γρήγορα την ανάπτυξη δημοκρατικών κινήματων διαμαρτυρίας. Αυτό που 'ναι ετοιμοθάνατο δεν είναι ο «κομμουνισμός», αλλά η γραφειοκρατική καρικατούρα του: το μονοπώλιο εξουσίας της νομενκλατούρας, η δικτατορία στις ανάγκες, η οικονομία της προσταγής.

3. Αυτή η κρίση εκδηλώνεται επίσης – αλλά με πιο θετικό τρόπο – στην ΕΣΣΔ: μετά πολλές δεκαετίες γραφειοκρατικού ελέγχου, παρακολουθούμε μια ζωντανή διαδικασία αποδιάρθρωσης, της σταλινικής κληρονομιάς, με κινητήρια δύναμη τη διαλεκτική ανάμεσα στις μεταρρυθμίσεις από τα πάνω – που προωθούνται από τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και την ομάδα του – και το δημοκρατικό κίνημα από τα κάτω: τα Λαϊκά Μέτωπα, τις οικολογικές, σοσιαλιστικές και μεταρρυθμιστικές λέσχες, την κινητοποίηση των περιφερειακών εθνών. Η πολιτική μεταρρυθμίσεων της νέας σοβιετικής ηγεσίας (περεστρόικα) διαπερνάται από αντιφάσεις συνδυάζοντας ένα αξιόλογο πολιτικό άνοιγμα (τη γκλάσνοστ) με οικονομικές μεταρρυθμίσεις της αγοράς που βάζουν σε κίνδυνο τις κατακτήσεις της εργατικής τάξης, πολύ θετικές πρωτοβουλίες για τον αφοπλισμό αλλά και μια τάση σημαντικής ελάττωσης στην υποστήριξη των επαναστάσεων του Τρίτου Κόσμου.

4. Μέσα στον Πολιτικό και Κοινωνικό αγώνα που αναπτύσσεται στην ΕΣΣΔ και τις άλλες μετα-καπιταλιστικές κοινωνίες – τόσο μέσα στη νομενκλατούρα όσο και μέσα στην κοινωνία των πολιτών – πολλές εναλλακτικές λύσεις συγκρούονται στο ψάξιμο για τις «εξόδους» από το σταλινικό μοντέλο:

α) η συντήρηση του παλιού συστήματος, νοικοκυρεμένου και «εκσυγχρονισμένου» (π.χ. ο σημερινός τσεχικός δρόμος).

β) η διατήρηση του αυταρχικού πολιτικού συστήματος – της γραφειοκρατικής δικτατορίας δηλαδή – σε συνδυασμό με αρκετά βαθιές μεταρρυθμίσεις της αγοράς (μοντέλο Ντενγκ Χισαοπίνγκ).

γ) ο σχετικός εκδημοκρατισμός των πολιτικών δομών και η εισαγωγή μηχανισμών αγοράς στην οικονομική διαχείριση (ΕΣΣΔ, Πολωνία, Ουγγαρία).

δ) ένας δυτικού τύπου εκδημοκρατισμός και η πλήρης επανεγκαθίδρυση της οικονομίας της αγοράς (πρόγραμμα ενός τμήματος της αντιπολίτευσης και πιθανόν και του κόμματος, συγκεκριμένα στην Πολωνία και Ουγγαρία).

ε) ο γενικός εκδημοκρατισμός της πολιτικής εξουσίας και ένας δημοκρατικός σχεδιασμός της οικονομίας βασισμένος στην αυτοδιαχείριση (πρόγραμμα συνδικαλιστών και σοσιαλιστών αντιπολιτευόμενων στην Ανατολική Ευρώπη, με απήχηση σε τμήματα του Κόμματος). Το μέλλον αυτής της διαμάχης δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει.

5. Αντίθετα από αυτό που διαβεβαιώνουν, όλοι με μια φωνή, ο φιλελεύθερος τύπος, οι αστοί οικονομολόγοι και οι δυτικές κυβερνήσεις, ο καπιταλισμός, η οικονομία της αγοράς και το σύστημα του κέρδους δεν είναι η μόνη πιθανή εναλλακτική λύση στις καταστροφές της «ελεγχόμενης οικονομίας» – δηλαδή του γραφειοκρατικού συγκεντρωτικού σχεδιασμού – που ισχύει σήμερα στις μετα-καπιταλιστικές χώρες. Tertium datur (κατά τρίτο λόγο): υπάρχει ένας άλλος δρόμος, αυτός της σοσιαλιστικής

δημοκρατίας – δηλαδή η γενικευμένη αυτοδιαχείριση (από τη βάση στην κορυφή), ο δημοκρατικός σχεδιασμός από την ίδια την κοινωνία, που καθορίζει ελεύθερα μετά από έναν ανοικτό και πλουραλιστικό διάλογο, τις κύριες οικονομικές επιλογές, τις προτεραιότητες στις επενδύσεις, τις βασικές γραμμές της οικονομικής πολιτικής.

6. Αντίθετα από τις διαβεβαιώσεις πολλών οικονομολόγων και μεταρρυθμιστών ηγετών των ανατολικών χωρών, δεν υπάρχει καμία άμεση και λογική σύνδεση μεταξύ οικονομικών μεταρρυθμίσεων της αγοράς και πολιτικής δημοκρατίας, οικονομικής «ελευθερίας» και πολιτικής ελευθερίας. Η Κίνα του Ντενγκ Χισαοπίνγκ πρόσφερε πρόσφατα μια εντυπωσιακή διάψευση σ' αυτή τη θεωρία. Δείχνει επίσης ότι αν οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς μπορούν να λύσουν προσωρινά μερικά προβλήματα που 'χουν δημιουργηθεί από τον γραφειοκρατικό σχεδιασμό, δημιουργούν καινούργια προβλήματα, εξίσου σοβαρά: ανεργία, αγροτική έξοδος, διαφθορά, αύξηση τιμών, διευρυνόμενες κοινωνικές ανισότητες, μαρσάμο των κοινωνικών υπηρεσιών, έξαρση της εγκληματικότητας, παράδοση της οικονομίας στα ιμπεριαλιστικά κεφάλαια και στις επιβολές των διεθνών τραπεζών. Όταν ολοκληρωθούν, υπάρχει κίνδυνος να συρρικνώσουν μέχρι εξαφάνισης τις κύριες κοινωνικές κατακτήσεις των εργαζομένων: εγγύηση εργασίας, εξασφάλιση των μίνιμουμ απαραίτητων για τα προς το ζειν κλπ.

7. Τα κακώς έχοντα και τα εγκλήματα που γίναν στο όνομα του κομμουνισμού και του σοσιαλισμού από τα γραφειοκρατικά καθεστώτα των μετα-καπιταλιστικών κοινωνιών (από τις αιματηρές διώξεις της δεκαετίας του 30 ως την εισβολή της Τσεχοσλοβακίας το 1968 και του Αφγανιστάν το 1979) έθλαψαν σοβαρά ακόμη και την ιδέα ενός σοσιαλιστικού μέλλοντος και ευνόησαν την προσχώρηση στην αστική ιδεολογία σημαντικών κομματιών των πληθυσμών, τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση. Παρ' όλα αυτά η έμπνευση για μια κοινωνία ελευθερίας και ισότητας, για μια σοσιαλιστική δημοκρατία, και για την αυτοδιαχείριση παραμένει βαθειά ριζωμένη στους εργάτες, κι από τις δυο πλευρές των συνόρων μεταξύ των μπλοκ. Απ' αυτή την άποψη, ο σοσιαλισμός και ο κομμουνισμός όχι σαν ένα κράτος υποτίθεται «υπαρκτό», αλλά σαν πρόγραμμα που εμπνέει εδώ και ενάμιση αιώνα τον απελευθερωτικό αγώνα των εκμεταλλευόμενων τάξεων και των καταπιεσμένων ομάδων όλου του κόσμου όχι μόνο δεν είναι «νεκρός» αλλά παραμένει σαν το πιο καυτό θέμα της επικαιρότητας.

8. Σήμερα περισσότερο από ποτέ ο κομμουνισμός πρέπει να 'ναι «η αλύπτη κριτική αυτού που υπάρχει». Αρνούμενος τις απολογητικές ιδεολογίες του κατεστημένου, τις «ρεαλιστικές» διαλέξεις για τη νομιμοποίηση της καπιταλιστικής αγοράς ή της δικτατορίας πάνω στις ανάγκες, ενσωματώνει την Αρχή Ελπίδα, τη χειροπιαστή ουτοπία για μια χειροφρατεμένη κοινωνία. Αλλά δεν υπάρχει έτοιμη απάντηση για τα προβλήματα της μετάβασης στο σοσιαλισμό: πώς συνδυάζεται η αντιπροσωπευτική δημοκρατία και η άμεση δημοκρατία; Πώς διαρθρώνεται ο δημοκρατικός σχεδιασμός με τα αναπόφευκτα υπολείμματα της αγοράς; Πώς συμπληρώνεται η οικονομική ανάπτυξη με τις οικολογικές επιταγές; Κανένας δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι κατέχει το μονοπώλιο της αλήθειας: αυτά τα ερωτήματα – και πολλά άλλα παρόμοια – απαιτούν ένα ανοικτό και πλουραλιστικό διάλογο, μια διαδικασία αμοιβαίας μάθησης.

Michael LÖWY

ΤΕΧΝΗΤΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΠΙΛΩΣΗΣ

Ο εκδότης του περιοδικού «Νέα Οικολογία» Μιχάλης Μοδινός απαντάει σε άρθρο του Γιώργου Καλαντζόπουλου που δημοσιεύτηκε στο περασμένο τεύχος του Σχολιαστή. Ακολουθεί η ανταπάντηση του συνεργάτη μας. Διατηρώντας ο καθένας τις απόψεις του νομίζουμε ότι οι δύο «συνομιλητές» θίγουν καίρια προβλήματα των σχέσεων της «οικολογίας» της «πολιτικής» και της «αριστεράς». Και το σημαντικότερο: δεν διστάζουν να πουν τα πράγματα με το όνομά τους. Αναμένουμε τη συνέχεια.

□ Απ' ό,τι φαίνεται, η σύγχυση από την επικάλυψη και διαπλοκή της πολιτικής με την επιστημονική οικολογία θα διαρκέσει για πολύ. Η δεύτερη ξεκίνησε, ως γνωστόν, πριν από ένα περίπου αιώνα ως παρακλάδι της Βιολογίας, για να εξελιχθεί σε αυτόνομο επιστημονικό κλάδο που σήμερα πλέον προβάλλει και αιτήματα διεπιστημονικότητας. Η πολιτική οικολογία όμως έχει ζωή το πολύ μιας δεκαετιας και χτίστηκε πάνω στα ερείπια της Νέας Αριστεράς. Όμως όχι μόνο. Γιατί, αν τροφοδοτήθηκε ενεργά από τα απομεινάρια των κινήματων του τέλους της δεκαετίας του '60 και ειδικότερα από τον «Μάη του '68», μεγάλο μέρος του σημερινού δρώντος οικολογικού κινήματος είχε άλλη προέλευση. Πρόκειται για τη νέα εκείνη κουλτούρα που άνθησε στο περιθώριο του βιομηχανικού πολιτισμού και περιλαμβάνει κινήματα πάσης φύσεως: περιβαλλοντικά, υγιεινιστικά, φεμινιστικά, φυσιολατρικά, περιφερειακά, κινήματα ακόμη που αντιδρούν στο απρόσωπο της ζωής στις μεγαλουπόλεις στον βιομηχανισμό, την αλλοτρίωση της σημερινής ζωής. Ως εδώ καλά.

Υπάρχει όμως και η επιστημονική οικολογία. Που προχωρεί διατηρώντας τη σχετική της αυτονομία τόσο ως προς τους άλλους επιστημονικούς κλάδους όσο και προς το πολιτικό-οικολογικό κίνημα. Δεν πρόκειται όμως πλέον για τον επιστημονικό εκείνο υποκλάδο που είχε θέσεις ως στόχο την έρευνα των σχέσεων των εμβίων όντων μεταξύ τους και με το περιβάλλον τους. Άλλες επιστημονικές ήπειροι συνεισφέρουν τα εννοιολογικά τους εργαλεία και τις μεθόδους τους στη μελέτη αυτού που ονομάστηκε – αρκετά αόριστα είναι η αλήθεια – περιβάλλον που κυρίως στο μείζον σήμερα θέμα που είναι κατά την άποψή μου η διερεύνηση των σχέσεων κοινωνίας – φύσης: γεωγραφία, χημεία, φυσική, γεωλογία, πολεοδομία, ακόμη και οι «επιστήμες του ανθρώπου» με προσέχουσα τη θέση της εθνολογίας. Η συνεργασία μεταξύ τους είναι απαραίτητη προκειμένου να προσεγγισθούν τα ιδιαίτερος πολύπλοκα φαινόμενα που ζούμε σε διάφορα επίπεδα προσέγγισης της εξωτερικής πραγματικότητας, από τη ρύπανση, τη διάβρωση και την πτώση της παραγωγικότητας της γης, ως την εξαφάνιση ζωικών και φυτικών ειδών, το φαινόμενο του θερμοκηπίου και του υπερπληθυσμού.

Συμβαίνει λοιπόν κάτι φαινομενικά παράδοξο. Ένα πολιτικό κίνημα χρησιμοποιεί ως αφετηριακό λόγο μια θετική επιστήμη ή καλύτερα ένα πλέγμα συνεργαζόμενων μεταξύ τους, επιστημονικών κλάδων. Οποιαδήποτε παρέμβαση οικολογικού χαρακτήρα από το «νέφος» ως τον Καλαμάκι από τον Θερμαϊκό ως τις Πρέσπες δεν θα είχε νόημα – στην πραγματικότητα δεν θα είχε καν συμβεί – αν δεν είχε προηγη-

θεί η επιστημονική-οικολογική προσέγγιση των επιμέρους ζητημάτων. Μ' άλλα λόγια: οικολογικό και αναλλακτικό κίνημα δεν θα είχαν υπάρξει παγκοσμίως αν δεν στηρίζονταν στον αναλυτικό επιστημονικό λόγο. Εξ ου και η αντίφαση αφού, ένας από τους θεμελιούς λίθους του κινήματος είναι η απόρριψη του εργαλειακού-επιστημονικού λόγου όπως και η ριζική κριτική της αναπτυξιακής διαδικασίας, και της κοινωνικά μη-ελέγξιμης τεχνολογικής εξέλιξης.

Από την πιο πάνω αντίφαση – που θα ξεπερασθεί στο επίπεδο της θεωρίας μόνο αν υπερβούμε τον στείο επιστημονικό λόγο – ξεκινά και η σύγχυση του κ. Καλαντζόπουλου, σ' ένα πρόσφατο άρθρο που δημοσιεύθηκε στον ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ (Σεπ. 89). Ο αρθρογράφος, ομολογώντας εξ αρχής την αμηχανία του ως προς τον ορισμό της οικολογίας, περνά στην επίθεση κατά ενός εξωραϊστικού συλλόγου που εξεδίωξε τους ρυπαίνοντες τσιγγάνους και κατά της ομάδας «Φίλοι των Πρεσπών» που δήθεν αγνοούν τους ντόπιους κατοίκους για να προστατέψουν τα πουλιά. Εύκολα θα συμφωνούσε κανείς ότι το έργο ενός εξωραϊστικού συλλόγου δεν θα 'πρεπε να αγνοεί τις κοινωνικές παραμέτρους ενός ζητήματος (αν και, ένας εξωραϊστικός σύλλογος από την ίδια του τη φύση δεν υποχρεούται να συνδιαλέγεται με όρους κινήματος), αλλά δύσκολα θα κατανοούσε τον λαϊκισμό για τους «δύστυχους κατοίκους των Πρεσπών» και τους ακόμη πιο δύστυχους – υποθέτω – φορείς της ανάπτυξης: νομαρχιακές υπηρεσίες, μηχανικούς, «γεωργούς» που κατοικοεδρεύουν στη Θεσσαλονίκη κρατώντας την ιδιοκτησία των παραλιμνίων κτημάτων, εισαγωγείς φυτοφαρμάκων και γενικώς όλο τον γνωστό τζίρο που εν ονόματι της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού εισάγει κοινωνικές ανισότητες και περιβαλλοντικές καταστροφές. Γιατί, ακριβώς τούτο συνέβη στις Πρέσπες, όπως πιθανότατα δεν έχει διαβάσει ή δεν έχει καταλάβει ο αρθρογράφος (βλ. φερ' ειπείν το αφιέρωμα της Νέας Οικολογίας, τ. 31/Μάιος 1987). Στις Πρέσπες έπεσαν πάρα πολλά λεφτά και, εν ονόματι της ανάπτυξης, καταστράφηκε η φύση και ο κοινωνικός ιστός. Δεν κατασκευάστηκαν καν δυο αυλάκια και δεν παρασχέθηκαν 5-6 δίκλινα δωμάτια με ντους. Έγιναν τεράστιες επενδύσεις τις τελευταίες τρεις δεκαετίες και απ' ότου η περιοχή ενσωματώθηκε στην εθνική αγορά, για τους λιγότερους από 1.000 ντόπιους.

Διευκρίνιση δεύτερη: Η πιο πάνω ομάδα δεν κατοικοεδρεύει αποκλειστικά στην Αθήνα, αλλά διαθέτει μέλη που οικειοθελώς αποκεντρώθηκαν, κάνοντας πολιτική στην κυριολεξία: συγκρουόμενοι με συμφέροντα, παράγοντας επί τόπου έργο, συνδιαλε-

γόμενα με την κοινωνία. Νομίζω, ότι πολύ λίγοι που δηλώνουν σήμερα αριστεροί και έχουν χωνέψει τον διαλεκτικό υλισμό, φτάνουν σε μία τέτοια ενότητα θεωρίας και πράξης. Τώρα, αν κάποιο μελετητικό γραφείο αξιοποίησε τη δράση μιας οικολογικής ομάδας για να του ανατεθεί μια μελέτη, αυτό είναι ίσως ένα ζήτημα, αλλά δεν είναι τούτο προτιμότερο από το να γίνονται εκτεταμένες επεμβάσεις σε βάρος της κοινωνίας και της φύσης όταν δεν έχουν καν μελετηθεί ορισμένες παράμετροι του ζητήματος; Τα «στοιχειώδη έργα» του κ. Καλαντζόπουλου είναι στην πραγματικότητα μειζόνες επεμβάσεις μέσα στο χώρο που μάλιστα χρηματοδότησε προσφάτως και η ΕΟΚ, η οποία για να ξεπλύνει ενδεχομένως τις ντροπές της, ανέθεσε στη συνέχεια κάποιες διορθωτικές μελέτες, υπό την πίεση του οικολογικού κινήματος.

Υπάρχει όντως ένα πρόβλημα, τόσο με την πανεπιστημιακή έρευνα όσο και με τα μελετητικά γραφεία που προσομοιάζουν με «τεχνικά» ή «αρχιτεκτονικά», αλλά είπαμε: η επιστημονική οικολογία είναι απαραίτητη και δυστυχώς για να φτιάξεις ένα βιολογικό καθαρισμό ή να μελετήσεις λ.χ. τις επιπτώσεις των πυρκαϊών στη διάβρωση του εδάφους χρειάζεται γνώση και άποψη. Λυπάμαι που το λέω αλλά κίνημα χωρίς θεωρία δεν γίνεται και θεωρία χωρίς γνώση δεν παράγεται. Η «μόδα» που ο αρθρογράφος θέλει να είναι η οικολογία μάλλον αναφέρεται στον ίδιο αφού τσαλαβουτάει σε νερά επικίνδυνα, πιθανότατα επειδή θέλει να είναι in. Δεν είναι πρόθεσή μου εδώ να υπερασπισθώ τα όντως υπαρκτά συμφέροντα που κρύβονται πίσω από ένα «οικολογίζοντα καπιταλισμό» αλλά όχι μαζί με τα απόνερα να πετάμε και το μωρό.

Το ότι ο ανθρωπίνως παράγοντας συνιστά μέρος του οικοσυστήματος, είναι τμήμα μιας τεράστιας προβληματικής που αν δεν την δεχόταν η οικολογική θεωρία δεν θα είχε και λόγο ύπαρξης. Τούτο είναι αυτονόητο. Τόσο, όσο και το ότι ένα γραφείο μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων δεν συνιστά μέρος του κινήματος, ούτε άλλωστε ο κ. Μάργαρης, ο κ. Μπαζαίος, ή ο Δόκτωρ Σμιτ που μελετά στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου τα ζητήματα της δεξίνης βροχής. Όμως, όταν μιλά για την Νέα Οικολογία ο κ. Καλαντζόπουλος θα 'πρεπε να είναι περισσότερο προσεκτικός ή λιγότερο αδιάδαστος. Ξέρω, είναι δύσκολα πράγματα αυτά και άντε τώρα να παντρέψεις μερικά τσαλαβουτήματα σε εντόπιο μαρξισμό με την ανθρωπογεωγραφία της ελληνικής υπαίθρου... Όμως, ειλικρινά, είμαστε στη διάθεση του αρθρογράφου για όποιες διευκρινήσεις (με όρους κινήματος, πάντα) και εις ένδειξιν καλής θελήσεως τον καλούμε να περάσει από τα γραφεία μας για να παραλάβει μια δωρεάν πλήρη σειρά των 60 τευχών του περιοδικού. Είμαι βέβαιος ότι θα

του λυθούν πολλές απορίες για την έννοια και τη φύση της πολιτικής οικολογίας και θα πεισθεί ότι ούτε η «υγιεινή διατροφή» ούτε τα χαριτολογήματα, αλλά ούτε και ο κιτρινισμός αποτελούν κεντρικούς μας στόχους. Αν δε το ξέρει ήδη...

Το ποιοι μιλούν με όρους κινήματος και ποιοι όχι είναι μάλλον γνωστό. Εδώ και μια επταετία κτίζεται με πολύ κόπο ένας νέος πολιτικός λόγος και προσκομίζεται μια νέα θεματική στο πολιτικό σκηνικό, όπως άλλωστε και αλλού. Για να δομηθεί αυτός ο νέος λόγος απαιτείται και έρευνα (δυστυχώς πολλή έρευνα) και τα αντίστοιχα ινστιτούτα και φορείς και άνθρωποι. Στη Δυτ. Γερμανία λόγου χάρη, λειτουργούν εκατοντάδες ανεξάρτητα ερευνητικά ιδρύματα με την υποστήριξη των Πρασίνων και τους τροφοδοτούν με γνώση και άποψη. Πώς να αντιταχθείς στην πυρηνική ενέργεια, στα μεγάλα υδροηλεκτρικά και στην χημική βιομηχανία αν δεν ξέρεις περί τίνος πρόκειται; Υπέθετα λοιπόν ότι όσοι θέλουν να εί-

ναι ενήμεροι για αυτά τα ζητήματα θα υποστήριζαν την αυτόνομη παραγωγή τέτοιου έργου, έξω από τις ασφυκτικές αγκάλες του διεφθαρμένου ελληνικού κράτους και του εν υπνώσει ελληνικού πανεπιστημίου. Πάνω σ' αυτή τη λογική, άνθρωποι που θέλουν να ομιλούν με «όρους κινήματος» θα έπρεπε να πανηγυρίζουν που υπάρχουν «θεσμοί» όπως το Κέντρο Μελετών Περιβάλλοντος ή η Εταιρεία Οικολογίας και Ανάπτυξης που κάνουν ακριβώς αυτή τη δουλειά. Όμως η σύγχυση και ο λαϊκισμός έχουν φτάσει στο σημείο να θεωρείται αυτόχρονα καλό να είσαι αργών μισθοσυντηρητής στο Ε.Μ.Π. ή στο εν γένει κράτος, παρά το να παράγεις μόνος σου ένα οικολογικό έντυπο ή να διεξάγεις κάποιο επιστημονικό έργο με την επιχορήγηση ενός διεθνούς οργανισμού. Ο «συγκεκριμένος ταξικός προσδιορισμός» μάλλον αφορά λοιπόν όσους μπορούν να ζουν ως τμήμα του αθηναϊκού οικοσυστήματος χωρίς να παράγουν τίποτα.

Εντελώς καλόπιστα λέω ότι είναι δύσκολο να στηθεί το εναλλακτικό κί-

νημα και ακόμη πιο δύσκολο να στηθεί ένα έντυπο-φορέας του εναλλακτικού λόγου. Αν αναλογισθεί κανείς ότι χώρες σαν την Γαλλία, τη Σουηδία, το Βέλγιο δεν μπορούν να στηρίξουν ένα πολιτοικολογικό περιοδικό με συνέπεια και συνέχεια, θα καταλάβει τι εννοώ. Προ καιρού ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ είχε δημοσιεύσει ένα κίτρινο κείμενο, κάποιου ατόμου που μιλούσε για χρηματοδοτήσεις της Νέας Οικολογίας, έτσι γενικώς και αορίστως. Τότε είπαμε να μην παρέμβουμε σε μία άνευ νοήματος συζήτηση. Φαίνεται όμως ότι, αν εμείς παρακάμψαμε το ζήτημα, ο κ. Κаланτζόπουλος μελέτησε εμβριθώς το άρθρο. Όμως, αφού όλοι «τα παίρνουν» ή «τα πήραν», μοναδικό κριτήριο ταξικού προσδιορισμού απομένει πλέον η φορολογική μας δήλωση. Τι άλλο να προσθέσει κανείς πέραν του ότι το ποιοι προωθούν και στηρίζουν τους κυρίαρχους ιδεολογικούς μηχανισμούς δεν μπορεί να φανεί παρά μέσω του λόγου ενός εγχειρήματος; Και της πράξης φυσικά, που σημαίνει πολιτική παρέμβαση, απελευθέρωση και,

γιατί όχι, επανάσταση

Ατυχώς κείμενα σαν αυτό που απετέλεσε την αφορμή του σημειώματος αυτού, βάζουν σε παρένθεση την τελευταία, ασχολούμενα με το αν ο κ. Μπαζαίος τα παίρνει από τον Τεγόπουλο, ο κ. Μάργαρης από το Υπ. Παιδείας και πάει λέγοντας. Κάτι που μας φέρνει ξανά στο συγκλονιστικό ερώτημα: μα και ο Μαρξ δεν τάπιανε από τον Ένγκελς; Να ένα ζήτημα για περαιτέρω έρευνα, αν και σε γενικές γραμμές έχει λυθεί.

Ελπίζοντας να μην έχω πάρει πολύ από τον χώρο του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ τελειώνω με την ελπίδα ότι δεν θα χρειαστεί να επανέλθω. Άλλωστε προέχει για μένα η απασχόληση με τα κοινά με όρους κινήματος. Ο κ. Κаланτζόπουλος αποδείχθηκε πολύ χρήσιμος για ένα ιδεολογικό ξεκαθάρισμα. Το οικολογικό κίνημα όλους τους χωράει στις τρυφερές του αγκάλες κι αυτό είναι πιθανότατα το πρόβλημα, όπως - πιστεύω - θα συμφωνούσαμε.

Μιχάλης ΜΟΔΙΝΟΣ

ΟΙ «ΦΙΛΟΙ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ» ΚΑΙ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥΣ

«Πάσα επιστήμη χωριζομένη αρετής πανουργία δοκεί φαίνεσθαι»

□ Η παρουσίαση της άποψης του κ. Μοδινού, συμβάλλει, όπως λέει, σε ένα «ιδεολογικό ξεκαθάρισμα». Υπονοεί τις κοινοτυπίες που έχει πει προηγουμένως περί επιστήμης και πολιτικής δίκην φροντιστού έκθεσης ιδεών, αλλά παραλείπει συστηματικά να τοποθετηθεί στο θέμα αν η οικολογία είναι ιδεολογία: εκεί ακριβώς βρίσκεται και η βασική μας διαφορά.

Όμως, όλη η επιχειρηματολογία του έχει ένα στόχο, τον οποίο θέβαια, δεν τολμά να διατυπώσει ρητά. Να στηρίξει, δηλαδή, τον βασικό μύθο της οικολογίας σαν χώρου της αστικής ιδεολογίας: Η διαχείριση αυτών που ονομάζονται «οικολογικά προβλήματα» είναι υπόθεση των ειδικών της επιστήμης και της πολιτικής που ονομάζονται οικολόγοι. Και για να στηρίξει την άποψή του παρουσιάζει την πραγματικότητα σύμφωνα με τις επιθυμίες του. Έτσι, υποστηρίζει ότι η πολιτική αντιμετώπιση των οικολογικών προβλημάτων δεν έχει καμιά σχέση με τις παραδόσεις του επαναστατικού κινήματος και της Αριστεράς. Πλασάρει, λοιπόν, την άποψη ότι η «πολιτική οικολογία» είναι ο φοίνικας που βγήκε από τις στάχτες: έχει ζωή μιας δεκαπενταετίας και κτίστηκε πάνω στα ερείπια της Νέας Αριστεράς, στα απομεινάρια του Μάη του 68 και πρόκειται, τέλος πάντων, για μια νέα κουλτούρα που διαχέεται κάπου ανάμεσα στο φεμινισμό και τη φυσιολατρεία. Αν ο κ. Μοδινός είχε επιδείξει το ίδιο ενδιαφέρον και για τα γραφτά, εκτός από την προσωπική ζωή του Ένγκελς, δεν θα παρέλειπε την αναφορά στις αναλύσεις του για την αντί-

θεση πόλης-υπαίθρου. Η όξυνση αυτής της αντίθεσης είναι συνυφασμένη με την ανάπτυξη του καπιταλισμού και αποτελεί την αφετηρία για τη δημιουργία μιας σειράς προβλημάτων για τη χρήση των φυσικών πόρων, το περιβάλλον, την «ανάπτυξη». Η προβληματική, που είχε αναπτύξει στην εποχή του ο Ένγκελς για αυτά τα ζητήματα, αν και δεν επαρκεί για να ερμηνεύσει τις σημερινές καταστάσεις, είναι αρκετά πιο προωθημένη από αυτά που μας σερβίρουν σαν κάτι το νέο αρκετοί σήμερα που φέρουν τον τίτλο του οικολόγου. Υποθέτουμε ότι ο κ. Μοδινός, που οραματίζεται την επανάσταση, θα είναι ενήμερος για τον προβληματισμό που αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης στην Κίνα. Προβληματισμό αρκετά ριζοσπαστικό και εναλλακτικό στα ζητήματα της ανάπτυξης, της αυτοδιαχείρισης, της αποκέντρωσης και του κοινωνικού ελέγχου. Τα συμπεράσματα αυτού του προβληματισμού επαληθεύονται σήμερα όλο και περισσότερο: ότι δηλαδή η επιστήμη και η τεχνική δεν είναι κοινωνικά ουδέτερες γιατί ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσονται εξαρτάται από τις κυρίαρχες ταξικές σχέσεις. Οι χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού αποτελούν την πλέον χαρακτηριστική επιβεβαίωση! Η εισαγωγή και χρησιμοποίηση τεχνικών μεθόδων που προέρχονται από τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες και συνέβαλαν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων είχαν ένα σκληρό τίμημα: την αναπαραγωγή σε αυτές τις χώρες των χαρακτηριστικών της καπιτα-

λιστικής συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης της διαχείρισης. Έτσι λοιπόν στις χώρες αυτές αναπαράγονται τελικά τα ίδια προβλήματα περιβάλλοντος και εγκυμονούνται οι ίδιοι κίνδυνοι για οικολογικές καταστροφές. Το ατύχημα στο Τσερνομπίλ ήταν η πλέον τραγική επιβεβαίωση αυτής της αλήθειας.

Δεν είχαμε θέβαια την απαίτηση από τον κ. Μοδινό να έχει για αναφορά του την κομμούνια της Σαγκάης ή τον Μάη του 68. Ούτε καν την καθεστωτική αριστερά. Αυτά καθορίζονται από τη στάση που έχει επιλέξει ο καθένας μας στην κοινωνία που ζούμε. Αρκείται λοιπόν σε ανώδυνες αναφορές που σηματοδοτούν τα ερείπια κάποιας Νέας Αριστεράς, που δεν υπήρξε ποτέ, και τα μυθοποιημένα απομεινάρια του Μάη του 68, όπως είναι σήμερα ο Κον Μπεντίτ, που, όπως είπε και ο Κριθίν, το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να βάφει πράσινους τους καμινέδες του δημαρχείου στην πόλη που ζει.

Ας δούμε όμως τι εννοεί όταν δηλώνει αυτόρεσκα ότι «προέχει για μένα η απασχόλησή μου με τα κοινά με όρους κινήματος». Η τελευταία του δημόσια παρουσία, όπως τουλάχιστον καταγράφηκε από τον τύπο, αφορά την «Επιτροπή Πρωτοβουλίας για την αναδάσωση της Αττικής», την οποία απαρτίζουν με αλφαριθμητική σειρά οι: **Αριστείδης Αλαφούζος**, Πρόεδρος του Δ.Σ. της «Καθημερινή» Α.Ε., **Νίκη Γουλανδρή**, Πρόεδρος του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή, **Νίκος Δήμου**, συγγραφέας, **Στέφανος Μάνος**,

πρώην Υπουργός περιβάλλοντος, **Γιάννης Μαρίνος**, διευθυντής του Οικονομικού Ταχυδρόμου, **Μιχάλης Μοδινός**, οικολόγος και εκδότης του περιοδικού «Νέα Οικολογία» και **Βασίλειος Χαρίσης**, πρόεδρος του Οργανισμού Αθήνας. Η σύνθεση της επιτροπής καθώς και ο τίτλος της είναι αποκαλυπτικά της αντίληψης του κ. Μοδινού για την ενασχόληση με τα κοινά με όρους κινήματος! Εννοεί προφανώς τη συμμετοχή στους μηχανισμούς που διαμορφώνουν τη συναίνεση στις στρατηγικές επιλογές του αστισμού. Για το λόγο αυτό ακριβώς συμβάλλει και αυτός μαζί με άτομα που έχουν «κορυφαίες πολιτικές ευθύνες» για την καταστροφή του περιβάλλοντος στον τόπο μας, στην προώθηση πρακτικών που δεν έρχονται προφανώς σε αντίθεση με την κρατική πολιτική αλλά την εξωραίζουν. Ο κ. Αλαφούζος στην Καθημερινή δηλώνει σαφέστατα το πραγματικό νόημα αυτής της πρωτοβουλίας: «Ήρθε η ώρα, οι πολίτες αυτού του τόπου να πάρουν στα χέρια τους την ιερή υπόθεση της αναδάσωσης». Μια τέτοια τοποθέτηση στο ζήτημα συγκαλύπτει την πολιτική γης που ασκείται σήμερα και παραπροϊόν της είναι η καταστροφή των δασών. Οι νόμοι για τους βοσκοτόπους και οι νομομοιρήσεις των αυθαιρέτων, τα παιχνίδια δηλαδή που παίζονται με την γαιοπρόσοδο, θεωρούνται ζητήματα δευτερεύοντα και δεν θίγονται από αυτή την επιτροπή... Αυτό είναι φυσικό, επειδή στην πραγματικότητα πρόκειται για μια επιτροπή, που ενδιαφέρεται για την ιερή υπόθεση της αναδάσωσης της Δεξιάς μπρο-

στά στις εκλογές που έρχονται και στην οποία ο κ. Μοδινός κατέχει τον ρόλο του μαϊντανού. Εδώ ακριβώς αποκαλύπτεται τι εννοεί όταν διακηρύσσει: «*Το οικολογικό κίνημα όλους τους χωράει στις τρυφερές του αγκάλες*».

Η στάση αυτή είναι αρκετά ενδεικτική μιας αρκετά σημαντικής κοινωνικής διάστασης της οικολογίας στον τόπο μας: αποτελεί το είναι ενός κοινωνικού υποκειμένου, που, μέσα από ένα σύνολο πρακτικών και μηχανισμών, έχει αναλάβει να επενδύει με το κύρος της «ουδέτερης» επιστήμης τις συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές για τα ζητήματα αυτά. Οργανώνει, δηλαδή, τη συναίνεση των λαϊκών στρωμάτων, υλοποιώντας πρακτικά την άποψη, πως η διαχείριση αυτών των ζητημάτων είναι υπόθεση των ειδικών. Και μάλιστα των ειδικών, που, σύμφωνα και με την διάκριση που κάνει και ο κ. Μοδινός ανάμεσα στην επιστήμη και στην πολιτική, έχουν το ίδιο όνομα και στους δύο αυτούς χώρους, παρ' όλο ότι δεν είναι όλοι ίδιοι: Οικολόγοι.

Το κράτος σήμερα δεν έχει τη φερεγγυότητα να παράγει αυτή την ιδεολογία, μέσα από μηχανισμούς που εξαρτώνται με άμεσο διοικητικό τρόπο από αυτό, επειδή τα καταστρεπτικά αποτελέσματα της πολιτικής γης και του κτισμένου περιβάλλοντος που ασκεί, είναι εμφανή στον καθένα. Ο ρόλος του περιορίζεται στην κατοχύρωση ενός θεσμικού πλαισίου, που δημιουργεί την ψευδαίσθηση για τη δυνατότητα μιας ορθολογιστικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων (δημιουργία του ΠΕΡΠΑ σαν φορέα για το περιβάλλον, πρόβλεψη θέσης περιβαλλοντολόγου σε κάθε νομαρχία, θέσπιση περιβαλλοντικών μελετών κ.ά.).

Όμως, για να προωθηθεί η πλευρά αυτή της οικολογίας σαν «ουδέτερης» επιστήμης και πολιτικής, που στηρίζεται στην «ειδική γνώση» και είναι υπεράνω ταξικών συσχετισμών, δεν αρκούν μόνο οι φυσικοί φορείς που θα επωμιστούν αυτό το έργο. Πρέπει να συγκροτείται και να εκφράζεται με διοικητικά αυτοτελείς τρόπους και μηχανισμούς, τόσο από το κράτος, όσο και από την παραδοσιακή τοπολογία των κομμάτων, για να καταγράφεται στην κοινωνική συνείδηση το «αυτόνομο» προφίλ τους. Αυτό το ρόλο καλύπτουν διάφορες οικολογικές ομάδες, κάποια «πολιτικά» οικολογικά σχήματα και διάφορα περιοδικά. Και εδώ αναγνωρίζεται πράγματι ο πρωτοπόρος ρόλος της ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ. Σήμερα, μέσα στον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας που ιδιαίτερο ρόλο έχει η εξειδίκευση στις σπουδές, δημιουργείται ένας νέος κοινωνικός χώρος που το ζήτημα της οικολογίας τον ορίζει ταξικά. Ο χώρος αυτός, αν και αριθμητικά μπορεί να είναι μειοψηφικός, ηγεμονεύει σε ένα οικολογικό περιβάλλον που συσπειρώνεται ιδεολογικά γύρω του. Ο περίγυρος αυτός, που φυσικά δεν παράγει τον «επιστημονικό» ή «πολιτικό» λόγο της οικολογίας, έχει ένα σημαντικό ρόλο στην κοινωνική εμπέδωση αυτού του λόγου. Η συνολική πρακτική αυτού του χώρου, που αποτελεί μερίδα των οργανικών διανοούμενων της αστικής τάξης, και όσων συσπειρώνει ιδεολογικά γύρω του, είναι δεδομένο ότι δεν μπορεί να

αποτελέσει το μοχλό της επίλυσης των προβλημάτων, που επαγγέλλεται ότι αποτελούν την κατεξοχήν αρμοδιότητά του. Αυτό, γιατί η κύρια πλευρά αυτής της πρακτικής, που δεν είναι πάντα ορατή, είναι η **έκφραση ενός ταξικού συμφέροντος: είναι να διαπραγματευτεί, με βάση αυτόν τον κοινωνικό ρόλο, καλύτερους όρους συμμετοχής στο κράτος**.

Κάτω από αυτό το πρίσμα είναι κατανοητή η στάση του κ. Μοδινού στα διάφορα ζητήματα που θίγει. Έτσι, νιώθει την ανάγκη να απολογηθεί στο όνομα κάποιων άλλων. Την καταγγελία ενός **ρατσιστικού περιστατικού** που

σημειώθηκε απέναντι σε μια ομάδα τσιγγάνων από ένα εξωραϊστικό σύλλογο με το οικολογικό πρόσχημα της αντιμετώπισης μιας εστίας μόλυνσης, την χαρακτηρίζει «*επίθεση κατά ενός εξωραϊστικού συλλόγου που εξεδίωξε τους ρυπαίνοντες τσιγγάνους*»!...

Κατανοητή είναι και η στάση του, όταν θεωρεί ίδιας τάξης θέματα, τον Καλαμά και τις Πρέσπες. Η πραγματικότητα όμως, δυστυχώς για τον κ. Μοδινό, είναι διαφορετική. Οι μαζικές λαϊκές κινητοποιήσεις για τον Καλαμά δημιουργήθηκαν, επειδή υπήρχε το συγκεκριμένο πρόβλημα και όχι θέβαια, όπως ισχυρίζεται, ότι «στην πραγματικότητα δεν θα είχαν καν συμβεί αν δεν είχε προηγηθεί η επιστημονική - οικολογική προσέγγιση των επιμέρους ζητημάτων». Εξάλλου, εκεί οι ειδικοί που παρουσίασαν τις απόψεις τους για τις μεθόδους βιολογικών καθαρισμών, δεν έπεισαν για την αποτελεσματικότητα των ισχυρισμών τους. Η απόρριψη των τεχνικών λύσεων που πρότειναν δεν στηρίχτηκε θέβαια σε κριτήρια επιστημονικής επάρκειας. Η αντιπαράθεση δεν ήταν επιστημονική αλλά πολιτική. Αφορούσε ένα συγκεκριμένο ζήτημα ανάπτυξης και έγινε με βάση τη θέση ότι: **τα προβλήματα που παρουσιάζει η ανάπτυξη μιας περιοχής δεν πρέπει να λυθούν με την αποκέντρωσή τους σε μια διπλανή λιγότερο αναπτυγμένη**. Οι «οικολόγοι», ανεξάρτητα από ποιας οικολογικής απόχρωσης τήθεντο ήταν ενδεδυμένοι, είχαν περιθωριακό συμμετοχικό ρόλο σε αυτή την κινητοποίηση. Επίσης, όσοι από αυτούς είχαν αναλάβει τη διαμεσολάβηση των κρατικών επιλογών προς τις λαϊκές απαιτήσεις, ατύχησαν. Μια άλλη φορά ίσως τα καταφέρουν καλύτερα.

Το θέμα των Πρεσπών είναι τελείως διαφορετικό: Πρόκειται για ένα ζήτημα εσωτερικό κυρίως από την παρέμβαση κάποιων «οικολόγων». Είναι πράγματι χαρακτηριστικό παράδειγμα της ολοκληρωτικής πρακτικής, που προσπαθεί να αιτιολογηθεί με τη θέση ότι ο λαός είναι αναισθητός, δεν ξέρει τα συμφέροντά του. Κάποιοι τα γνωρίζουν καλύτερα. Στην περίπτωσή μας οι «Φίλοι

ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ» και οι φίλοι τους, που κατέχουν μια «ειδική αλήθεια», που είναι ανεξάρτητη από την ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης. Έτσι απευθύνουν την έκκληση προς τους τρίτους ότι, για να αποκτήσουν αυτή την αλήθεια, πρέπει να εντυφώσουν στα περιοδικά τους όπου είναι καταγεγραμμένη και όχι στην ίδια την πραγματικότητα! Η αλήθεια αυτή βρίσκεται, λοιπόν, σε κάποια «καινή διαθήκη» και είναι ανεξάρτητη από τη σχέση που έχουν τα συγκεκριμένα υποκείμενα που την κατέχουν, με τη συγκεκριμένη κατάσταση που αναφέρεται. Μπορεί να βρίσκονται στην Αθήνα ή τη Θεσσα-

λονίκη για παράδειγμα και να ασκούν «οικολογική πολιτική» στις Πρέσπες ή στον αστερισμό του Κενταύρου. Είναι μάλιστα τόσο σίγουροι για τις απόψεις τους, που καταλήγουν ότι πρέπει, για το καλό του τόπου φυσικά, να τις επιβάλουν με κάθε τρόπο, ακόμα και με την καταστολή.

Για όσους έχουν εντυφώσει στην περιοχή θα γνωρίζουν την κατάσταση που επικράτησε μετά τον εμφύλιο, τον κ. Καντιώτη και άλλα συναφή για την πανίδα και την χλωρίδα της περιοχής καθώς και την «οικολογική» καταστολή που συντελέστηκε στην περιοχή των Πρεσπών, με αποτέλεσμα ο πληθυσμός να αποδεκατιστεί (από 12.000 κάτοικοι, σήμερα είναι μόνο 1.000!). Μετά το 81 φάνηκε ότι η κατάσταση στην περιοχή θα άλλαζε. Ο ντόπιος πληθυσμός αναθάρρησε και άρχισαν να διαμορφώνονται λαϊκές απαιτήσεις για την ανάπτυξη της περιοχής που είναι πράγματι από τις πλέον υποθαμβισμένες. Στα πλαίσια αυτά ξεκίνησαν κάποια στοιχειώδη έργα για την επιβίωση των κατοίκων και τη συγκράτησή τους στην περιοχή, χωρίς καμία σημαντική επίπτωση στο φυσικό περιβάλλον. Και στο σημείο αυτό κάνει την εμφάνισή του ο Ζορρό της οικολογίας, οι «Φίλοι των Πρεσπών». Θα επαναλάβω μερικά σημεία, για τα οποία ο κ. Μοδινός έντεχνα αποφεύγει να τοποθετηθεί, γιατί το ζήτημα που είχα θέσει είναι οι «Φίλοι των Πρεσπών» και όχι η προστασία γενικά της περιοχής των Πρεσπών, για την οποία μπορούμε να συζητάμε για καιρό, και να συμφωνούμε πιθανόν και σε αρκετά σημεία. Οι φίλοι των Πρεσπών συγκροτήθηκαν σε αυτή τη βάση: Να αναλάβουν τις περιβαλλοντικές μελέτες για την περιοχή, οι οποίες μάλιστα πληρώνονται καλά. Και για να πείσουν τον κρατικό μηχανισμό αλλά και την ΕΟΚ για την ανάγκη της προστασίας της περιοχής και να αποδείξουν το δικό τους «αποκλειστικό» ενδιαφέρον για αυτή, και επομένως να διαπραγματευτούν με καλύτερους όρους τη συμμετοχή τους στα προγράμματα προστασίας, άνοιξαν μέτωπο απέναντι στους λιγοστούς και αγράμματους κατοίκους της περιοχής

και σε κάποιες τοπικές αρχές που πιθανόν τους υποστήριζαν. Ο κ. Μοδινός γνωρίζει καλύτερα τους χειρισμούς αυτών των πραγμάτων. Κάτοχος της διαλεκτικής του πώς «*ένας διεθνής οργανισμός*» (για την ΕΟΚ πρόκειται), επιχορηγώντας ένα οικολογικό έντυπο ή κάποιο επιστημονικό έργο προωθεί την «*πολιτική παρέμβαση, απελευθέρωση και, γιατί όχι, επανάσταση*», δεν λέει κουβέντα ωστόσο για τη διαλεκτική με την οποία κλείνονται αυτές οι δουλειές. Αρκείται μόνον να επαίνεσει τους φίλους των Πρεσπών: «*πολλοί λίγοι που δηλώνουν σήμερα αριστεροί και έχουν χωνέψει τον διαλεκτικό υλισμό, φτάνουν σε μια τέτοια ενότητα θεωρίας και πράξης*». Ευτυχώς πάντως δεν έχουν κατακτήσει την συγκεκριμένη «ενότητα θεωρίας και πράξης» όλοι όσοι ασχολούνται με τα οικολογικά προβλήματα.

Κανείς θέβαια δεν ενδιαφέρθηκε να πάει να ρωτήσει και τη γνώμη των κατοίκων. Τι δουλειά έχει η συμμετοχή, ή αυτοδιαχείριση και ο κοινωνικός έλεγχος σε τέτοιες υποθέσεις; Μια συνδιάσκεψη στην περιοχή και κάποια εισήγηση ή δημοσίευση, είναι τα μόνα στοιχεία, που χρειάζονται για κάποιους φακέλους που υποβάλλονται σε κρατικές και διεθνείς αρμόδιες υπηρεσίες για τα περαιτέρω... Εξάλλου σε αυτό το παιχνίδι της ανακατανομής των πτώσεων δεν μετράει τόσο η γνώμη των κατοίκων, όσο η γνώμη του κρατικού μηχανισμού. Η δράση των «Φίλων των Πρεσπών», λοιπόν, προς αυτόν απευθυνόταν και όχι στη διαμόρφωση κάποιου τοπικού οικολογικού κινήματος. Το πεδίο δράσης τους ήταν τα γραφεία των υπουργών και οι διάδρομοι των υπουργείων. Τυπώθηκαν και επιστολόχαρτα με τον τίτλο «Φίλοι των Πρεσπών» και με την υπογραφή του Θ. Παπαγιάννη που έδιναν και έπαιρναν στις δημόσιες υπηρεσίες. Ο μύθος της κοινής γνώμης χρησιμοποιήθηκε και αυτός! Δημοσιεύματα που έσπρωξαν στον τύπο, τα χρησιμοποίησαν μετά για τη διαπραγμάτευση των θέσων τους και των συμφερόντων τους προφανώς, με το κράτος. Ζήτησαν και την έξωθεν βοήθεια της ΕΟΚ (με την επερώτηση του κ. Φιλίνη στην ευρωβουλή και όχι μόνο). Το πρώτο πράγμα που κατάφεραν ήταν να περιοριστεί η δράση των τοπικών αρχών που, μάλιστα, έφτασε μέχρι την καθαίρεση του τότε νομάρχη της περιοχής... Το τι έγινε μετά, ο κ. Μοδινός δεν μπορεί να το αποκρύψει, όσα «*αλλά*» και να πει: «*Τώρα, αν κάποιο μελετητικό γραφείο αξιοποίησε τη δράση μιας οικολογικής ομάδας για να του ανατεθεί μια μελέτη, αυτό είναι ίσως ένα ζήτημα, αλλά...*» Πράγματι η λέξη «αξιοποίησε» αποδίδει όλο το περιεχόμενο της ιστορίας αυτής. Έτσι, ενώ σήμερα το ζήτημα της προστασίας των Πρεσπών παραμένει επίκαιρο, οι «Φίλοι των Πρεσπών», μετά από αυτή την «αξιοποίηση», δεν υπάρχουν πλέον. Ήταν ένα προϊόν - one way - με πολύ συγκεκριμένη αξία χρήσης. Οι φίλοι τους όμως είναι εδώ, παραμένουν και τους υπερασπίζονται! Δυστυχώς η απουσία ενός ριζοσπαστικού οικολογικού λόγου σε τόσο σημαντικά θέματα, χρεώνει την «επιστημονική οικολογία» που επαγγέλλεται ο κ. Μοδινός, σε όλο το χώρο του οικολογικού κινήματος.

Γιώργος ΚΑΛΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΧΟΕΣΙΝΗ

■ «Η δική του διεφθαρμένος σοσιαλισμού», γράφει στην πρώτη της σελίδα η μεγάλη κυκλοφορίας ισπανική εφημερίδα ABC και οι εκεί Σοσιαλιστές τρέχουν για να μην τους επηρεάσει στις εκλογές η μπόχα των εν Ελλάδι ομοϊδεατών τους» μας πληροφορεί η Πρώτη στις 13 Οκτωβρίου. Μόνο που η εν λόγω ισπανική εφημερίδα τυγχάνει ακροδεξιά και φερέφωνο των ανακτόρων της Μαδρίτης, κάτι μεταξύ «Ελευθέρας Ώρας» κι «Ελευθέρου Τύπου» δηλαδή. Είπαμε συναίνεση βρε παιδιά, αλλά όχι και τόσο...

■ Γκαμπέλογλου αποκαλούν οι Κνίτες από τις στήλες του Οδηγητή της νεολαίας τον γνωστό δημοσιογράφο (και αντιγραφά, όπως παραδέχεται και ο ίδιος πλέον) κ. Στέλιο Κούλογλου, για

το άρθρο του με τίτλο «Ένας... αγνός Κνίτης καταγγέλλει την ομοφυλοφιλική ομάδα Φλωράκη-Φαράκου» και υπογραφή «Ιωσήφ Λιγκατσάκης. Ε, άδικο έχουν οι άνθρωποι;

■ Μπορεί να μην έχει περάσει ούτε μήνας από τότε που εκδηλώθηκε δημόσια η κρίση ανάμεσα στο ΚΣ της ΚΝΕ και την ΚΕ του ΚΚΕ, ο ημερήσιος τύπος δεν έχει ωστόσο κανένα πρόβλημα να διακρίνει ποια από τις δυο ΚΝΕ που κυκλοφορούν είναι η αυθεντική. «ΚΝΕ: Άνοιγμα στους νέους» και διπλά ακριβώς «Συνεδρίαση του πρώην ΚΣ της ΚΝΕ» (Πρώτη 11/10). «ΚΝΕ κατά ΚΝΕ Γράψα» (Ελευθεροτυπία 6/10). «Πρώτη συγκέντρωση διαφωνούντων της ΚΝΕ» (Νέα 5/10). Τις πρώτες μέρες, όπως θα θυμάστε, ο Τύπος το έπαιζε πλου-

ραλιστικά, κρατώντας (στην ειδησεογραφία του τουλάχιστον, γιατί στα σχόλια και την αρθρογραφία γίνονταν το σώσε...) κάποιες εκατέρωθεν αποστάσεις. Τώρα που το πράγμα πάγωσε κάπως, οι πολιτικές επιλογές γίνονται πια τελείως διάφανες.

■ Έχει εμφανισθεί προσφάτως μια ιδιαίτερα πρωτότυπη μέθοδος «εγκυροποίησης» των φημών και πληροφοριών, που κυκλοφορούν στα πλαίσια του γνωστού ελληνικού «ράδιο-αρθύλα». Οι ανταποκριτές στην Ελλάδα ξένων εφημερίδων ή πρακτορείων, στέλνουν σχόλια που αναφέρονται στις φήμες, τις διαδρομοκουδέντες και τα υπόγεια ρεύματα της ελληνικής πολιτικής σκηνής. Τα κείμενα αυτά δημοσιεύονται ως έχουν στις ευρωπαϊκές εφημερίδες, μιας και –

εφόσον προέρχονται από την πηγή των ειδήσεων – θεωρούνται αρκετά έγκυρα. Οι έλληνες δημοσιογράφοι διαβάζουν αυτές τις εφημερίδες (οι οποίες αποτελούν μία από τις βασικότερες πηγές τους) και «επιβεβαιώνουν» έτσι τις φήμες που οι ίδιοι έχουν ακούσει ή και πιθανότατα δημιουργήσει.

Αυτή η διαδικασία εξαγωγής και επανεισαγωγής «εμπροσμάτων» ως γνωστόν απαγορεύεται. Μήπως θα πρέπει να καθιερωθεί κάτι τέτοιο και για τις πληροφορίες, τις οποίες ως γνωστόν όλοι πλέον θεωρούν «εμπόρευμα»;

Στο κάτω-κάτω κάπως έτσι την πάτησε και ο Αθανασόπουλος με το Γιουγκοσλάβικο καλαμπόκι...

Υ.Γ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του κόλπου είναι η «φωτοτυπική» αναδημοσίευση

στην Πρώτη της 17 Οκτώβρη τη λεγόμενη φωτο, που σχολιάζει την επίσκεψη Παπανδρέου στον Μιτερράν. Γράφει ο δημοσιογράφος της «Γιουροβίζιον»: «ο κ. Παπανδρέου και η ερωμένη του με τα μεγάλα στήθη συνέφαγαν χτες με τον πρόεδρο Μιτερράν στο μέγαρο των Ηλυσίων» και η «Πρώτη» το παραθέτει ως τεφάρικι – απόδειξη της καταρράκωσης του διεθνούς μας κύρους (λες και παλιότερα μας περίσσευε το κύρος!) χωρίς ούτε να λάβει υπόψη της ότι ο εν λόγω δημοσιογράφος της «Γιουροβίζιον» δεν έχει καν πληροφορηθεί τον επεισοδικό και φανταζικό γάμο Παπανδρέου-Λιάνη.

■ Κι εκεί που αναρωτιόμασταν όλοι, πού να 'χει χαθεί η γνωστή εκτελέστρια κα Αγγελική Νικολούλη, εκεί που λέγαμε μήπως τρόμαξε το κορίτσι από το κράξιμο και το ξεμπρόστισμα, νάτην που ξαναχτύπησε: Συνέντευξη από την Αφροδίτη Κοζανιτά (το γνωστό παρολίγον θύμα του – ζηλιάρη – Γιάννη Γκιωνάκη) στο Κυριακάτικο Έθνος της 15 Οκτώβρη. Επιτέλους, να πάθος, να αίμα, να σεξ!! Πάντα τέτοια (και μόνο τέτοια) κα Νικολούλη. Αυτή είναι η δημοσιογραφία, που σας ταϊράζει και όχι σαν εκείνο το άρθρο, που είχατε γράψει λίγες μέρες νωρίτερα, σχετικά με τα μέτρα προσωπικής ασφαλείας των πολιτικών ανδρών, όπου – λιθανίζοντας τον απελύοντα πρωθυπουργό Τζαννετάκη – αναφέρατε ότι απλώς χρησιμοποιεί μια συνθησιστική Β.Μ.Β. με συμβατικά υπηρεσιακά νούμερα, διότι άλλες είναι οι συμβατικές και άλλες οι υπηρεσιακές πινακίδες. Μόνο κάποιος που έχει εξοικειωθεί υπερβολικά με τις υπηρεσιακές πινακίδες, μπορεί να αφαιρεθεί και να τις εκλάβει για συμβατικές. Θα θέλατε να νομίσουμε κάτι τέτοιο για σας;

■ «Γλώττα λανθάνουσα τ' αληθή λέγει». Μόνο έτσι μπορεί να εξηγηθεί ο τίτλος απ' την σελίδα 10 της Πρώτης 10 Οκτωβρη. «Αισιοδοξία ΚΚΕ για τις εκλογές» και ο υπότιτλος: «Καθαιρέθηκαν Γράψας-Βαλαβάνη. Απαλλάχτηκαν Μανιάτης-Τερζίδης». Ψέμα-τα είναι;

■ Η σημασία του να διαθέτει ένας ραδιοσταθμός συντάκτες με κριτήριο και διαίσθηση φάνηκε στις 9 Οκτώβρη, όπου ο «9.84» μετέδωσε στις 6.00 μ.μ. (δυο ολόκληρες ώρες πριν από τους άλλους ραδιοσταθμούς) ότι «επεισόδια γίνονται στο κέντρο της Αθήνας μεταξύ αναρχικών και αστυνομίας».

Η αλήθεια είναι, βεβαίως, ότι εκείνη την ώρα δεν είχε αρχίσει καν η συγκέντρωση διαμαρτυρίας της ΕΦΕΕ για την αποφυλάκιση του Μελίστα, αλλά αυτά είναι λεπτομέρειες.

SCRIPTA MANENT

Χαλুবουργίες

■ Για «έμμεσο καθαγιασμό του χαφιεδισμού» και για «νομιμοποίηση των ασφαλιστικών υλικών» κατηγορούσε πριν από λίγο καιρό το ΚΚΕ εκείνους που επιχειρήσαν να αντιταχθούν στην καταστροφή των φακέλων («Η ιστορία δεν γράφεται με τους φακέλους...», Κυριακάτικος Ριζοσπάστης 27 Αυγούστου). Δεν πρόλαβε να σβήσει η φρικαλέα πυρά της Χαλυβουργικής και το ΚΚΕ – στην αμνη ή τη συνασπισμένη μορφή του – συνεχίζει απτόητο να γράφει ιστορία και να διδάσκει πώς γράφεται η ιστορία. Εκείνη θέβαι η ιστορία που εκ φύσεως βρίσκεται στους αντιπodes του χαφιεδισμού και της εκπονητολογίας, καθώς δεν αντλείται από ασφαλιστικές πηγές και παίρνει υπόψη της τις απελευθερωτικές διαθέσεις που διευκολύνουν την εθνική συμφιλίωση.

Τα παραδείγματα που σταχολώγ στη συνέχεια συμπυκνώνουν κατά τη γνώμη μου με τον πιο σαφή τρόπο την εκσυγχρονιστική παραλλαγή της αντίληψης του ΚΚΕ για την ιστορία. Προέρχονται από κείμενα με διαφορετική δημοσιογραφική και πολιτική λειτουργία και μάλιστα αποτελούν «λεπτομέρειες» των κειμένων αυτών, οπότε αποτελούν αψεудέστερους μάρτυρες για τις επικρατούσες τάσεις, και είναι και τα τέσσερα ανυπόγραφα, επομένως κοινής αποδοχής.

1. «Υπήρξε καθολική καταδίκη του φακελώματος των πολιτών». Με τα λόγια αυτά περνά ήδη στην ιστορία η υπόθεση της καταστροφής των φακέλων, μια και πρόκειται για τη μοναδική σχετική αναφορά στο Εκλογικό Πρόγραμμα του Συνασπισμού (ειδική έκδοση του Ριζοσπάστη, 15 Οκτωβρίου, σ. 6). Μαζί με τους φακέλους παραδίδεται στη «συμβολική φωτιά» της Χαλυβουργικής και το ίδιο το ιστορικό γεγονός, δίνοντας τη θέση του στην πολιτική κίνηση που απέτρεψε η επιλογή της πυράς: την ενασχόληση με τις σύγχρονες μεθόδους παρακολούθησης και φακελώματος των πολιτών.

2. «Και ξαφνικά ένας άνθρωπος, ο Περικλής Κοροβέσης, θρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα. Το έγκλημά του, Υπήρξε ηθοποιός, είναι συγγραφέας και κατοικεί στη Σουηδία. Κι αυτά τα χαρακτηριστικά είναι αρκετά για να διοχετεύσει πληροφορίες η ΕΥΠ στο "Έθνος", ότι αυτός είναι ο δολοφόνος του Μπακογιάννη» (σχόλιο με τίτλο «Κρεατομηχανές», Κυριακάτικος Ριζοσπάστης 1 Οκτωβρίου). Είναι προφανές ότι τα αναφερόμενα στοιχεία δεν θα επαρκούσαν στους σκευωρούς καμιάς μυστικής ή κρατικής υπηρεσίας πληροφοριών προκειμένου να επιλέξουν το θύμα τους ανάμεσα, για παράδειγμα, στον Περικλή Κοροβέση και τη Σπερνάντζα Βρανά. Ο ανώνυμος σχολιογράφος του Ριζοσπάστη νιώθει άβολα με την πολιτική ιστορία του Κοροβέση, προτιμά λοιπόν να την αποσιωπήσει, στην ουσία δηλαδή να μην του συμπαρασταθεί. Και η αμηχανία του είναι τόσο, ώστε ούτε για τους Ανθρωποφύλακες δεν είναι σε θέση να μιλήσει. Η ιστορία του κινήματος (των κινημάτων) γράφεται, ως γνωστόν, από και για τους εντός των τειχών. Φαίνεται ότι σε εποχές εθνικής συμφιλίωσης («μας σφάζανε, τους σφάζαμε κι εμείς, οπότε είμαστε πάτσι» που λέει και ο Πρόεδρος), τα τείχη πέφτουν μόνο για τους αντιπάλους. Αλλ' στους αιρετικούς που δε βολεύονται και με τη συναίνεση...

3. «Δικαίωμα του κ. Α. Στίνα, συγγραφέα του βιβλίου

“ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΟΠΛΑ”, είναι να κρατά όποια στάση θέλει απέναντι στο ΚΚΕ. Δεν έχει όμως κανένα δικαίωμα να σπλώνει τη μνήμη αγωνιστών με ψευδολογίες, όπως επιχειρεί στο παραπάνω βιβλίο του για την περίπτωση του Ηλία Θωϊδή (...) Δεν ήταν λοιπόν απομονωμένος ο Η. Θωϊδής από τους συντρόφους του, κ. Στίνα (...)» (αρθρίδιο με τίτλο «Η αλήθεια για τον Η. Θωϊδή», Ριζοσπάστης 30 Σεπτεμβρίου). Τα σχόλια περιπτεύουν. Κάποιος νεαρός συντάκτης του Ριζοσπάστη, ανερχόμενο στέλεχος της Προσυνεδριακής Επιτροπής κατά πάσαν πιθανότητα, ανακαλύπτει στα 1989 ένα βιβλίο που εκδόθηκε από τη Διεθνή Βιβλιοθήκη στις αρχές του 1984, εκνευρίζεται – ευλόγως – με το περιεχόμενό του και αποφασίζει να τα πει ένα χεράκι στο συγγραφέα του. Τι κι αν πρόκειται για πασίγνωστη μορφή του αριστερού κινήματος που πέθανε πριν από δύο περίπου χρόνια; Ο νεοφώτιστος συντάκτης, καλυμμένος πίσω από την ανωνυμία του, δεν θα χρειαστεί να επανορθώσει την ηλιθιότητα του. Τόσα και τόσα έχει κάνει και γράψει το ΚΚΕ επί δεκαετίες για τον Στίνα. Ας προστεθούν σε αυτά και οι μετά θάνατον επιθέσεις από τους νεόκοπους υπηρέτες της «πραγματικής» ιστορίας του ΚΚΕ.

4. «Τέλος, ένωσε (ο γραμματέας της ΚΝΕ Γράψας κατά την ομιλία του στο Σπόρτινγκ) την ανάγκη να επικαλεστεί τις ηρωικές παραδόσεις, τον Μπελογιάννη, τον Μελτζό και τη Βασιλακοπούλου που “θα ‘ναι μαζί τους σ’ αυτό το δρόμο”. Παρέλειψε, όμως, να αναφέρει τον Πλουμπιδή...» (άρθρο με τίτλο «Διασπαστικό κήρυγμα Γράψα στο Σπόρτινγκ», Ριζοσπάστης 5 Οκτωβρίου). Παντέλης άγνοια, απειλητικός υπαινιγμός ή ανατριχιαστικός εξυπνακισμός; Ό,τι κι αν είχε στο μυαλό του ο – πάντοτε – ανώνυμος ειδησεογράφος της εφημερίδας, αυτή τη φορά το παράκανε. Είναι κυριολεκτικά αδιανόητο να παραπέμψει η ηγεσία του ΚΚΕ τους όποιους διαφωνούντες στην υπόθεση Πλουμπιδή. Με άλλα λόγια: δεν την παίρνει. Το συγκεκριμένο ιστορικό παράδειγμα είναι πασίγνωστο και θα ήταν καλό να μη χρησιμοποιείται δήθεν για πλάκα, ιδιαίτερα σε περιόδους που αμφισβητείται συλλογικά το κομματικό αλάθητο...

Τα αποσπάσματα που ανέφερα θα μπορούσαν εύκολα να πολλαπλασιαστούν δείχνοντας πόσο αρμονικά μπορεί να συνυπάρξει ο εκσυγχρονισμός της στρατηγικής με τη δήθεν αποκρημμένη σταλινική μεθοδολογία. Όταν πριν από ένα περίπου χρόνο υποστηριζόταν από τις σελίδες του Σχολιαστή ότι η κίνηση για την «Αποκατάσταση των αδικιών (sic) εξοντωθέντων αγωνιστών» βιαζόταν να κλείσει το κεφάλαιο του σταλινισμού προτού καλά καλά ανοίξει προκειμένου να διευκολυνθεί η συμπίεση που τότε προετοιμαζόταν, κάποιος θύμωσαν και θεώρησαν άδικο την κριτική. Μολαταύτα δεν πέρασε πολύς καιρός και έσπευσαν και αυτοί να συμπαραταχθούν με τη γενική αντίληψη του ΚΚΕ στην υπόθεση των φακέλων, όχι επειδή αγνοούσαν την ιστορική τους αξία, αλλά επειδή και πάλι διόζονταν να προωθήσουν τις συναινετικές διαδικασίες. Τώρα επικυρώνουν και αυτοί την ιδιόρρυθμη εκείνη καταγραφή του παρελθόντος που επιχειρεί καθημερινά η ηγεσία του ΚΚΕ μέσα από τα ανώνυμα σχόλια του Ριζοσπάστη. Μέσα από θαλασσοδαιδιστικές. Μέσα από επιλεκτικές αποσιωπήσεις. Μέσα από την ακύρωση της συλλογικής μνήμης και από ανούσια μαρτυρολογία. Μέσα από την ιδεολογική χρήση της ιστορίας και την πολιτική της κατάχρηση.

Αγγέλικα ΨΑΡΡΑ

ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΙ ΚΙ ΑΠ' ΤΟ ΘΕΟ

□ Το παρακάτω σημείωμα δεν έχει σκοπό να προστεθεί στα ρεπορτάζ που κατέκλυσαν ξαφνικά τελευταία τον ελληνικό τύπο και μας χαλούσαν την ησυχία κάθε μεσημέρι. Ούτε φιλοδοξεί να αποπροσανατολίσει την προσοχή από τα «κεντρικά» προβλήματα του τόπου, τις εκλογές, τα σκάνδαλα και την κάθαρση. Δεν είναι προϊόν αποστολής ούτε έρευνας και δεν συνοδεύεται από φωτογραφίες απελπισμένων ανθρώπων. Αποτελεί απλώς την εμπειρία ενός κάθε άλλο παρά ειδικού που προσπαθεί να διασώσει κάποια αποθέματα ευαισθησίας και, περνώντας μπροστά από το «θεραπευτήριο» της Αγιάσου, στη Μυτιλήνη, δεν μπόρεσε να κλείσει τα μάτια και να ολοκληρώσει τις διακοπές του όπως είχε σχεδιάσει.

Η χρονική σύμπτωση αυτής της εμπειρίας με τα δημοσιεύματα του «Ομπζέρβερ» και της «Λιμπερασιόν» για τη Λέρο και το Δαφνί, με την ευαισθητοποίηση ολόκληρου του ελληνικού τύπου και τη διεξαγωγή του (ελαφρώς τρομοκρατικού) συνεδρίου ψυχιατρικής στην Αθήνα, είναι ευτυχής. Όπως ευτυχής ήταν και η γνωριμία με τον άνθρωπο που έζησε από κοντά την πραγματικότητα του συγκεκριμένου ασύλου και έγραψε γι' αυτήν επανειλημμένα στο περιοδικό ΣΧΕΔΙΑ (Τεύχη 1,2,3 και 6). Εκεί υπηρέτησε οκτώ μήνες της θητείας του (από τότε δεν μένει φαντάρος εκεί πάνω από μια εβδομάδα) και αντί να τρελαθεί, έκανε μαθήματα ελληνικών στους εγκλειστούς προκαλώντας κάθε είδους εξουσία, στρατιωτική, πολιτική και ιατρική. Είναι ποιητής και τον λένε **Τόσο Καπερνάρο**.

Στην Αγιάσο υπάρχουν δυο άσυλα ανιάτων. Το ένα βρίσκεται μέσα στο

χωριό, έχει χωρητικότητα 60 κλινών και είναι η βιτρίνα του μαγαζιού. Εδώ είναι εγκατεστημένος ο ελέω εκκλησίας διευθυντής, με τις ελαφρότερες περιπτώσεις ασθενών και τις χρισμένες από τον ίδιο προϊστάμενες. Το «άτακτο» προσωπικό το στέλνει στο άλλο άσυλο, πρώην σανατόριο, τέσσερα χιλιόμετρα χωματόδρομου έξω από το χωριό. Εδώ είναι κλεισμένοι 80 τρόφιμοι, ξεχασμένοι κι απ' το Θεό, χωρίς καμιά ελπίδα να βγουν μια μέρα από το «θεραπευτήριο» θεραπευμένοι, στο

έλεος 60 ανειδίκευτων εργαζομένων που οι περισσότεροι τούς αντιμετωπίζουν ως πληγή, απαραίτητη όμως για το μηνιάτικο.

Μπαίνοντας Σάββατο απόγευμα στο «σανατόριο», μας υποδέχεται ο χαφίης του διευθυντή, ένας τρόφιμος που ζητάει λεφτά και βεβαιώνει ότι «το παιδί είναι καλά» (εννοώντας, όπως διαπιστώνουμε, τον εαυτό του) και η υπεύθυνη αδελφή, που είναι πρόθυμη κι μας μιλήσει. Ο χαφίης ειδοποιεί αμέσως τον διευθυν-

τή και μας ακολουθεί κατά πόδας.

Πρώτα βλέπουμε το χαλασμένο (εδώ και 15 χρόνια) ασανσέρ, για το οποίο ο αντιπρόεδρος του ιδρύματος κ. **Καζάζης** θα μας δώσει μια πρωτότυπη εκδοχή. Μπαίνουμε αμήχανοι (από πού αντλήσαμε το δικαίωμα;) στους θαλάμους. Η μυρωδιά είναι έντονη – η αδελφή θα μας πει ότι βλέπουμε τους αρρώστους στην καλύτερή τους στιγμή αφού μόλις τους αλλάξαν. Αυτό που μας σοκάρει όμως είναι άλλο: σε κάθε θάλαμο βρίσκονται ανακατεμένοι άντρες, γυναίκες και παιδιά. Συλλήβδην παραπληγικοί, μογγολάκια, ψυχασθενείς, επιληπτικοί, ανιάτοι, ετοιμοθάνατοι γέροι. Βαρειά και ελαφρά περιστατικά μαζί, γενικός χαρακτηρισμός: τρελοί. Για όσους από τους εγκλειστούς τα ψυχοφάρμακα έχουν αφήσει κάποιες ορμές, υπάρχει ομολογουμένως «ελευθερία» «επιλογής». Τα περιστατικά, μας βεβαιώνει ο αγροτικός γιατρός της Αγιάσου, δεν σπανίζουν.

Πραγματική όαση το δωμάτιο του Δημητρώ, της Χρύσας και της Παναγώτας, τριών αδελφών που κλείστηκαν εδώ μετά το θάνατο των γονιών τους χωρίς να έχουν μείζον πρόβλημα. Θέλουν να πάνε σπίτι τους, στα Γρεβενά, αλλά «ο θεός είναι μαλάκας και δεν μας παίρνει». Ούτε βέβαια έρχεται να τους δει. Η συνομιλία μας μαζί τους είναι συγκλονιστική.

Ότι οι περισσότεροι τρόφιμοι δεν έχουν δόντια το ξέραμε, αφού η μόνη οδοντιατρική «περίθαλψη» που τους παρέχεται είναι η εξαγωγή – «πώς να τους κρατήσεις ακίνητους γι' άλλες δουλειές, θρε παιδί μου» θα μας πει ο κ. Καζάζης. Αυτό που δεν ξέραμε και μας το είπε ο αγροτι-

Δημοσιούπαλληλική νηφαλιότης

Ο κ. Καζάζης είναι αντιπρόεδρος του ιδρύματος και ταυτόχρονα διευθυντής του τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας της Μυτιλήνης. Ήπιος άνθρωπος, δίνει εξηγήσεις για όλα και βάζει τα πράγματα στη θέση τους.

Αλυσίδες για τους αρρώστους; «Υπερβολές. Μια εποχή μόνο έγινε αυτό, που μας είχαν τελειώσει τα λουριά. Ξέρετε, οι άρρωστοι τα ... τρώνε και τα καταστρέφουν». Καλά, και με λουριά γιατί τους δένουνε; Για δική τους ασφάλεια, βέβαια, αφού το άσυλο έχει σχεδιαστεί για να δέχεται άτομα με βαριά διανοητική καθυστέρηση που είναι αδύναμα να κινηθούν. «Εμείς αρνούμαστε να κάνουμε το ίδρυμα ψυχιατρείο και να βάλουμε κάγκελα». Εκβιασμός με μοχλούς τους αρρώστους ή έσχατος κυνισμός;

Αληθεύει ότι το ασανσέρ είναι πάντα χαλασμένο και οι άρρωστοι αναγκάζονται να κατεβαίνουν τις σκάλες έρποντας, άλλος με την κοιλιά, άλλος με την πλάτη, με αποτέλεσμα στο τέρμα της πολύωρης προσπάθειάς τους να τους έχουν σκιστεί τα ρούχα και να είναι καταματωμένοι; «Ελάτε τώρα. Δεν ξέρετε ότι στους παραπληγικούς αρέσει να κατεβαίνουν έτσι γιατί αυνανίζονται; Όσο για το ασανσέρ τι να κάνουμε. Φταίει ο εργολάβος και η γραφειοκρατία».

Πάντως για τον κ. Καζάζη η κατάσταση δεν είναι και ιδανική: «Με μια δημοκρατικότερη και πιο ανθρώπινη διεύθυνση θα γίνονταν περισσότερα πράγματα»...

κός γιατρός είναι ότι η εξαγωγή είναι και η μόνη επέμβαση του οδοντογιατρού για την οποία τον πληρώνει το ίδρυμα! Περισσότερα δεν χρειάζονται οι τρελοί. Ο ύψους 400 εκατομμυρίων ετήσιος προϋπολογισμός, τα χρήματα της ΕΟΚ και οι αγροτικές συντάξεις (που κανείς δεν ξέρει σε ποιες τσέπες καταλήγουν) δεν επιτρέπουν ούτε στοιχειώδους ποιότητας φαγητό σε ανθρώπινα σκεύη. Γι' αυτό τα σκάνδαλα όμως δεν θα συστηθούν ποτέ εξεταστικές επιτροπές.

Το υποτιθέμενο εργασιοθεραπευτικό πρόγραμμα (που προβλέπεται από τη χρηματοδότηση της ΕΟΚ) γίνεται στην ...πρωτεύουσα Μυτιλήνη (σε απόσταση δηλαδή 26 χιλιομέτρων) και φυσικά δεν συμμετέχουν σ' αυτό παρά 2-3 άτομα. Τα υπερσύγχρονα φυσιοθεραπευτικά μηχανήματα που έχουν αγοράσει σκουριάζουν κλειδωμένα σ' ένα δωμάτιο ελλείψει φυσιοθεραπευτή («πήραμε το σαμάρι χωρίς το γάιδαρο» θα μας πει ο δήμαρχος). Ως και ειδική μπανιέρα αξίας 1,5 εκατομμυρίου δρχ. αγοράστηκε, τη στιγμή που η έλλειψη νερού και «εργατικών χεριών» περιορίζει το «πλύσιμο» των εγκλείστων σε μια φορά το μήνα, πάνω στα κρεβάτια τους. Οι ψείρες και η ψώρα πάνε σύννεφο.

Στο ίδρυμα δεν υπάρχει ούτε γιατρός ούτε φαρμακοποιός (όπως άλλωστε και στη Λέρο). Οι απαιτήσεις που συνοδεύουν τις προκηρύξεις των σχετικών θέσεων είναι τόσο μεγάλες (!) και οι μισθοί τόσο εξευτελιστικοί, που κανείς δεν διεκδικεί μια τέτοια θέση. Τις σοβαρές περιπτώσεις τις αναλαμβάνει έτσι ο αγροτικός γιατρός, όταν φυσικά είναι στην περιοχή (αφού είναι υπεύθυνος για πολλά χωριά) και όταν δεν υπάρχει ουρά στο ιατρείο του. Οι συνταγές δεν είναι πολύπλοκες: συνήθως εξαντλούνται στα ψυχοφάρμακα.

«Όταν ήρθα εδώ, στα τέλη Οκτωβρίου, τους βρήκα δεμένους μ' αλυσίδες», μας λέει. «Ο ψυχίατρος τους είχε πλακώσει, και ιδιαίτερα τους άτακτους, στα ψυχοφάρμακα. Τη στιγμή που δεν υπάρχει προσωπικό να τους φυλάει, τι θέλετε να κάνω;» Δεν χρειάζεται να είσαι ειδικός για να καταλάβεις ότι και για τους αρρώστους που δεν ανήκουν στην κατηγορία των ανιάτων, και είναι σήμερα περίπου οι μισοί, δεν υπάρχει καμιά προοπτική ούτε πιθανότητα θεραπείας.

Ο γιατρός, η διοίκηση, οι εργαζόμενοι παραπονιούνται ότι το προσωπικό είναι λίγο και θέβαια έχουν δικιο. Εκατό εργαζόμενοι (συμπεριλαμβανομένων των οδηγών, των μαγειρών, των κηπουρών κλπ.) για 140 συνολικά τροφίμους σημαίνει αναλογία 0,7:1 αντί του 1,8:1 που προβλέπει η νομοθεσία. Όμως όσο παραμένει η κρατούσα λογική για την αντιμετώπιση των εγκλείστων ακόμα κι αν διπλασιάζονταν οι εργαζόμενοι η κατάσταση ελάχιστα θα άλλαζε. Πρόσφατα κατάφεραν πάντως να ιδρύσουν σωματείο μετά από προσπάθειες ετών και αφού απέρριψαν

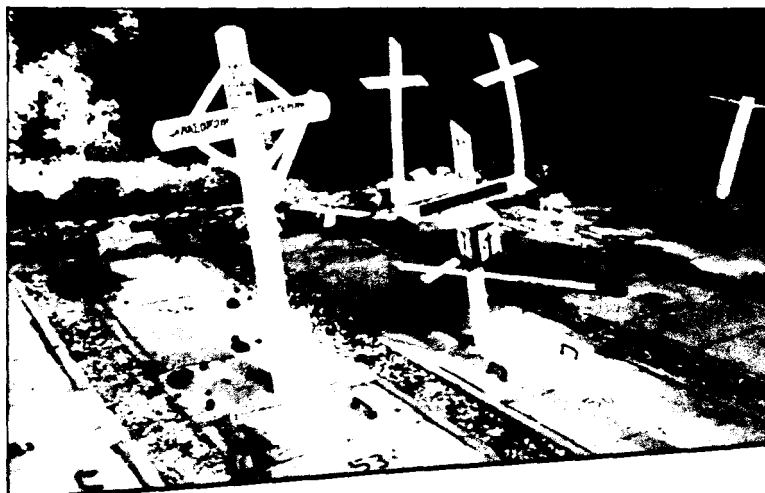
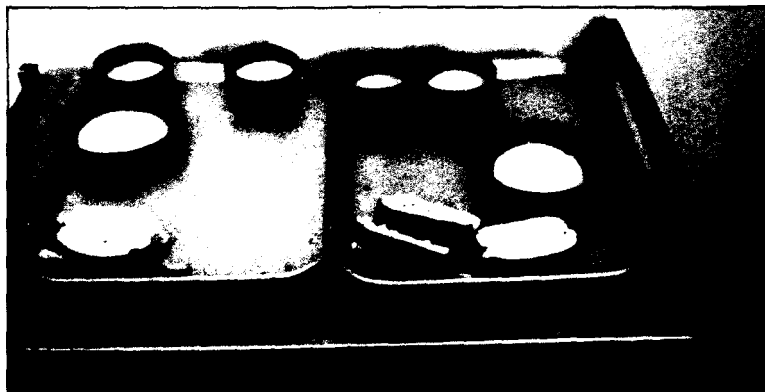
επίμονο αίτημα του διευθυντή κ. Χαϊδεμένου να γίνει μέλος!

Ο τελευταίος συγκεντρώνει τα παρά σχεδόν όλων των πλευρών και ανάγκασε την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να τον αντικαταστήσει λίγους μήνες πριν τις εκλογές, για να τον επαναφέρει δριμύτερο ο υπουργός υγείας της συγκυβέρνησης κ. Έμπερτ. Ιδία γνώμη δυστυχώς δεν μπορούμε να έχουμε αφού ο κ. Χαϊδεμένος αρνήθηκε να μας δει και μας παρέπεμψε στο μητροπολίτη (ισόβιο πρόεδρο του ΔΣ) κι εκείνος με τη σειρά του στον κ. Καζάζη. Όμως τα ανύπαρκτα προσόντα του (πρόκειται για πρώην γραμματέα της μητρόπο-

λης με απολυτήριο γυμνασίου, που διορίστηκε διευθυντής επί χούντας) και η σειρά καταγγελιών απ' όλες τις πλευρές για αυθαιρέσεις, αυταρχισμό, ίντριγκες, απειλές, ξυλοδαρμούς, αλλά και οι υπαινιγμοί για οικονομικές ατασθαλίες, μιλούν από μόνα τους.

Το ποιόν του ανδρός φαίνεται και μόνο από το γεγονός ότι υποχρεώνει τις βραδυνές θάρδιες να πηγαίνουν από το χωριό στο άσυλο με τα πόδια, μέσα στη νύχτα, με το πρόσχημα ότι οι οδηγοί δεν μπορούν να κάνουν υπερωρίες...

Προσωπική πείρα της συμπεριφοράς και των απόψεων του διευθυντή

Κύριε Δήμαρχε, πώς κοιμάστε ήσυχος;

«Έχω αποδεχθεί την κατάσταση», αναγνωρίζει ο επί δέκα χρόνια δήμαρχος της Αγιάσου, κ. Π. Κουτρής. Ο εκλεγόμενος με τη σημαία του ΚΚΕ δήμαρχος αποδίδει τις ρίζες του προβλήματος στην «παπαδοκρατία» και θεωρεί ότι δεν αρκεί να απομακρυνθεί ο διευθυντής, αλλά πρέπει να αλλάξει ολόκληρη η διοικητική δομή.

Γιατί δεν παρίσταται στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, όπως έχει δικαίωμα; «Δεν έχει νόημα. Στο Δ.Σ. μετέχει από ένας εκπρόσωπος των εργαζομένων και των τροφίμων, που ορίζονται από τον Χαϊδεμένο, ένας υπάλληλος της Πρόνοιας, ένα μέλος του Ιατρικού Συλλόγου, ένας εκπρόσωπος του Δήμου και ένας... ευύποληπτος πολίτης της Αγιάσου. Καταλαβαίνετε ότι μετράνε τα κουκιά».

Δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κ. Κουτρής καταγγέλλει. Αναφέρεται με κάποια νωθρότητα στα προβλήματα του «θηριοτροφείου», όπως αποκαλεί το πρώην σανατόριο, πεισμένος ότι δεν μπορεί να τα θίξει ούτε η πρόσκαιρη συμμετοχή του κόμματός του στην κυβέρνηση. «Λείπει προσωπικό», μας λέει. «Διανυκτερεύουν τρία άτομα και οι τρελοί μπορούν να τους φάνε». Η διάθεσή του προκαλεί κατάθλιψη.

Μια αίσθηση διάχυτης συννενοχής μας οδηγεί στην, εκ του ασφαλούς θέβαια, ερώτηση: «Μας συγχωρείτε κύριε Δήμαρχε, αλλά πώς κοιμάστε ήσυχος;» Αμέσως μετανιώνουμε και δεν τον αφήνουμε να απαντήσει. Εμείς πώς κοιμόμαστε;

έχει ο Γιάννης Κορομηλάς, που «νοσηλεύεται» εδώ και οκτώ χρόνια στο άσυλο χωρίς να εγκαταλείπει τη διεκδίκηση των στοιχειωδών δικαιωμάτων του και υφιστάμενος θέβαια τις συνέπειες. Χρησιμοποιώντας θαρρείς εκφράσεις («ο θάνατος είναι η μόνη λύτρωση από το άντρο του φασισμού και του μαρτυρίου») μας διηγείται πώς ο κ. Χαϊδεμένος καλλιεργεί τη ρουφιανιά, σαμποτάρει τον όποιο εκσυγχρονισμό του ιδρύματος και επιτίθεται εναντίον εκείνων που τον αμφισβητούν. Ιστορική νομίζουμε πως είναι η φράση που του εκστόμισε όταν τον πέταξε έξω από το γραφείο του, τον Αύγουστο του 1988: «Είσαι τρόφιμος, είμαι διευθυντής, είμαι ο δικαστής σου»...

Η απομάκρυνση αυτού του ανθρώπου αποτελεί έτσι απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης. Ήδη μαθαίνουμε ότι ο (νέος) νομάρχης υπέγραψε την απόσπασή του και θα προκηρυχθεί διαγωνισμός για την αντικατάστασή του. Τίποτα δεν μας λέει όμως ότι ο κ. Χαϊδεμένος δεν θα επιστρέψει γι' άλλη μια φορά αν η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ κατακτήσει την αυτοδυναμία.

Ζητάμε από την αδελφή να μας οδηγήσει στο νεκροταφείο του ιδρύματος, που ο Τάσος Καπερνάρος το έχει παρομοιάσει με εκείνο της Σπιναλόγκα. Η εικόνα της εγκατάλειψης, οι σπασμένοι σταυροί, τα περιττώματα αντί λουλουδιών στους τάφους, προκαλούν φρίκη. Στις κηδείες, λέει, παρίσταται μόνο ο παπάς κι ένας «υπεύθυνος» που αν δεν θέλει να μοιραστεί την αμοιβή για τις υπηρεσίες του, μεταφέρει το πτώμα μόνος του! Γιατί αλήθεια να ενδιαφερθεί κανείς μετά θάνατο γι' αυτούς τους δυστυχείς όταν δεν ενδιαφέρθηκε στη διάρκεια της κατ' ευφημισμό ζωής τους;

Φεύγοντας από το άσυλο με το κεφάλι κατεβασμένο, για ν' αποφύγουμε τα θλέμματα τόσο κατηγορίας όσο και ικεσίας, αισθανόμαστε περισσότερο αδύναμοι παρά εξοργισμένοι. Η προϊσταμένη, κόκκινο πανί του διευθυντή, θα μας πει αργότερα από το τηλέφωνο: «Εμάς αφήστε μας, τα θγάζουμε πέρα. Κάντε ό,τι μπορείτε για τους αρρώστους». Γι' αυτούς υποτίθεται όμως ότι φροντίζουν 7000 ψυχίατροι που αντήλαξαν απόψεις αυτό το μήνα στο συνέδριό τους. Εμείς δεν μπορούμε παρά να ελπίζουμε να αμφισβητήσουν το επάγγελμά τους. Και να ευχόμαστε να δραπετεύουν από το γκέτο τους όσο το δυνατόν περισσότεροι «άρρωστοι» για όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο. Στο διάστημα της «ελευθερίας» τους, οι «υγιείς» θα τους διώξουν, θα τους κοροϊδέψουν, ακόμα και θα τους θιάσουν (δυστυχώς υπάρχουν συγκεκριμένες καταγγελίες), αλλά μπορεί κάποιος να τους πει και μια τρυφερή κουθέντα. Έτσι κι αλλιώς, από τη στιγμή που θα πηδήξουν τα κάγκελα όλα τα άλλα είναι δευτερεύοντα.

Στις αρχές (1-3) Ιουλίου, μεσούντων πολιτικού και καλοκαιρινού καύσωνος στην Ελλάδα, κάποιοι άλλοι ήταν αλλού...

Σ' ένα ήσυχο ξενοδοχείο με... πισίνα, στο χωριό AYEGUI (ESTELLA) της επαρχίας NAVARRA (το πρώτο κομμάτι της Ισπανίας όπου το Βασκικό πρόβλημα είναι πραγματικότητα, μιας και στην ουσία οι NAVARRA έχει αποσχισθεί από τη θεωρούμενη ως χώρα των Βάσκων), πραγματοποιήθηκε το συνέδριο (ή επί το εναλλακτικότερον συνάντηση) των οργανώσεων και κινημάτων αντιρρησιών συνείδησης (C.O.) της Ευρώπης, με τίτλο ICOM '89 (International Conscientious Objectors Meeting - Διεθνής συνάντηση αντιρρησιών συνείδησης).

Η ICOM ξεκίνησε σαν ιδέα το 1981, σε μια συνάντηση της WRI (War Resisters International, Διεθνής των «αντιπολεμικών») στην Prades της Γαλλίας. Μετά από αλληπάλληλες διοργανώσεις (μεταξύ των οποίων και το 1986 στην Ελλάδα), πήρε το όνομα ICOM το 1987 στην πόλη Barchem της Ολλανδίας, όπου επίσης αποφασίστηκε οριστικά να γίνεται μια φορά το χρόνο. Το 1988 η ICOM πραγματοποιήθηκε στην πόλη BOHINJ της Σλοβενίας (Γιουγκοσλαβία).

Τηρουμένων πάντα των αναλογιών, η ICOM αποτελεί τη «Διεθνή» των C.O. Διοργανώνεται κάθε χρόνο από την ομάδα της χώρας στην οποία γίνεται, σε συνεργασία με την ομάδα της προηγούμενης διοργάνωσης. Τελει υπό την «αιγίδα» της WRI με την έννοια της παροχής βοήθειας, όταν χρειάζεται και τον συντονισμό των εκδηλώσεων.

Σκοποί της ICOM είναι η γνωριμία, ανταλλαγή εμπειριών, αξιολόγηση μεθόδων πάλης, μεταξύ των οργανώσεων των C.O. Στην κατεύθυνση αυτή, σε κάθε συνάντηση εξετάζονται μεταξύ άλλων και θέματα που αφορούν τη θεωρητική θεμελίωση του δικαιώματος των C.O. Έργα της μεταξύ άλλων η καθιέρωση δύο «επετείων» της 1ης Δεκεμβρίου σαν «ημέρας των Φυλακισμένων για την Ειρήνη» και της 15ης Μαΐου σαν «Διεθνούς ημέρας των αντιρρησιών συνείδησης», ημέρα κατά την οποία κορυφώνονται οι εκδηλώσεις των οργανώσεων C.O.

Στη φετινή συνάντηση έλαβαν μέρος περίπου 50 άτομα από 12 χώρες (ή 14, σύμφωνα με τους Βάσκους ή Καταλανούς αντιπροσώπους). 8 χώρες του Βορρά (ΦΙΛΑΝΔΙΑ, Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ, ΑΥΣΤΡΙΑ, ΕΛΒΕΤΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ, ΒΕΛΓΙΟ, ΟΛΛΑΝΔΙΑ, Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ) και 4 του Νότου (ΕΛΛΑΔΑ, ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ, ΙΣΠΑΝΙΑ, ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ). Βέβαια, μη φανταστεί κανείς «σοβαρούς» νέους να συζητούν υψηλοφώνως για «πλατφόρμες», «στρατηγικές» κλπ. Καιρού βοηθώντας, το συνέδριο εξελίχθηκε σε μια συνάντηση φίλων, μεταφερόμενη από τα τραπέζια της αίθουσας συνεδρίου, στην πισίνα, τα BAR του χωριού κλπ. Υπήρξε δε η συνάντηση ένα ισχυρό κτύπημα κατά του «κονφορμισμού», αφού τα σορτοάκια και τα «εναλλακτικά» ντυσίματα ήταν στην ημερήσια διάταξη.

Οι τόνοι των συζητήσεων, είτε στις «ομάδες εργασίας», είτε στις «ολομέλειες» διατηρήθηκαν χαμηλοί. Καθοριστική εδώ η πλειοψηφία των «ψυχροαίμων» συνέδρων από το Βορρά, αλλά και η απουσία οργανωμένης πολιτικής αντιπαράθεσης. Άλλωστε, το μοναδικό θέμα που διατήρησε υψηλούς τόνους ήταν το ζήτημα των «Total Resisters» (ολικών αντιρρησιών), το οποίο

ενδιέφερε τα μέγιστα τους Ισπανούς (που ομολογουμένως έχουν δημιουργήσει ένα αξιόλογο κίνημα με αρκετά αποτελέσματα γύρω από αυτό).

Την πρώτη ημέρα του συνεδρίου, καθορίστηκε η «ημερήσια διάταξη». Έτσι, τελικά, διαμορφώθηκαν τα εξής θέματα για συζήτηση, (κρίνεται σκόπιμο εδώ να παρουσιαστούν ένα-ένα με μια σύντομη παρουσίαση των πορισμάτων):

i) «Εξέταση συνείδησης» (και αντίσταση σε αυτή).

Το πρόβλημα ξεκινάει από την καθιέρωση σε διάφορες χώρες (π.χ. Γερμανία), εντύπων τεστ που πρέπει να συμπληρώσει κάθε C.O., για να κριθεί τελικά από μια επιτροπή (με βάση τις απαντήσεις στο τεστ), εάν οι «θέσεις» του αποτελούν «αντίρρηση συνείδησης». Αποφασίστηκε να υποστηριχθεί η αντίσταση με κάθε τρόπο σ' αυτή την πρακτική των κυβερνήσεων. Κρίθηκαν δε σαν πρόσφοροι δύο τρόποι:

α) αποχή από την εξέταση (μη παράδοση εντύπων).

β) Μαζική αποστολή εντύπων από τους C.O. χωρίς απαντήσεις στα ερωτήματα, ή με επίκληση, χωρίς εξήγηση του δικαιώματος στην «αντίρρηση συνείδησης».

Προοπτική παραμένει η κατάργηση των τεστ.

ii) Διεθνείς ανταλλαγές C.O.

Με σκοπό την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των διαφόρων κινήματων, την ανταλλαγή εμπειρίας, αλλά και την ουσιαστική βοήθεια των κινήματων, αποφασίστηκε η αποστολή C.O. για ένα χρονικό διάστημα (6 μήνες έως 1 χρόνο) σε άλλη χώρα, για συνεργασία με την εκεί οργάνωση.

Θέματα για διερεύνηση παραμένουν η δυνατότητα αποστολής/υποδοχής εθελοντών από κάθε ομάδα, οι τρόποι δουλειάς, η εξεύρεση πόρων για να καταστεί εφικτή η ανταλλαγή, οι ειδικότερες πλευρές (εξεύρεση στέγης, τροφής κλπ.).

Αποφασίστηκε να παρουσιαστεί στην επόμενη ICOM λεπτομερής καταγραφή των προβλημάτων και δυνατοτήτων, ώστε να γίνει δυνατή η «θεσμοποίηση» του μέτρου.

iii) Διεθνής κινητικότητα γύρω από τους C.O.

Με αφορμή κάποια ψηφίσματα διεθνών οργανισμών (π.χ. Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο) υπέρ των C.O. διαπιστώθηκε ότι υπάρχει κάποια ισχυροποίηση της παρουσίας των C.O. Εκτιμήθηκε όμως ότι τέτοιου είδους «κινήσεις» μπορούν να είναι ένα καλό «εργαλείο» στην πάλη για την αναγνώριση του δικαιώματος των C.O., δεν μπορεί όμως να αποτελέσει επίκεντρο του κινήματος μιας και είναι εκ των προτέρων γνωστά τα όριά τους («δεν είναι δυνατόν να περιμένουμε την αυτοκατάργηση του στρατού», ειπώθηκε χαρακτηριστικά). iv) C.O. και «πολιτική ασύλου».

Με αφορμή την παροχή πολιτικού ασύλου σε κάποιους φυγάδες του στρατού της Νότιας Αφρικής, εξετάστηκε η δυνατότητα διεύρυνσης της παροχής ασύλου και σε άλλους φυγάδες C.O. (π.χ. από Ιράν, Ιράκ, Ελλάδα κλπ.) και η πάλη γι' αυτό καθώς φαίνεται ότι η πίεση αυτή λειτουργεί διττά:

α) Ως βοήθεια προς τον φυγάδα με την οργάνωση συστήματος υποδοχής φυγάδων σε άλλες χώρες (απόκρυψη, εξεύρεση εργασίας, φιλοξενία κλπ.).

β) Αποτελεί καλή ευκαιρία για την άσκηση πίεσης είτε στη χώρα «υποδοχής» είτε στη χώρα «φυγής» σε κεντρικό επίπεδο.

Κρίθηκε ανάγκη και ιδιαίτερα σημαντική η προσπάθεια επιδίωξης της αναγνώρισης των φυγάδων C.O. σαν πολιτικών προσφύγων από διεθνείς οργανισμούς και κυρίως στον Ο.Η.Ε., χωρίς να εκτιμάται ότι μπορεί να συμβεί άμεσα.

v) «Ολικοί αντιρρησίες συνείδησης».

Όπως προειπώθηκε, ήταν το θέμα με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στη συνάντηση αυτή. Η πετυχημένη τακτική του κινήματος στην Ισπανία (μαζική κατάθεση δηλώσεων αρνήσεως κάθε είδους υπηρεσίας, στρατιωτικής και κοινωνικής), αλλά και παλιότερα στην Φινλανδία (όπου κατά μέσο όρο παρουσιάζονται 20 «ολικοί αντιρρησίες» κάθε χρόνο, που καταδικάζονται σε 12μηνη φυλάκιση), έδειξε ότι είναι αίτημα που συναντά ευρύτερη απήχηση. Σαν μέθοδοι πάλης επιλέχθηκαν προς το παρόν η διεθνής στήριξη του Ισπανικού κινήματος (δημοσιοποίηση, αποστολή γραμμάτων στους φυλακισμένους και στην Ισπανική κυβέρνηση,

διοργάνωση περιοδείας των Ισπανών αντιρρησιών). Κρίθηκε αναγκαία η έρευνα για την θητεία σε κάθε χώρα και οι αντιστάσεις κάθε μορφής σ' αυτή (π.χ. «τρελόχαρτο» στην Ελλάδα). v) «Διεθνής Αλληλεγγύη».

Σημαντική ήταν η καθιέρωση των δύο διεθνών ημερών (1-12, 15-5). Αποφασίστηκε η με κάθε τρόπο ενίσχυση τους με σκοπό την επίσημη αποδοχή τους και από τους διεθνείς οργανισμούς. Επιθυμητές είναι οι κάθε είδους συνεργασίες με τον ΟΗΕ και την «Διεθνή Αμνηστία» για το σκοπό αυτό. Όμως, είναι αναγκαία και η, σε επίπεδο καθημερινής δουλειάς, «διεθνοποίηση» των εθνικών κινήματων και η μεγαλύτερη επαφή και συνεργασία μεταξύ τους.

Στην κατεύθυνση αυτή, με σκοπό και την απαίτηση επαφής με ομάδες C.O. της Αν. Ευρώπης, αποφασίστηκε η εξαγωγή της επόμενης ICOM στο Βερολίνο.

Φέτος, για πρώτη φορά, πέρα από την προσφυλή τακτική της ICOM να ανακηρύσσει κάποια χώρα σαν ζήτημα «αιχμής» για τη δουλειά των οργανώσεων C.O., αποφασίστηκε η επιλογή «θέματος» σαν κεντρικού στοιχείου της δουλειάς του επόμενου χρόνου. Με αφορμή το θέμα «Γυναίκες και C.O.» που προτάθηκε να συζητηθεί στο συνέδριο, αποφασίστηκε να αποτελέσει (διευρυμένο θεματικό με τίτλο «Γυναίκες και στρατιωτικοποίηση της κοινωνίας») το κεντρικό θέμα έρευνας και παρέμβασης της ICOM.

Την ελληνική επιτροπή εκπροσώπησε φέτος γυναίκα (η οποία και έθεσε το παραπάνω θέμα). Η έλλειψη διαθεσίμων ανήλικων ανδρών της επιτροπής να μείνουν στην Ελλάδα. Η κυριότερες παρεμβάσεις της ήταν τα ψηφίσματα για τη συνεχιζόμενη φυλάκιση των Θ. Μακρή στην Ελλάδα και Γ. Πάρπα στην Κύπρο, η δίκη του Γρηγοριάδη καθώς και η ανακοίνωση της πραγματοποίησης Αντιμilitarιστικού Κάμπινγκ στα Χανιά.

Περνώντας στη διοργάνωση, μπορεί να λεχθεί ότι ήταν αρκετά καλή. Στα προβλήματα συγκαταλέγονται η σύγχυση (αρχική) για την επιλογή του τόπου και η πλημμελής ενημέρωση για την αλλαγή του, η έλλειψη μεταφραστικών τμήματος (κανείς δεν μπορεί να ισχυρισθεί ότι οι συνεδριοι μιλούσαν σωστά Αγγλικά που ήταν και η επίσημη γλώσσα του συνεδρίου), η μη κάλυψη (τελικά) κάποιων εξόδων στους συμμετέχοντες. Πλεονεκτήματα ήταν η παρουσία P.C. (που βοήθησε πολύ στην επεξεργασία των κειμένων), η παρουσία πληροφοριακού υλικού, οι καλές δημόσιες σχέσεις (συνεχείς δημοσιεύσεις σε τοπικές και εθνικές εφημερίδες καθώς και συνέντευξη τύπου στο τέλος του συνεδρίου που καλύφθηκε από την Ισπανική τηλεόραση) η παροχή ύπνου ή φαγητού στους συνέδρους (με επιλογή «χορτοφάγων» και μη μάλιστα).

Φυσικά πλεονέκτημα υπήρξε και ο καλός καιρός που έκανε την πισίνα να... αναστενάξει από τις βουτιές των συνέδρων, όπως και η μόνιμη καλή διάθεση των Ισπανών (συγγνώμη Βάσκων) της περιοχής.

Ένα τρίμηνο που κύλησε ήσυχα, παραγωγικά και... ευφραντικά για όσους θρέθηκαν εκεί. Απομένει να διαπιστωθεί η πρακτική αξιοποίηση των αποφάσεων της ICOM, είτε από την Ελληνική επιτροπή, είτε διεθνώς. Μάλλον θα πρέπει να περιμένουμε την επόμενη ICOM, για να το δούμε.

Γιώργος ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ

Η ΝΕΑ «ΑΝΤΙΝΑΡΚΩΤΙΚΗ» ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Μετά τον πρόεδρο Μπους, πολλοί άλλοι ηγέτες του «Ελεύθερου κόσμου» υψώνουν το ανάστημά τους στον αγώνα κατά του «Λευκού Θανάτου». Ακόμα και η βιαστική κυβέρνηση του Τζαννή Τζαννετάκη πρόλαβε να στρατευτεί στη μάχη. Ποιοι όμως είναι οι πραγματικοί στόχοι αυτής της νέας παγκόσμιας σταυροφορίας;

Ανάμεσα στα διεθνή γεγονότα του τελευταίου καιρού, ιδιαίτερη βαρύτητα και έκταση παίρνει η παγκόσμια εκστρατεία «κατά» των Ναρκωτικών και η στρατιωτική εφαρμογή της στην Κολομβία με προοπτική τις πολεμικές επιχειρήσεις σ' ολόκληρη τη Λατινική Αμερική. Είναι η δεύτερη φορά στην ιστορία μετά τον «πόλεμο του οπίου» – που έκανε η Μ. Βρετανία στην Κίνα – που στρατιωτικές επιχειρήσεις κλιμακώνονται με στόχο τα Ναρκωτικά. Και ενώ στον «πόλεμο του οπίου» η επίσημη αιτιολογία ήταν η προώθηση του οπίου, τώρα αντίθετα η επίσημη δικαιολογία είναι η διακοπή της προώθησης κοκαΐνης¹ και λέμε «δικαιολογία», γιατί ο πραγματικός στόχος είναι όχι μόνο η ανακατανομή του ελέγχου προώθησης κοκαΐνης αλλά κύρια ο στρατιωτικο-πολιτικός έλεγχος των ανασφαλών περιοχών της Λατινικής Αμερικής (Περού, Κολομβία, Βολιβία). Ταυτόχρονα στην Ευρώπη – με τις οδηγίες των ΗΠΑ – ένα ρεύμα αστυνομικής καταστολής της χρήσης και νομοθέτησης της, διατρέχει τις κυβερνήσεις με πρωτοστάτες τους Mitterand και Craxi.

Είναι γνωστό ότι η επιχείρηση «Ναρκωτικά» είναι η πιο κερδοφόρα στην επένδυση, διακίνηση και πολλαπλασιασμό κεφαλαίου: ένα ελάχιστο ποσοστό του κέρδους επανεπενδύεται σε πρώτη ύλη (Ναρκωτικό). Το υπόλοιπο περνάει στην καπιταλιστική ανακύκλωση (τράπεζες, βιομηχανίες, τράστ) και στα «λαδώματα». 300 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο (παγκόσμιος τζίρος Ναρκωτικών) μοιράζονται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους σε πολιτικούς, στρατιωτικούς, άνδρες της Δίωξης και των σωμάτων ασφαλείας, δικαστικούς, δημοσιογράφους, διοικητικούς υπαλλήλους κ.ά. και κατά το μικρότερο μέρος τους σε ιδιωτικά έξοδα και στους παραγωγούς. Το ανεξέλεγκτο της κατανόμης και διακίνησης των κερδών και το αφορολόγητό τους, που οφείλεται στην παρανομία, κάνουν το εμπόριο Ναρκωτικών ένα από τα πιο ισχυρά μέσα οικονομικής δύναμης και ελέγχου σε παγκόσμιο επίπεδο. Η απαγόρευση και η παρανομία είναι οι αναγκαίες συνθήκες για τη δημιουργία του κέρδους και της αδιαφάνειας. Ο ανταγωνισμός έτσι ανάμεσα στους «επιχειρηματίες» του είδους πέρα από ανεξέλεγκτος γίνεται και απαραίτητος για τον έλεγχο των χρυσόφορων πηγών² κι όχι μόνο αυτό, αλλά η δυνατότητα της

διαμόρφωσης τρομοκρατημένης κοινής γνώμης, της εξουδετέρωσης κοινωνικών ομάδων και της πολιτικής χρήσης της καταστολής των Ναρκωτικών, είχε και έχει για τους διαχειριστές της εξουσίας πρωταρχική σημασία.

Ο κυριότερος τρόπος εξόντωσης του κινήματος αμφισβήτησης της 10ετίας του 1960 στις ΗΠΑ στάθηκε η προώθηση της ηρωίνης και το κυνηγητό της χρήσης³. Ο Nixon το 1969 με την επιχείρηση Intercept – που περιόρισε την εισαγωγή Μεξικάνικης Μαριχουάνας – ευνόησε τη διάθεση ποσοτήτων ηρωίνης σε μαζική κλίμακα στους χώρους του νεολαϊστικού κινήματος μέσω της Μαφίας. Η συνεργασία όμως του BNDD (Κρατικό Γραφείο Ναρκωτικών και Επικίνδυνων Φαρμάκων) με τη Μαφία και ιδιαίτερα την Κορσικάνικη, δεν φάνηκε και τόσο ομαλή. Περισσότερο πιστοί συνεταίροι και πιο υπάκουοι φάνηκαν αυτοί της Ν.Α. Ασίας (Χρυσό Τρίγωνο) που η οικονομική τους υποστήριξη είχε μεγαλύτερη πολιτική σημασία για τις ΗΠΑ. Το 1973 ο Nixon κάνει συμφωνία με τον Ρομφίδου και δίνει ισχυρό χτύπημα-εξάρθρωση στην Κορσικάνικη Μαφία, γνωστή σαν υπόθεση «French connection». Το κύμα Ασιατικής ηρωίνης που πλημμυρίζει τις ΗΠΑ με 3.700.000 επίσημους άρρωστους της πρέζας⁴, και οι αντιδράσεις στο εσωτερικό, σπρώχνουν τον Carter στην εκτόνωση της φιλελευθεροποίησης με την Μαριχουάνα. Μέσα σε μια 5ετία (1978-1983) και την εποχή που ο Reagan κήρυχνε τη δικιά του εκστρατεία «Πες Όχι» (Say No) ενάντια στα Ναρκωτικά, η κατανάλωση Ηρωίνης είχε πέσει σχεδόν στο μισό επίπεδο. Η Λατινική Αμερική ήταν ο νέος ζωτικός χώρος οικονομικής ενίσχυσης μέσα από την κοκαΐνη.

Πολύ πριν αποκαλυφθεί το «σκάνδαλο» πώλησης κοκαΐνης από τους Contras της Νικαράγουας στις ΗΠΑ με τη συνεργασία του Oliver North, συμβούλου του Reagan⁵, η παραγωγή, η διακίνηση και τα κέρδη της κοκαΐνης είχαν αρχίσει να στηρίζουν τις αμερικανόφιλες κυβερνήσεις – στρατιωτικές και πολιτικές – της Λατινικής Αμερικής όλο και σε μεγαλύτερο βαθμό. Ο υπουργός Δικαιοσύνης της Κολομβίας R. Bonilla που δολοφονήθηκε στις 1.5.84 είχε αποκαλύψει ότι τα κόμματα των Συντηρητικών και των φιλελευθέρων – τα μεγαλύτερα της χώρας του – χρηματοδοτήθηκαν με σημαντικά ποσά στις προεδρικές εκλογές του 1982

Από διαδήλωση κατά της απαγόρευσης στην Ιταλία. Το πλακάτ της Προλεταριακής Δημοκρατίας γράφει: «Ενάντια στους καρχηρίες του μαύρου εμπορίου. Νομιμοποίηση της Ηρωίνης».

από δίκτυο λαθρεμπόρων⁶. Και πραγματικά, ειδικά στην Κολομβία, οι Αμερικάνοι είχαν να διαλέξουν από το να συνεργαστούν με τους «θαρώνους» και τα cartel που αναλάμβαναν με τους ιδιωτικούς τους στρατούς να εκκαθαρίζουν, τους αριστερούς συνδικαλιστές και τους κομμουνιστές αντάρτες και από το να μη συνεργαστούν, επιτρέποντας μ' αυτό τον τρόπο την ενδυνάμωση των ανταρτών. Τον Μάρτη του 1984 κατασχέθηκαν στη ζούγκλα σ'

ένα κρησφύγετο της κυριότερης αντάρτικης οργάνωσης M-19, 15 τόννοι κοκαΐνης⁷. Ήταν φυσικό να επιλεγεί από τις ΗΠΑ η στήριξη της οικονομίας της Κολομβίας και η ανοχή και συνεργασία με τα Cartel, παρά ο εξοπλισμός της M-19. Η επιλογή αυτή είχε σαν αποτέλεσμα, όλο και περισσότερες «εξαφανίσεις» συνδικαλιστών, δασκάλων, ιερέων, χωρικών, ανευρέσεις ομαδικών τάφων ανταρτών⁸, δολοφονίες χωρικών και μαζικές σφαγές αγροτών

από παραστρατιωτικές ομάδες⁶. Είχε παράλληλο αποτέλεσμα τη μεγάλη ενδυνάμωση των «Βαρώνων» και την ανεξαρτησία τους από τις εντολές της DEA. Ο στρατηγός Νοριέγκα του Παναμά από παλιά όργανο της CIA, στέκεται πολύ κακό παράδειγμα ανεξαρτησίας, που μπορεί ν' αποκτήσει κάποιος με τη δύναμη του λαθρεμπορίου.

Ένα άλλο αποτέλεσμα της ανοχής από τις ΗΠΑ του λαθρεμπορίου της Κολομβίας ήταν η άνθηση της Αμερικανικής αγοράς κοκαίνης. Στους δρόμους, στα κέντρα, στα σπίτια, στα χρηματιστήρια και στα γραφεία μεγάλων επιχειρήσεων, η κόκα υπήρχε άφθονη στις φτωχογειτονιές και τα γκέτο μετατράπηκε σε φτηνό κρακ. Οι γενιές των αρρώστων πρεζάκηδων αντικαταστάθηκε από ένοπλες συμμορίες μικρών μαύρων διαβόλων. Η εγκληματικότητα άρχισε να ανεβαίνει απρόβλεπτα⁷. Περισσότερο όμως απρόβλεπτο αποτέλεσμα της αύξησης της κατανάλωσης, υπήρξε η επικίνδυνη αύξηση της περικομμένης κοκαίνης στην αγορά. Στο Περού που δίνει πάνω από το 50% της παγκόσμιας παραγωγής κόκας, η αντάρτικη οργάνωση Sendero Luminoso («Φωτεινό Μονοπάτι») ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος της διακίνησης και των κερδών. Έτσι η πολιτική της ανοχής της κοκαίνης έπρεπε να τελειώσει, τουλάχιστον σ' ένα μεγάλο μέρος της. Όταν ο προεδρικός υποψήφιος στην Κολομβία Carlos Galán, προσπάθησε να περάσει την αμερικανική αντιναρκωτική γραμμή και δολοφονήθηκε, ο καιρός για επέμβαση είχε φτάσει! Δεν ήταν μόνο θέμα κλονισμού κύρους και ήττας από τα ανεξάρτητα πια και φιλόδοξα Cartels, αλλά ευκαιρία για την ενδυνάμωση του στρατιωτικο-πολιτικού ελέγχου κύρια σε άλλες Λατινικές χώρες με αφορμή την Κολομβία. Στην τελευταία, η έκθεση είναι μάλλον καθορισμένη από τρεις βασικά λόγους: α) Η συμμετοχή στρατιωτικών, πολιτικών και διοικητικών στα κέρδη του παράνομου εμπορίου και η στήριξη της κολομβιανικής εθνικής οικονομίας από την κοκαίνη. β) Η αντικομμουνιστική δράση των ιδιωτικών στρατών των «βαρώνων» που διεκπεραιώνουν τις σφαγές και την τρομοκρατία που μια δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση αδυνατεί να εκτελέσει. γ) Οι ανάγκες της Αμερικανικής αγοράς και των Υπρίες σε κόκα, που επιβάλλουν μια αναγκαία εισαγόμενη ποσότητα.

Στην Βολιβία, οι «Λεοπάρδος» – επίλεκτο αντιναρκωτικό σώμα εκπαιδευμένο από τις ΗΠΑ – έχουν δείξει τους σκοπούς της εκπαίδευσής τους από το 1984 με τη συμμετοχή τους στη σύλληψη του Δημοκρατικού προέδρου Χέρναν Σονάζο⁸. Η διακίνηση της Βολιβιανικής κοκαίνης γίνεται από σίγουρα αμερικανόφιλα κέντρα, καθώς τα πρόσωπα που το 1986 κατηγορήθηκαν από το κοινοβούλιο ότι «διευκόλυναν» το εμπόριο κόκας ήταν ένας πρώην υπουργός, 2 στρατηγοί, 4 συνταγματάρχες κι ένας Αμερικανός της DEA⁹. Στο Περού, είναι και το κύριο πρόβλημα. Το «Φωτεινό Μονοπάτι» που στην αρχή απλά φορολογούσε τους διακινητές, σύντομα εκτόπισε και πήρε παραγωγή, εργαστήρια επεξεργασίας, διακίνηση και κέρδη δικά του. Γερά οργα-

νωμένο με λαϊκή βάση και ινδιάνικο φανατισμό, το αντάρτικο αυτό κίνημα έχει δείξει τη σκληρότητά του με τις συνεχείς επιθέσεις σε κυβερνητικούς στόχους και Αμερικανούς πράκτορες. Τον Γενάρη του 1985 ανακοινώθηκαν φόντοι 19 ανδρών της DEA¹⁰ και στην κοιλάδα της Άνω Χουαλάγκα μόνο, έχουν σκοτωθεί από το 1983, 34 εργάτες των ομάδων εκρίζωσης των φυτειών κόκας¹¹. Το Περού με πληθωρισμό να τρέχει 25% τον μήνα, με έντονο αντιαμερικανισμό και με αδιάβατες περιοχές, θα δημιουργήσει νέο Βιετνάμ σε περιπτώση στρατιωτικής επέμβασης: έτσι, στρατιωτικοί σύμβουλοι, και βαρύτερα όπλα είναι η σημερινή μορφή αντιναρκωτικής βοήθειας από τις ΕΠΑ. Πάντως ένας σχέδιο με το όνομα «Χιονοστέφανα» έχει αρχίσει να μπαίνει σ' εφαρμογή, με την κατασκευή αεροδιαδρόμων στις ζούγκλες της Άνω Χουαλάγκα που θεωρείται και η κύρια περιοχή παραγωγής κοκαίνης του «Φωτεινού Μονοπατιού».

Ο πόλεμος «κατά της κοκαίνης» εξυπηρετεί εκτός του ελέγχου των περιοχών παραγωγής και του αντάρτικου και την ανάγκη αλλαγής των καταναλωτικών προϊόντων (Ναρκωτικών) στην αγορά. Η ηρωίνη παραμένει πάντα η ασφαλέστερη – για τους διαχειριστές της εξουσίας – ναρκωτική ουσία, πάντα κερδοφόρα, και με πηγές προέλευσης περισσότερες σίγουρες απ' αυτές της Λατινικής Αμερικής. Στην Ταϊλάνδη, η ηρωίνη διακινείται με αυτοκίνητα της Ταϊλανδέζικης αστυνομίας και με στρατιωτικά αεροπλάνα¹². Η μήνυση των ΗΠΑ εναντίον του Vech Pechbong – ανώτερου αξιωματούχου της εθνικής αστυνομίας – για εισαγωγή ηρωίνης στην Αμερική, είναι για «στάχτη στα μάτια» στο βαθμό που σύμφωνα με τον Ταϊλανδέζικο νόμο, ο Vech δεν μπορεί να εκδοθεί στις ΕΠΑ¹³. Τα μέτρα «κατά των Ναρκωτικών», γίνονται ισχυρό όπλο για ξεκαθάρισμα όχι μόνο των οικονομικά και πολιτικά ανταγωνιστικών ομάδων, αλλά και των υπάκουων συνεργατών από τους μη υπάκουους και φιλόδοξους – όπως ο Νοριέγκα. Στο Μεξικό, υποβλήθηκε μήνυση για λαθρεμπόριο κατά του τρομερού πρώην διευθυντή της Ομοσπονδιακής ασφάλειας Jose Pérez¹⁴ και στην Αϊτή πριν ένα χρόνο κατά του αρχηγού του στρατού¹⁵ Ζαν Κλοντ Πολ – χωρίς φυσικά συνέχεια.

Αυτό όμως που ενδιαφέρει ακόμα την πολιτική πλευρά είναι τα αστυνομικά μέτρα καταστολής της χρήσης, που σημαίνουν ενδυνάμωση της τρομοκρατίας με κατάργηση βασικών ανθρωπίνων και ατομικών δικαιωμάτων. Η εικόνα του Bush στην TV¹⁶, που κινώντας στο χέρι ένα κουτί κρακ, εξάγγελλε αυστηρές ποινές για τους χρήστες και δημιουργία νέων φυλακών και στρατοπέδων «υγείας» φαρμακοεξαρτημένων, είναι χαρακτηριστική του «θαυμαστού νέου κόσμου», που οραματίζονται οι αυτόκλητοι προστάτες της υγείας των παιδιών μας. «Είμαι εναντίον κάθε αποπαινώσεως για τη χρήση ναρκωτικών, η οποία θα συνιστούσε μια χαλάρωση της επαγρύπνησης της κοινωνίας μας»¹⁷ δήλωσε ο Γάλλος υπουργός υγείας στο Διεθνές συνέδριο του Παρισιού, αυτό τον μήνα. Αυτή η αντίληψη για το καταστροφικό

αποτέλεσμα της «χαλάρωσης» και «δημοκρατικότητας» (προσωπικό δικαίωμα χρήσης) κοινή σε όλους τους κήρυκες του κρατικού αυταρχισμού και της κοινωνικής αστυνόμευσης, μας έχει διατυπωθεί στην Ελλάδα από το 1983, όταν ο προοδευτικός και σοσιαλιστής καθηγητής Β. Φίλιας έγραφε για τα «Ναρκωτικά»: «Αυτή η ατμόσφαιρα χαλάρωσης και "ελαστικότητας" που τα επιτρέπει όλα και καλύπτεται κάτω από τα "σλόγκαν" για επιείκεια, ανεκτικότητα και "δημοκρατικότητα", υπονομεύει τον Νόμο, τον κάνει ανενεργό, σαθρό και ανεφάρμοστο. Όμως ο κλονισμός του Νόμου συνεπάγεται διάλυση, ακριβώς γι' αυτό κι οφείλουμε ν' αντιδράσουμε σαν άτομα, σαν οικογένεια, σαν σχολείο, σαν κοινωνία, σαν κράτος, σαν νόμος»¹⁸.

Και αντιδράσανε με τη σκληρυνση της σχετικής νομοθεσίας κι έφτιαξαν τη σημερινή ατμόσφαιρα, όπου η αστυνομία εξαγγέλλει την οργάνωση ενός προστατευτικού δικτύου χαφιέδων («αστυνομικών πληροφοριοδοτών») γύρω από σχολεία, γυμνάσια, πανεπιστήμια, φροντιστήρια και άλλους χώρους μαζικής προσέλευσης νέων¹⁹. Κατά την παρότρυνση του Bush¹⁴: «να δώσουμε τη μάχη (του χαφιεδισμού) γειτονιά με γειτονιά, τετράγωνο με τετράγωνο, παιδί με παιδί», μερικοί γονείς όχι μόνο φωνάζουν επανειλημμένα στην αστυνομία («ελάτε, κάνει χρήση») χωρίς να σώζουν τα παιδιά τους²⁰, αλλά επηρεασμένοι από την καλλιεργούμενη υστερία τα εκτελούν κιόλας²¹. Οι φαρμακοποιοί ζητούν να προστατευτούν από τους αρρώστους που τους ζητάνε φάρμακα, γιατί οι φαρμακοεξαρτημένοι μάλλον δεν θεωρούνται ασθενείς αλλά εγκληματίες²². Η παντελής απουσία ιατρικής περιθαλψής στους σύγχρονους «κολασμένους», μας δίνει τραγικές εικόνες: να πετιούνται νεκροί οι χρήστες μέσα από Ι.Χ. μπροστά στο ΙΚΑ²³, να τους εφαρμόζουν ακρωτηριασμό του εγκέφαλου (λοβοτομές)²⁴ για να τους «σώσουν» να τους οδηγούν στο AIDS²⁵ με την παρανομία και την απόκρυψη και στην πορνεία και στην εγκληματικότητα²⁶ για την εξεύρεση της δόσης. Είναι περσιτό ν' αναφερόμαστε στα ανακριτικά βασανιστήρια, όταν επανειλημμένα^{27, 28}, οι κατηγορούμενοι αστυνομικοί αθώνονται με προτάσεις του εισαγγελέα ότι τα σημάδια ξυλοδαρμού και ηλεκτροσόκ του ανακριθέντος προκλήθηκαν από τον ίδιο(!). Η ζοφερή εικόνα της αποσύνθεσης του κοινωνικού ιστού, της εξάπλωσης της αρρώστιας και των θανάτων και της τρομοκρατικής συμπληρώνεται από μια αδιάτακτη ψευδολογία ορισμένων εφημερίδων και τη μανιασμένη προσπάθεια των ιθυνόντων να προβάλλουν την «Ιθάκη» σαν την πανάκεια της σωτηρίας.

Όλοι οι οπαδοί της Απαγορευτικής στάσης – συμπεριλαμβανόμενης και της «Ιθάκης» – διακρίνονται από μια πολιτική φιλοσοφία που χαρακτηρίζεται από το φόβο της προσωπικής ελευθερίας και των ατομικών δικαιωμάτων: «Τα μέλη (της κοινότητας) δεν έχουν δικαίωμα ατομικότητας και οι εκδηλώσεις είναι υποχρεωτικές» (σ. 45): «οι κανόνες επιβάλλονται, η πειθαρχία διατηρείται» (σ. 6) γράφει το «ευαγγέλιο» της Ιθάκης «DAY-TOP». Και αυτό

είναι σύμφωνο με τους προγραμματισμούς των διαχειριστών της εξουσίας, για μια κοινωνία όπου οι λειτουργίες της δεν θα καθορίζονται από τους πολίτες, αλλά από την κρατική μηχανή. Οι πολίτες, απλά εξαρτήματα, θα επιβιώνουν υπακούοντας στις απαγορεύσεις – όσο παράλογες κι αν είναι. Κι οι θεραπευτές-κρατικοί υπάλληλοι, θα θεωρούνται ότι εκπληρώνουν το σκοπό τους στο βαθμό που καταφέρνουν την ολοκληρωτική ενσωμάτωση των ασθενών στο μηχανισμό της υποταγής και χωρίς παρεκκλίσεις.

Υπάρχει όμως κι ο αέρας ελπίδας. Γράψαμε σε προηγούμενο τεύχος²⁷ για την ίδρυση της Διεθνούς Αντιαπογορευτικής Ένωσης (LIA). Στις ευρωκλογές που πέρασαν, η LIA πήρε μέρος στην Ιταλία και έβγαλε έναν ευρωβουλευτή με 480.000 ψήφους: είναι μικρό μόνο δείγμα της αναπτυσσόμενης αντίστασης στον εκφασισμό της καθημερινής ζωής με πρόσχημα τα «Ναρκωτικά». Στα πλαίσια της ενίσχυσης του Αντιαπογορευτικού αγώνα σε Πανευρωπαϊκό επίπεδο, η Επιτροπή Σωστής Ενημέρωσης Αντιμετώπισης Ναρκωτικών (ΕΣΕΑΝ) έχει καλέσει τον ευρωβουλευτή της LIA Marco Taradash και το γνωστό γιατρό Giancarlo Amao – συγγραφέα του «Απαγορευμένου χώρου» σε 2ήμερο συνέδριο στην Αθήνα στις 18-19 Νοέμβρη. Για το σταμάτημα της Απαγορευτικής που δημιουργεί τη νάρκωση και την εγκληματικότητα για το σταμάτημα της υποκρισίας και της νομοθετημένης βαρβαρότητας, είναι καιρός για συντονισμένη δράση των ενεργών πολιτών, σε μια Ελλάδα και σε μια Ευρώπη που μπορούν ν' ανακόψουν τα σχέδια των «καρχαριών του μαύρου εμπορίου» και των νοσταλγών της ιερής εξέτασης και του Μεσαίωνα.

Γιώργης Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. Γιώργη Οικονομopούλου: Νάρκωση και Απεξάρτηση, Αθήνα 1988.
2. Kaplan H., Freedman A., Sadock B.: Comprehensive Text Book Psychiatry III.
3. NEWSWEEK 6.1.87.
4. Θήμα 13.5.84.
5. 111 αντάρτες σε κοινό τάφο. Ελευθεροτυπία, 24.12.85.
6. Αξιωματικός του στρατού της Κολομβίας και 3 έμποροι ναρκωτικών κατηγορούνται για μαζικές σφαγές 578 αγροτών τον Απρίλη 1988. Ελευθεροτυπία 9.7.88.
7. Σφάζουν τους μαθητές ΗΠΑ η κοκαίνη. Ελευθεροτυπία, 28.9.89.
8. Ελευθεροτυπία, 5.7.84.
9. Ελευθεροτυπία, 30.9.86.
10. Θεσσαλονίκη, 4.1.85.
11. TIME, 21.8.89.
12. TIME, 14.8.89.
13. Πρώτη, 20.9.88.
14. Ελευθεροτυπία, 7.9.89.
15. Ελευθεροτυπία, 10.10.89.
16. Ελευθεροτυπία, 18.6.83.
17. Ελεύθερος Τύπος, 24.9.89.
18. Βρήκε το θάνατο καρφωμένο στο γιο της. Ελεύθερος Τύπος, 19.5.89.
19. Μάνα εκτελεί την κόρη: νόμιζε ότι έπαιρνε ναρκωτικά. Ελευθεροτυπία, 2.6.89.
20. SOS από τους φαρμακοποιούς. Επικαιρότητα, 16.2.89.
21. Πέταξαν νεκρή κοπέλα από Ι.Χ. Θύμα ηρωίνης. Ελευθεροτυπία, 19.9.88.
22. Ελευθεροτυπία, 3.2.89.
23. Σε έξαρση το AIDS στους τοξικομανείς. Ελευθεροτυπία, 3.10.89.
24. Έγινε κλέφτης για την ηρωίνη. Ελεύθερος Τύπος 22.5.89.
25. Επιστροφή στο θαράτε! Ελευθεροτυπία, 7.9.88.
26. Αθώοι οι αστυνομικοί. Ελεύθερος Τύπος, 16.10.88.
27. Σχολιαστής τ. 77, Ιούνιος 1989.

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΟΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΘΟΠΟΙΟΥ
ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ, ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΥΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΜΑΝΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΣΩΝ ΤΩΝ
ΑΓΙΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩ ΑΥΛΙΖΟΜΕΝΩΝ...

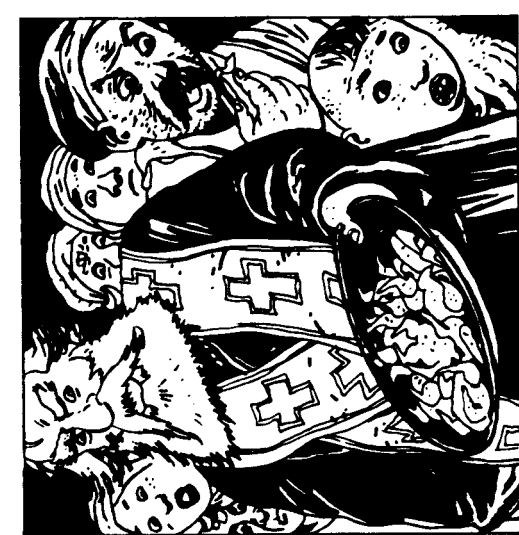

...ΣΕ ΚΑΛΩ ΣΟΥ...ΦΑΕ! ΦΑΕ ΚΑΙ ΠΙΕΣ!...

ΦΑΕ! ΦΑΕ!
ΦΑΕΕΕ!!

ΠΑΕΙ ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ! ΜΕ ΤΗΝ ΖΟΥΡΛΑ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΔΕΡΝΕΙ
ΑΝΤΕ ΤΩΡΑ ΝΑ ΤΟΥΣ ΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ
ΒΡΥΚΟΛΑΚΑ. Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΑΘΕΤ' ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΜΑΣ ΠΕΡΙ-
ΜΕΝΕΙ ΣΑΝ ΤΗΝ ΚΟΚΩΝΑ.

ΤΙ ΕΙΠΕΣ; ΚΑΙ ΔΕΝ
ΞΕΡΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ
ΤΟ ΣΠΙΤΙ;

ΟΧΙ! ΔΕΝ ΡΩΤΗΣΑ Ο
ΒΛΑΚΑΣ! ΕΙΧΑΜΕ ΒΛΕ-
ΠΕΙΣ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΤΟΝ ΔΕ-
ΙΩΤΗ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΑΣ.

ΒΡΥΚΟΛΑΚΙΑΣΑ

ΖΩΝΤΑ ΝΕΦΑΑΑ
ΒΡΥΚΟΛΑΚΙΑΣΑ

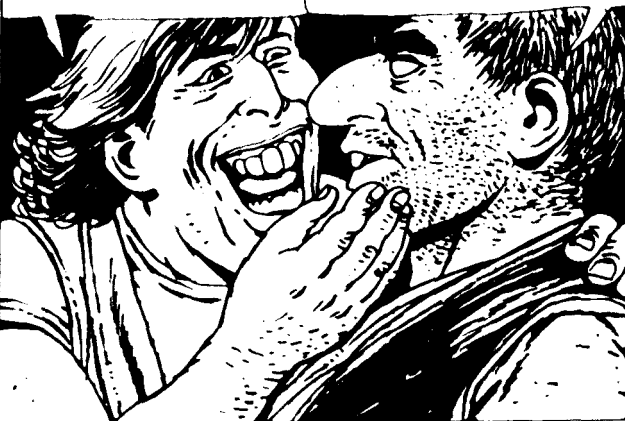

ΜΑΚΡΥΑ! ΜΗ ΜΕ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙΣ. ΔΑΓΚΩΝΩ.

ΟΟΟΧΙ, ΟΧΙ! ΕΔΩ!!!
ΕΛΑ ΔΩ. ΤΟ ΠΟΥΛΑΔ!
ΖΗΤΑΩ ΠΕΛΑΤΕΣ...

ΣΕ ΧΤΥΠΗΣΕ Η ΠΑ-
ΝΟΥΚΛΑ ΣΤΑ ΜΥΔΑΛΑ
ΚΑΚΟΜΟΙΡΗ ΜΟΥ.

ΔΕΝ ΤΟ ΞΕΧΝΑΩ! ΠΡΩΤΑ - ΠΡΩΤΑ
ΘΑ ΚΟΥΩ ΕΝΑ ΤΟΣΟ ΚΟΜΜΑΤΙ. ΟΧΙ!!
ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΟ. ΤΟΣΟ! ΘΑ ΤΟ ΚΟΠΑΝΙΣΩ
ΚΑΙ ΘΑ ΤΟ ΠΙΩ.

ΤΙ, ΠΟΙΟ;
ΤΙ ΛΕΣ
ΜΩΡΕ;

ΧΑΧΑΧΑ... ΠΕΣ' ΤΟΥ ΝΙΟΝΙΟ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ
ΑΞΙΩΤΗ. ΠΕΣ ΤΟΥ ΤΟ ΟΠΩΣ ΤΟΠΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΛΑ. ΠΕΣ' ΤΟΥ ΤΟ!

ΑΦΕΝΤΙΚΟ... ΝΙΟΝΙΟ. ΠΕΣ ΜΟΥ! ΟΧΙ, ΟΧΙ, ΟΧΙ.

ΟΧΙ! ΠΡΩΤΑ ΘΑ ΣΟΥ ΠΩ ΠΩΣ ΤΟΥΣ ΕΚΔΙΚΗ-
ΘΗΚΕ Ο ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ, ΤΙ ΤΟΥΣ ΚΑΝΑΝΕ ΟΙ
ΤΟΥΡΚΟΙ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑ ΚΑΝΩ ΚΑΙ ΓΩ ΤΑ ΙΔΙΑ
ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ.

ΚΑΝΕ ΜΟΥ ΟΤΙ ΘΕΣ ΑΦΕΝΤΙΚΟ. ΠΟΥΛΑ ΜΕ,
ΣΦΑΞΕ ΜΕ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΕ ΠΑΡΑΤΑΣ.

ΛΕΓΕ ΝΙΟΝΙΟ: ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΓΕΝΝΗΣΕΙ Η
ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΠΤΑ-ΜΙΧΑΛΑΚΗ, ΠΟΥ ΧΙΛΙΕΣ
ΦΟΡΕΣ ΠΑΝΑΓΙΤΣΑ ΜΟΥ ΝΑ ΒΟΥΛΙΑΖΕ ΤΟ
ΚΑΪΚΙ ΜΟΥ ΤΗΝ ΕΦΕΡΝΕ ΑΠ' ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ.

ΟΤΑΝ Η ΜΑΜΗ ΑΠΑΓΕ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑ ΠΙΑΣΕΙ ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ, ΚΑΡΦΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΠΑΛΑΜΕΣ ΤΗΣ ΣΕ ΚΑΤΙ ΜΙΚΡΑ ΜΙΚΡΟΥΤΕΙΚΑ ΚΕΡΑΤΑΚΙΑ.

Ο...ΣΑΤΑΝΑΣ !

ΣΚΑΤΑ Ο ΣΑΤΑΝΑΣ.

Η ΜΑΜΗ ΤΑΡΑΧΤΗΚΕ. ΤΡΑΒΗΣΕ ΕΞΩ ΤΟ ΜΟΡΟ ΚΑΙ ΣΥΝΤΡΙΨΕ ΤΟ ΚΟΡΜΑΚΙ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΠΛΑΚΕΣ, ΠΡΙΝ ΠΡΟΛΑΒΕΙΣ ΝΑ ΔΕΙΣ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΑΡΙΞΕ ΣΤΟ ΒΡΑΣΤΟ ΝΕΡΟ.

ΑΠ' ΕΞΩ ΠΕΡΝΟΥΣΕ Η ΒΑΡΚΑ ΤΟΥ ΒΡΥΚΟΛΑΚΑ ΠΟΥ ΟΥΡΝΙΑΖΕ : "ΚΕΡΑΤΑΣ, ΚΕΡΑΤΑΣ, ΚΕΡΑΤΑΣ". ΤΗ ΜΑΜΗ ΤΗΝ ΣΤΡΑΓΓΑΛΙΣΑΝΕ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΟΥ ΠΑΡΑΣΤΕΚΑΝΕ. ΤΗΝ ΕΙΧΑΝΕ ΚΙ ΑΧΤΙ ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ. ΓΙΑΤΙ, ΘΑ ΣΟΥ ΠΩ. Η ΜΑΝΑ ΠΕΘΑΝΕ, ΠΙΝΓΗΚΕ ΣΤΟ ΑΙΜΑ. ΕΤΣΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΝΙΟΝΙΟ, ΣΙΓΑ ΤΑ ΑΙΜΑΤΑ !

ΓΙΑΤΙ ΣΙΓΑ, ΟΠΟΙΟΣ ΑΚΟΥΣΕΙ ΤΗΝ ΞΕΡΑΤΑ, ΕΞΩ ΑΠ' ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΤΟΥ ΔΕΝ ΤΟΝ ΒΡΙΣΚΟΥΝΕ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΜΕΡΑ ΝΕΚΡΟ, ΟΤΑΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΧΤΥΠΗΣΕΙ ΤΟ ΝΗΣΙ Η ΠΛΑΝΟΥΚΑ, ΤΟ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ, ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ Ή ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΔΕΝ ΠΕΡΝΑΕΙ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ Η ΞΕΡΑΤΑ, ΜΕ ΛΥΠΗΤΕΡΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ,

ΟΣΟΙ ΠΗΡΑΝΕ ΣΤΑ ΣΟΒΑΡΑ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΜΑΝΤΕΙΕΣ ΔΕΝ ΓΑΥΤΩΣΑΝΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΩΡΑ ΑΡΧΙΤΕΡΑ, ΝΑΙ ! ΕΓΩ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΠΩΣ ΘΑ ΓΑΥΤΩΣΩ ΤΩΡΑ ΝΙΟΝΙΟ.

ΜΗ Μ'ΑΦΗΝΕΙΣ ΑΦΕΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΓΩ ΘΑ ΣΟΥ ΜΑΘΩ ΠΩΣ
ΝΑ ΜΕΝΕΙΣ Ω ΣΠΕΣ ΣΤΟ ΒΥΘΟ, ΚΡΑΤΩΝΤΑΣ ΜΟΝΟ ΕΝΑ
ΣΦΟΥΓΓΑΡΙ ΣΤΟ ΣΤΟΜΑ. ΘΑ ΣΟΥ ΔΕΙΞΩ ΜΙΑ ΤΡΥΠΑ, ΠΟΥ
ΒΓΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ ΓΡΑΜΜΗ ΣΤΗ ΝΙΣΥΡΟ. ΞΕ-
ΡΕΙΣ ΠΟΥ ΚΡΥΒΕΙ ΤΟΥΣ ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ ΤΟΥ Ο ΣΑΝΤΑΜΑ-
ΡΙΑ Ο ΚΟΥΡΣΑΡΟΣ; ΘΑ ΣΤΟ ΜΑΡΤΥΡΗΣΩ ΚΙ ΑΥΤΟ. ΜΟΝΟ
ΜΗ ΜΕ ΠΑΡΑΤΑΣ.

ΒΟΗΘΕΙΑ ΜΙΟΝΙΟ ΕΝΑ ΦΙΔΙ!!!

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΜΑΡΩΝΕΙΣ, ΠΑΡΕ ΜΙΑ ΠΕΤΡΑ ΚΑΙ ΡΙΧΤΟΥ.
ΧΕΡΙΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙΣ;
ΚΟΥΝΗΣΟΥ.

ΔΕΝ ΤΟΧΣ ΞΑΝΑΔΕΙ... ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΟ ΦΙΔΙ...
ΕΙΝΑΙ... ΕΧΕΙ... ΕΙΝΑΙ... ΕΧΕΙ...

Σε προηγούμενο τεύχος του Σχολιαστή δημοσιεύτηκε γράμμα του Βλάση Αιγυζιδη. Ο Β.Α. γράφει ότι θέλησε να μιλήσει σε μια συγκέντρωση της ΟΣΕ και δεν του δόθηκε ο λόγος «γιατί δεν βρίσκεται σε συμφωνία με τις απόψεις της ΟΣΕ». Έτσι, σαν γνήσιος υπερασπιστής της προλεταριακής δημοκρατίας καταγγέλλει τους «καθοδηγητές της ΟΣΕ» σαν γραφειοκρατική συμμορία, επίδοξους διευθυντές στρατοπέδων συγκέντρωσης κλπ.

Ο Β.Α. είναι υποκριτής. Πράγματι δεν του δόθηκε ο λόγος. Όχι όμως «γιατί δεν βρίσκεται σε συμφωνία με την ΟΣΕ». Είναι γνωστό από παλιά ότι οι συγκεντρώσεις μας είναι ανοιχτές για κάθε σ. ή τάση της αριστεράς. Σ' αυτές δείχνουμε μια ιδιαίτερη εκτίμηση στη διαφωνία και ακόμα καλύτερα στην πολεμική. Η περίπτωση όμως του Β.Α. είναι διαφορετική. Ανήκει σ' ένα πολιτικό ρεύμα με το οποίο δεν υπάρχουν πια περιθώρια πολιτικής συζήτησης, συντροφικών σχέσεων έστω αντιπαράθεσης. Αντίθετα, πιστεύουμε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί με πολιτική πίεση και απομόνωση από όλες τις οργανώσεις και ομάδες της επαναστατικής αριστεράς. Ποιο είναι αυτό το ρεύμα;

α) Οι ομάδες του «αλύτρωτου ελληνισμού» που διεκδικούν χαμένες πατρίδες αναθιώνοντας τη Μεγάλη Ιδέα. Ο Β.Α. από καιρό αναπτύσσει μια προπαγάνδα για την «Ελληνικότητα» του Πόντου, που φέρνει τις διεκδικήσεις του Ελληνικού κράτους στα θάθη της Τουρκίας και της ΕΣΣΔ. Οι διαφορές αυτών των ομάδων με τη ΣΦΕΒΑ και τους φασιστες του Στόχου έχουν πια περιοριστεί στο ελάχιστο: στις δικές τους χαμένες «ελληνικές» πατρίδες του Πόντου, της Μ. Ασίας, της Ίμβρου, της Τενέδου κλπ. οι δεξιοί εθνικιστές απλά προσθέτουν τη Β. Ήπειρο και την Αν. Ρωμυλία.

Η ΟΣΕ έχει δεχτεί - όχι τυπικά - τις «επισκέψεις» αυτών των ομάδων και έχει μια ιδιαίτερη ευαισθησία στην αντιμετώπισή τους.

β) Οι Πασοκογενείς επαγγελματίες προπαγανδιστές της Αυτοδιάθεσης των λαών της Τουρκίας. Αυτή η ομάδα έδωσε

πρόσφατα δείγματα των απελευθερωτικών της διαθέσεων στην... Κομοτηνή: μαζί με το Στόχο προπαγάνδισαν την κατάληψη του Προξενείου, για να μην επιτραπεί η συμμετοχή του ανεξάρτητου συνδυασμού της μειονότητας στις εκλογές. Χαλινάρι στο μένος των τουρκοφάγων έβαλε ο ίδιος ο Δαμασκηνός για να προλάβει τα χειρότερα.

γ) Οι Κύπριοι αδελφοί του περιοδικού «Ένωσις». Η ομάδα που παλιότερα έγραψε το «μόνος καλός Τούρκος, είναι ο νεκρός Τούρκος», που αποκαλεί τους φασίστες «συντρόφους της ΕΟΚΑ Β'» έχει ξεπεράσει κάθε όριο. Στο τελευταίο τεύχος του άθλιου περιοδικού τους (αλλά και με αρθρογραφία στις εφημερίδες) καταγγέλλουν τους σ. της «Εργατικής Δημοκρατίας» σαν πράκτορες των Τούρκων και ζητούν δημόσιο λυντσάρισμα.

Όλες αυτές οι ομάδες ενοποιούνται στη βάση του αχαλίνωτου εθνικισμού και των τουρκοφάγων τους διαθέσεων. Η πολιτική τους ξεπερνά τις «παραδοσιακές» διακρίσεις Αριστερά-Δεξιά, και τους οδηγεί σε ανοιχτή συμπίεση με τον ακροδεξιό εθνικισμό.

Πιστεύουμε πως σ' αυτές τις ομάδες ο «χώρος» πρέπει να σταματήσει να αναγνωρίζει το άσυλο του «εθνικιστή» αριστεράς προέλευσης» ή το ακατάληκτο. Ο ιδεολογικός τους ρόλος είναι σημαντικά επικίνδυνος.

Έχουμε διαφωνήσει με σ. άλλων τάσεων που - στιγμιαία - προσανατολίστηκαν σε «δυναμικές» αντιμετώπισεις. Αυτό, μόνο, γιατί προτιμάμε το δρόμο της πολιτικής απομόνωσης.

Ο Β.Α. είναι θρασύς. Αν θέλει να βρει τους πραγματικούς «επίδοξους διευθυντές στρατοπέδων συγκέντρωσης» ας ψάξει σ' αυτούς με τους οποίους συμπορεύτηκε την εποχή της επίσκεψης Οζάλ. Τα περί προλεταριακής δημοκρατίας έχουν και τις προϋποθέσεις τους. Ο καθένας ας μάθει να σηκώνει το κόστος της άποψής του. Δεν πρόκειται να ασχοληθούμε ξανά μαζί του.

Ο.Σ.Ε.
Υ.Γ.1. Πιστεύουμε πως ο Σχολιαστής δεν θα έπρεπε να δημοσιεύσει το γράμμα του Β.Α. χωρίς απάντηση στο ίδιο τεύχος. Οι λόγοι είναι φανεροί, ισχύουν και σε επόμε-

δο αστικής δημοσιογραφικής «δεοντολογίας».

Υ.Γ.2. Το κυπριακό περιοδικό «Ένωσις» διακινείται στην Ελλάδα επίσημα από τη Ρήξη. Οι ευαίσθητες για «ανθρωποφάγα» εξώφυλλα περιορίζονται μόνο απέναντι στο Έθνος;

Η Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Αμνηστίας κοινοποίησε στον Σχολιαστή μια επιστολή που έστειλε στη Γιάννα Κούρτοβικ, σχετικά με το άρθρο της για την απέλαση του Οζσομάρ (Σχολιαστής τ. Οκτωβρίου). Η επιστολή συνοδευόταν από τα σχετικά υλικά. Δημοσιεύουμε στη συνέχεια αυτό το κείμενο, καθώς και την απάντηση της Γ. Κούρτοβικ.

Κυρία Κούρτοβικ,

Στο πολύ ενδιαφέρον άρθρο σας για την περίπτωση της απέλασης του Τούρκου πολιτικού πρόσφυγα ΟΖΣΟΜΕΡ, που δημοσιεύθηκε στο τεύχος Οκτωβρίου του «Σχολιαστή», αναφέρετε ότι η Διεθνής Αμνηστία «δεν κατορθώνει να απεγκλωβιστεί από την εμμονή της νομιμότητας». Ομολογώ ότι δεν καταλαβαίνω τι ακριβώς εννοείτε, ύστερα μάλιστα από μακρά τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε για το θέμα αυτό.

Ασφαλώς η Διεθνής Αμνηστία κινείται πάντα μέσα στα πλαίσια της νομιμότητας, για να μπορεί ακριβώς με «εμμονή» να διεκδικήσει την τήρηση των διεθνών αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε περίπτωση.

Πάντως σας εσωκλείω αντίτυπα όλων των εγγράφων σχετικών με τις ενέργειες και τα μέτρα που πήρε η Διεθνής Αμνηστία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με τρόπο μάλιστα άμεσο και αποφασιστικό.

Με τιμή,
Ντίνα ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ
Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Αμνηστίας

Και η απάντηση:

Δεν θα μπορούσα παρά να απορήσω, για ποιο λόγο ενοχλήθηκε η Διεθνής Αμνηστία από την αναφορά μου σ' αυτήν στο άρθρο μου για τον Οζσομάρ, μια και, όπως η ίδια δηλώνει στην επιστολή της, είναι περήφανη για την εμμονή της στις αρχές

της νομιμότητας.

Αν και θα ήθελα να το θεωρήσω ένα άτυχο γεγονός, δεν θα μπορούσα να μην εκφράσω το παράπονό μου για τον τρόπο που αντιμετώπισαν την περίπτωση Οζσομάρ οι υπεύθυνοι της Διεθνούς Αμνηστίας, εκείνο το Σάββατο (2 Σεπτεμβρίου) που απεγνωσμένα ψάχναμε κάποιον τρόπο παρέμβασης στην Τουρκία, όπου ο φυγάδας ανακρινόταν σκληρά για τέταρτη μέρα, προκειμένου να αποκαλύψει τους συνδέσμους του που τον βοήθησαν να φτάσει στην Ελλάδα. Οι υπεύθυνοι της Δ.Α. με τους οποίους ήρθα σε επαφή (όχι όλοι θα πρέπει να τονίσω) με αντιμετώπισαν δύσπιστα και καχύποπτα και με ερωτήσεις του τύπου: «μα πού το ξέρετε ότι ήταν αυτός;» ή «μήπως δεν ήταν νόμιμος;», μήπως δεν είχε κανονικό διαβατήριο ή μήπως οι μάρτυρές μας δεν είχαν άδεια παραμονής!! Επικαλέσθηκαν την έλλειψη επίσημης πληροφόρησης (ή ανακοίνωσης μήπως;) για να ασχοληθούν με το θέμα και μας παρέπεμψαν στην επόμενη εβδομάδα, μέχρι να ενημερωθούν.

Δεν μπορώ παρά να αναγνωρίσω ότι το ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας κινητοποιήθηκε μετά τις 5 Σεπτεμβρίου με πολλές ενδιαφέρουσες ενέργειες, όταν όμως ήδη είχε κινητοποιηθεί, με δική μας πια πρωτοβουλία και ύστερα από ένα απεγνωσμένο τηλεφωνικό κυνηγητό στην Αγγλία, το εκεί τμήμα της και, ακόμη, όταν πια η ανάκριση του Οζσομάρ είχε σχεδόν τελειώσει (μια-δύο μέρες μετά με-

ταφέρθηκε στις φυλακές).

Θά 'θελα πραγματικά να θεωρήσω άτυχη στιγμή το χειρισμό μιας τόσο δραματικής περίπτωσης, αν και πρέπει να πω ότι, συχνά, μεμονωμένα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας (ελάχιστα πάντως) μου δώσαν την εντύπωση ότι αντιμετωπίζουν με δυσφορία τους πρόσφυγες, σαν απειλή στη δημογραφική και εργασιακή μας ισορροπία.

Θέλοντας να τονίσω ότι θεωρώ οργανώσεις σαν τη Διεθνή Αμνηστία σημαντικούς θεσμούς για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κι ακόμη, ότι θεωρώ ιδιαίτερα αξιόλογο το έργο της στον τομέα αυτό και σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν μπορώ να μην επισημάνω τα εξής:

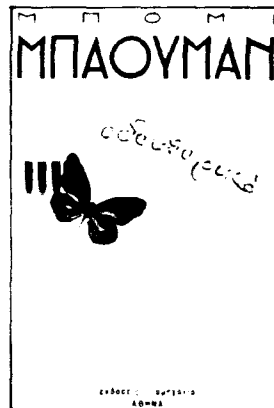
Σε μια εποχή που οι Γενικές Συνελεύσεις του ΟΗΕ με σειρά αποφάσεων τους αναγνώρισαν το δικαίωμα των λαών να αγωνίζονται για την ελευθερία τους **με κάθε μέσο** (δηλαδή και **ένοπλα**), σε μια εποχή που τα συντάγματα πολλών από τις Δυτικές χώρες, μεταξύ των οποίων και το Ελληνικό (στο άρθρο 5) αναγνωρίζουν τη **δράση υπέρ της ελευθερίας** χωρίς περιοριστικούς όρους, είναι λίγο ξεπερασμένη η διατήρηση στο καταστατικό της Διεθνούς Αμνηστίας της διάταξης εκείνης που θέτει σαν όρο για την παροχή βοήθειας σε κρατούμενους και φυλακισμένους «την προϋπόθεση ότι **δεν έχουν χρησιμοποιήσει δια ή δεν έχουν συνηγορήσει στη χρήση βίας**» («κρατούμενοι συνειδήσης» κατά το καταστατικό).

Θα πρέπει να πω και να τονίσω ότι είναι προς τιμήν της Διεθνούς Αμνηστίας ότι συχνά είχε το θάρρος να παραβεί αυτό τον όρο και αυτή την ασφυκτική προϋπόθεση που κινδύνευε να περιορίσει τη δράση της μόνο στην υπεράσπιση των μαρτύρων του Ιεχωβά.

Τόσο η έννοια του πολιτικού κρατούμενου όσο και αυτή του κρατούμενου συνειδήσης είναι συνηφασμένες με μια συνειδητή δράση ή υποστήριξη της δράσης και των πράξεων **αντίστασης** απέναντι σε ένα ανελεύθερο ή καταπιεστικό καθεστώς. Και η έννοια της αντίστασης εμπεριέχει, έστω και θεωρητικά, τη βία. Πώς θα μπορούσαμε να ισχυριζόμαστε ότι υπερασπιζόμαστε τα ανθρώπινα δικαιώματα αν δεν αναγνωρίζουμε και δεν υπερασπιζόμαστε τους αντάρτες του Κουρδιστάν και της Ερυθραίας, τους εξεγερμένους του Σοχέτο, ή τα παιδιά της Ιντιφάντα στην κατεχόμενη Παλαιστίνη; Θα αντιτάξουμε άραγε νόμους και εγκυκλίους στο αίτημα αυτών των ανθρώπων για ελευθερία και αξιοπρέπεια; Η υπεράσπιση της ανθρωπίνης ζωής και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας δεν μπορεί να σταματά στα όρια της όποιας νομιμότητας, γιατί είναι στο όνομα αυτής της νομιμότητας που οι αξίες αυτές βιάζονται και καταπατούνται.

Και αυτή είναι και η βασική αντίρρηση μου απέναντι στη Διεθνή Αμνηστία που έμμεσα βρήκε την έκφρασή της έστω και άστοχη, στο άρθρο μου για την παράδοση του Οζσομάρ.

Γιάννα ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ

ΜΠΑΟΥΜΑΝ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Η αυτοβιογραφία ενός κυνηγημένου «τρομοκράτη». Μια αληθινή Οδύσσεια που εκτυλίσσεται σε τρεις ηπείρους και 33 χώρες με φόντο τις πιο διαφορετικές κουλτούρες και πολιτικά καθεστώτα.

Εκδόσεις ★ σμηχανία

Κ. Διάθεση: Σ. Μαραθιάς 36.20.889

Πατάρι 36.45.666

Θεσ/νίκη: Κέντρο του βιβλίου 285857

ΠΡΕΖΑΚΗΔΕΣ ΚΑΙ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΣ

Με μια από τις εφημερίδες που έχω κρατήσει καλή σχέση είναι η *Καθημερινή*. Ειδικά η Κυριακάτικη, όταν διαβάζεται σε καφεενίο με λιακάδα, και ο καφές έχει σερβιριστεί από παλιό γκαρσόνι. Ήταν η εφημερίδα που διάβαζε ο πατέρας μου, και κατά κάποιο τρόπο, η εφημερίδα αυτή αποτελούσε μέρος των οικογενειακών κειμηλίων.

Η πολιτική της γραμμή ποτέ δεν μ' έπεισε, αλλά ποτέ όμως δεν με πρόσβαλε (μ' εξαίρεση την αρθρογραφία της για Κοσκωτά). Και πάντα ήταν η εφημερίδα που έβρισκα κάποιο ενδιαφέρον άρθρο ή πληροφορίες που η ακριβεία τους ήταν ηλεγμένη, (όσο θέβαια και αν δινόντουσαν μέσα από τη δική της οπτική γωνία.)

Τα άρθρα της συχνά έχουν υπογραφεί από τις πιο έγκυρες προσωπικότητες αυτού του τόπου. Και φυσικά μια εφημερίδα με ιστορία και αγώνες. Συμφωνεί, διαφωνεί κανείς μαζί της, αδιάφορο. Είναι ένας δημοκρατικός θεσμός αυτού του τόπου, από τους ελάχιστους που υπάρχουν σήμερα. Δημοκρατία: εννώ το δικαίωμα, της προσωπικής γνώμης, όσο κι αν αυτή είναι αντίθετη με το σύνολο της κοινωνίας, που η κοινωνία όχι μονάχα την δέχεται αλλά την εντάσσει στη λειτουργία της.

Στον αντίποδα της *Καθημερινής* βρίσκεται το *Έθνος* που αποτελεί μια επικίνδυνη φασιστική απειλή στο χώρο της δημοσιογραφίας και ακόμα πιο επικίνδυνη για τους πολιτικούς χώρους που θέλει να υπηρετήσει. Θέλει να υπηρετήσει όμως πολιτικούς χώρους; Ή θέλει πολιτική κάλυψη για σχέδια σκοτεινά και επικίνδυνα; Το «ΙΔΟΥ Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ», ήταν ένα καλό δείγμα. Η αγωνιώδης αναζήτηση πολιτικής στέγης, (πέρασε από όλα τα σχήματα πριν καταλήξει στη Ν.Δ.), έχει τα χαρακτηριστικά της αναζήτησης ενός άλλοθι.

Και οι δυο εφημερίδες, φαινομενικά, ανήκουν στον ίδιο πολιτικό χώρο. Στη πράξη όμως είναι δυο διαφορετικές πολιτικές αντιλήψεις. Σε περίπτωση «εκτροπής» ή «ανωμαλίας» η *Καθημερινή* θα θρεθεί πάλι δίπλα μας, όπως και τον καιρό της Χούντας. Το *Έθνος* θα γίνει ο εκφραστής της. Υπερβολές θα πει κανείς, που τις λέει κάποιος που συκοφαντήθηκε κατά τρόπο εγκληματικό, και έχει κάθε δικαίωμα να είναι έξαλλος. Μακάρι να είναι έτσι και να αποδειχθεί ότι έχω λάθος. Ο μη σεβασμός όμως της προσωπικότητας και της υπόληψης του άλλου, το ψέμα, και η στυγνή διαστρέβλωση της αλήθειας, είναι το ακριβές στίγμα κάθε φασιστικής ετυμολογίας, αναστολής ή δυτικής κατασκευής.

Ο διάλογος προϋποθέτει μια κοινή παραδοχή του αντικειμένου που θα συζητηθεί. Άλλο τα λάχανα και άλλο τα μπρόκολα, που λέγανε στην παλαιοκομμουνιστική διάλεκτο. Και το *Έθνος* απέδειξε την πραξικοπηματική του προσήλωση στη διαστροφή και στο σαδιστικό ψεύδος. Γι' αυτό δεν επανόρθωσε ένα λάθος (γιατί φυσικά δεν ήταν λάθος, αλλά συστηματική σκευωρία) αν και εγώ του είχα δώσει όλες τις δυνατές ευκαιρίες.

Και το φαινόμενο που σοκάρει πιο πολύ απ' όλα, κι αυτό αφορά όλη την Ελληνική Κοινωνία, είναι γιατί εφημερίδες αυτής της ποιότητας, στίλ *Έθνος*, αποκτούν μια κεντρική θέση και βρίσκουν ένα πρόθυμο κοινό που τις καταβροχθίζει; Η *Καθημερινή* σε σύγκριση με το *Έθνος*, αγγίζει πολύ μικρότερο κοινό. Ο Σεφέρης και ο Ελύτης (τα δυο μας Νόμπελ) είναι ασήμαντοι μπροστά στην ποίηση που διαδίδει ο Πανταζής. Τα μικρά λογοτεχνικά μας περιοδικά, που νομίζω πως αποτελούν ένα φαινόμενο μοναδικό στην Ευρώπη, (τόσα πολλά για ένα τόσο περιορισμένο κοινό) δεν είναι τίποτα μπροστά στα τσοντοειδή έντυπα της μεγάλης κυκλοφορίας. Τα παραδείγματα αθωνού. Η ποιότητα σήμερα στην Ελλάδα, είναι ο ορισμός του περιθωρίου.

Δεν είναι μόνο στα έντυπα. Είναι και στα επαγγέλματα το ίδιο φαινόμενο. Ποιοι γιατροί σήμερα δεν παίρνουν φακελάκι; Ποιοι δικηγόροι δεν ληστεύουν; Ποιοι μηχανικοί δεν κλέβουν στα υλικά; Πόσοι μερακλήδες μαστόροι έχουν απομείνει; Αυτοί που είναι εντάξει, έχουν την αντίστοιχη μοίρα. Η κοινωνία τους σπρώχνει στις άκρες της. Σε τελική ανάλυση, η κοινωνία δεν επενδύει σ' αξίες αλλά σ' εύκολο και θωμάκο χρήμα. Και μέσα σ' αυτή την κοινωνία γεννιούνται παιδιά. Σχολεία δεν υπάρχουν, υποδομές για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου δεν υπάρχουν, συγκοινωνίες για να πάνε λίγο πιο έξω δεν υπάρχουν, προοπτικές για σπουδές ή για δουλειά δεν υπάρχουν. Το μόνο υπάρχτο και χειροπιαστό μοντέλο πολίτη που υπάρχει δίπλα τους είναι ο εργολάβος οποιουδήποτε επαγγέλματος με πολιτική ταυτότητα, αυτής της κομπίνας. Πάντα με την εξουσία και μέρος της.

Πώς αντιδράει κανείς σωστά σ' αυτήν την κατάσταση; Ή καλύτερα υπάρχει σωστή αντίδραση, χωρίς πολιτική σκέψη και χωρίς γνώση της κοινωνίας; Ή το ερώτημα αλλιώς τοποθετημένο. Πώς αντιδράει κανείς προσωπικά σε μια ανθρωποθώρα κοινωνία; Οι διάφορες σχολές κοινωνιολογικές, ψυχολογικές, κοινωνιολογικο-ψυχολογικές, έχουν ασχοληθεί διεξοδικά. Δεν είναι δυνατόν να αναφερθούμε σ' ένα κυκλώνα απόψεων και σχολών. Η απάντηση έχει δοθεί πιο απλά. Ο πνιγμένος από τα μαλλιά πιάνεται. Η τρέλα είναι μια απόλυτη άρνηση της κοινωνίας. Ό,τι είναι κοινωνικό ή ανήκει στο κοινωνικό, απορρίπτεται αυτόματα. Ο τρελός χτίζει τον κόσμο του, εκεί που δεν φτάνει η κοινωνία. Αλλά ο τρελός δεν μπορεί να επιδράσει στην κοινωνία γιατί δεν μπορεί να επικοινωνήσει μαζί της.

Υπάρχει και η αντίδραση της πρέζας. Η πρέζα είναι «καλή». Οι εκατό τόσες χιλιάδες χρήστες το μαρτυρούν. «Καλή» από την άποψη του άμεσου αποτελέσματος. Δεν χρειάζεται να περιμένεις, δεν χρειάζεται να καταβάλεις καμιά προσπάθεια, και η πορεία θανάτου που σ' οδηγεί άμεσα και σταθερά, είναι η αμετάκλητη άρνηση της κοινωνίας, με τμήμα την άρνηση της ζωής. Ο χουλιγκανισμός, ξεκινάει από το σημείο μηδέν της κοινωνίας. Δεν υπάρχει τίποτα. Οι νεαροί των γηπέδων επειδή δεν μπορούν να παίξουν στο γήπεδο, παίζουν δημόσια το παίγνι που δεν έπαιζαν παιδιά. (Πού οι παλιές γειτονιές, πού οι δρόμοι ή οι αλάνες). Ένα παίγνι θίας, που παίζεται και όταν ακόμα δεν υπάρχει αντίπαλος. Τσακώνονται μεταξύ τους, οπαδοί της ίδιας ομάδας, που ομαδοποιούνται με κριτήριο τις πάνω και τις κάτω κερκίδες. Η θία, τυφλή και φαινομενικά χωρίς λόγο, θία για τη θία, που δεν επιδιώκει τίποτα παραπάνω, από το δικαίωμα ανθρώπων να υπάρξουν, σαν καταστροφείς και τσαμπουκάδες. Και όμως είναι ο μόνος τρόπος να υπάρξουν κοινωνικά. Αρνούνται τα πάντα, γιατί τους αρνήθηκαν τα πάντα, είναι θίατοι γιατί δεχτήκαν τη θία της κοινωνίας. Και κανείς ποτέ δεν τους έμαθε και δεν τους έδειξε ούτε πώς να υποστηρίξουν τον εαυτό τους ούτε πώς να διεκδικήσουν το δικό τους. Και η θία που ασκούν στρέφεται πάνω απ' όλα εναντίον τους. Με τη θία που ασκούν κλείνουν το δρόμο για όποιο κοινωνικό αίτημα γιατί δεν μπορούν να εκφράσουν κανένα. Η κοινωνία και η πολιτεία αθώνονται, όταν προσπαίζουν την τάξη, στέλνοντας τα ΜΑΤ, (ΜΑΤ = μια από τις λίγες προτάσεις που έχει η πολιτεία για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων) αντί να εξετάσουν το φαινόμενο και να το αντιμετωπίσουν με κοινωνικά μέτρα.

Και τα πρεζόνια και οι χουλιγκάνες, έχουν πάρει διαστάσεις κοινωνικού κινήματος, που έχει το εξής παράδοξο. Αντί να πρωθυμούν αιτήματα στην κοινωνία, τέτοια όπως απορρέουν από την αντικειμενική τους θέση, και από τα πραγματικά τους συμφέροντα, αφήνουν ανέπαφη την κοινωνία και στρέφονται αυτοκτονικά εναντίον του εαυτού τους. Κινήματα καταστροφικά για τη νεολαία, αλλά κυρίως για την κοινωνία που δέχεται σχεδόν αδιάφορα το θάνατο ενός πολύ σημαντικού μέρους του μέλλοντός της. Τι θα γίνει μια χώρα χωρίς νεολαία με ιδανικά; Και εδώ είναι το πραγματικό πρόβλημα. Οι υπάρχουσες πολιτικές προτάσεις των κομμάτων της εξουσίας, η μία συμπληρώνει το αδιέξοδο της άλλης. Το ΠΑΣΟΚ, έπρεπε να πληρώσει πολιτικά για την άθλια διακυβέρνηση της χώρας για την οκταετία του. Δεν δόθηκε εκεί η μάχη, αλλά στην ποινικοποίησή του. Και είναι ολέθριο σφάλμα να πηγαίνει κανείς σ' εκλογές με τον τ. πρωθυπουργό της χώρας υπόδικο. Ή έχει καταδικαστεί ή έχει αθωωθεί. Το ΠΑΣΟΚ, είχε ένα τρόπο να αντιμετωπίσει τη δεξιά, αυτή όπως είναι και παρουσιάζεται σήμερα και όχι αυτή της δεκαετίας του πενήντα. Η καλύτερη κριτική θα 'ταν το θετικό του έργο. Αλλά το ΠΑΣΟΚ δεν το έκανε. Καθιέρωσε τον HOMO COMBINATORICUS, σαν πολιτικό του εκφραστή, πνιγόντας την ίδια τη φωνή του κινήματός του. Ο Συνασπισμός, επέλεξε σαν ύψιστη του πολιτική, το ρόλο της μοραίας γκόμενας. Τελικά με ποιον θα πάει; Μέχρι να το αποσαφηνίσει οι καρδιοπάθειες θ' αυξηθούν στους οπαδούς του.

Αλλά και στον δικό μας το χώρο τα πράγματα δεν είναι ρόδινα. Δεν μπόρεσε ν' αρθρωθεί μια άλλη πρόταση, έτσι που όσοι δεν χωράγαν πουθενά, να εκφραστούν σ' ενισια αντιπαράθεση, προωθώντας αιτήματα και διεκδικήσεις (που όλοι έχουν ξεχάσει), αντίσταση στην χιονοστιβάδα των εξουσιών. Οι προτάσεις μας είναι ακόμα αρνητικές, όσο και αν κινούνται σε μια θετική κατεύθυνση, όσο και αν κάνουν δειλά, ένα πρώτο βήμα.

Π.Κ.

Το τέλος του Διεθνούς Δικαίου

Από τον περασμένο μήνα, το αμερικάνικο Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών (το γνωστό σε όλους μας FBI) δε δεσμεύεται πλέον απ' τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου για τη δίωξη των εγκληματιών έξω απ' την επικράτεια των ΗΠΑ. Σχετική οδηγία του αμερικανικού Υπουργείου Δικαιοσύνης, που δόθηκε στη δημοσιότητα στις 14 Οκτωβρίου,

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η Συνταγματική Πρόταση του ANC

13 Σεπτεμβρίου 1989: με συμμετοχή 80.000 ατόμων πραγματοποιείται στο Κέιπ Τάουν η πρώτη νόμιμη αντιρατσιστική διαδήλωση στη Ν. Αφρική μετά το 1960.

16 Οκτωβρίου 1989: απελευθερώνονται 7 ηγετικά στελέχη του Εθνικού Αφρικανικού Κογκρέσσου (ANC), φυλακισμένα απ' τη δεκαετία του '60. Πολλοί θάλουν σ' αυτή την κίνηση του ρατσιστικού καθεστώτος τον προάγγελο διαπραγματεύσεων ανάμεσα στην Πραιτώρια και το αντιρατσιστικό νοτιοαφρικανικό κίνημα. Ίσως είναι νωρίς για κάποιες εκτιμήσεις, κάποια κινητικότητα ωστόσο είναι ορατή τους τελευταίους μήνες. Την περασμένη άνοιξη, το ANC έδωσε στη δημοσιότητα τη δική του πρόταση για μη δημοκρατική, μη ρατσιστική Ν. Αφρική: πρόκειται για ένα κείμενο 25 σημείων, με τίτλο «Συνταγματικό Άξονες». Μια και πρόκειται για συμπύκνωση της θέσης του αντιρατσιστικού κινήματος, θεωρούμε σκόπιμο να το παραθέσουμε ολόκληρο:

Το Κράτος

α) Η Νότια Αφρική θα είναι ένα ανεξάρτητο, ενιαίο, δημοκρατικό και μη-φυλετικό κράτος.

β) Η κυριαρχία θα ανήκει στο λαό ως σύνολο, και θα ασκείται μέσω μιας κεντρικής νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας και δημόσιας διοίκησης. Θα υπάρξει πρόνοια για την εκχώρηση αρμοδιοτήτων της κεντρικής εξουσίας σε κατώτερες διοικητικές μονάδες, με σκοπό μια περισσότερο αποτελεσματική διοίκηση και τη λαϊκή συμμετοχή.

γ) Ο θεσμός των κληρονομικών ηγεμόνων και αρχηγών θα μετασχηματιστεί έτσι ώστε να εξυπηρετεί τα συμφέροντα του λαού ως σύνολο, σε συμφωνία με τις δημοκρατικές αρχές που θα έχουν ενσωματωθεί στο Σύνταγμα.

δ) Όλα τα όργανα διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων της δικαιοσύνης, των σωμάτων ασφαλείας και των ενόπλων δυνάμεων, θα είναι αντιπροσωπευτικά του λαού ως σύνολο.

Ψηφοφορία

ε) Ο λαός θα έχει το δικαίωμα ψήφου σύμφωνα με ένα σύστημα καθολικής ψηφοφορίας βασισμένο στην αρχή «ένα άτομο, μία ψήφος».

στ) Κάθε ψηφοφόρος θα έχει το δικαίωμα να θέσει υποψηφιότητα και να εκλεγεί σε όλα τα νομοθετικά σώματα.

Εθνική Ταυτότητα

ζ) Θα αποτελεί κρατική πολιτική η προώθηση της ανάπτυξης μιας και μοναδικής εθνικής ταυτότητας και νομιμοφοροσύνης, η οποία θα δεσμεύει όλους τους νοτιοαφρικανούς. Ταυτόχρονα, το κράτος θα αναγνωρίζει τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλία του λαού και θα παρέχει διευκολύνσεις για την ελεύθερη γλωσσική και πολιτισμική ανάπτυξη.

Διακήρυξη Δικαιωμάτων

η) Το Σύνταγμα θα περιλαμβάνει Διακήρυξη Δικαιωμάτων βασισμένη στο χάρτη της ελευθερίας. Μια τέτοια Διακήρυξη Δικαιωμάτων θα εγγυάται τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα όλων των πολιτών.

θ) Το κράτος και όλοι οι κοινωνικοί θεσμοί θα τελούν υπό συνταγματικό καθήκον να ξεριζώσουν τις φυλετικές διακρίσεις σε όλες τις μορφές τους.

ι) Το κράτος και όλοι οι κοινωνικοί θεσμοί θα τελούν υπό συνταγματικό καθήκον να λάβουν ενεργά μέτρα για τη γρήγορη εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων που παρήγαγαν οι φυλετικές διακρίσεις.

ια) Η συνηγορία υπέρ του ρατσισμού, του φασισμού και του ναζισμού καθώς και η άσκησή τους, όπως και η υποκίνηση εθνικής

ή τοπικής αποκλειστικότητας ή μίσους θα τεθούν εκτός νόμου. ιβ) Υποκείμενο στις παραπάνω παραγράφους (θ) και (ια), το δημοκρατικό κράτος θα εγγυάται τα βασικά δικαιώματα κι ελευθερίες, όπως οι ελευθερίες συνάθροισης, σκέψης, λατρείας και τύπου.

ιγ) Όλα τα κόμματα που συμμορφώνονται με τις παραπάνω διατάξεις (θ) έως (ια) θα έχουν το νόμιμο δικαίωμα ύπαρξης και συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας.

Οικονομία

ιδ) Το κράτος θα διασφαλίζει ότι ολόκληρη η οικονομία εξυπηρετεί τα συμφέροντα και την ευημερία ολόκληρου του πληθυσμού.

ιε) Το κράτος θα έχει το δικαίωμα να καθορίζει το γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η οικονομική ζωή, να προσδιορίζει και να περιορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την ιδιοκτησία και τη χρήση του παραγωγικού δυναμικού.

ιστ) Ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας θα είναι υποχρεωμένος να συνεργάζεται με το κράτος για την πραγματοποίηση των στόχων του Χάρτη της Ελευθερίας σχετικά με την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας.

ιζ) Η οικονομία θα είναι μικτή, με δημόσιο τομέα, ιδιωτικό τομέα, συνεταιριστικό τομέα κι ένα οικογενειακό τομέα μικρής κλίμακας.

ιη) Συνεταιριστικές μορφές οικονομικής επιχείρησης, βιομηχανίες χωριών και οικογενειακές δραστηριότητες μικρής κλίμακας θα υποστηρίζονται απ' το κράτος.

ιβ) Το κράτος θα προωθήσει την απόκτηση διευθυντικών, τεχνικών κι επιστημονικών δεξιοτήτων από όλους τους τομείς του πληθυσμού, ιδιαίτερα από τους μαύρους.

κ) Η ιδιοκτησία για προσωπική χρήση και κατανάλωση θα προστατεύεται συνταγματικά.

Γη

κα) Το κράτος θα επινοήσει και θα εφαρμόσει ένα πρόγραμμα αγροτικής μεταρρύθμισης που θα περιλαμβάνει και θα απευθύνεται στα ακόλουθα ζητήματα:

Ι) κατάργηση όλων των φυλετικών περιορισμών στην ιδιοκτησία και χρήση της γής

ΙΙ) εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης σύμφωνα με την αρχή της Θετικής Δράσης, λαμβάνοντας υπόψη των κατάστασης των θυμάτων των υποχρεωτικών μετακινήσεων.

Εργάτες

κβ) Ένας Χάρτης που θα προστατεύει τα συνδικαλιστικά δικαιώματα στην απεργία και στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, θα ενσωματωθεί στο Σύνταγμα.

Γυναίκες

κγ) Οι γυναίκες θα έχουν ίσα δικαιώματα σε όλες τις σφαίρες της δημόσιας κι ιδιωτικής ζωής και το κράτος θα αναλάβει θετική δράση για την εξάλειψη των ανισοτήτων και των διακρίσεων ανάμεσα στα φύλα.

Οικογένεια

κδ) Η οικογένεια, η γονική ιδιότητα και τα δικαιώματα των παιδιών θα προστατεύονται.

Διεθνή

κε) Η Νότια Αφρική θα είναι ένα αδέσμευτο κράτος, υποκείμενο στις αρχές του Χάρτη του ΟΗΕ και στην επίτευξη της εθνικής απελευθέρωσης, της παγκόσμιας ειρήνης και του αφοπλισμού.

επιτρέπει στους πράκτορες του FBI να συλλαμβάνουν στο εξωτερικό άτομα που καταζητούνται στις ΗΠΑ και να τα μεταφέρουν εκεί αδιαφορώντας πλήρως για τη θέληση της κυβέρνησης του κράτους στο έδαφος του οποίου έγινε η σύλληψη. Καταργούνται έτσι στην πράξη όλες οι προβλεπόμενες διαδικασίες για την έκδοση κρατουμένων – και η εθνική κυριαρχία των εν λόγω κρατών συρρικνώνεται μέχρι ανυπαρξίας.

Όσο για το ποιοι πρόκειται να μπουν στο στόχαστρο των αμερικανικών δικτυικών αρχών, αρκεί να αναφέρουμε το πρώτο όνομα που έγινε γνωστό: πρόκειται για τον Μανουέλ Νοριέγκα, ο οποίος τυχαίνει να είναι πρόεδρος του Παναμά, χώρας τυπικά ανεξάρτητης, και καθόλου αρεστός στην Ουάσινγκτον. Μίλησε κανείς για θεσμοθετημένο διεθνή γκαγκστερισμό;

ΕΣΣΔ

Απεργιοκτόνος νόμος Made by Thatcher

Εν αναμονή των περιφημών «αντιδημοτικών, ίσως σκληρών ή ακόμη κι επώδυνων» οικονομικών μέτρων που απ' τις 9 του περασμένου Σεπτεμβρίου έχει υποσχεθεί στους σοβιετικούς πολίτες ο Μιχαήλ Γκορμπατόφ, το Ανώτατο Σοβιέτ της ΕΣΣΔ φρόντισε να καθορίσει εκ των προτέρων τα όρια της νομιμότητας των κοινωνικών συγκρούσεων από δω και μπρος. Αντίθετα με το κάπως φιλελεύθερο νομοσχέδιο που είχε δοθεί αρχικά στη δημοσιότητα, ο νόμος για τις απεργίες που ψήφισε πρόσφατα το σοβιετικό κοινοβούλιο περιορίζει ασφυκτικά τις δυνατότητες άσκησης του απεργιακού δικαιώματος: απαίτηση για ψήφο υπέρ της απεργίας από τα 2/3 των «εγγεγραμμένων μελών» (σας θυμίζει τίποτα;), υποχρεωτική διατηρίαση, νομοθετική προστασία των απεργοσπαστών και ποινικοποίηση των απεργιακών φρουρών, πλήρης και μόνιμη απαγόρευση της απεργίας σε «στρατηγικούς» κλάδους όπως οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες, τα ορυχεία, η ενέργεια και η πολεμική βιομηχανία. Χαρακτηριστικότατη η δήλωση του Νικολάι Γκριτσένκο, επικεφαλής της αρμόδιας κοινοβουλευτικής επιτροπής, ότι ως βάση για το νέο νόμο χρησιμοποιήθηκε η σχετική νομοθεσία (Industrial Relations Act) που θέσπισε η κυβέρνηση της Μάργκαρετ Θάτσερ στη Βρετανία! Εκλεκτικές συγγενείες, που θα 'λεγε κι ο γνωστός οικονομολόγος Γκαβρίλ Ποπόφ – γνωστός θαυμαστής των νεοφιλελεύθερων πρακτικών της Σιδηράς Κυρίας...

ΕΡΥΘΡΑΙΑ – ΤΥΓΚΡΑΪ

Η τελευταία παρτίδα;

Πάει κάμποσος καιρός που η Αιθιοπία κι οι αποικιακοί της πόλεμοι στην Ερυθραία και το Τγκράϊ έχουν πάψει ν' αποτελούν το προσφύλλες θέμα των δυτικών μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κι αυτό τη στιγμή που, απ' ότι φαί-

νεται, η πιο μακροχρόνια σύρραξη της μαύρης ηπείρου πλησιάζει προς το τέλος της.

Έχοντας υποστεί αλληπάλληλες ήττες στα πεδία των μαχών κι αφού τη γλύτωσε παρά τρία απ' την απόπειρα πραξικοπήματος του περασμένου Ιουνίου, το καθεστώς του Μενγκίστου Χαϊλέ Μαριάμ αποφάσισε επιτέλους να διαπραγματευτεί με το Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο της Ερυθραίας. Οι συνομιλίες άρχισαν Σεπτέμβριο στην Ατλάντα και πρόκειται να συνεχιστούν τον ερχόμενο μήνα στο Ναϊρόμπι. Κατά τη διάρκειά τους, υφίσταται εκκεχώριση.

Στο δεύτερο μέτωπο, στο μεταξύ, τα πράγματα πηγαίνουν απ' το κακό στο χειρότερο για το στρατοκρατικό καθεστώς της Αντίς Αμπέμπα. Η επίθεση που εξαπέλυσε στα τέλη Αυγούστου το Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο του Τγκράι κατέληξε σε πανωλεθρία για τα κυβερνητικά στρατεύματα και οι δυνάμεις των ανταρτών βρίσκονται πια σε απόσταση 200 χιλιομέτρων απ' την αιθιοπική πρωτεύουσα, απειλώντας άμεσα τον ανεφοδιασμό της. Καθώς ο στρατός του διαλύεται και οι θίαυοι στρατολογημένοι αγρότες εγκαταλείπουν άρον-άρον τα πεδία των μαχών, ο συνταγματάρχης Μενγκίστου βλέπει να περιθωρία ελιγμών του να στενεύουν ολοένα και πιο πολύ. Ίσως η τύχη του να 'ναι κιάλας προδιαγεγραμμένη...

ΚΑΜΠΟΤΖΗ

Βιετναμική επέμβαση τέλος

Το απόγευμα της 26ης Σεπτεμβρίου, οι τελευταίοι απ' τους 50.000 στρατιώτες του βιετναμικού εκστρατευτικού σώματος εγκατέλειψαν την Καμπότζη, κλείνοντας έτσι ένα κεφάλαιο που άνοιξε πριν από δέκα χρόνια με την ανατροπή του καθεστώτος των Κόκκινων Χμερ και την εγκατάσταση στην Πνομ Πενχ μιας κυβέρνησης φιλικής προς το Ανόι. Αήττητος στο πεδίο της μάχης, ο βιετναμικός στρατός υποχρεώθηκε να αναδιπλωθεί κάτω απ' τη διπλή πίεση μιας οικονομίας σε πλήρη διάλυση και μιας «συμμάχου» ΕΣΣΔ αποφασισμένης να τελειώνει για τα καλά με την εμπλοκή της σε κάθε λογής «περιφερειακές συρράξεις». Απομένουν χιλιάδες τάφοι, λιγότερο ή περισσότερο φρεσκοκοκαμμένοι, κι η οδυνηρή πραγματικότητα ενός πολέμου που δε λέει να τελειώσει - οι σχετικές διαπραγματεύσεις στο Παρίσι κατέληξαν σε αδιέξοδο, καθώς η Πνομ Πενχ αποκλείει το ενδεχόμενο διανομής της εξουσίας με τους Κόκκινους Χμερ και οι αντικομμουνιστικές οργανώσεις των ανταρτών φοβούνται να διαρξουν τις σχέσεις τους με τους Πολ-Ποτικούς «συντρόφους εν όπλοις».

Όσο για την άλλη πτυχή της ιστορίας, την «ανοικοδόμηση» της Ινδοκίνας μέσω της προσφυγής στο ξένο κεφάλαιο, αυτή είναι μια μάλλον θλιβερή ιστορία - και θα μας απασχολήσει σε προσεχές τεύχος του «Σχολιαστή»...
Τ.Κ.

Ζωντανοί ή νεκροί

Στην προσπάθεια του να κερδίσει τον «ολοκληρωτικό πόλεμο» κατά της φιλιππινέζικης αριστεράς πριν από τις προεδρικές εκλογές του 1992, το καθεστώς της Ακίνο δημοσίευσε στις 21 Ιουλίου επικήρυξη 54 στελεχών της προοδευτικής αντιπολίτευσης και του Εθνικού Δημοκρατικού Μετώπου (NDF). Η επικήρυξη, που δημοσιεύτηκε σε δυο εφημερίδες με τον τίτλο «καταζητούνται ζωντανοί ή νεκροί», προσφέρει 50.000 δολάρια για το κεφάλι καθενός από 35 άτομα, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται ο διεθνής αντιπρόσωπος του NDF Λούις Χαλαντόνι, οι εκπρόσωποι του NDF Σατούρ Οκάμπο, Καρολίνα Μαλάου και Αντόνιο Ζούμελ, καθώς και ο Χοσέ-Μαρία Σισόν, θεωρούμενος ως ο πρόεδρος της ΚΕ του εκτός νόμου Κ.Κ. των Φιλιππίνων. Μικρότερα ποσά προσφέρονται για 19 άλλα στελέχη της αριστεράς όπως ο Άλαν Τζασμάν, γενικός γραμματέας του (νόμιμου) «Κόμματος του Λαού» (PnB). Επισημαίνεται ότι κανένας απ' τους επικηρυγμένους δεν έχει καταδικαστεί (έστω και ερήμην) από τα καθεστωτικά δικαστήρια εναντίον ορισμένων απ' αυτούς, όπως ο Τζασμάν ή ο αγροτοσυνδικαλιστής Βισέντε Λαντλάντ, δεν έχει ασκηθεί ούτε καν δίωξη.

Τα μεγάλα χρηματικά ποσά που προσφέρονται ως αντάλλαγμα για τα κεφάλια των στελεχών της αντιπολίτευσης αντανakλούν

τα πρόστυχα κίνητρα και μεθόδους που χρησιμοποιεί το καθεστώς της Ακίνο για τη σύσταση κι ενθάρρυνση των παρακρατικών ταγμάτων θανάτου: οι τελευταίες πολλαπλασιάζονται ταχύτατα κι αριθμούν πια πάνω από 200 σε ολόκληρη τη χώρα. Πολιτική που έχει ως αποτέλεσμα τη μεταφορά του βάρους του αντιλαϊκού «ολοκληρωτικού πολέμου» στους ώμους των πολιτών και πλήθος θύματα ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό.

Οι διεθνείς αντιδράσεις γι' αυτή την τελευταία επίδειξη περιφρόνησης για βασικά ανθρώπινα δικαιώματα από μέρους του καθεστώτος της Ακίνο, υπήρξαν πολύ έντονες. Η υποεπιτροπή ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εξέτασε το ζήτημα μετά από σχετική αίτηση του αυστραλού γερουσιαστή Όλιβ Ζαχάρωφ, ενώ πολλές δυτικοευρωπαϊκές οργανώσεις ζήτησαν απ' τις κυβερνήσεις τους και τις αντιπροσωπείες τους στο ευρωκοινοβούλιο την αναθεώρηση της οικονομικής βοήθειας των χωρών τους προς την κυβέρνηση των Φιλιππίνων. Έτσι, η υπόθεση των επικηρύξεων κατέληξε να γίνει μπουερανγκ για το καθεστώς της Ακίνο, καθώς αποδεικνύει την παραβίαση απ' αυτό ακόμα και των ορίων νομιμότητας που το ίδιο έχει θέσει.

Σαμ ΜΙΡΑΝΤΑ

(Εκπρόσωπος του NDF στην Ελλάδα)

ΣΚΩΤΙΑ

Κεφαλικός φόρος και Αντίσταση

Ο κεφαλικός φόρος που επανέφερε η κυβέρνηση Θάσερ στη ριζοσπαστική της προσπάθεια για ένα νέο Μεσαίωνα του 2000 έχει αρχίσει να συλλέγεται στη φτωχή και αντιπολιτευόμενη Σκωτία.

Ο φόρος αυτός (poll tax) θα αντικαταστήσει αυτό που εμείς λέμε δημοτικά τέλη με τη διαφορά ότι καθορίζεται με βάση τον αριθμό των ατόμων που βρίσκονται κάτω από την ίδια στέγη και όχι από το μέγεθος ή την πολυτέλεια του σπιτιού ή της περιοχής. Έτσι π.χ. μια δεκαμελής οικογένεια ιδιών που ζει σε μια τρύπα θα πληρώσει δεκαπλάσια απ' όσο ένας εργένης εκατομμυριούχος που ζει σε μια σπιταράνα στην ίδια περιοχή.

Για να εξασφαλιστεί η καταβολή του φόρου υπάρχουν και κυρώσεις. Όποιος δεν πληρώσει φυλακίζεται και (επιτέλους!) χάνει και τα πολιτικά του δικαιώματα (συγκεκριμένα, διαγράφεται από τους εκλογικούς καταλόγους). Στρατηγική διάφανη και προφανώς άκρως ενδιαφέρουσα για τα εντόπια πνευματικά τέκνα της Θάσερ...

Στη Σκωτία λοιπόν, τα δημοτικά συμβούλια, που 'ναι υπεύθυνα για τη συλλογή αυτού του φόρου (μετάθεση της σύγκρουσης σε δημοτικό επίπεδο) βρίσκονται μπροστά σ' ένα μεγάλο πρόβλημα. Ενώ ο πρώτος γύρος κατάθεσης του κεφαλικού φόρου πρέπει να τελειώσει τον Οκτώβρη, 25 με 30% περίπου των Σκωτζέζων δεν έχει (ούτε πρόκειται) να πληρώσει. Αυτό είτε γιατί δεν μπορεί είτε γιατί συμμετέχει ενεργά στη καμπάνια του Σκωτζέζικου Εθνικού Κόμματος (SNP) και όλου του φάσματος των εργατικών και αριστερών οργανώσεων, που καλούν στην έμπρακτη κατάργηση αυτού του νόμου μέσω της άρνησης εφαρμογής. Τραγική παραφωνία: η ηγετική ομάδα του Εργατικού Κόμματος, που δηλώνει ότι διαφωνεί μεν με το νόμο αλλά δεν μπορεί να συμμετέχει σε παρανομιές(!). Στάση που πληρώσε ήδη κατά την επαναληπτική εκλογή μιας βουλευτικής έδρας στη Σκωτία, όπου τα 34 των μέχρη πριν 2 χρόνια ψηφοφόρων του Εργατικού Κόμματος ψήφισαν μαζί το Σκωτσέζικο, που πήρε τελικά τη θέση.

Αν λοιπόν οι αρνούμενοι να πληρώσουν επιμεινούν ως το τέλος των προθεσμιών τότε, όπως παραδέχτηκε ένας κυβερνητικός υπεύθυνος («Guardian» 2.9.89) θα 'ναι ίσως οικονομικά πιο συμφέρουσα η παραγραφή των χρεών από την ενεργοποίηση του ελεγχτικού-κατασταλτικού μηχανισμού.

Τα νέα αυτά από τη Σκωτία έχουν ενθουσιάσει τις κατά τόπους επιτροπές ενάντια στο κεφαλικό φόρο που εντείνουν τις κινητοποιήσεις τους και ετοιμάζονται για τη μεγάλη μάχη. Στο θέμα αυτό έχει δοθεί μεγάλη βαρύτητα από την εκτός Κίννοκ αριστερά για λόγους αντίστοιχους μ' αυτούς για τους οποίους αυτό είναι σημαντικό για την κυβέρνηση Θάσερ: Πολύ απλά, γιατί ο νόμος αυτός συνδυάζει τον οικονομικό στραγγαλισμό των φτωχών με την απαλλοτρίωση κάθε πολιτικής τους έκφρασης (με την όχι μόνο συμβολική αφαίρεση του δικαιώματος ψήφου).

Από την άλλη μεριά, η έμπρακτη άρνηση εφαρμογής του νόμου από ένα σεβαστό ποσοστό του πληθυσμού δεν θα 'ναι μόνο η πρώτη σε εθνική κλίμακα πολιτική ήττα του θατοερισμού αλλά και μια καθοριστικής σημασίας ιδεολογική αντίσταση στο αυταρχικό ατομικιστικό οικοδόμημα του νεοφιλελευθερισμού.

Αυτά και άλλα πολλά - για να πει ο Αδριανόπουλος το ψωμί ψωμάκι...

Λονδίνο

Αλέξης ΜΠΕΝΟΣ

ΑΝ. ΤΙΜΟΡ

Παπικές ευλογίες για μια γενοκτονία

«Αφού πεθαίνουμε, τουλάχιστον ο κόσμος ας γνωρίζει ότι πεθαίνουμε όρθιοι».

Κόστα Λόπες, επίσκοπος του Αν. Τιμόρ (1981).

Μεγάλη λαχτάρα πέρασε στο Ντίλι ο πάπας Ιωάννης Παύλος Β' μας πληροφορεί στις 15/10/89 το «Βήμα». «αντικρύζοντας είκοσι περίπου εξαγριωμένους νεαρούς να εισβάλουν στο χώρο όπου ιερούργουσε και να ζητούν με κραυγές και με πανών την ανεξαρτησία του Ανατολικού Τιμόρ (που έχει προσαρτηθεί στην Ινδονησία από το 1976). Οι άνδρες της ασφαλείας του δεν κατάφεραν να συγκρατήσουν τους θερμόαιμους νέους ούτε στην επόμενη λειτουργία στο Τασί Τολού...» - και πέραν τούτου, ουδέν. Το καθήκον της «αντικειμενικής πληροφόρησης» αρχίζει και τελειώνει με τη σύντομη περιγραφή ενός σχεδόν γραφικού συμβάντος. Να 'ταν κι η πραγματικότητα εξίσου γραφική...

Πάνω από 200.000 άτομα, το 1/3 των κατοίκων του Ανατολικού Τιμόρ, έχουν θρεί το θάνατο απ' το 1975, όταν αυτή η πρώην πορτογαλική αποικία δέχτηκε την εισβολή της γειτονικής Ινδονησίας (η αγνοημένη αυτή γενοκτονία ενός ολόκληρου λαού έχει απασχολήσει και παλιότερα το «Σχολιαστή»). Παρά τις κτηνώδεις «εκαθαριστικές επιχειρήσεις» των στρατευμάτων κατοχής, τον άγριο αεροπορικό πόλεμο και την αδυσώπητη πείνα στην οποία υποβάλλονται οι αποκλεισμένες απ' το στρατό ζώνες των ανταρτών, η αντίσταση του πληθυσμού συνεχίζεται χωρίς διακοπή εδώ και 14 χρόνια. Αγώνας άνισος: 450.000 μονάχα άνθρωποι, ενάντια στην πέμπτη σε πληθυσμό χώρα του κόσμου.

Η επίσκεψη του Πάπα στο νησί σήμανε ουσιαστικά την αναγνώριση απ' το Βατικανό του τετελεσμένου γεγονότος της ινδονησιακής κατοχής: ο ίδιος ο Ποντίφικας δεν παρέλειψε εξάλλου να ευχαριστήσει δημόσια τα σώματα ασφαλείας του φασίζοντος καθεστώτος της Τζακάρτα που «διεκδύσαν» την περιοδεία του εκεί. Οι λεπτομέρειες αυτής της «διεκδύσεως» δεν έχουν προς το παρόν δημοσιευτεί - είναι γνωστό, όμως, ότι την περυσινή επίσκεψη του ινδονησιού δικτάτορα στρατηγού Σουχάρτο στο Ντίλι προετοίμασε ένα πογκρόμ 3.000 τουλάχιστον «προληπτικών» συλλήψεων. Η πληροφορία δόθηκε απ' την καθολική εκκλησία του νησιού, μοναδικό νόμιμο υπερασπιστή των δικαιωμάτων των ιθαγενών: αυτή τη φορά, ίσως η ιεραρχία του Βατικανού να της κλείσει το στόμα. Ο Ιωάννης Παύλος φρόντισε εξάλλου να κάνει σαφή την υποστήριξη του προς το καθεστώς, όταν κήρυξε στους επισκόπους της Ινδονησίας ότι δε νοείται δράση της καθολικής εκκλησίας έξω απ' τα πλαίσια της επίσημης πολιτικής της Τζακάρτα. Όλα κι όλα: μπορεί το καθεστώς του Σουχάρτο να θεωρείται το πιο βάρβαρο σ' ολόκληρη την Ασία, θεμελιωμένο στο αίμα ενός εκατομμυρίου κομμουνιστών και μελών της κινέζικης μειονότητας (οι τελευταίες εκτελέσεις έγιναν μόλις πέρυσι) αλλά, όπως και να το κάνουμε, άλλο Ινδονησία κι άλλο Πολωνία...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Ανατολικό Τιμόρ και Δυτική Νέα Γουινέα. Οι αποικιακοί πόλεμοι της Ινδονησίας - Σχολιαστής τχ. 44 (11/1986).

Η πτώση του Έριχ Χόνεκερ στις 18 Οκτωβρίου, με φόντο τις μεγαλύτερες λαϊκές κινητοποιήσεις που έχει γνωρίσει η ΓΛΔ στα 40 χρόνια της ύπαρξής της, έρχεται να επισφραγίσει την ολοκληρωτική μια χρεωκοπία του σταλινικού μοντέλου κοινωνικής οργάνωσης που συνθηθίσαμε να αποκαλούμε συμβατικά «υπαρκτό σοσιαλισμό». Πέρα απ' τις συνολικότερες πλευρές αυτού του φαινομένου ωστόσο, οι ρίζες της κρίσης του συγκεκριμένου κοινωνικού σχηματισμού θα πρέπει να αναζητηθούν στις ίδιες τις συνθήκες που καθόρισαν την εμφάνισή του κι υπερπροσδιόρισαν τα βασικά του χαρακτηριστικά.

Γέννηση με εμβρυουλκό

Προϊόν όχι μιας επανάστασης ή, έστω ενός ενδογενούς στρατιωτικού πραξικοπήματος, αλλά μιας σειράς αλυσιδωτών εξωτερικών επεμβάσεων (ήττα της

στη συνέχεια του Μπέρια να διαπραγματευτούν με τη Δύση την επανανοποίηση της Γερμανίας με αντάλλαγμα την ουδετερότητά της), 1970-71 (αντίθεση του ανατολικογερμανού ηγέτη Βάλτερ Ούλμπριχτ στην Ύφεση και ανατροπή του κάτω απ' την πίεση των σοβιετικών), 1983-84 (αντιπαράθεση Μόσχας-Βερολίνου για τη σκοπιμότητα διατήρησης κι ενίσχυσης των διαγερμανικών οικονομικών σχέσεων) και, τέλος, ο γνωστός «πόλεμος χαρακωμάτων» της τελευταίας διετίας².

Σταλινισμός με γερμανικά χρώματα

*Διώχτηκαν οι εκμεταλλευτές
Στις φάμπρικες δουλεύει ο λαός
Στο λαό ανήκουν οι φάμπρικες, αλλά
Σε ποιον ανήκει ο λαός;*³

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, το καθεστώς που οικοδομήθηκε μεταπολεμικά στη ΓΛΔ παρουσιάζει όλα τα καταπιε-

τρεϊσμήσι δεκαετίες, η μυστική αστυνομία θα αναλαμβάνει το «σφραγισμό» της όποιας αποκλίνουσας συμπεριφοράς.

Όσο για τη δημοκρατία στη βάση, το καθεστώς θα δώσει πολύ νωρίς ένα σαφέστατο δείγμα γραφής με τη διάλυση των αντιφασιστικών επιτροπών που είχαν σχηματιστεί κατά τόπους μετά την ήττα των ναζί. Το 1948, η διάλυση των εργοστασιακών συμβουλίων που είχαν οργανωθεί την ίδια περίοδο, θα ολοκληρώσει την επίθεση του κόμματος-κράτους ενάντια στους θεσμούς της εργατικής αυτοοργάνωσης⁶.

Εργάτες και διανοούμενοι

Τον Ιούνιο του 1953, τα βιομηχανικά κέντρα της ΓΛΔ γνωρίζουν την έκρηξη της λαϊκής οργής. Ανανακτισμένοι απ' την αύξηση των νορμών κατά 10% (που συνεπάγεται πτώση κατά 35% του βιοτικού τους επιπέδου αν δεν έπιαναν τους νέους στόχους της παραγωγής),

φία των μικροαστικών στρωμάτων, ήταν ολοκληρωτικά απούσα από τα γεγονότα του Ιουνίου⁸. Στη συνέχεια, το καθεστώς θα αποτρέψει κάθε τάση συγκρότησης αντιπολιτευτικού μπλοκ παραχωρώντας στη διανόηση το δικαίωμα της επιμέρους διαφωνίας, αρκεί αυτή η διαφωνία να παραμένει μέσα στα όρια του ανεκτού και να μη μετασχηματίζεται σε πολιτική πρακτική. Αυτό το «χρυσό κλουβί» των μικροαστικών προνομίων και απολαβών, σε συνδυασμό με την ανάμνηση της στάσης τους τις μέρες της εξέγερσης, θα απομονώσει οριστικά την αντιπολίτευση των διανοουμένων απ' τα λαϊκά στρώματα. Οι ελάχιστες φωνές που θα θελήσουν να ξεπεράσουν το φράγμα αντιμετωπίζονται αρχικά με την καταστολή και αργότερα με την αναγκαστική απέλαση στη Δύση.

«Το 13ο μέλος της ΕΟΚ»

Η φυγή των δυσारेσθημένων προς τη

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ

χιτλερικής Γερμανίας στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο και κατάληψή της απ' τα συμμαχικά στρατεύματα, Ψυχρός Πόλεμος στη συνέχεια), η Γερμανική Λαοκρατική Δημοκρατία ήρθε στον κόσμο στις 7 Οκτωβρίου 1949 με μια εκ γενετής περιορισμένη δημοκρατική και (το κυριότερο) εθνική νομιμοποίηση. Μόνη αυτή, από όλες τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αντιμετωπίζει την πρόκληση και ταυτόχρονα την απειλή ενός μορεθνοούς κράτους, πλήρως ενταγμένου στο δυτικό μπλοκ, που άλλοτε άμεσα κι άλλοτε έμμεσα διεκδικεί την εκπροσώπηση και του δικού της εδάφους και πληθυσμού. Οι ίδιες οι συνθήκες της γέννησής του πρώτου «εργατοαγροτικού» γερμανικού κράτους, εξάλλου, κάθε άλλο παρά έπειθαν για το μακροπρόθεσμο θώσιμο του εγχειρήματος. Ακόμα και η ΕΣΣΔ δε φαινόταν αποφασισμένη να επενδύσει σοβαρά στις προοπτικές του πολιτικού της τέκνου, προτιμώντας να το αντιμετωπίζει σα διαπραγματευτικό χαρτί στα πρώτα μεταπολεμικά παζάρια της με τη Δύση – στην καλύτερη περίπτωση ελπίζοντας να το ανταλλάξει με κάποιες αξιόλογες πολεμικές αποζημιώσεις από τη βιομηχανικά αναπτυγμένη κοιλιά του Ρουρ, στη χειρότερη μένοντας μ' ένα πιστό αμυντικό παίκτ στο χέρι¹.

Αυτή η αναντιστοιχία ανάμεσα στις επιδιώξεις της σοβιετικής γραφειοκρατίας και στα ζωτικά συμφέροντα της νέας κυρίαρχης τάξης της ΓΛΔ αποτελεί και την αιτία των όχι και τόσο σπάνιων κρίσεων στις σχέσεις της Μόσχας με το Ανατολικό Βερολίνο. Αντίθετα με ό,τι ισχυρίζεται η απλουστευτική δυτική προπαγάνδα, το ανατολικογερμανικό καθεστώς κάθε άλλο παρά υπήρξε ένα απλό πιόνι της ΕΣΣΔ. Το μαρτυρά, αν μη τι άλλο, η αλυσίδα των συγκρούσεων ανάμεσα στις δυο πλευρές: 1952-3 (απόπειρα του Στάλιν και

στικά χαρακτηριστικά του σταλινικού μοντέλου. Μοναδικό ειδοποιό στοιχείο, η υποκατάσταση του συνηθισμένου εθνικισμού από την εμμονή σε μια ιδεολογική καθαρότητα που τονίζει ιδιαίτερα τις διαφορές με τη Δύση. Η εξάλειψη του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας υπήρξε αποφασιστική: το 84% της γης είχε κολλεκτιβοποιηθεί με το τέλος της δεκαετίας του '50, ενώ τον Ιούλιο του 1972 κρατικοποιήθηκαν και οι τελευταίες ιδιωτικές ή μικτές ιδιοκτησίες επιχειρήσεις. (Καθόλου συμπτωματικά, τον ίδιο καιρό επισημοποιήθηκαν οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο Γερμανίες, με την αμοιβαία αναγνώρισή τους)⁴.

Στο πολιτικό επίπεδο, το Ενιαίο Σοσιαλιστικό Κόμμα Γερμανίας (SED), προϊόν της αναγκαστικής ενοποίησης του Κομμουνιστικού και του Σοσιαλιστικού Κόμματος τον Απρίλιο του 1946, αποτελεί τον κυρίαρχο του παιχνιδιού: με κατοχυρωμένο απ' το Σύνταγμα τον καθοδηγητικό του ρόλο, ασκεί – είτε απευθείας είτε μέσω των μαζικών του οργανώσεων – ένα ασφυκτικό έλεγχο πάνω στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας. Κάθε πρωτοβουλία που αναπτύσσεται στη βάση εντάσσεται απευθείας είτε στις κρατικές δραστηριότητες (και, συνεπώς, υπόκειται στον άμεσο έλεγχο της αρμόδιας υπηρεσίας) είτε στις «κοινωνικές» δραστηριότητες της Εκκλησίας που από τα τέλη της δεκαετίας του '60 έχει προχωρήσει στο δικό της «ιστορικό συμβιβασμό» με το καθεστώς⁵. Αυτός ο ιδιότυπος πατερναλισμός, που πνίγει στη γέννησή της κάθε απόπειρα οργανωμένης κίνησης που να αποκλίνει απ' την επίσημη γραμμή δε θα διαταραχθεί παρά μόνο στις αρχές της δεκαετίας του '80, με την εμφάνιση του ανεξάρτητου ειρηνιστικού κι οικολογικού κινήματος. Στο μεταξύ, επί

τη στιγμή μάλιστα που το κράτος έκανε παραχωρήσεις προς τους αγρότες και τα εναπομείναντα μικροαστικά στρώματα, εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες απεργούν και κατεβαίνουν στους δρόμους. Συκοφαντημένη στη συνέχεια από τον προπαγανδιστικό μηχανισμό του SED και όλου του ανατολικού μπλοκ σαν ένα «φασιστικό πραξικόπημα, οργανωμένο απ' τη CIA με συμμετοχή νοσταλγών του ναζιστικού καθεστώτος», η καθαρά προλεταριακή αυτή εξέγερση θα κατασταλεί βίαια με επέμβαση του σοβιετικού στρατού. Ο επίσημος απολογισμός μιλά για 19 νεκρούς· η δυτικογερμανική κυβέρνηση έχει δώσει στη δημοσιότητα στοιχεία για 267. 1.386 συλληφθέντες καταδικάστηκαν σε ποινές φυλάκισης και 3 σε θάνατο. Σύμφωνα με τον ίδιο τον πρόεδρο της ΓΛΔ Όττο Γκρότεβολ, 300.000 εργάτες πήραν μέρος στις απεργίες. Όσο για το γεγονός ότι επικεφαλής της εξέγερσης θρήθηκαν στελέχη του SED, απογοητευμένα απ' την πολιτική του καθεστώτος, αυτό αποδεικνύεται απ' τις κομματικές εκκαθαρίσεις που ακολούθησαν: το ένα τρίτο των διωχθέντων ήταν μέλη του ΚΚ· στις βιομηχανικές ζώνες, το ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 50 κι 70%⁷. Μια άλλη συνέπεια της κρίσης ήταν η εγκατάσταση στα εργοστάσια ένοπλων αντισυμβατικών πολιτοφυλάκων, τα μέλη των οποίων διαθέτουν ιδιαίτερα μισθολογικά προνόμια.

Η αιματηρή κατάπνιξη της εργατικής εξέγερσης του 1953 δεν έσπειρε μονάχα την ηττοπάθεια στους κόλπους της εργατικής τάξης, με αποτέλεσμα αυτή να στραφεί (όπως κι η ομολογία της δυτικογερμανική) στην εξατομίκευση και τον καταναλωτισμό, αποφεύγοντας την ενασχόληση με την πολιτική. Σήμανε ταυτόχρονα το διαζύγιο ανάμεσα στους εργάτες και τη διανόηση. Η τελευταία, όπως και η πλειοψη-

Δύση προσφέρει εξάλλου στο καθεστώς της ΓΛΔ μια μοναδική υπηρεσία, καθώς αυτό απαλλάσσεται έτσι από την κοινωνική βάση μιας δυνητικής αντιπολίτευσης. Ταυτόχρονα όμως, η μαζική απώλεια αναγκών εργατικών χειρών, συχνότατα ειδικευμένων, αποτελεί πληγή για την ανατολικογερμανική οικονομία: 2,6 εκατομμύρια άτομα, στην πλειοψηφία τους νέοι κάτω των 25, εγκαταλείπουν τη χώρα, τις περισσότερες φορές μέσω του Δυτικού Βερολίνου. Η κατασκευή του Τείχους τον Αύγουστο του 1961 θα ανακόψει αυτή την αιμορραγία, τραυματίζοντας βαριά την διεθνή εικόνα της ΓΛΔ κι επιβραδύνοντας τη συμφιλίωση με τις δυτικές χώρες. Η Ύφεση θα έρθει μια δεκαετία αργότερα, με το «άνοιγμα προς Ανατολάς» του SPD και την αντικατάσταση του Ούλμπριχτ απ' τον Έριχ Χόνεκερ, εκπρόσωπο της νέας γενιάς του SED.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70, οι οικονομικές σχέσεις των δυο Γερμανιών αναπτύσσονται σε τέτοιο βαθμό ώστε πολλοί πολιτικοί παρατηρητές χαρακτηρίζουν τη ΓΛΔ σαν το «παράνομο, 13ο μέλος της ΕΟΚ»⁹. Εισαγωγές καταναλωτικών ειδών απ' την ΟΔΓ με αντάλλαγμα βιομηχανικά και ημικατεργασμένα προϊόντα: παροχή ανατολικογερμανικών υπηρεσιών (γκάζι, ηλεκτρικό, πετρέλαιο, κλπ.) προς το Δυτικό Βερολίνο έναντι πολύτιμου συναλλάγματος· δασμολόγηση των σποινγ απ' την ΟΔΓ προς την ίδια πόλη· μεταπώληση στη Βόννη υποπαράγωγων του κατεργασμένου στη ΓΛΔ σοβιετικού πετρελαίου· προνομιακή πρόσβαση σε άτοκα δυτικογερμανικά δάνεια (swing) κι ενθάρρυνση των δυτικογερμανικών επενδύσεων στο έδαφος της ΓΛΔ· χρήση, τέλος, των ανατολικογερμανικών εδάφους (απομολόγητα τις περισσότερες φορές) για την αποθήκευση τοξικών αποβλήτων που το οικολογικό κίνημα καθιστά

«ανεπιθύμητα» στην ΟΔΓ¹⁰. Η κυβέρνηση Χόνεκερ θα χρησιμοποιήσει τα συναλλαγματικά αυτά έσοδα για τη χρηματοδότηση ενός κράτους πρόνοιας και την τόνωση της προσφοράς καταναλωτικών αγαθών, με στόχο τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού και τη μείωση του χάσματος με τη Δυτική Γερμανία – χάσμα για το οποίο σε μεγάλο βαθμό ευθύνεται η κυριολεκτική λεηλασία της ανατολικογερμανικής βιομηχανίας απ' την ΕΣΣΔ μετά τον πόλεμο, με τη μορφή «πολεμικών επανορθώσεων»¹¹. Όντας η πρώτη απ' τις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» που έθεσε σε εφαρμογή, ήδη απ' τον Ιούλιο του 1963, ένα αποκεντρωτικό «νέο οικονομικό σύστημα» που δίνει έμφαση στην αποδοτικότητα κι ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων¹², η ΓΛΔ θα περάσει στη συνέχεια ξανά στο συγκεντρωτισμό, καταφέροντας παράλληλα να αναδιρθώσει εν μέρει την οικονομία της (με εισαγωγή νέων τεχνολογιών, «εξορθολογισμό» της παραγωγής κι αύξηση της πα-

ταναστών προς το εξωτερικό (150.000 την πενταετία 1984-88 έναντι μόνο 250.000 τα προηγούμενα 13 χρόνια) υποδηλώνει ότι «κάτι σάπιο υπάρχει στο βασίλειο της Δανίας». Απογοητευμένοι απ' την αδιαλλαξία της ηγεσίας του SED που εμμένει σ' ένα «σοσιαλισμό με γερμανικά χρώματα» (Χόνεκερ) και αρνείται να προχωρήσει σε οποιοδήποτε αξιολογικό δημοκρατικό άνοιγμα (με πιο πρόσφατο δείγμα τη νοθεία των δημοτικών εκλογών του περασμένου Μάη), πάνω από 10.000 πολίτες της ΓΛΔ επωφελούνται από τις καλοκαιρινές τους διακοπές και το πρόσφατο άνοιγμα των αυστρουγγρικών συνόρων για να περάσουν στη Δύση. Στην πλειοψηφία τους είναι μεσαία τεχνικά στελέχη, απαραίτητα για την απρόσκοπτη λειτουργία της ανατολικογερμανικής οικονομίας¹⁶, δεν λείπουν ωστόσο και οι περιπτώσεις ανώτερων στελεχών, όπως ο διευθυντής της παραδοσιακής βιομηχανίας πορσελάνης Meissen¹⁷. Στις αρχές Οκτωβρίου, ενώ η ΓΛΔ ετοιμάζεται να γιορ-

Αυτό που επιταχύνει ωστόσο την κρίση του καθεστώτος, οδηγώντας την στο οριακό σημείο της αντικατάστασης της ηγεσίας του SED, είναι η θεαματική πια είσοδος των λαϊκών μαζών στο προσκήνιο. Όπως και στην Κίνα, η επίσκεψη του Γκορμπατσόφ λειτουργεί κι εδώ σαν καταλύτης. Με το χαρακτηριστικότατο σύνθημα «Εμείς θα μείνουμε εδώ» (συνοδευόμενο απ' τα εξίσου σαφή «Δημοκρατία – τώρα ή ποτέ», «Γκόρμπι, Γκόρμπι», «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφσύνη») χιλιάδες διαδηλωτές θγαίνουν στους δρόμους του Βερολίνου, της Δρέσδης, του Μαγδεμβούργου, του Πότσταμ. Στη Λειψία συγκεντρώνονται 70.000 άτομα στις 9 Σεπτεμβρίου: μια εβδομάδα αργότερα, είναι τουλάχιστον 120.000 (το 1/5 του πληθυσμού της πόλης!). Στη Δρέσδη και το Βερολίνο η αστυνομία επεμβαίνει δυναμικά. Ακολουθούν οδομαχίες κι εκατοντάδες συλλήψεις, αλλά οι περισσότεροι απ' τους συλληφθέντες αφήνονται ελεύθεροι λίγες μέρες αργότερα, σε μια προσπάθεια

φισθέντος» και περισσότερο από την αυτόνομη κίνηση των μαζών. Οπότε, με δεδομένη την οργανωτική ανάπτυξη των νέων, ανεξάρτητων οργανώσεων (στα μέσα Οκτωβρίου το «Νέο Φόρουμ» αριθμούσε ήδη 20.000 μέλη²¹), το μέλλον φαίνεται μάλλον ευ-
οίωνο...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Gunter Minnerup «East Germany's Frozen Revolution» New Left Review 132, (3-4/82).
2. Για την περίοδο 1952-3 βλ. Minnerup οπ. παρ. και David Horowitz «Από τη Γιάλτα στο Βιετνάμ» Κάλδος 1975. Για το 1970-71 και το 1983-4 το άρθρο του James McAdams «The new logic in Soviet - GDR relations», Problems of Communism 9-10/1988.
3. Βολφ Μπίρμαν, οπ. παρ.
4. Minnerup, οπ. παρ.
5. Margaret Manale «Pacifisme et contestation en Allemagne de l'Est», Le monde diplomatique 11/1983.
6. Minnerup, οπ. παρ.
7. Chris Harman «Class struggles in Eastern Europe, 1945-83» Bookmarks 1988, σελ. 63-79. Χαρακτηριστικό επίσης το γεγονός ότι, στη Λειψία, όταν οι εξεγερμένοι εργάτες κατέλαβαν τα

Στη χώρα σου, σύντροφε, η Επανάσταση
Ζωντανή θάφτηκε.
Βιάστηκες πολύ να πανηγυρίσεις.
Παρατραβάει το τσιμπούσι πάνω απ' το πτώμα.
Βολφ Μπίρμαν
(«Πορτραίτο ενός μονοπωλιακού γραφειοκράτη»)

ραγωγικότητας) εις βάρος μεν της κατανάλωσης, αλλά δίχως να προκαλέσει μαζική ανεργία – κάτι που, ακόμα κι αν ληφθεί υπόψη το χρόνιο πρόβλημα της έλλειψης εργατικών χεριών, αποτελεί κατόρθωμα σε σχέση με τα τεκταινόμενα σ' Ανατολή και Δύση¹³.

Το τέλος της ακινησίας

Η κοινωνική ειρήνη που συνοδεύει αυτή την οικονομικά πιο πετυχημένη εκδοχή του «υπαρκτού σοσιαλισμού» δεν εμποδίζει τελικά τη συγκρότηση μιας αντιπολίτευσης, με κύριο άξονα τα ευαίσθητα ζητήματα της οικολογίας, του αντιμιλιταρισμού και των πολιτικών ελευθεριών. Οι πρώτες ανεξάρτητες απ' το κράτος οικολογικές κινήσεις κάνουν την εμφάνισή τους ήδη απ' το 1978, ενώ τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '80 γνωρίζουν την ανάπτυξη ενός αυτόνομου κινήματος ειρήνης, κάτω απ' τον προστατευτικό μανδύα της λουθηρανικής εκκλησίας¹⁴. Με τη δρομολόγηση της «Περεστρόικα» και τις επακόλουθες εξελίξεις στην υπόλοιπη Αβ. Ευρώπη, αυτό το αντιπολιτευτικό κίνημα δυναμώνει κι αποτολμά κάποιες πιο δυναμικές αναμετρήσεις με το καθεστώς. Απ' τις αρχές Ιουνίου του 1987, οι νεολαϊστικές διαδηλώσεις πολλαπλασιάζονται, παίρνοντας ένα ολοένα και πιο τολμηρό χαρακτήρα: το καθεστώς απ' την πλευρά του απαντά με την καταστολή, φροντίζοντας ταυτόχρονα να επαναβεβαιώσει τις καλές σχέσεις του με την προτεσταντική εκκλησία και χαλαρώνοντας τους περιορισμούς όσον αφορά τη δυνατότητα των πολιτών να ταξιδεύουν στο εξωτερικό¹⁵.

Η κρίση θα εκδηλωθεί σε όλη της την έκταση το καλοκαίρι του '89, μετά από μια περίοδο εκκρόασης κατά την οποία η αυξημένη ροή των νόμιμων με-

τάσει τα 40 χρόνια απ' την ίδρυση της, ο αριθμός των φυγάδων ξεπερνά τις 40.000: σ' αυτούς πρέπει να προστεθούν άλλοι 50.000 που εγκατέλειψαν τη χώρα νόμιμα μέσα στους πρώτους εννιά μήνες του 1989.

Λιγοστοί αρχικά, όλο και περισσότεροι στη συνέχεια, κάνουν την εμφάνισή τους αυτοί που δεν έχουν καμιά διάθεση να φύγουν, αλλά είναι αποφασισμένοι να παλαίσουν από τα μέσα για μια πραγματικά λαοκρατική δημοκρατία. Στα μέσα Σεπτεμβρίου εικοσιπέντε άτομα, γνωστά στελέχη ανεξάρτητων οργανώσεων οι περισσότεροι, ανακοινώνουν τη δημιουργία του «Νέου Φόρουμ» – οργάνωσης με χαλαρή οργανωτική δομή, που φιλοδοξεί καλλιεργώντας το σχετικό διάλογο μέσα κι έξω απ' το SED. Οι αρχές θα απορρίψουν την αίτηση του «Νέου Φόρουμ» να εγγραφεί στα επίσημα μητρώα, το εναρκτήριο λάκτισμα όμως έχει δοθεί και οι «άτυπες» αντιπολιτευτικές οργανώσεις ξεφυτρώνουν σαν τα μανιτάρια: Δημοκρατικό Ξεκίνημα, Ενωμένη Αριστερά, Δημοκρατία Τώρα, Κίνημα των Πολιτών... Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει συνήθως στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού», οι νεοσύστατες αυτές ομάδες δε φαίνεται να γοητεύονται από τις επαγγελίες της «ελεύθερης αγοράς» απεναντίας, επιδιώκουν το συνδυασμό μιας πραγματικής δημοκρατίας με τις κατακτήσεις του κοινωνικού κράτους και της πλήρους απασχόλησης¹⁸. Με αποτέλεσμα οι υποστηρικτές μιας τεχνοκρατικού τύπου μεταρρύθμισης που θα πλήττει αυτές τις κατακτήσεις – όπως ο Μαξ Σμιτ, διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνούς Πολιτικής και Οικονομίας, ο οποίος ζητά «κατάργηση του εξισωτισμού» και «σύνδεση μισθών-παραγωγικότητας»¹⁹ – να εκπροσωπούν (προς το παρόν, τουλάχιστον...) καθαρά μειοψηφικές τάσεις.

των αρχών να κατευθύνουν τα πνεύματα. Στη Δρέσδη, οι τοπικές αρχές προτείνουν στους δυσανεστήμενους πολίτες να φύγουν νόμιμα για τη Δύση, με την υπόσχεση να τους παράσχουν κάθε δυνατή βοήθεια²⁰. Κι οι μηχανισμοί εκτόνωσης όμως έχουν τα όριά τους.

Η κρίση μεταφέρεται στο εσωτερικό του SED. Η «γκορμπατσοφική» τάση, μ' επικεφαλής τον γγέτη του Κόμματος στη Δρέσδη Χανς Μάντοβ είναι ισχυρή, δίχως ούτε ένα εκπρόσωπο στο ΠΓ ή τη Γραμματεία της ΚΕ. Η έκρυθμη κατάσταση ωστόσο πιέζει ένα σημαντικό κομμάτι του μηχανισμού να αποστασιοποιηθεί απ' την πιο φθαρμένη και σκληροπυρηνική πτέρυγα της ηγεσίας. Ο ρόλος του Γκορμπατσόφ και των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών πρέπει επίσης να υπήρξε αποφασιστικός στη μεταστροφή μιας μερίδας των μέχρι τότε «σκληρών» προς το «κέντρο». Στις 11 Οκτωβρίου, το Πολιτικό Γραφείο δημοσιοποιεί απόφασή του με την οποία αναγνωρίζεται η ύπαρξη λαϊκής δυσανεξικίας και η ανάγκη μεταρρυθμίσεων – την επομένη, ο μέχρι πρότινος «σκληροπυρηνικός» Κουρτ Χάγκερ πραγματοποιεί έκτακτη επίσκεψη στη Μόσχα. Η κρίση του Χόνεκερ φαίνεται πια πως έχει κριθεί. Στις 18, η Κεντρική Επιτροπή του Κόμματος αποδέχεται την παραίτησή του «για λόγους υγείας» και διορίζει στη θέση του τον Έγκον Κρεντς.

Πρώην επικεφαλής της κομματικής νεολαίας όπως και ο Χόνεκερ, ο 52χρονος Κρεντς σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις ανήκει στην κατηγορία των «ανανηψάντων» πρώην αδιάλλακτων του μηχανισμού – επιφορτισμένος μάλιστα με τον «ευαίσθητο» τομέα εσωτερικής ασφαλείας. Προφανέστατα, η πορεία των εξελίξεων στη ΓΛΔ θα καθοριστεί πολύ λιγότερο απ' τις πρωτοβουλίες αυτού του απρόθυμου «γκορμπατσό-

γραφεία της Κομματικής νεολαίας (FID) κατέστρεψαν όλα τα πορτραίτα που ήταν κρεμασμένα στους τοίχους, εκτός από εκείνο του Καρλ Μαρξ (François Fejtó «Histoire des démocraties populaires» Seuil 1979, τ. Β', σελ. 19). Αρκετά στοιχεία για τα γεγονότα του '53 περιλαμβάνονται επίσης στο βιβλιαράκι του Κάρο Μπρεντέλ «Η εργατική εξέγερση στην Αβ. Γερμανία» Ελεύθερος Τύπος.

8. Margaret Manale «La révolte ouvrière de Berlin-Est» Le monde diplomatique 7/1983.
9. Η έκφραση ανήκει στον ίδιο τον επιτροπό της ΕΟΚ, Ζακ Ντελόρ. Le monde 3/9/87.
10. J.J. Guinchard «L' inéluctable développement des relations entre les deux Allemagnes» Le monde diplomatique 9/1987 και Luc Rosenzweig «L' instrument politique des échanges économiques» Le monde 3/9/87.
11. Minnerup, οπ. παρ. Υπολογίζεται ότι το τεχνικά πιο σημαντικό 40% της ανατολικογερμανικής βιομηχανίας μεταφέρθηκε στην ΕΣΣΔ, ενώ η παραγωγή ενός άλλου 25% χρησιμοποιήθηκε εξ ολοκλήρου (1946-53) επίσης για «επανορθώσεις». (Diana Johnstone «The politics of the Euromissiles» Verso 1984, σελ. 37).
12. Marcel Drach «La crise dans les pays de l'Est» La Decouverte 1984, σελ. 94-97.
13. Margaret Manale «L' Allemagne de l'Est en quête de devises pour entreprendre sa révolution technologique» Le monde diplomatique 9/1985 και François Bafol «L' Allemagne de l'Est contre la perestroïka» Le monde diplomatique 8/1989.
14. Manale (11/1983), οπ. παρ. καθώς και άρθρο «Το κίνημα ειρήνης στην Ανατολική Γερμανία» Αλληλεγγύη τχ. 2-3 (φθιν. 1982), σελ. 15-19.
15. «L' Etat du monde 1988-89».
16. Libération 12/9/89.
17. Για την περίπτωση του διευθυντή της Meissen, βλ. το ρεπορτάζ του David Marsh «Between East and West», Financial Times 9/10/89.
18. «Στη γκλάσνοστ λέμε ναι, δε θέλουμε όμως να απαρνηθούμε την κοινωνική προστασία που έχουμε κατακτήσει, ούτε τις ήμερες και φιλικές σχέσεις στο εσωτερικό των επιχειρήσεων μας. Πρέπει απλά να προσπαθήσουμε να μεταρρυθμίσουμε αυτή την κοινωνία, δίνοντας προτεραιότητα στο άνοιγμα ενός διαλόγου» Jens Reich, ηγετικό στέλεχος του «Νέου Φόρουμ» (Libération 7-8/10/89).
19. International Herald Tribune 18/10/89.
20. Newsweek 16/10/89.
21. El Pais 13/10/89.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦΙΣΜΟΥ

 Κεραυνός εν αιθρία; Μάλ-
λον όχι αν κρίνουμε από τα
γεγονότα των τελευταίων
μηνών που είδαν τον Μιχαήλ Σε-
ργκέγιεβιτς να ευθυγραμμίζεται όλο
και περισσότερο με τους πανικόβλη-
τους απαραταίς που νοσταλγούν το
«νόμο και την τάξη». Ωστόσο, αυτό
που συνέβη την Παρασκευή 13
Οκτωβρίου στη Μόσχα δεν μπορεί
να ενταχθεί στο παιχνίδι των κλασι-
κών πια περιοδικών αριστεροδεξιών
διολισθήσεων του σοβιετικού ηγέτη.
Τώρα έχουμε να κάνουμε με μια σα-
φέστατη συντηρητική στροφή και
κυρίως, με τον τερματισμό μιας
ολόκληρης περιόδου που είδε τη με-
ταρρυθμιστική πτέρυγα της σοβιετι-
κής γραφειοκρατίας να συμβιώνει με

το ογκούμενο κίνημα της κοινωνίας
της!

Δεν θα ήταν υπερβολικό να λέγα-
με ότι ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ κήρυ-
ξε τον πόλεμο όχι μόνο στο αυτόνο-
μο λαϊκό κίνημα, αλλά ακόμα και
στους ίδιους τους ριζοσπάστες οπα-
δούς της περεστρόικα. Πράγματι, τι
άλλο μπορούν να σημαίνουν οι θια-
σάτες επιθέσεις του κατά του συ-
νόλου του προοδευτικού τύπου που
περιγράφεται από τον ίδιο σαν
«σφηκοφωλιά αντικομματικών οργα-
νώσεων»; Ή μήπως δεν είναι ανοι-
χτή κήρυξη πολέμου ο χαρακτηρι-
σμός του της ηγεσίας της «αριστε-
ρής-ριζοσπαστικής» κοινοβουλευτι-
κής φράξιας των Γέλτσιν-Ποπόφ-
Αφανάσιεφ-Σάχαροφ σαν «φασιστι-
κής κλίκας που παλεύει για την
εξουσία»;

Δεν πρόκειται μόνο για φραστικές
υπερβολές. Ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ
θέλει αυτή τη φορά, να πείσουν κε-
φάλια και κάνει ό,τι μπορεί για να γί-
νει συγκεκριμένος στις απειλές του.
Χρησιμοποιώντας μια γλώσσα και μια
(τραμπούκικη) συμπεριφορά που
ασφαλώς θα προσγειώσει ανώμαλα
τους αφελείς θαυμαστές του, ο σο-
βιετικός ηγέτης έρχεται να μας
υπενθυμίσει ότι εξέλιπαν πια τα πε-
ριθώρια ερωτοτροπιών με τους...
συμπαθείς πολίτες που «αφυπνίζον-
ται» κι ότι μπήκαμε πια για τα καλά
στην περίοδο ασυμφιλίωτων αναμε-
τρήσεων για την εξουσία! Τέρμα λοι-
πόν, ο πατερναλισμός απέναντι στην
κοινωνία που αυτοοργανώνεται και
ανατρέπει τα ταμπού. Το λόγο από
εδώ και πέρα έχει η ράβδος...

Ο ιστορικός του μέλλοντος θα
σταματήσει σίγουρα στη συνάντηση
«κεκλεισμένων των θυρών» της 13ης
Οκτωβρίου 1989 ανάμεσα στον
Γκορμπατσόφ και και στους διευ-
θυντές κι αρχισυντάκτες των πιο ση-
μαντικών σοβιετικών εντύπων, και
θα εντοπίσει ο' αυτήν τη ληξιαρχική
πράξη θανάτου της συμμαχίας των
μεταρρυθμιστών που έφερε τους φι-
λελεύθερους ριζοσπάστες στο πλευ-
ρό του Μιχαήλ Σεργκέγιεβιτς επί
πέντε σχεδόν χρόνια! Ξεπερνώντας
ακόμα και την περιθώρη... Νίνα Αν-
τρέγιεβνα, ο συνήθως ήρεμος Μι-
χαήλ έκανε εκεί επίδειξη της περί-
φημης σιδηράς πυγμής του, ζητών-
τας τις επί τόπου παραιτήσεις των
διευθυντών των μεγάλων περιοδι-
κών κι εφημερίδων της γκλάσνοστ,
κατηγορώντας τους πάντες για αν-
τεπαναστάτες και κυρίως, για υπο-
νομευτές του... προσωπικού του κύ-
ρους! Αν κρίνουμε μάλιστα από την
πρωτοφανή βιαιότητα των χαρακτη-

ρισμών που χρησιμοποίησε κατά του
διευθυντή του περιοδικού «Αργκου-
μέντου υ Φάκτι» Βλ. Στάρκοφ, εκείνο
που τον «πόνεσε» περισσότερο είναι
μια πρόσφατη σφυγμομέτρηση που
τον φέρνει ελάχιστα δημοφιλή, μα-
κράν πίσω από τους Σάχαροφ, Πο-
πόφ, Γέλτσιν, Αφανάσιεφ και Γιούρι
Βλάσοφ!

Δεν πρόκειται βέβαια, μόνο για
την θιγμένη αλαζονεία του Μιχαήλ
Σεργκέγιεβιτς. Πρόκειται κυρίως,
για την καλπάζουσα φθορά της ικα-
νότητάς του να ποζάρει σαν διαιτη-
τής των αναμετρήσεων της κοινω-
νίας με τους «κακούς» συντηρητι-
κούς γραφειοκράτες, σαν ο Βονα-
πάρτης υπέρ των αντικρουόμε-
νων συμφερόντων και πολιτικών επι-
διώξεων. Σε τελευταία ανάλυση,
πρόκειται μάλιστα για την σαφέστε-
ρη ένδειξη ότι η κατάσταση έχει πια
«αγριέψει» σε τέτοιο βαθμό, ώστε να
μην μπορεί ακόμα κι ένας Γκορμπα-
τσόφ να κρατηθεί στις κεντρώες
θέσεις του, με αποτέλεσμα να πε-
τάει τώρα τη μάσκα και να φαίνεται
για αυτό που πάντα ήταν στην ουσία:
ο καλύτερος και συνεπέστερος υπε-
ρασπιστής των συμφερόντων της
σοβιετικής γραφειοκρατικής κά-
στας!

Ας μη νομίσουν οι αναγνώστες ότι
η κατηγορηματικότητα των διαπι-
στώσεων μας πηγάζει από μια κάποια
διάθεση πρόκλησης του κοινού αι-
σθήματος ή ότι είναι κάπως αυθαί-
ρετη. Όπως θα δούμε στη συνέχεια,
φαίνονται να τη συμμερίζονται μέσα
στη Σοβιετική Ένωση όχι μόνο τα
ποικίλα Λαϊκά Μέτωπα και οι εκατον-
τάδες (μόνιμες) απεργιακές επιτρο-
πές, αλλά ακόμα και τα λαϊκά κινήμα-
τα στην ίδια την Ομοσπονδία της
Ρωσίας! Πράγματι, μόλις πριν λίγες
μέρες, ο Μπαρίς Καγκαρλίτσκι',

Αυτή την φορά δεν πρόκειται για τα συνηθισμένα καυγάδια των ερωτευμένων της περεστρόικα. Τώρα ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ παίρνει διαζύγιο, στρίβει προς τα δεξιά κι αποκαλύπτει το απεχθές πρόσωπο ενός αυταρχισμού που για πολλούς ανήκε πια οριστικά στο παρελθόν!

ηγέτης του Λαϊκού Μετώπου της Μόσχας δεν δίσταζε να δηλώσει ότι η συνεχής επίκληση από μέρους του Γκορμπατσόφ του κινδύνου της επιστροφής της δεξιάς «δεν είναι τίποτ' άλλο από ένα παραμύθι που αποσκοπεί να δικαιολογήσει την καταστολή της νέας αντιπολίτευσης, τη λήψη άδικων και αυταρχικών μέτρων». Και συνέχισε: «Ο πραγματικός μεγάλος κίνδυνος για τη Σοβιετική Ένωση είναι αυτός ακριβώς ο νέος μηχανισμός που βρίσκεται στην εξουσία»!

Στην πραγματικότητα, ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ δεν μπορεί να κατηγορηθεί ότι άρχισε πρώτος τις εχθροπραξίες. Απλώς έδγαλε τα συμπεράσματά του και είδε ότι τώρα πια δεν χρειάζεται το φύλο σукής των φιλελευθέρων διανοούμενων. Κι αυτό, επειδή πάει αρκετός καιρός που η σοβιετική κοινωνία και τα κινήματά της δεν κάνουν πια διάκριση μεταξύ του «καλού» Μιχαήλ και του «κακού» Λιγκατσόφ μια και οι διαφορές ανάμεσά τους γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτες. Από τους Αρμένιους έως τους Μολδαβούς κι από τους ανθρακωρύχους έως τους οικοδόμους, τα εκατομμύρια των κινητοποιημένων σοβιετικών πολιτών ένωσαν τον τελευταίο καιρό στο πετσί (και στο... στομάχι) τους την εξάντληση των προοδευτικών περιθωρίων των μεταρρυθμιστών του Κρεμλίνου!

Τέρμα λοιπόν στην «κριτική υποστήριξη» όπως μας λέει και ο σύντροφος Καγκαρλίτσκι. Απέναντι στη νέα πορεία του γκορμπατσόφισμού, το κίνημα των «από κάτω» δεν μπορεί να τοποθετηθεί παρά στην ασυμφιλίωτη αντιπολίτευση. Και, κατά συνέπεια, είναι πια εντελώς φυσιολογικό μέσα από το Λαϊκό Μέτωπο της Μόσχας να ετοιμάζονται να ξεπηδήσουν όχι μόνο το νέο Σοσιαλιστικό Κόμμα, αλλά και το πρώτο ανεξάρτητο εργατικό συνδικάτο (ήδη έχει 5.000 μέλη) του οποίου κεντρικός πυρήνας είναι οι ανθρακωρύχοι της Καραγκάντα, της Βαρκουτά και του Κούζμπας!

Τα αναγκαία συμπεράσματα «από την γκορμπατσόφική πολιτική των πέντε τελευταίων μηνών» (κατά τον Μπαρίς Καγκαρλίτσκι) δεν θγαίνουν όμως μόνο στο καθαρά οργανωτικό επίπεδο. Ακόμα μεγαλύτερη είναι η πολιτική σημασία τους. Όπως θα έπρεπε να αναμένουμε, σε μίαν εποχή εκρηκτικών εξελίξεων και ιστορικών ανακατατάξεων, οι πρωτοπορίες του λαϊκού και εργατικού κινήματος

της Σοβιετικής Ένωσης σπρώχνονται στα αριστερά, ριζοσπαστικοποιούνται και προχωρούν σε προγραμματικές επεξεργασίες που μπορούν να εντυπωσιάσουν πολύ πέρα από την Ανατολική Ευρώπη. Και φυσικά, αντίθετα απ' ό,τι πιστεύουν τόσο οι εγκωμιαστές της καπιταλιστικής πανάκειας, όσο και οι αθεράπευτοι νοσταλγοί του σταλινικού «σοσιαλισμού» (που οδύρονται για την «προδοσία» του τρομοκρατικού μοντέλου τους), το αυθεντικό κίνημα των σοβιετικών πρωτοποριών δεν ακολουθεί τα δικά τους φανταστικά και τεχνητά διλήμματα και κατά συνέπεια, τους... γράφει στα παλιά του τα παπούτσια. Έτσι, διαπιστώνει ότι η ηγεσία Γκορμπατσόφ παραδέρνει μέσα στις αντιφάσεις της μεσοβέζικης πολιτικής της εξαντλώντας όλη τη μεταρρυθμιστική τόλμη της σ' ένα «ασαφές εκσυγχρονιστικό σχέδιο φιλελεύθερης έμπνευσης... που δεν μπορεί παρά να έχει καταστροφικές συνέπειες».

Ας δώσουμε όμως καλύτερα το λόγο στον ίδιο τον Μπαρίς Καγκαρλίτσκι που σπεύδει να διευκρινήσει τι εννοεί με αυτές τις «καταστροφικές συνέπειες» παραθέτοντας το «πιο εύκολο παράδειγμα, εκείνο των ιδιωτικοποιήσεων στην οικονομία». Ας τον ακούσουμε λοιπόν, και ειδικά όσοι αρέσκονται να φαντάζονται μια σοβιετική κοινωνία χωρισμένη σε θαυμαστές του «παλιού καλού καιρού» και της θάτσερ:

«Το Κράτος μας λέει ότι πρέπει να τις δεχτούμε» (τις ιδιωτικοποιήσεις) σαν αναγκαίο κακό για να σώσουμε την οικονομία. Όμως, οι ξένες πολυεθνικές θα μας φέρουν – σε κάποιο βαθμό μας έχουν ήδη φέρει – βρώμικη, ξεπερασμένη τεχνολογία που θα προκαλέσει καταστροφές στο περιβάλλον και που σε τελευταία ανάλυση, θα μπορέσει μόνο να μας ανοίξει το δρόμο προς μίαν ανάπτυξη τριτοκοσμική. Θα δείτε πως αυτό ακριβώς θα συμβεί στην Πολωνία και στην Ουγγαρία».

– Υπάρχουν όμως εναλλακτικές λύσεις;

«Στο πρόγραμμα του νέου Σοσιαλιστικού Κόμματος έχουμε περιλάβει την έννοια της δημοτικοποίησης της ιδιοκτησίας, που θα επιτρέψει έναν έλεγχο εκ του σύνεγγυς. Κυρίως όμως θα επιτρέψει στους ανθρώπους μίαν άμεση διαχείριση της εργασίας και της παραγωγής. Αυτά είναι τα κίνητρα που επιθυμούν οι εργαζόμενοι».

– Εννοείτε ότι απαιτούν την αυτο-

διαχείριση;

«Και βέβαια. Δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα δυτικά μοντέλα για το δικό μας λαό. Κατά την απεργία των ανθρακωρύχων, ο κόσμος δεν ενδιαφερόταν στην πραγματικότητα για μισθολογικές αυξήσεις. Προτιμούσε κατά πολύ να εργάζεται σε καλύτερες συνθήκες και να έχει – κατά το δυνατό – εγγυήσεις για περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Οι τεχνοκράτες που είναι τώρα στην εξουσία δεν παίρνουν υπόψη τους τις απαιτήσεις, την κουλτούρα, τις συνήθειες του κόσμου».

– Και πιστεύετε πως η αυτοδιαχείριση θα μπορούσε να λύσει το αιώνιο πρόβλημα της ποιότητας και της ποσότητας της παραγωγής;

«Ήμουν στην Καραγκάντα στις μέρες της μεγάλης απεργίας. Ο κόσμος έλεγε πως ποτέ άλλοτε τα πράγματα δεν είχαν λειτουργήσει τόσο καλά όσο σ' εκείνες τις μέρες της αναγκαστικής αυτοδιαχείρισης. Έλεγαν: «Ο Γκορμπατσόφ θα 'πρεπε να αφήσει εμάς να βρούμε τη λύση». Και τώρα είναι και πάλι απογοητευμένοι. Στο Προκόφιεφ, στην Βαρκουτά, σκέφτονται να ξανακατέθουν σε απεργία».

Να λοιπόν, ποιος είναι ο λόγος που ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και οι οπαδοί του στο Κρεμλίνο παίρνουν την πρωτοβουλία να τελειώνουν μια και καλή με την γκλάσνοστ, τον προοδευτικό τύπο και τους «κριτικούς υποστηρικτές» της περεστρόικα. Διαπιστώνοντας ότι η εποχή των σκληρών συγκρούσεων με το αυτόνομο λαϊκό κίνημα δεν σηκώνει τέτοιες «πολυτέλειες», αναγκάζονται τώρα να αποκαλύψουν έμπρακτα αυτό που μόνον οι αφελείς και οι ανόητοι σοβιετολόγοι της Δύσης επέμεναν να αγνοούν: ότι – όπως λέει – ο Καγκαρλίτσκι – «οι σταλινικοί έχουν τελειώσει. Οι πιο συντηρητικοί μέσα στον μηχανισμό είναι ταυτόχρονα οι πιο πιστοί υποστηρικτές της σημερινής ηγετικής ομάδας».

Το άσχημο για τους φιλελεύθερους διανοούμενους και μέγιστους εραστές των αρετών της ελευθέρης αγοράς που είχαν εναποθέσει όλες τις δημοκρατικές ελπίδες τους στον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, είναι ότι η αυταρχική μεταμόρφωση του ινδάλματος τους γκρεμίζει και τα δικά τους όνειρα. Στ' αλήθεια, οποία ειρωνεία της ιστορίας! Όμως, ας μην έχουν παράπονο: μήπως δεν ήταν δικά τους επίλεκτα στελέχη που αρθρογραφούσαν όλο το καλοκαίρι (κατά

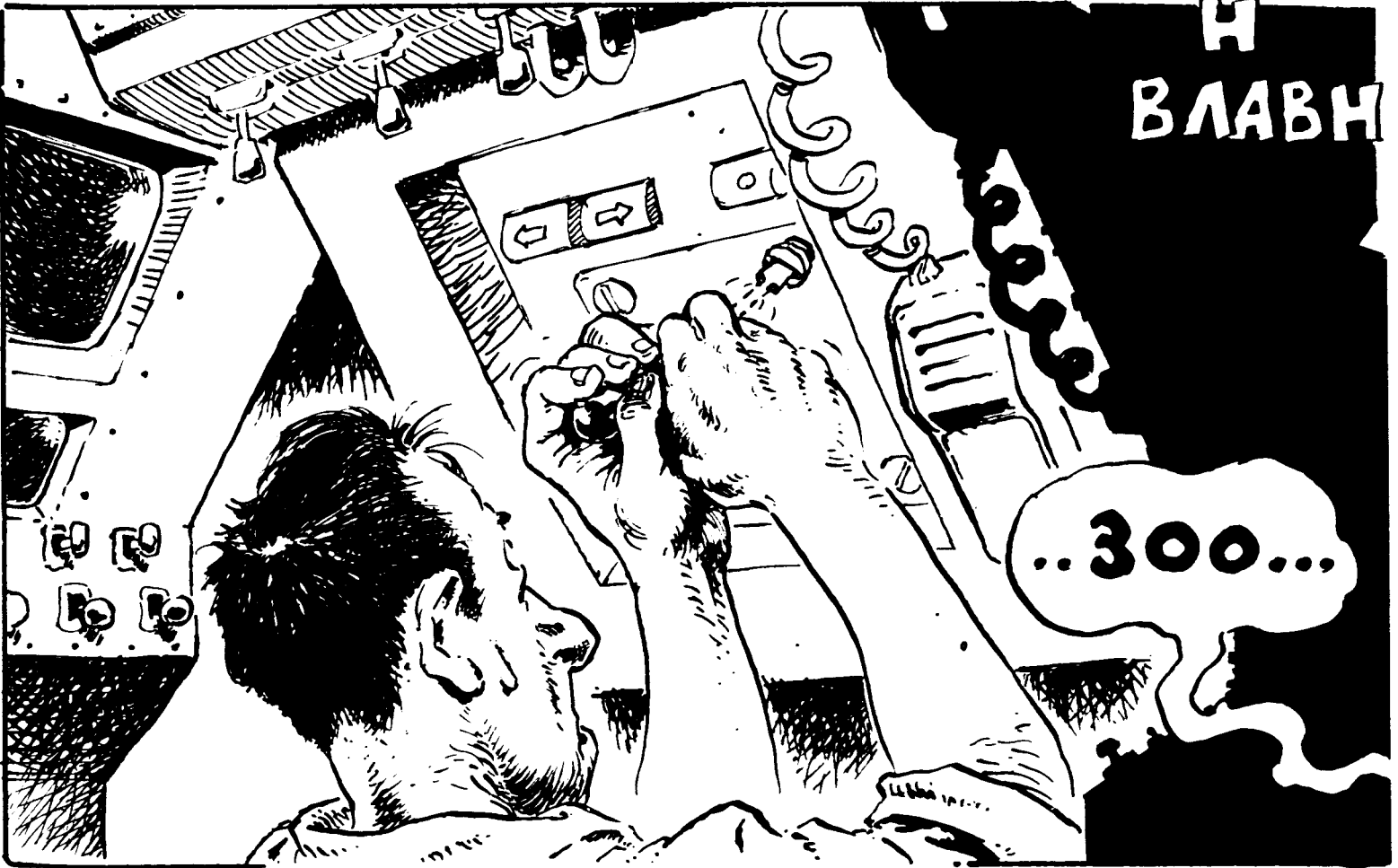
«σύμπτωση» μετά από τις απεργίες των ανθρακωρύχων) υπέρ της αναγκαιότητας της προσωρινής «αυταρχικής μεταβατικής περιόδου» για να περάσει η χώρα από τον «ολοκληρωτισμό» στη «δημοκρατία» (βλέπε Νέα της Μόσχας, Λιτερατούρναγια Γκαζέτα, κ.ά.)

Ιδού λοιπόν, δοσμένη χειροπιαστά κι ανάγλυφα από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές τους, η βαθύτερη ουσία του σοβιετικού γρίφου: δεν μπορούν να υπάρξουν «αυταρχικά» διαλείμματα στην πορεία προς τον εκδημοκρατισμό ακριβώς επειδή είναι αδύνατο να υπάρξουν έστω και φωτισμένοι «Μεσσίες» που ευαρεστούνται να... σώσουν το λαό τους κάνοντας τάχα την επανάσταση ακόμα κι από τα πάνω. Και σε τελευταία ανάλυση, ο εκδημοκρατισμός δεν είναι σαλάμι για να κόβεται σε φέτες, με τους εργαζόμενους, τους καταπιεσμένους λαούς, τις κοινωνικές μειονότητες και τις κατακρεουργημένες εθνότητες να περιμένουν να δεήσουν οι «ειδικοί» να λύσουν τα... οικονομικά προβλήματα πριν ν' ασχοληθούν με τους πόθους των «πληθείων»!

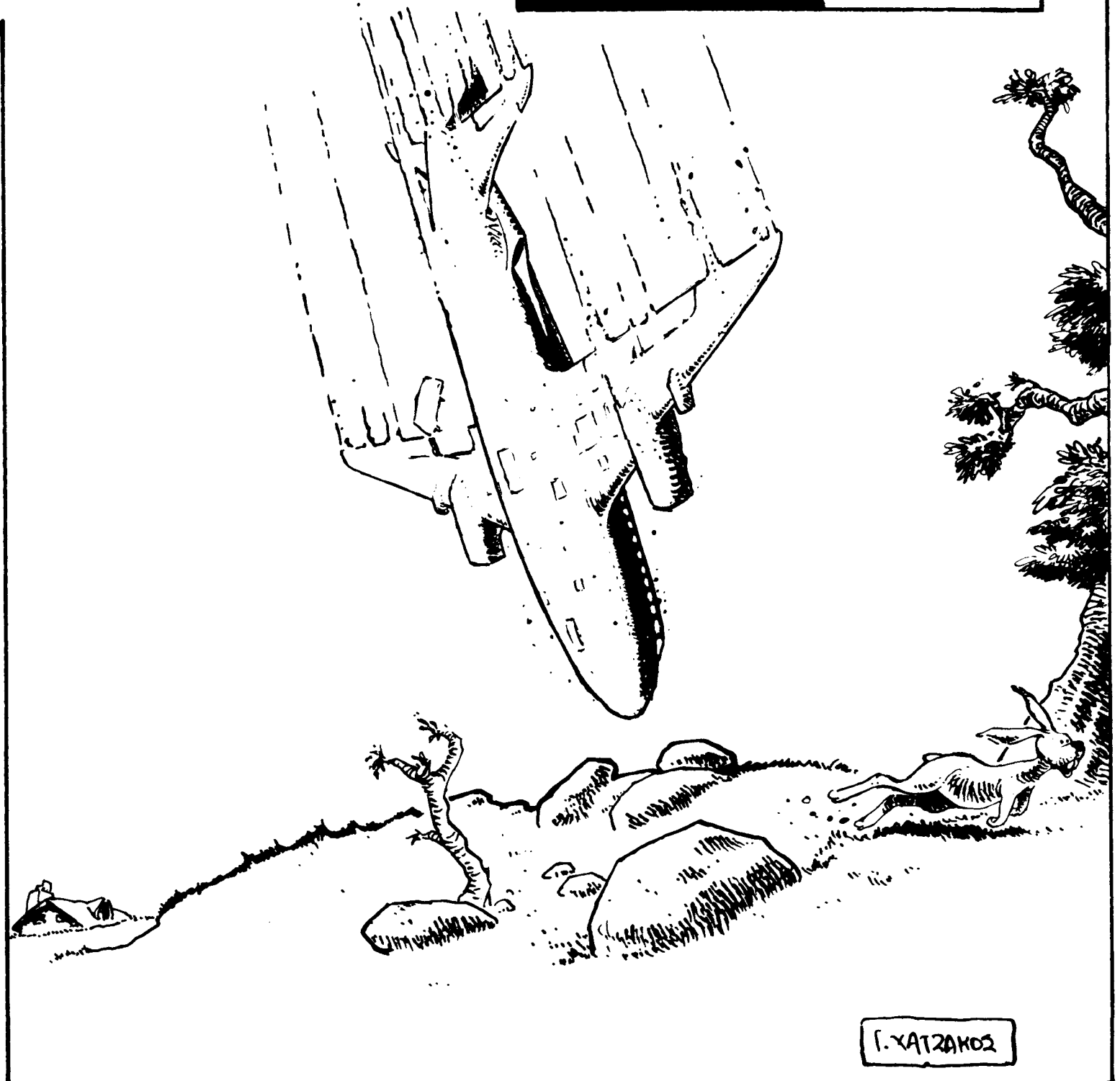
Και για να 'χουμε καλό ρώτημα προκειμένου να αποφευχθούν οι άχρηστες παρεξηγήσεις, το κύριο ζήτημα δεν είναι σήμερα οι... εγγυήσεις(!) που θα 'πρεπε τάχα να δώσουν οι καταπιεσμένοι της Σοβιετικής Ένωσης, της Πολωνίας, της Ουγγαρίας, της Τσεχοσλοβακίας, της Ανατολικής Γερμανίας, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας (σε ποιους άραγε;) για την μετά βδελυγμίας απόρριψη τους του καπιταλισμού και τον προσανατολισμό τους προς το φωτεινό μέλλον κάποιου νεφελώδους (για τους εύκολους επικριτές) σοσιαλισμού. Το μοναδικό και κεντρικό ζήτημα είναι απλώς, το ποιος επιτέλους καλείται να αποφασίσει για όλα αυτά. Οι ποικίλοι «ειδικοί», οι ελέω Θεού κηδεμόνες της «πλέμπας», οι Μεσσίες, ή μήπως οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, οι εργαζόμενοι (του μεγαλύτερου προλεταριάτου στον κόσμο) που έχουν ήδη δείξει ότι ξέρουν να υπερασπίζονται πολύ καλά όχι μόνο τα δικά τους, αλλά και τα συμφέροντα όλης της κοινωνίας; Όποιοι, δεν έχει ακόμα μίαν απάντηση, ας ρωτήσει καλύτερα τον Γκορμπατσόφ. Αυτός ξέρει...

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

1. Τις δηλώσεις αυτές έκανε ο Μπαρίς Καγκαρλίτσκι στην Ιταλία όπου ήταν φιλοξενούμενος της οργάνωσης της άκρας αριστεράς «Προλεταρική Δημοκρατία».

ΓΡΟΥΟΥΜ

Είναι ίσως επφανειακά αδύναμη η ύπαρξη πολιτ(ο)ικολογίας σε μια περίοδο που ποικιλόμορφοι οικολογίζοντες προσπαθούν να διατυπώσουν τον λόγο τους και επιθυμούν να εξασφαλίσουν την ύπαρξή τους. Και δεν είναι ούτε ο τουρκοφάγος εθνοοικολόγος Κολλάτος, ούτε η εκκλησία που κάνει ημερίδες για το περιβάλλον, αλλά ούτε και οι «Οικολόγοι-Εναλλακτικοί» που τους «ενδιαφέρει άμεσα η πολιτική των πολιτών και όχι η πολιτική των πολιτικών», που φέρνουν στην επιφάνεια μια τέτοια αδυναμία. Είναι που όλοι μοιάζουν να αστείεύνονται προσπαθώντας να οριοθετήσουν την οικολογία των οικολόγων, συναυτοργάνωντας έτσι σε μια μάλλον κακόγουστη φάρα που διαδραματίζεται «φιλικά προς το περιβάλλον». Μια κακόγουστη φάρα ανάλογη με αυτήν της «Ημέρας των Ζώνων» που γιορτάστηκε διεθνώς πανηγυρικά, λίγες μέρες πριν την επιστροφή από το διάστημα σοβιετικού δορυφόρου επανδρωμένου με πειραματόζωα. Μια κακόγουστη φάρα, που εμφανίζεται με θράσος να ξετυλίγεται μέσα σε συγκεκριμένα περιστατικά με την μορφή απάτης και που μερικές φορές ξεπερνούν κατά πολύ τις εκλογικές αυταπάτες που ήδη γνωρίζουμε.

■ Ολοκληρώθηκαν στο Ζάππειο οι εργασίες της 6ης τακτικής συνόδου των 17 μεσογειακών χωρών που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Βαρκελώνης, η οποία αφορά τη διάσωση της θάλασσας της Μεσογείου. Οι σύνεδροι επικύρωσαν τις ήδη επικυρωμένες αποφάσεις της Συνθήκης και θέβαια πρόσφεραν στην Ελλάδα το ατού για τη διεκδίκηση της εγκατάστασης στο έδαφός της της νέας έδρας της ΕΟΚ, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, την ίδρυση της οποίας αποφάσισε το Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος της ΕΟΚ σε πρόσφατη σύνοδό του (19-20 Σεπτεμβρίου). Η υπερπλήρης ενημέρωση για τα θέματα της μεσογειακής συνόδου από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αγνόησε παντελώς ότι τον προηγούμενο μήνα η Ελλάδα παραπέμφθηκε από ειδική επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για παραβιάσεις που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος. Η παραπομπή έγινε με αφορμή συγκεκριμένες καταγγελίες που αφορούν: τη μόλυνση κατοικημένων περιοχών με λύματα στην Κέρκυρα, τις σοβαρές διαταραχές που έχουν προκληθεί στην πανίδα του ποταμού Αξιού από το κόψιμο δέντρων, τη μόλυνση που έχει προκληθεί από τον σκουπιδοτόπο του Κουρουπητού, τις εξορκτικές δραστηριότητες των εταιρειών «Βωξίτες Παρνασσού» και «Βωξίτες Ελευσίνας» στο δρυμό της Γκιώνας και τη χημική ρύπανση που προκαλείται από τα λύματα που χύνονται στον κόλπο της Γέρας στη Μυτιλήνη.

■ Και θέβαια η Μεσόγειος δεν μπορεί να περιμένει άλλο τη σωτηρία της, όμως είναι άγνωστο αν τα μέλη της GREENPEACE που ήλθαν και απήλθαν στο λιμάνι του Πειραιά, περίμεναν τόσες επισκέψεις αντιπροσωπειών από όλο σχεδόν το πολιτικό φάσμα του τόπου. Σύσσωμος ο τύπος μας παρουσίασε ολοσέλιδα ρεπορτάζ για το πλοίο της οργάνωσης και για την ίδια, αποφεύγοντας θέβαια να αφιερώσει και τόσες σελίδες για το σωρό των οικολογικών προβλημάτων, που από ό,τι φαίνεται στην Ελλάδα παρουσιάζονται σε σωρούς όπως και τα σκουπίδια.

■ Επιτέλους ποιος θα αγοράσει εκείνο το νησί

3 ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ ΑΠΟ ΣΠΕΤΣΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΠΟΡΤΟ ΧΕΛΙ ΚΑΙ ΚΟΣΤΑ

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ιδιόκτητο νησί 80 στρεμμάτων, 200 μέτρα από ακτή Πελοποννήσου, 2 κόλπους για γιωτ, 4 αμμώδεις παραλίες. Ομαλή διαμόρφωση εδάφους. Πράσινο. Περισσότερες πληροφορίες κ. Παπαναστασίου, τηλέφωνα: 68.44.203, 68.43.302, 68.51.112. NUNTIUS A.E., ΚΤΗΜΑΤΟΜΕΣΙΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ.

(«νησί 80 στρεμμάτων, 200 μέτρα από ακτή Πελοποννήσου, 2 κόλπους για γιωτ, 4 αμμώδεις παραλίες, ομαλή διαμόρφωση και πράσινο».) που προσπαθεί να πουλήσει εδώ και κάποιους μήνες το κτηματομεσιτικό τμήμα της εταιρείας NUNTIUS AE και που μετά από τόση διαφήμιση στις «μικρές αγγελίες», κατεχώρησε και εγχρωμη φωτογραφία του που δημοσίευσε η εφημερίδα «Καθημερινή» (8/10/89). Προφανώς κάποιος καλός αγοραστής-επενδυτής θα βρεθεί σύντομα, αν υπολογίσουμε τα συμπεράσματα του 3ου Ετήσιου Συνεδρίου Κτηματομεσιτών που διοργάνωσε (συμπτωματικά...) στην Αθήνα η Διεθνής Ομοσπονδία Κτηματομεσιτών. Οι ξένοι σύνεδροι εκτίμησαν ότι «η Ελλάδα θα αποτελέσει τον παράδεισο για τους επενδυτές της Ευρώπης, αν απλουστεύσει τις διαδικασίες έκδοσης οικοδομικών αδειών και επιτρέψει την αγορά ακινήτων από ξένους υπηκόους σε παραμεθόριες περιοχές» (κάτι που θεβαίως θα συμβεί στα πλαίσια εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας με την Κοινότητα). Εντωμεταξύ μέχρι να προσαρμοστεί η ελληνική νομοθεσία στις ΕΟΚικές απαιτήσεις η υπόθεση φαίνεται απλή. Πεντακάσιες νέες ξενοδοχειακές μονάδες αναμένεται να έχουν αποπερατωθεί σε ένα χρόνο, πολλές από τις οποίες θα εμφανίσουν αδυναμία να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους έναντι των τραπεζών που τους δανειοδότησαν. Στην συνέχεια θα περιέλθουν στα χέρια (σωτήρων) ξένων επενδυτών έναντι «πινακίου φακής», όπως ακριβώς ετοιμάζεται να συμβεί αυτή την στιγμή με 120 ξενοδοχειακές μονάδες της χώρας, πολλές από τις οποίες χτίστηκαν τα τελευταία χρόνια.

■ Πού αλλού υπάρχει Κλοφέν εκτός από τους 18 τόνους που αναφέρθηκε επίσημα ότι έχουν η ΔΕΗ και ο ΟΤΕ; Στη ναυτική βάση της Σούδας όπου ορισμένες φορές έχει παρατηρηθεί διαρροή και στην αμερικάνικη βάση του Ελληνικού, όπως κατήγγειλε ο σύλλογος των ελλήνων εργαζομένων στη βάση. Για ποιο λόγο θα ιδρυθεί «ειδική ομάδα για την προστασία του περιβάλλοντος» στις ένοπλες δυνάμεις μετά από εντολή του τέως υπουργού Γ. Βαρβιτσιώτη; Ίσως για την εκταφή του από τις περιοχές που

έχει ήδη εναποτεθεί, μιας και οι καινούργιες αποκαλύψεις αποδεικνύουν ότι το Κλοφέν (PCB ή POLYCHLORINATED BYRHENYLS) έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας. Φήμες για προβολή διαφημιστικής καμπάνιας με σλόγκαν «ΜΑΘΕΤΕ ΝΑ ΖΕΙΤΕ ΜΕ ΤΟ ΚΛΟΦΕΝ» παραμένουν ανεπιβεβαίωτες.

■ Ο δήμος Περάματος, που εκτός από την συνεχιζόμενη περιβαλλοντική υποβάθμιση που υφίσταται είναι και από τις πιο φτωχές περιοχές της χώρας, υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις στην ΕΟΚ για να ενταχθεί στο «ελεήμον» πρόγραμμα καταπολέμησης της φτώχειας. Και ήταν επόμενο να συμβεί αυτό, αφού το ποσοστό ανεργίας στην περιοχή φτάνει το 18,4% και οι συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων μπορούν να χαρακτηριστούν επεικώς άθλιες. Στα βόρεια προάστια της Αθήνας, στην Πεύκη, 435 οικογένειες δικαιούχων του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) φαίνονται να είναι πιο τυχερές (...) αφού θα εγκατασταθούν σε έναν πρότυπο οικισμό, σε ένα Ηλιακό χωριό. Στο χωριό έχουν εγκατασταθεί ειδικά ηλιακά και ενεργειακά συστήματα υψηλής τεχνολογίας που εξασφαλίζουν πλήρη επάρκεια θέρμανσης και ζεστού νερού με σχετικά μικρό κόστος, στα πλαίσια ενός «πρωτοποριακού» ελληνογερμανικού προγράμματος, που αν πετύχει θα αποτελέσει την αρχή για την πραγματοποίηση άλλων παρόμοιων προγραμμάτων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Στο πρότυπο «στρατόπεδο συγκέντρωσης» που η λειτουργία του χαρακτηρίζεται μοναδική στην Ευρώπη, θα καταφθάσει σύντομα ομάδα κοινωνιολόγων που θα μελετήσει την ποιότητα της κοινωνικής ζωής και του περιβάλλοντος, καθώς και τις αντιδράσεις και τη δυνατότητα προσαρμογής των κατοίκων στα ενεργειακά συστήματα και στο ίδιο το επιστημονικό πρόγραμμα. Ήπιες ομάδες «πειραματόζωων», εγκατεστημένες σε ήπιες μονάδες ενέργειας, για την ανάπτυξη πρότυπων προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας.

■ Και μην ξεχνάτε ότι, όπως επισημαίνει και το ΠΑΚΟΕ (Πανελλήνιο Κέντρο Οικολογικών Ερευνών), «η οικολογική κρίση πλήττει την τουριστική οικονομία»...

Τόσος ΣΑΡΑΝΤΗΣ

κληρωμένη εικόνα για τις ιδέες και τη ζωή του μαρκή-σου.

● SALMAN RUSHDIE: «ΟΙ ΣΑΤΑΝΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ». (Μυθιστόρημα). ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ». ΑΘΗΝΑ 1989.

Σοσσι! Κυκλοφόρησε τελικά στον τόπο μας το βιβλίο που λίγο έλειψε να χωρίσει τον κόσμο σε δολοφόνους σε θύματα. Οι «Σατανικοί Στίχοι» του Ινδού Σαλμάν Ρασντί που προκάλεσαν την οργή των αρχηγών της Ισλαμικής επανάστασης κυκλοφόρησαν με καθυστέρηση στην Ελλάδα, μια κι ο εκδοτικός οίκος «φοβήθηκε» να το κυκλοφορήσει την εποχή της αντάρας. Η αλήθεια είναι βέβαια πως δέχθηκε «προειδοποιήσεις» για το τι θα επακολουθούσε αν τόλμαγε να το κυκλοφορήσει τότε. Τέλος πάντων ο Ρασντί ζει ακόμη, αν και η «ιερή διαταγή του θανάτου του» δεν έχει ακόμη ανακληθεί, αφού ο Χομεϊνί πέθανε και ίσως δεν σκέφτηκε να απαλλάξει τον συγγραφέα από τον φόβο της εκτέλεσης. Κρίμα, που λένε, πως η ώρα του θανάτου είναι ώρα συγχώρεσης!

Η όλη κατάσταση, βέβαια, έγινε αφορμή να διαφημιστεί πριν της ώρας του ένα μυθιστόρημα που ήσυχα-ήσυχα θα έπαιρνε τη θέση του στην παγκόσμια λογοτεχνία, μια και δεν υστερεί σε πλοκή, σε ύφος και σε γραφή. Ο Ρασντί, για να ασχοληθούμε και λίγο με το περιεχόμενο του βιβλίου, είναι γνωστός από τα προηγούμενα βιβλία του για τη μαεστρία του παντρίματος μύθου και πραγματικότητας. Ένας παραμυθαζής, Ινδός γαρ, που σπέρνει αλήθειες σε μια διαδρομή φαντασίας και θρύλων. Το μυθιστόρημα αναφέρεται στην αιώνια πάλη του καλού με το κακό! Ποιος ξέρει όμως ποιο είναι το πιο σωστό σήμερα και ποιος γνωρίζει τις μορφές που το καθένα απ' αυτά παίρνει.

Το σίγουρο πάντως είναι πως στο μυθιστόρημα αυτό του Ρασντί το συναισθήμα που κυριαρχεί και που προκαλεί την ταραχή του αναγνώστη είναι η ραβία. Μια έντονη ραβία πάνθους, πίστης και καταστροφής.

Ακόμα τα εκφραστικά στοιχεία του έπους είναι... διάσπαρτα σ' όλη την ιστορία. Τελικά έχουμε να κάνουμε με στίχους σατανικούς ή θειικούς; Το σίγουρο, όμως, είναι πως έχουμε να κάνουμε με ένα δυνατό, όμορφο μυθιστόρημα που το πέπλο των μυστηρίων της ανατολικής φιλοσοφίας επιδέχεται καλύτερα.

Και είναι απορίας άξιο για μας τους κοινούς θνητούς, τι τελικά ήταν αυτό που ενόχλησε τους αρχηγούς του Ισλάμ και κυνήγησαν ανελέητα τον συγγραφέα; Ή μήπως έπρεπε έτσι η επανάσταση να κάνει για άλλη μια φορά θόρυβο; Τέλος πάντων το βιβλίο είναι όμορφα επιμελημένο και η μετάφραση έχει κάνει ο Πέτρος Ψηλορείτης.

● ΑΜΠΟΥ - ΑΜΠΙΝΤΑΛΑΧ ΜΟΥΧΑΜΑΝΤ ΑΛ - ΝΑΦΖΟΥΙ: «Το Μυρωμένο Λιβάδι». (Μυθιστόρημα). Εκδόσεις ΗΡΩΔΟΤΟΣ. ΑΘΗΝΑ 1989

Πρόκειται για ένα παράξενο βιβλίο. Γράφτηκε, λέει, μετά από παραγγελία του βεζίρη του σουλτάνου της Τύνιδας γύρω στα 1420. Χρόνια προόδου και ευμάρειας για τον αραβικό πολιτισμό και την Τυνησία. Οι άραβες που τον καιρό εκείνο δεν είχαν προκαταλήψεις και δεσμεύσεις απέναντι στον έρωτα προσπαθούσαν να βρουν τρόπους για την κατάκτηση της τέλειης ηδονής. Το

βιβλίο αυτό είναι ένα μίγμα ιατρικού εγχειριδίου γύρω από την ερωτική πράξη και ταυτόχρονα μια ερωτική ιστορία έντονα επηρεασμένη από την αραβική ποίηση και φιλοσοφία. Πουθενά οι αναφορές στην ερωτική πράξη δεν φέρνουν στο νου πορνογραφία και χυδαία «σμιότυπα ερωτικού».

Οι κοινωνικές προεκτάσεις

είναι εμφανείς όπως επίσης και η θεώρηση της γυναίκας σαν ισότιμης με τον άντρα, όσον αφορά βέβαια τα ερωτικά πράγματα. Τη μετάφραση από το γαλλικό κείμενο έχει κάνει η Λένα Μιλιλή. Ας δούμε και δυο χαρακτηριστικά αποσπάσματα από το βιβλίο:

«Δοξασμένος ο Θεός, ο Μεγάλος, ο Ύψιστος, που έπλασε τις γυναίκες καλλωπίζοντάς τις με σάρκα και χνούδι, μαλ-

λιά, λαρύγγι, υψηλό ανάστημα, όμορφα στήθη κάνοντάς τις έτσι ανακείμενα ηδονής για τους άντρες», και

«Δοξασμένος ο Θεός, ο Μεγαλόδυναμος, που υπέταξε τους άντρες στον έρωτα των γυναικών και τους όρισε να μην βρίσκουν γαλήνη και ηρεμία παρά μόνο κοντά στις γυναίκες...»!

Γιάννης ΝΑΟΥΜΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΟ

Αναζητώντας την Αριστερά στα F.M.

«Δεν είναι όμως καθόλου αποστολή δική μας να ανανεώσουμε με νεωτερισμούς τα ιδεολογικά ιδρύματα πάνω στη βάση του υπάρχοντος κοινωνικού συστήματος... Λοιπόν, είμαστε υπέρ των νεωτερισμών και ενάντια στις ανανεώσεις! Είναι καθήκον μας να κλονίσουμε την κοινωνική βάση αυτών των συσκευών και ν' αμφισβητήσουμε τη χρησιμοποίησή τους προς όφελος των λόγων. Κι αυτό θα το κατορθώσουμε με συνεχείς και αδιάκοπες προτάσεις για την καλύτερη χρησιμοποίηση των συσκευών προς όφελος της ολότητας. Ανέφικτες σ' αυτό το κοινωνικό σύστημα, εφικτές σ' ένα άλλο, αυτές οι προτάσεις, που είναι μια φυσική συνέπεια της τεχνολογικής εξέλιξης, χρησιμεύουν στην προπαγάνδη και στη διαμόρφωση ενός άλλου κοινωνικού συστήματος».

Μπ. Μπρεχτ

«Το ραδιόφωνο σα συσκευή επικοινωνίας» 1932

■ Μέχρι την ψήφιση του νόμου 1730/87 με τον οποίο καθιερώθηκε η ιδιωτική και δημοτική ραδιοφωνία, η σχέση της Αριστεράς με το ραδιόφωνο ήταν μάλλον επιδερμική. Ουσιαστικά κανένα από τα κόμματα της Αριστεράς δεν ακούμπησε ποτέ το θέμα της επικοινωνίας μέσω του ραδιοφώνου έξω από τους κρατικούς σταθμούς. Οι κινήσεις που έγιναν για δημιουργία ανεξάρτητων ραδιοσταθμών στη δεκαετία του 80, ήταν προσπάθειες μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων έξω από κομματικά κυκλώματα. Η συζήτηση που άρχισε γύρω απ' αυτό το θέμα, που ξεκινούσε είτε από την ανάγκη υπέρβασης της άθλιας κατάστασης της ΕΡΤ, είτε από τη γενικότερη ανάγκη επικοινωνίας των ανθρώπων μέσω του ραδιοφώνου κυρίως σε τοπικό επίπεδο, άφησε μάλλον ασυγκίνητα τα κόμματα της Αριστεράς. Είναι βέβαια αναγκαίο να αναφέρουμε πως εξαίρεση αποτέλεσαν ορισμένες δυνάμεις που κινούνταν μέσα ή γύρω από το τότε ενιαίο ΚΚΕ εσ: και προσπάθησαν να πειραματιστούν σ' αυτόν τον τομέα, χωρίς όμως να τύχουν υποστήριξης από την ηγεσία του κόμματός τους. Έτσι λοιπόν η Αριστερά πολύ λίγο έως καθόλου επηρέασε τη συζήτηση αυτή που σχετιζόταν ωστόσο μ' ένα πολύ σύγχρονο πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα.

Ποια ήταν η στάση των κομμάτων της Αριστεράς για την ελεύθερη ραδιοφωνία (χρησιμοποιούμε τον όρο συμβατικό). Το ΚΚΕ απέρριπτε κάθε ιδέα δημιουργίας μη κρατικού ραδιοσταθμού, με το επιχείρημα πως κάτι τέτοιο ανοίγει το δρόμο στην ιδιωτικοποίηση. Η θέση του ΚΚΕ συνοψιζόταν ως εξής: εκδη-

μοκρατισμός της ΕΡΤ - όχι ιδιωτικοποίηση των μαζικών μέσων ενημέρωσης (μ.μ.ε.). Η θέση αυτή του ΚΚΕ ήταν γενικά σωστή και βοηθούσε στη διαμόρφωση κλίματος αντίστασης και αγωνιστικής παρέμβασης κατά της ιδιωτικοποίησης. Ταυτόχρονα όμως δεν έπαιρνε υπ' όψη τη συγκεκριμένη κατάσταση, δεν μπόρεσε να διαμορφώσει μια άποψη σύγχρονη για το ρόλο των μ.μ.ε. και να έχει μια πιο ευέλικτη τακτική. Το ΚΚΕ λέγοντας όχι στην ιδιωτικοποίηση έλεγε ταυτόχρονα όχι σε κάθε ανεξάρτητη κίνηση. Η λογική του ταύτιζε τους επιχειρηματίες που σκόπευαν να δημιουργήσουν μια νέα αγορά, με τις κοινωνικές οργανώσεις, με κινήσεις διανοουμένων, με ομάδες νέων ανθρώπων που ήθελαν να παρέμβουν στη ραδιοεπικοινωνία χωρίς να έχουν αφετηρία και στόχο το κέρδος. Έτσι το ΚΚΕ έμεινε στη συνθηματολογία και δεν μπόρεσε να έλθει σ' επαφή με το ίδιο το πρόβλημα, να μιλήσει για το τι είναι ραδιόφωνο και πως το οραματίζεται, έχασε τη δυνατότητα επαφής μ' όλες τις κινήσεις που πάσχζαν ν' ανοίξουν ρωγμές για πιο ανθρώπινη επικοινωνία και δημοκρατική πληροφόρηση. Μέχρι και το 86 η προβληματική του ΚΚΕ ήταν στραμμένη στην ανάγκη εκδημοκρατισμού της ΕΡΤ και καθόλου σχεδόν δεν έπαιρνε υπ' όψη τη συζήτηση και τις κινήσεις για ελεύθερη ραδιοφωνία.

Από την άλλη μεριά στο τότε ΚΚΕ εσ. υπήρχαν, όπως προαναφέραμε, δυνάμεις που συνδέθηκαν ουσιαστικά στην όλη προβληματική, που πήραν πρωτοβουλίες, πειραματίστηκαν. Η ηγεσία όμως του ΚΚΕ εσ. δεν κα-

τανούσε ουσιαστικά το θέμα, υποστήριζε γενικά τις ανεξάρτητες προσπάθειες ευνοώντας εμφανώς την είσοδο ιδιωτών και γενικά για να είναι in.

Η συζήτηση όμως για μη κρατικό ραδιόφωνο έβαζε -και βάζει- επί τάπητος το θέμα: ποιο ραδιόφωνο. Ήταν σαφές πως δεν γινόταν λόγος για το μοντέλο της ΕΡΤ στον τομέα της πληροφόρησης. Στο επίπεδο της ιδεολογικής λειτουργίας όμως: Ποιος θα μπορούσε να ήταν ο ρόλος του ραδιοφώνου στην ενεργοποίηση του πολίτη, στη διακίνηση και σύγκρουση των ιδεών, θα ήταν ένα ραδιόφωνο εκσυγχρονισμού ή αφύπνισης, αμφισβήτησης; Για όλ' αυτά η Αριστερά δεν είχε άποψη, ούτε γνώμη για το πώς θα μπορούσαν να γίνουν. Έτσι η υπόθεση «ελεύθερη ραδιοφωνία» έμεινε στα χέρια των επιχειρηματιών που ήθελαν να επενδύσουν σ' ένα τομέα που δείχνει να είναι κερδοφόρος, όχι μόνο σε χρήμα, στην προοπτική μάλιστα της ιδιωτικής τηλεόρασης, καθώς και της ηγεσίας της ΝΔ που αξιοποίησε την όλη ιστορία στο μέγιστο δυνατό. Από ιδεολογική λοιπόν πλευρά η ελεύθερη ραδιοφωνία όπως δημιουργήθηκε και διαμορφώθηκε λειτουργήσε σαν ένας νέος αφομοιωτικός μηχανισμός για λογαριασμό της κυρίαρχης ιδεολογίας. Κυριάρχησε το φιλελεύθερο αστικό πλουραλιστικό μοντέλο. Φτιάχτηκε ένα σαλόνι όπου ήταν όλοι καλεσμένοι και μάλιστα περισσότερο οι εκπρόσωποι της Αριστεράς. Αυτό το πρότυπο που σ' ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις υπηρετείται με περισσή επιτυχία και συνέπεια έγινε το μέτρο σύγκρισης, το σημείο αναφοράς. Πίσω από κάθε επιτυχημένο ραδιοσταθμό - δηλαδή μεγάλη ακροατικότητα συν οικονομικά κέρδη - βρίσκεται ένας σύγχρονος επιχειρηματίας ή ένας δεξιός δήμαρχος.

Με την ψήφιση του νόμου 1730/87, η Αριστερά, συγκεκριμένα το ΚΚΕ, αποφασίζει να μπει στο χορό. Πώς; «Θα δούμε στην πορεία» η κλασική απάντηση. Χωρίς λοιπόν επεξεργασία, χωρίς πρότυπα, χωρίς σχέδια αλλά με όρεξη από κάποιους άρχισε το πανηγύρι. Η πορεία ήταν προδιαγεγραμμένη. Η Αριστερά υπ'

αυτές τις συνθήκες ήταν αδύνατο να διεκδικήσει δικό της ρόλο στα ερτζιανά. Δοκίμασε να ανταγωνιστεί τους άλλους με το να τους αντιγράψει. Η αντιγραφή ήταν κακέκτυπο. Στην καλύτερη περίπτωση ήταν μια απ' τα ίδια. Το θέμα φυσικά δεν είναι ένα ραδιόφωνο για τους αριστερούς αλλά ένα ραδιόφωνο με τις ιδέες και τη σφραγίδα της Αριστεράς. Αυτό ήταν ένα μεγάλο ζητούμενο, για το οποίο δε δόθηκε καμιά μάχη. Το ραδιόφωνο είναι ένα προστό μέσο επικοινωνίας που προσδίδει στο μοναχικό άνθρωπο. Εκεί ίσως βρίσκεται μια από τις αιτίες της ραδιοφωνικής έξαρσης της τελευταίας δεκαετίας. Ποια είναι η άποψη της Αριστεράς. Από ποιο σημείο της μπάντας των FM εκπέμπει. Κι όσοι προσάβησαν καθλωθήκαν στην «ανάγκη» ικανοποίησης του μέσου ακροατή που ήταν βέβαια προϋπόθεση για τους διαφημιστές να ακουμπήσουν τον οβολό τους.

Κάποτε κάποιος μιλούσαν για τη σχέση πομπού-δέκτη, τη σχέση του ραδιοσταθμού με το ακροατήριό του. Αυτό γρήγορα ξεχάστηκαν. Ο τρόπος με τον οποίο η Αριστερά παρέμβηκε στο ραδιόφωνο ήταν συμπληρωματικός, διεκδικήσε μια θέση στο παιγνίδι που ήδη έπαιζαν οι άλλοι με όρο το πολύ πολύ να μην την κλέβουν. Επομένως οι όροι του παιγνιδιού είναι πλέον αποδεκτοί. Έτσι το αίτημα έστω και του «εκδημοκρατισμού» της ΕΡΤ έμεινε ουσιαστικά στο περιθώριο. Ή έγινε το φύλλο συκής για να καλυφθεί η υποχώρηση στο θέμα της ιδιωτικοποίησης. Όσοι λοιπόν έλεγαν πως η ιδιωτική ραδιοφωνία ανοίγει το δρόμο στην ιδιωτική τηλεόραση δικαιώθηκαν. Μόνο που λίγοι φαντάζονταν πως αυτό θα γινόταν με την υποστήριξη και της Αριστεράς (αν και για την ΕΑΡ δεν γίνεται λόγος). Να πούμε τώρα για την αριστερή άποψη στην Τ.Υ.; Δεν τρελαθήκαμε.

Η αριστερή άποψη πάντως στα FM αναζητείται. Το θέμα είναι αν υπάρχει κανείς που θέλει να την αναζητήσει. Δε θαριέσαι, άσπη στα αζήτητα. Με τον Μπρεχτ και τους ομοίους του θ' ασχολούμαστε τώρα.

Γιάννης ΝΤΑΙΑΚΟΣ

Το «φεστιβάλ των πρωτοεμφανιζόμενων» έκλεισε με πολλές δυσάρεστες σκέψεις για το μέλλον του ελληνικού κινηματογράφου. Όσοι, παρά το καταθλιπτικό σκηνικό, επιμένουν να είναι αισιόδοξοι, θα πρέπει να εναποθέσουν τώρα τις ελπίδες τους για «καινούργιες διαδρομές», στις ταινίες του Αβδελιώδη, του Κοκκινόπουλου και της Βασιλικής Ηλιοπούλου, που ανολοκλήρωτες, έμειναν έξω από τη διαδικασία του πιο αδιάφορου φεστιβάλ των τελευταίων χρόνων.

ΑΔΙΕΞΟΔΕΣ

Ξεφυλλίζοντας την ειδική αναμνηστική έκδοση για τα 30 χρόνια του Φεστιβάλ, αναζητά κανείς το άλλοθι για την «αίγλη» των περασμένων χρόνων, εποχών που η ακμή της κινηματογραφικής βιομηχανίας συνταιριαζόταν με την απώθηση γόνιμων αισθητικών προτάσεων – η ανάδειξή τους θα πρέπει να αναζητηθεί εκτός των άλλων και σε μια διαρκή αντιπαλότητα, στο «αντίπαλο δέος» του μεγάλου, εμπορικού κινηματογράφου. Αλλά και σε ένα πάθος για τον κινηματογράφο, που φαίνεται πια να έχει εκλείψει, τουλάχιστον στη μορφή που το γνώρισαν οι προηγούμενες γενιές, η κινηματογραφοφιλία είναι σίγουρα πιο βολική σύμβαση. Ο Στάνις Τσόνεζ έλεγε ότι «για τους ανθρώπους που θέλουν να κάνουν κινηματογράφο, οι δύσκολες συνθήκες είναι μεν μια αλήθεια, αλλά δεν μπορεί να είναι η δική τους αλήθεια. Το θέμα είναι, πού βρίσκεται η δική τους αλήθεια;»

Η κριτική επιτροπή, αρνούμενη την απονομή των μεγάλων βραβείων, πρόκρινε τη «ρήξη» με το σύνολο των ταινιών που είχε να αξιολογήσει, καταχειροκροτούμενη από το κοινό, ενώ οι συνδικαλιστές - σκηνοθέτες (Νίκος Αντωνάκος - Πάνος Παπακυριακόπουλος) επέλεξαν για απάντηση την ανοιχτή καταγγελία των «μεθοδεύσεων που οδηγούν σε αφανισμό τον ελληνικό κινηματογράφο».

Αλλά αν αυτό το φεστιβάλ άφησε να διαφανούν κάποιες ενδείξεις για την αρχή του τέλους των έντεχνων ισορροπιών, συνδικαλιστικών και μη, που γνωρίσαμε τα τελευταία χρόνια

στο χώρο του ελληνικού κινηματογράφου, οι παράγοντες που διαφοροποιούν τα μέχρι τώρα άκαμπτα σχήματα, θα πρέπει να αναζητηθούν αλλού, στο νέο θεσμικό - οικονομικό status που αποκρυσταλλώνεται με ταχύτατους ρυθμούς.

Το θεσμοθετημένο πια 1,5% από τα έσοδα της τηλεόρασης για την χρηματοδότηση της κινηματογραφικής παραγωγής (μόνο από την κρατική τηλεόραση, με τα σημερινά δεδομένα μεταφράζεται σ' ένα ποσό 500 εκατομμυρίων) σηματοδοτεί μια αποφασιστική διεύρυνση του κύκλου εργασιών για τον ελληνικό κινηματογράφο στο άμεσο μέλλον, χωρίς όμως καμιά εγγύηση για τις νέες προδιαγραφές που αναπόφευκτα θα ισχύσουν. Αν κρίνουμε από τα πρώτα δείγματα αμειβόμενων παραγωγών που έκαναν φέτος την εμφάνισή τους σ' ένα – καθώς πιστεύαμε – κινηματογραφικό φεστιβάλ, η «αιμοδοσία» προς τον κινηματογράφο, μεταγγίζει όπως φαίνεται και τον μηχανιστικό κομφορμισμό της τηλεοπτικής γλώσσας, μια αισθητική που παρεκκλίνει ουσιαστικά από τις κατακτήσεις της κινηματογραφικής γραφής, καθώς αναζητά αναγκαστικά έναν ιδεατό-τηλεοπτικό «μέσο όρο».

Τρεις από τις εννέα ταινίες του διαγωνιστικού προγράμματος έχουν τον χαρακτήρα της τηλεταινίας, το «Κλειστό κύκλωμα» του Νίκου Γιαννόπουλου, υποτυπώδης εξιστόρηση των ανθρώπινων σχέσεων μέσα σε μια «σύγχρονη» οικογένεια, το «Αθώς ή ένοχος», του Δημήτρη Αρδαβίτη, μια ευπρεπής τηλεοπτική ανά-

πλαση της υπόθεσης Παγκρατίδη, που όμως ήδη έχει προβληθεί από την τηλεόραση με τη μορφή του σήριαλ, και τέλος το ντοκυμανταίρ

«ROM» του Μενέλαου Καραμαγγιώλη, που αναφέρεται στην εθνότητα των Τσιγγάνων. Από τις καλύτερες στιγμές ενός πολύ φτωχού φεστι-

ΜΙΚΡΟΥ ΜΗΚΟΥΣ

ΤΑΙΝΙΕΣ

Για πρώτη φορά μετά τις αντιθέσεις που οδήγησαν στη διοργάνωση του αντιφεστιβάλ, οι έξι καλύτερες ταινίες μικρού μήκους προβλήθηκαν στον ίδιο χώρο με τις μεγάλες. Και ήταν ένα ευτύχημα. Γιατί αν έλειπαν και αυτές, τότε δεν ξέρουμε τι θα είχε να παρουσιάσει το 30ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης. Ανάμεσά τους ξεχώρισε η ταινία της Στέλλας Θεοδωράκη «Πλαστικό», στην οποία πρωταγωνιστούν ο Γιώργος Κώνστας και η Μαρία Πανούτσου. Τα σκηνικά είναι της Αννίτας Αργυροπούλου και η φωτογραφία – που βραβεύτηκε – του Ηλία Κωνσταντακόπουλου. Μετά το τέλος του Φεστιβάλ συναντήσαμε τη Στέλλα και συζητήσαμε για την ταινία της.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Επειδή μιλάμε για μια ταινία που οι αναγνώστες δεν έχουν δει και ενδεχομένως να μη δουν, θα ήταν σκόπιμο να ξεκινήσουμε με την «υπόθεσή» της.

Στέλλα Θεοδωράκη: Αν ήταν μια καθαρά αφηγηματική ταινία η απάντηση θα 'ταν πιο εύκολη. Μπορώ όμως να πω τι με κέντρισε για να ξεκινήσω: η «έννοια» του χαμένου και του κερδισμένου. Η βάση ήταν αυτό. Ποιος χάνει και ποιος κερδίζει σε μια ανθρώπινη σχέση που, σε τελική ανάλυση, θλέποντάς το κάποιος από άλλη οπτική θα μπορούσε να πει πως δεν υπάρχει νικητής ή ηττημένος. Ο χαμένος μπορεί να 'ναι κερδισμένος ή το αντίστροφο.

Σ.: Δεν είναι όμως μια αφηρημένη «έννοια» που πήρες για παράδειγμα από το σκάκι, γιατί προφανώς εκεί κάποιος στο τέλος του παιχνιδιού αναδεικνύεται νικητής.

Στ.Θ.: Όχι, όχι, καθόλου. Αυτό πήγα να εξηγήσω. Μετά ξεκίνησαν αυτά τα πράγματα. Δηλαδή, ξεκινώντας να κάνω αυτή την «έννοια» ταινία, μπήκαν διάφορα άλλα. Μια ιστορία όχι πολύ συγκεκριμένη. Μια αφήγηση αποσπασματική που κινηματογραφικά πλαισιώνεται από διάφορα στοιχεία. Πρώτον, υπάρχει ένα ρεπορταζιακό υλικό, μια συνέντευξη που δίνει ο πρωταγωνιστής και αφορά τη σχέση του Μαρσέλ Ντυσάν με το σκάκι. Δεύτερον, μια ιστορία ενός άντρα που έχει γράψει ένα βιβλίο για το παιχνίδι. Τρίτον, η σχέση του με μια γυναίκα και, τέλος, η σχέση της γυναίκας αυτής με την πόλη και η δουλειά της, που είναι να εγκλωβίζει αντικείμενα σε πλαστικό υλικό.

Όλα αυτά σαν ολότητα, και όχι τόσο αποσπασματικά, παρ' όλο που τώρα μπορώ να τα διακρίνω.

Σ.: Τώρα που υπάρχει η ταινία σαν αποτέλεσμα, νομίζεις ότι έχει σημασία να ξαναγυρίσει κανείς στις προθέσεις του και να κάνει μια αντιπαράθεση ανάμεσα σ' αυτό που ήθελε και σ' αυτό που προέκυψε;

Στ.Θ.: Ναι, έχει σημασία. Βέβαια, σε εντελώς προσωπικό επίπεδο. Για να προχωρήσεις εσύ σαν άτομο σ' ένα έργο που κάνεις, αλλά και για να κατανοήσεις περισσότερο το έργο που ήδη έκανες. Το στάδιο της προετοιμασίας είναι πολύ διαφορετικό από την πραγμάτωση μιας ταινίας, ακόμα και της πιο μικρής.

Σ.: Ας μιλήσουμε για τη σχέση που συνδέει τα δύο κεντρικά πρόσωπα της ταινίας.

Στ.Θ.: Αυτό που προσπάθησα να δώσω από τη σχέση αυτών των δυο ανθρώπων, είναι ότι για να παίξεις ένα παιχνίδι πρέπει να μπει μέσα σ' αυτό. Να το αποδεχτείς. Η πρωταγωνίστρια «παίζει με τη σωπή», έχει αρχικά μια ουδέτερη στάση, κι αυτό αποδυναμώνει τον «συμπαίκτη» της. Ο άντρας την καλεί με το πρόσχημα του θανάτου κάποιος κοινής φίλης της Πόλυς. Την καλεί να μπει σ' ένα παιχνίδι δικό του, στο οποίο αυτή αρνείται να παίξει.

Σ.: Η Πόλυ είναι ένα τυχαίο όνομα;
Στ.Θ.: Δεν είναι τυχαίο, γιατί μπαίνει μέσα και η «πόλη» – χώρος περιβάλλον – την οποία η γυναίκα παρατηρεί. Η πόλη την πονάει, την γοητεύει αλλά και ταυτόχρονα τη θλίβει. Η πόλη παρουσιάζεται ασφυσική με όγκους που δεν ανασαίνουν.

Η Όλια Λαζαρίδου στην «Όλα Ρόμπιρντς» του Χρήστου Βακαλόπουλου.

βάλ, όμως η κάμερα αποφεύγει να παρακολουθήσει πρόσωπα, εξατομικευμένες περιπτώσεις, αλλά εμμένει στη σκόπευση της «κοινότητας», με

μία φιλολογική ματιά που θαρραίνει αισθητά στο τελικό αποτέλεσμα.

Ο Κώστας Φέρρης με την θεωρούμενη εκ των προτέρων «μεγάλη»

ταινία του φεστιβάλ («Oh Babylon») τάρaxe κάπως την ατμόσφαιρα της καθ' όλα υποτονικής εκδήλωσης. Αλλά το έναυσμα ήταν η έντονη αντί-

δραση και απογοήτευση του κοινού μπροστά σ' ένα ανορθόδοξο μίγμα οπτικής σύνταξης, που χρησιμοποιεί τον μύθο του Πενθέα απλώς ως πρόσχημα.

Ο Βασίλης Κεσίσογλου («Γάμος στο Περιθώριο») θέλει να ξαναζωντανέψει την παλιά ελληνική κωμωδία, όμως, το κοινό της είναι απίθανο πια να αναζητήσει αυτή την ταινία στις αίθουσες.

Παρωχημένος ή απωθημένος, ο πολιτικός λόγος στον κινηματογράφο, διεκδίκησε το μερίδιό του και σ' αυτό το φεστιβάλ. Στην ταινία «Δεξιότερα της Δεξιάς» του Νίκου Αντωνάκου αλλά και στο «Τελευταίο στοίχημα» του Κώστα Ζυρίνη, ο στόμφορ, η ανεξέλεγκτη ρητορία, υπονομεύουν εκ των προτέρων τις όποιες προσπάθειες μιας δεσμευτικής ματιάς στα πολιτικά πράγματα της χώρας μας. Αλλά αν για την ταινία του Αντωνάκου μπορούμε να καταγράψουμε απλώς μια κατασκευαστική αρτιότητα, στην πολύπαθη δουλειά του Ζυρίνη διασώζεται ένα «προσωπικό στοίχημα» του σκηνοθέτη της που ξεπερνάει σε μέγεθος ένα απλό «ξεκαθάρισμα λογαριασμών».

Η «Ξένια» του Πατρίτς Βιδάνκος έχει συγχρόνως τα χαρακτηριστικά της προσωπικής δημιουργίας αλλά και της πολυεθνικής, πολύγλωσσας παραγωγής, με όλες τις αδυναμίες που έπονται της διπλής φύσης του εγχειρήματος. Εδώ, η μεσογειακή κατάφαση στη ζωή, στο φως, στον έρωτα, έχει αντιστραφεί σε μια πορεία θεληματικής εγκατάλειψης.

Και ενώ η «Ξένια» απεκδύομένη την γραφικότητα μιας Ελλάδας του «Ποτέ την Κυριακή» ή του «Ζορμπά» – ουσιαστικά της κινηματογραφικής μυθολογίας μας – ταξιδεύει μέχρι την Ανδαλουσία για να πεθάνει, η «Όλγα Ρόμπαρντς» του Χρήστου Βακαλόπουλου που έρχεται από την Αμερική για να αφήσει την τελευταία της πνοή στη γη των προγόνων της, κουβαλάει στις αποσκευές της, πέρα από την τηλεσκοπική καραμπινά – εργαλείο της δουλειάς της – και πλήθος κινηματογραφικές μυθολογίες, κατακερματισμένες, αλλά ικανές να ορίζουν τις προϋποθέσεις για το πιο αξιόλογο ίσως κινηματογραφικό παιχνίδι που παρακολουθήσαμε φέτος στη Θεσσαλονίκη.

Κώστας ΤΕΡΖΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

Σ.: Λες ότι η γυναίκα δεν συμμετέχει στο παιχνίδι. Από ένα σημείο όμως και μετά, φαίνεται να το παρακολουθεί.

Στ.Θ.: Δεν τελείωσα προηγούμενων για τους χαρακτήρες. Στην πορεία υπάρχει μια αντιστροφή των ρόλων τους. Η γυναίκα κάποια στιγμή τείνει να μπει κι αυτή στο παιχνίδι του και, μάλιστα, επιθετικά (λέει ψέματα, προσπαθεί να μπερδέψει τον άντρα, στο σημείο ακριβώς που αυτός αρχίζει να γίνεται ειλικρινής). Στο τέλος έχουμε μια επιστροφή στα παιδικά παιχνίδια (κρυφτό). Η γυναίκα λέει πως τα παιδικά παιχνίδια την ανακουφίζουν, ενώ τον άντρα τον κουράζουν. Παρ' όλα αυτά, η επιστροφή συνδυάζεται και με την αποχώρηση του άντρα από το παιχνίδι. Κανείς από τους χαρακτήρες δεν είναι ξεκάθαρος ή μονοσήμαντος.

Σ.: Τι είναι αυτό που σε έκανε να χρησιμοποιήσεις τις σκέψεις του Μαρσέλ Ντυσάν σχετικά με το παιχνίδι;

Στ.Θ.: Αυτό που με οδήγησε στον Ντυσάν ήταν πως, αν και καλλιτέχνης, ασχολήθηκε πολύ μ' ένα διανοητικό παιχνίδι σαν το σκάκι. Ο Ντυσάν έκανε τέχνη το οτιδήποτε μέχρι που έβαλε μια λεκάνη τουαλέτας στο μουσείο με την υπογραφή του (ready-made). Βέβαια, σε αντίθεση με τον Ντυσάν που πιστεύει στο παιχνίδι άσχετα από το αποτέλεσμα, ο πρωταγωνιστής φθάνει μέχρι τα άκρα. Προσπαθεί να διαλύσει τον αντίπαλό του.

Σ.: Η πλαστική κατασκευή που φτιάχνει η κοπέλα της ταινίας δεν παρπέμπει στις απόψεις του Ντυσάν; Δεν έχει σχέση με τα αποπροσδιορισμένα

έτοιμα-αντικείμενα;

Στ.Θ.: Έχει κάποια σχέση με το ready-made. Με τη διαφορά όμως, πως οι κύβοι της δεν είναι έτοιμα βιομηχανοποιημένα αντικείμενα, αλλά αντικείμενα εγκλωβισμένα σε πλαστικό υλικό.

Σ.: Ανάμεσα στον δημιουργό μιας ταινίας και στον θεατή υπάρχει ένα διανοητικό παιχνίδι. Νομίζεις ότι είναι απαραίτητο να γνωρίζουν και οι δύο πλευρές τους κανόνες, τους κώδικες του παιχνιδιού;

Στ.Θ.: Ναι, αλλά ακόμη κι αν θεατής δεν γνωρίζει τον κώδικα, νομίζω πως μπορεί να προσεγγίσει ένα έργο με τις αισθήσεις του και να το ερμηνεύσει με τον προσωπικό του τρόπο. Το ίδιο συμβαίνει όχι μόνο στον κινηματογράφο, αλλά και στη ζωγραφική ή, ακόμα περισσότερο, στη μουσική.

Σ.: Υπάρχει ένας πειραματισμός στο επίπεδο της μορφής της ταινίας;

Στ.Θ.: Είναι ένα πείραμα ανάμεσα σε τρία διαφορετικά στοιχεία: το άσπρο μαύρο, το έγχρωμο και το video. Με απασχόλησε πώς τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν να αναμιχθούν και να οδηγήσουν σ' ένα ενιαίο αισθητικό αποτέλεσμα.

Σ.: «Το θιβλίο σου έχει ενδιαφέρον αλλά η γραφή σου μου φαίνεται ψυχρή», λέει σε κάποιο διάλογο η πρωταγωνίστρια. Μήπως, τελικά, αυτό αφορά και την ίδια την ταινία; Μήπως η κινηματογραφική γραφή που επέλεξες λειτουργεί έτσι ώστε να χάνεται το θέμα;

Στ.Θ.: Χάνεται; Δεν νομίζω! Δίνεται το θέμα με διαφορετικό τρόπο. Βγαίνει ένα έργο αυτόνομο πια, που δεν είναι

μόνο το θέμα, δεν καταστρέφεται, διαφοροποιείται, ξεφεύγει από την αρχική ιδέα...

Σ.: Η χρήση των πολλαπλών δυνατοτήτων που σου παρέχει η κινηματογραφική-βιντεοσκοπημένη εικόνα μήπως καταλήγει εις θάρος μιας εκφραστικής λιτότητας;

Στ.Θ.: Νομίζω πως ακόμη και μια πολυχρησιμοποιημένη μέθοδος (π.χ. διπλοτυπία, slow motion κλπ.) μπορεί σ' ένα σύνολο διαφορετικών εικόνων να αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία. Έτσι δεν διστάζω να τα χρησιμοποιήσω ακόμη κι αν αυτό είναι μερικές φορές αρνητικά φορτισμένα.

Τώρα όσο αφορά τη λιτότητα. Εγώ θεωρώ πως αυτή η γραφή είναι λιτή παρ' ότι χρησιμοποιεί πολλά στοιχεία. Δεν ξέρω πώς εννοούμε το λιτό αλλά νομίζω πως αυτό το φιλάκι είναι απλό και αφαιρετικό χρησιμοποιώντας πολλά διαφορετικά στοιχεία.

Δεν θέλω να βάλω πρέπει πουθενά. Δεν θα ήθελα να πω, πως μια κινηματογραφική γραφή πρέπει να είναι έτσι ή αλλιώς. Το μόνο πρέπει που μπορώ να βάλω: Πρέπει να είναι όπως την αισθάνεται αυτός που την κάνει με τα στοιχεία που αισθάνεται να χρησιμοποιήσει.

Δεν θέλω να βάλω όρια στο τι μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει στον κινηματογράφο.

Σ.: Μια και μιλάμε για πείραμα, αν αυτό σημαίνει μια διερεύνηση ως προς τα μέσα και τους τρόπους, θα πρέπει να πούμε ότι, όπως φάνηκε στο φεστιβάλ και στο χώρο των ταινιών μικρού μήκους απουσιάζει ο πειραματισμός.

Στ.Θ.: Ναι, αυτό είναι ένα σημαντικό πρόβλημα για τις ταινίες μικρού μήκους. Δεν υπάρχει αυτονομία. Και δεν μιλάω για ένα φεστιβάλ μόνο για ταινίες μικρού μήκους, αλλά εννοώ ότι οι περισσότερες δεν είναι αυτόνομα έργα. Προσπαθούν να αποδείξουν τις επαγγελματικές ικανότητες των δημιουργών τους. Πολλοί μέσα απ' αυτές προσπαθούν να πείσουν ότι είναι σε θέση να φτιάξουν ένα σήριαλ ή μια μεγάλου μήκους ταινία. Υπάρχει βέβαια, και το γνωστό πρόβλημα της διανομής τους. Επειδή οι πειραματικές ταινίες δύσκολα απορροφούνται, ή δεν γίνονται ή χάνονται.

Κώστας ΜΑΧΑΙΡΑΣ

ΙΔΟΥ Ο ΕΘΝΟΦΟΝΟΣ

Οι συντάκτες του κίτρινου Σχολιαστή, δεν μπορούσαν να μείνουν αδιάφοροι, στον διασυρμό και στην κατασυκοφάντηση, μιας διαπρεπούς συναδέλφου, που για πολλούς από μας θεωρείται, όχι μόνο πρωτοπόρος, αλλά η ίδια έκφραση της κίτρινης δημοσιογραφίας, μιας σχολής που όχι μονάχα έχει επιβληθεί στη συνείδηση του λαού μας αλλά έχει αναγνωρισθεί και από την πεφωτισμένη αριστερά, σαν την ασφαλή οδό για μια ένδοξη καριέρα. Μιλάμε για την Αγγελική Νικολούλη που σύσσωμος ο Ελληνικός Τύπος, η Ραδιοφωνία και η Τηλεόραση την καταδίκασαν μόνο και μόνον «επειδή πιστεύει σταθερά πως έκανε το χρέος της ως λειτουργός του Τύπου» (Έθνος 3.10.89). Η δήλωση αυτή, πέντε μέρες μετά την δημοσίευση του άρθρου της «ΙΔΟΥ Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ» δείχνει την ακλόνητη απόφασή της, να συνεχίσει το έργο της. Εμείς σήμερα ανοίγουμε τον φάκελο Κοροβέση, μ' αποκλειστικές πληροφορίες και στοιχεία -τα ίδια στοιχεία που στηρίχθηκε και η εκλεκτή συνάδελφός μας, για να δείξουμε πως έκανε «στο ακέραιο το καθήκον της». Η επιμονή της και η προσήλωσή της στις αρχικές της θέσεις, μετά το σάλο που δημιουργήθηκε, είναι απόρροια των καθηκόντων που έχει αναλάβει να φέρει σε πέρας.

ΟΙ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΡΟΒΕΣΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

«Αξιωματικός της Ασφάλειας ζήτησε από τον τότε αρχηγό της ΚΥΠ λεπτομέρειες για το συγκεκριμένο πρόσωπο αλλά πήρε τελείως διαφορετικές και αόριστες πληροφορίες του στίλ δεν μπορούμε να τον εντοπίσουμε...

(Έθνος 29.9.89)

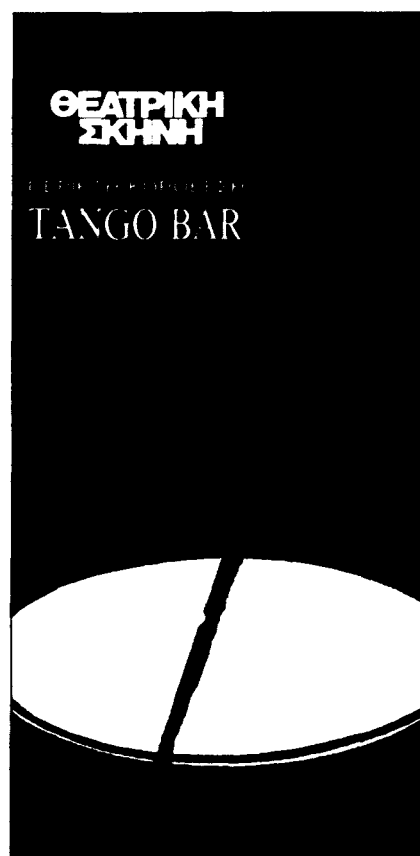
Οι Υπηρεσίες όμως του Σχολιαστή, όχι μόνο τον εντόπισαν αλλά φέρνουν και αδιάσειστα στοιχεία για την παρουσία του στην Αθήνα. Το 1987, τον εντόπισαν και τον κατήγγειλαν δια του τύπου οι γνωστοί πράκτορες Μηνάς Χρηστίδης (Έθνος 3.3.87) Τάσος Λιγνάδης (Καθημερινή 29.3.87), Κ. Γεωργουσόπουλος (Τα Νέα 30.3.87), Βάιος Παγκουρέλης (Ελεύθερος Τύπος 3.4.87) κλπ. για το διαπραχθέν αδίκημα ενός θεατρικού έργου, που κάτω από την συμβολική ονομασία «TANGO BAR» που προήλθε από το πολεμικό σύνθημα (TAN)GO BAR(ATE), δηλαδή «εμπρός θαράτε» προτροπή προς τους αναρχικούς για φασαρίες.

Αλλά υπάρχουν και άλλες μαρτυρίες. Η «Καθημερινή» τον ανακαλύπτει και η Θεατρική Σπηλιάδης τον παραδίδει στο αναγνωστικό της κοινό το 1981. Οι αρχές όμως αδιαφόρησαν.

Η «Αυγή» επανέρχεται το '83 δεν την άκουσε κανείς. Το «Διαβάζω» λίγο αργότερα φέρνει στο φως το δήθεν παιδικό βιβλίο «Η Συνέλευση των Ζώων», που στην πραγματικότητα ήταν μια αήθης επίθεση εναντίον του Κ.Κ.Ε. και των μελών του.

Οι μαρτυρίες αφθονούν. Δεν μπορούμε να τις παραθέσουμε όλες. Θα σταθούμε όμως στη πιο εντυπωσιακή. Τα τελευταία τρία χρόνια είχε καταφύγει στο «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ». Κάθε μήνα το φωνάζαμε, αλλά «φωνή βοώντος εν τη ερήμω».

Μα επιτέλους, γιατί οι μυστικές μας υπηρεσίες δεν ανοίγουν και καμιά εφημερίδα σοβαρή; Γιατί δεν αγοράζουν κάποια έντυπα ή κάποια βιβλία; Και οι πληροφορίες τους θα 'ταν ακριβείς, και θα ενίσχυαν και την κουλτούρα αυτού του τόπου.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ
«Γύρω από το νησί ή θάλασσα» Μυθιστόρημα. Σελ. 102

Στεχαστικό αφήγημα είναι το μυθιστόρημα διδύμο του Κοροβέση γύρω από το νησί ή θάλασσα. Ένας μύθος που δεν είναι ποτέ το ίδιο.

«Περιγραφή»: η ονειρική πηγή της ζωής
ΚΕΙΜΕΝΑ Π. ΚΟΡΟΒΕΣΗ, ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

Ο Περικλής Κοροβέσης και ο Χρόνης Μπότσαγλου εφευρίσκουν ο καθένας με την δική του έκφραση την

πλαίσιο για παιδιά

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ: Η συνέλευση των ζώων. ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΟΥ: Έξι τραγούδια για ποντίκια. Μουσική: Γιώργου Κουρουπού. Τραγούδι: Σπύρου Σακκά. Εικονογράφηση:

xt of dear scars. Now taken place in Greece ber into the thousands. ened, unpopular military regime, goes on today.

Pericles Korovessis, a 28-year-old Athens actor, told me he didn't believe the stories either, until Asphakia, the Greek security police put him through what it likes to call the "machine of truth."

One Monday morning at 3 a.m., five armed plainclothesmen burst into his apartment. Odyssef Spanos, the leader, told the others what to look for: "Every thick book is a Communist book." The police seized ten Communist tapes, a BBC English lesson, the classics of Aristotle, and Aeschylus. They took their

H CIA

Τα άκρως απόρρητα ντοκουμέντα που αφορούν τον βασικό ύποπτο, παραδόθηκαν στο περιοδικό μας από υψηλά ιστάμενο πρόσωπο με διπλή καριέρα στην Γκε-Πε-Ου και τη Σία, συμμαθητή του Τζέιμς Μποντ και συγγενή του Χούβερ.

Η Αμερικάνικη Γερουσία, ασχολήθηκε δύο φορές με τη περίπτωση Κοροδέση όπως θγαίνει από τα επίσημα πρακτικά της. Στις 2 Μαΐου και στις 26 Ιουνίου 1969, ύστερα από το θόρυβο που ξεσήκωσε το άρθρο του C. WREN για τα βασανιστήρια στην Ελλάδα, στο LOOK magazine.

Paris-Match

Camera Press

Lambrou

son and a victim of the falanga, Pericles Korovessis

ΕΙΝΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

«Τον εντόπισαν 4 μυστικές υπηρεσίες... φέρεται στα αρχεία των υπηρεσιών σαν ηθοποιός-συγγραφέας με έντονη αντιδικτατορική δράση. (Γνωρίζουμε τα στοιχεία του αλλά για ευνόητους λόγους δεν τα αναφέρουμε)».

ΕΘΝΟΣ 29.9.89

Η αλήθεια είναι πως δεν τον εντόπισαν μόνο 4 μυστικές υπηρεσίες, αλλά και ο τύπος όλης της Ευρώπης. Τα γνωστά αντιχουντικά ραδιόφωνα μετέφεραν στο εσωτερικό της χώρας, τις παράνομες για τη νομιμότητα της Ελλάδας των Ελλήνων Χριστιανών, δραστηριότητες του εν λόγω «Έλληνα» (τα εισαγωγικά της Χούντας για την ανθελληνική του δράση). Τα στοιχεία του, δεν χρειάζονται γιατί δεν υπάρχει κανείς που να μη καταλάβει ποιον εννοεί η εν λόγω «Εφημερίδα».

ΣΟΥΗΔΙΑ

«Ο εν λόγω "συμβολαιογράφος" ξεμύτησε από το καθούκι του και ήρθε στην Αθήνα από τη Σουηδία όπου διαμένει τα τελευταία χρόνια».

(ΕΘΝΟΣ 29.9.89)

Το περιοδικό μας μπήκε στο καθούκι του Κοροδέση και φέρνει στη δημοσιότητα πράγματα που υπήρχαν στη... δημοσιότητα! Ο βασικός ύποπτος είχε εντοπισθεί από την ελληνική κοινότητα της Στοκχόλμης που τον πασακολουθούσε όλα αυτά τα χρόνια. Τα δε μεταναστευτικά έντυπα, τον είχαν ανακαλύψει και είχαν παραδώσει όλο το υλικό που τον αφορούσε σ' όποιον ενδιαφερόταν να το διαβάσει.

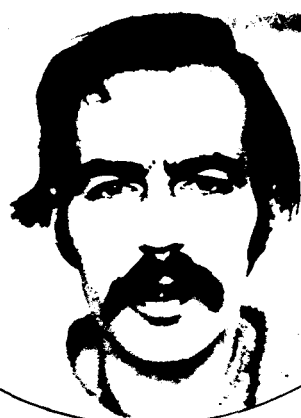
DAB:s as Fackklubb

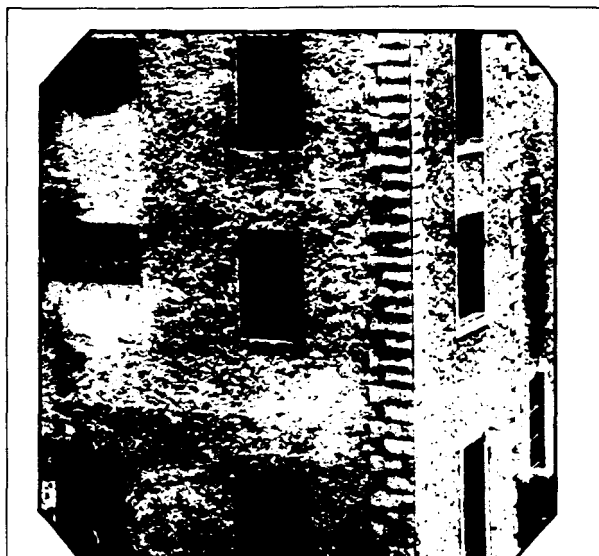
and over American taxpayers' money to a government that rules by torture?

by a purge cities at the One green tortures took ers are hung behind their doused with

frequently a girl told the toilet. been kept solitary fam-

brought up on the Senate strument to Pell believes tary assistar We should h ture has bee Americ after the co our Gover sensus is Greece's its 20 Gree

di PERICLE KOROVESSIS

Il testo che pubblichiamo è tratto dal libro "La Filiera" (la filiera) scritto da Pericle Korovessis, un greco di ventinove anni torturato nelle prigioni dei colonnelli. Korovessis militava in gruppi politici di sinistra ed aveva fondato un teatro ambulante che dava le sue rappresentazioni nei quartieri operai di Atene e del Pireo. Dopo il colpo di stato del 21 aprile 1969, fu arrestato e torturato.

Pericles Korovessis stands free in the streets of London (right). In the background two British policemen take no notice of him. In Greece, where Korovessis was born, the police took a different attitude, enforcing their attentions with beatings and electric shocks.

κουλτούρα

Περικλής Κοροβέσης:

ΜΑΧΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕ ΤΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Το περιοδικό μας έχει ως σκοπό να ενημερώσει τους αναγνώστες για τα αποτελέσματα των ερευνών που πραγματοποιούνται στο χώρο της κοινωνικής και πολιτικής δράσης. Το περιοδικό μας είναι δωρεάν και μπορεί να ζητηθεί από τους αναγνώστες που το επιθυμούν.

Παρακαλώ να συμπληρώσετε το παρακάτω έντυπο και να το επιστρέψετε στο περιοδικό μας.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ-ΤΟΥΣ

Το Ε.Ν.Σ. (Εθνική Νομισματική Αρχή) είναι η κύρια αρχή που ελέγχει την οικονομία της χώρας. Η Ε.Ν.Σ. είναι υπεύθυνη για την διατήρηση της σταθερότητας του νομίσματος και την ανάπτυξη της οικονομίας. Η Ε.Ν.Σ. είναι υπεύθυνη για την διατήρηση της σταθερότητας του νομίσματος και την ανάπτυξη της οικονομίας.

ΕΙΝΑΙ ΗΘΟΠΟΙΟΣ

(Έθνος 29.9.89)

Ο Κοροβέσης, έπαιξε τελευταία φορά στο Θέατρο, το καλοκαίρι του 1967, με το «Πειραϊκό Θέατρο» του δασκάλου του, Δημήτρη Ροντήρη, στους «Πέρσες» και τον «Ιππόλυτο».

Δηλαδή εδώ και 22 χρόνια έχει εγκαταλείψει το επάγγελμα. Στα αρχεία όμως της Χουντικής και Προχουντικής Ασφάλειας έχει μείνει σαν «ηθοποιός» (Scripta Manent). Όποια ένδειξη στο «ηθοποιός» είναι χουντικής ή προχουντικής προέλευσης.

Στη φωτογραφία μας ο «ηθοποιός» μας αγνώριστος. Ανάμεσα στους Γ. Μιχαηλίδη, Υ. Κουτσουμάκη, Τ. Υφάντη, Β. Καζάν, Μ. Τζαλιώδη, Β. Τζιθιλικά, Χ. Τσάγκα κ.ά. (Θέατρο Ν. ΙΩΝΙΑΣ 1966).

ΣΤΗ ΓΙΑΦΚΑ ΤΟΥ ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Δημοσιεύουμε, κατά παγκόσμια αποκλειστικότητα, τη μοναδική φωτογραφία (Γ. Θεοδοσιάδης) γιαφκας εν λειτουργία! Ο εγκέφαλος πίσω από το μικρόφωνο, αγνώστων στοιχείων, δίνει εντολές και οι οπαδοί του τις εκτελούν. Ο Κοροβέσης εδώ υπογράφει το μεγάλο «συμβόλαιο» με τις γνωστές τελετουργίες των αναρχικών. Το παιδάκι που διακρίνεται μυείται στα μυστήρια της μαύρης μαγείας. (Στοκχόλμη 1979) ΚΑΝΕΝΑΣ ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕ. Οι Ελληνικές Αρχές όχι μόνο δεν κινήθηκαν εγκαίρως, αλλά και δεν ερεύνησαν.

Τον εντόπισαν και κάποιες δεκάδες χιλιάδες αναγνώστες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Παραθέτουμε μαρτυρίες των ξένων υπηρεσιών, που πρόθυμα άνοιξαν τα αρχεία τους για να επιβεβαιώσουν την ακρίβεια των στοιχείων που χρησιμοποιούμε

ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ
ΤΟΥΡΚΙΚΑ
ΑΓΓΛΙΚΑ
ΓΑΛΛΙΚΑ
ΝΟΡΒΗΓΙΚΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΦΙΛΑΝΔΙΚΑ
ΣΟΥΗΔΙΚΑ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΑ

Οι πληροφορίες είναι COPYRIGHT του Σχολιαστή και κατοχυρωμένες σύμφωνα με τους διεθνείς νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

TIMES

- Φοιτητές, Άνεργοι, Συνταξιούχοι
έντυπα μικρής κυκλοφορίας ΔΩΡΕΑΝ
- ΤΡΑΠΕΖΕΣ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΤΟΠΙΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ
- ΚΥΠ - ΕΘΝΟΣ ΔΕΝ ΠΟΥΛΑΜΕ

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

• Από το μεσημέρι της Τρίτης 26 Σεπτεμβρίου, λίγες ώρες μετά τη δολοφονία του Π. Μπακογιάννη αρχίζει η παρακολούθηση στο σπίτι του Π. Κοροβέση από δεκάδες άνδρες της Ασφάλειας. Τη διαπίστωση αυτή κάνουν οι κάτοικοι της ήσυχης και κλειστής γειτονιάς, και στην αρχή παραξενεύονται μ' αυτά τα ύποπτα αυτοκίνητα που σταθμεύουν ώρες ολόκληρες μαζί με τους ιδιότυπους επιβάτες τους. Μόνο μετά από λίγες μέρες θα καταλάβουν το σκοπό και την ταυτότητα των περιεργών.

• Την Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου το Έθνος αναγγέλλει στην πρώτη σελίδα: Ποιοι είναι οι δολοφόνοι. Συγκλονιστικές αποκάλυψεις σε λίγες μέρες. Στο σχετικό ρεπορτάζ δεν υπάρχει καμία παραπάνω πληροφορία. Το πρωί της ίδιας μέρας, όπως αποκαλύπτει το Ποντίκι (6.10), ο φάκελος Κοροβέση στην ΕΥΠ με τα διακριτικά Κ.678 αρχίζει να... κινείται. Στις 11.40' ο διοικητής της ΕΥΠ δέχεται μια επίσκεψη που αφορά αυτό το φάκελο.

• Την Πέμπτη 28 Σεπτεμβρίου κυκλορεί το χουντικό εβδομαδιαίο φύλλο Στόχος με κεντρικό θέμα «Διόρισαν ύποπτο σε υψηλή θέση» και «Οι 48 ύποπτοι για την 17 Νοέμβρη». Πρόκειται για επαναφορά της παλιάς «λίστας» της ΚΥΠ που είχε συνταχθεί στις αρχές του 1980 και είχε δημοσιευτεί στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (9.12.84). Μέσα στα ονόματα συμπεριλαμβάνεται φυσικά κι αυτό του Π. Κοροβέση. Η τύχη της λίστας αυτής είναι γνωστή: η εφημερίδα καταδικάστηκε και αποζημίωσε τους αναφερόμενους ως ύποπτους. Την ίδια μέρα η ηγεσία της αστυνομίας αντικαθίσταται από στελέχη νομιμόφρονα προς τη νέα ηγεσία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης «Κεφαλογιάννης».

• Την Παρασκευή 29 Σεπτεμβρίου το Έθνος εκπληρώνει την υπόσχεσή του: ΙΔΟΥ Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ - επιγράφεται στην πρώτη σελίδα το ρεπορτάζ που δημοσιεύεται στην τρίτη σελίδα. Η κα Αγγελική Νικολούλη, χωρίς να αναφέρει το όνομα του Π. Κοροβέση, περιγράφει λεπτομερώς τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά του και τα συνδέει με κάποιον Έλληνα που πήρε μέρος στις πρώτες δολοφονίες της «17 Ν» του Γουέλς και του Μάλλιου, προσθέτοντας ότι μετά από χρόνια παραπλοισμό ενεργοποιήθηκε πάλι πρόσφατα ενόψει του μεγάλου συμβόλαιου Παύλος Μπακογιάννης.

Αυτό που φαίνεται ότι ενεργοποιήθηκε είναι ο ίδιος ο παλιός φάκελος της ΚΥΠ του 1980, εμπλουτισμένος με νεότερα στοιχεία της πασοκικής περιόδου. Είναι χαρακτηριστικός ο όρος «βασικός ύποπτος» που αναφέρεται και σ' εκείνο το παλιό έγγραφο, όπως και η ομολογία: «Από το 81 και μετά δεν υπάρχει κανένα στοιχείο (στα αρχεία της Ασφάλειας και της ΚΥΠ)».

Μπορεί να μην τον κατονομάζει, αλλά

όπως δηλώνει ευθαρώς η κα Νικολούλη

Γνωρίζουμε τα στοιχεία του αλλά για ευνόητους λόγους δεν τα αναφέρουμε. Η υποδοχή που είχε το κείμενο είναι γνωστή: από τους ραδιοσταθμούς κοινολογείται η αποκάλυψη πριν ακόμα κυκλοφορήσει η εφημερίδα. Η ακαριαία απάντηση έχει αποφασιστική σημασία. Η μήνυση που καταθέτει ο Π. Κοροβέσης το ίδιο μεσημέρι συνοδεύεται από ομόφωνη κατάδική του δημοσιεύματος σ' όλους τους πολιτικούς, δημοσιογραφικούς και πνευματικούς χώρους. Η σκευωρία μένει μετωρύη. Οποιαδήποτε σκοπιμότητα την προκάλεσε πρέπει να αναθεωρήσει την πρακτική της εφαρμογή.

• Το Σάββατο 30 Σεπτεμβρίου το Έθνος είναι απελπιστικά μόνο. Ακόμα και οι εφημερίδες της δεξιάς αποκρούουν τη σκευωρία. Υποχρεώνεται λοιπόν η ίδια η Α. Νικολούλη να θολώσει τα νερά: Η σύνταξη του δημοσιεύματος αγνοούσε το όνομα του αναφερομένου στο σήμα όταν συνέλεγε και διασταύρωνε τις πληροφορίες της. Στην ίδια σελίδα η εφημερίδα διαψεύδει τη... διάψευσή της: «Οι πληροφορίες της εφημερίδας είχαν δοθεί σαν όνομα του ύποπτου διαφορετικό απ' αυτό του κ. Κοροβέση. Ίσως και για λόγους παραπλάνησης». Μ' άλλα λόγια, εμείς νομίζαμε ότι δεν είσατε εσείς, αλλά ίσως κάναμε λάθος. Όπως θα 'λεγε και ο κ. Μπόμπολας της λενινιστικής περιόδου, ένα θήμα μπρος δυο θήματα πίσω. Πρόκειται για προφασίες εν αμαρτίαις. Όπως θα αποκαλύψει ο συντάκτης του Έθνους Θύμιος Παπανικολάου ήταν εν γνώσει της διεύθυνσης της εφημερίδας ότι το δημοσίευμα αναφερόταν στον Π. Κοροβέση. «Ο διευθυντής σύνταξης του ΕΘΝΟΥΣ Ν. Νικολαΐδης δεν αρνήθηκε ότι ήταν ο Κοροβέσης και μου ζήτησε τον αριθμό τηλεφώνου του για να του πάρει συνέντευξη». Για το ίδιο θέμα υπάρχουν κι άλλες μαρτυρίες.

• Τις επόμενες μέρες, το Έθνος για να αμυνθεί χωρίς να ανακαλέσει επιχειρεί νέα κατασκευή: «Σκοτώθηκαν» να φτιάξουν ένοχο» ενν. το ΠΑΣΟΚ. Όλη η υπόθεση, σύμφωνα με τη νέα εκδοχή, κατασκευάστηκε από το ΠΑΣΟΚ. Την ίδια γραμμή ακολουθούν και οι άλλες εφημερίδες της Νέας Δημοκρατίας.

• Στις 18 Οκτωβρίου ο Θ. Παπανικολάου απολύεται σχεδόν ταυτόχρονα από το Έθνος και το κρατικό ραδιόφωνο την επομένη η απόλυσή του απ' την ΕΡΑ μετράται σε απλή υποδόσμηση. Η ΕΣΗΕΑ, σ' όλη αυτή την ιστορία μένει αμέτοχος παρατηρητής. Η μόνη κίνηση που ακούγεται είναι ότι κάποιος θέλουν να παραπέμψουν τον Γιάννη Καλαϊτζή στο πειθαρχικό της ένωσης για το σκίτσο του στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία της 30.9. Ίσως μετά το πρώτο σοκ από την οργή που ξεσήκωσε το δημοσίευμα, οι εμπνευστές του περνούν στην ανεπίθεση...

Η ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Για το κατασκευάσμα του ΕΘΝΟΥΣ διαμαρτυρήθηκαν:

- 250 έλληνες πολίτες (συγγραφείς, δημοσιογράφοι, πανεπιστημιακοί, κλπ.) υπέγραψαν κοινή δήλωση. Τη δημοσίευση του κειμένου ακολούθησαν δεκάδες άλλες υπογραφές.
- Η Ένωση Σουηδών Συγγραφέων που ζητά μάλιστα απ' τη σουηδική πρεσβεία στην Αθήνα να προστατέψει τον Π.Κ.
- Όλοι οι έλληνες δημοσιογράφοι της Σουηδίας.
- Παράγοντες της ελληνικής κοινότητας της Σουηδίας.
- Η Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων και Κοινοτήτων της Σουηδίας.
- Διάσημοι γάλλοι ελληνιστές όπως ο Βιντιάλ Νακέ και ο Βερνάν. Επίσης γερμανοί ελληνιστές.
- Από το Παρίσι οι Καστοριάδης, Πετρόπουλος, Αλεξάκης, Τσιώμης, κλπ.
- Ο Σύλλογος Ελλήνων Εκδοτών.

Ο ΧΑΜΑΙΛΕΩΝ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΠΡΟΤΙΜΑ ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟ

ΙΣΩΣ δεν υπάρχει άλλη εφημερίδα στην Ελλάδα με «δυναμική παρουσία» σαν το *Έθνος*. Δεν είναι βέβαια συμπτωματικό το γεγονός ότι το περίφημο δημοσίευμα *ΙΔΟΥ Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ*, σ' αυτή την εφημερίδα είδε το φως. Είναι το αποκορύφωμα μιας αμέτρητης σειράς «επιτυχημένων πρωτοσέλιδων» που καθιέρωσαν στην Ελλάδα το ταμπλόιντ, και επέβαλαν σ' όλο τον ελληνικό τύπο τη δημοσιογραφική κραυγή και την έλξη δια του εγχρώμου αποτροπιασμού.

Τη μέθοδο που ακολούθησε σήμερα εις βάρος του Π. Κοροβέση την έχει δοκιμάσει κι άλλες φορές. Θυμίζουμε ότι μετά τη δολοφονία Αθανασιάδη είχε πάλι σπεύσει να προαναγγείλει: «Ποιοι είναι πίσω από τη δολοφονία» έγραφε το πρωτοσέλιδο στις 30.3.83 χωρίς στο σχετικό κείμενο να υπάρχει καμιά πληροφορία. Το αποτέλεσμα ήταν πενιχρό: «Μαφιόζοι οι εκτελεστές» μας αποκάλυπτε δυο μέρες αργότερα...

Είναι γνωστή επίσης η παραπληροφόρηση γύρω απ' την απόπειρα δολοφονίας του Γ. Ραυτόπουλου. Μαζί με άλλες εφημερίδες το *Έθνος* πρόλαβε να θγάλει δολοφόνους τον Γ. Σερίφη και τον Μ. Κασίμη. Μετά από ένα χρόνο έκανε επανόρθωση που πέρασε βέβαια στα ψιλά και αγνοήθηκε.

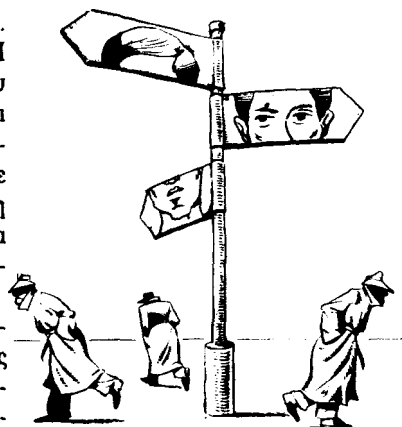
Τα παραδείγματα θα μπορούσαν να πολλαπλασιαστούν. Ενδιαφέρον όμως έχει και η πολιτική πορεία του *Έθνους*. Η εφημερίδα που ξεκίνησε λίγες μέρες πριν τις εκλογές του 1981 σαν ο θράχος της Αλλαγής, φιλοδοξεί σήμερα να γίνει το αγαπημένο παιδί της δεξιάς. Δεν είναι μοναδική η περίπτωση στον ελληνικό τύπο. Παρόμοια διαδρομή διέγραψε π.χ. και ο *Ελεύθερος Τύπος*, αλλά ο Βουδούρης έκανε τη στροφή εγκαίρως, ενώ ο Μπόμπολας πολύ καθυστερημένα και μόνο αφού είχε διαμορφώσει ένα αναγνωστικό κοινό στηριγμένο σε σκληρά αντιδεξιά δημοσιεύματα.

Ας σημειώσουμε εδώ ότι σ' όλη αυτή την περίοδο η εφημερίδα μπορεί να άλλαξε πολιτικές αναφορές διατήρησε όμως την ίδια δημοσιογραφική συνταγή. Αρχιτέκτονας της συνταγής είναι ο Αλέξανδρος Φιλίππου που το 1981 αντέγραψε το μοντέλο της αγγλικής Ντέιλι Μέλ. Ο Α.Φ. θεωρείται

το «ιερόν(;) τέρας» της νέας ελληνικής δημοσιογραφίας εφόσον έχει εμπνεύσει ή έστω συμμετάσχει στα περισσότερα απ' τα εγχειρήματα «ανακαίνισης» των εφημερίδων τα τελευταία 20 χρόνια, και οι περισσότεροι απ' τους σημερινούς διευθυντές εφημερίδων υπήρξαν μαθητές ή συνεργάτες του. Οι πολιτικές του πεποιθήσεις παραμένουν ένα μεγάλο ερωτηματικό. Άλλοι τον κατηγορούν για συνεργασία με τη χούντα και άλλοι ότι είναι «φιλοκομμουνιστής» ή ακόμα και όργανο των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών! Οι πρώτοι θυμίζουν τη βράβευσή του με τη «Χρυσή Πέννα» επί δικτατορίας, οι δεύτεροι ανασκαλεύουν την πολιτική αρθρογραφία της πρώτης περιόδου και τη συνδέουν με τις οικονομικές σχέσεις των ιδιοκτητών του *Έθνους* με την ΕΣΣΔ.

Το μόνο σίγουρο είναι ότι ο Α.Φ. έχει ένα σταθερό «πιστεύω»: την άνοδο του δείκτη κυκλοφορίας. Από βδομάδα σε βδομάδα, στην ίδια στήλη της εφημερίδας μπορεί να παρουσιάζεται το μαύρο-άσπρο και αντίστροφα, ανάλογα με τις προβλεπόμενες αντιδράσεις της «κοινής γνώμης». Ένα πρόχειρο παράδειγμα από την τελευταία περίοδο είναι οι αναφορές της εφημερίδας στη Δήμητρα Λιάνη. Είναι γνωστό ότι σήμερα κρατά την πιο ακραία θέση, δημοσιεύοντας ακόμα και τις κασέτες που αρνήθηκε ο Δ. Ρίζος του *Ελεύθερου Τύπου*. Να τι έγραφε όμως ο ίδιος ο Α.Φ. πριν ένα χρόνο για το πρόσωπο της σημερινής κας Παπανδρέου: «Για την ίδια λένε ότι πρόκειται για μια ζεστή κοπέλα, με εξαιρετικά φιλική διάθεση, αρκετά ευφυή και ικανή να παρακολουθήσει μια συζήτηση, ανοιχτή και ελεύθερη να αφοσιωθεί και να ανταποκριθεί σ' ένα δυνατό αίσθημα που θα της ενέπνεε η προσωπικότητα ενός ανθρώπου. Ο Πρωθυπουργός υπήρξε η περίπτωση της» (16.6.88) Λίγες μέρες αργότερα ο Α.Φ. μεταβλήθηκε από θαυμαστή σε διώκτη του «δυνατού αισθήματος».

Αυτή ήταν η μεταβατική περίοδος από την πλήρη στήριξη της «Αλλαγής» στην απόλυτη ταύτιση με την «Απαλλαγή». Εκείνη την εποχή το *Έθνος* είχε αρχίσει να κάνει κριτική στο ΠΑΣΟΚ, αλλά παρέμενε «κάθετο» απέναντι στη Νέα Δη-

μοκρατία. Οι παλιές αγαθές σχέσεις με το ΚΚΕ είχαν ήδη διαταραχθεί από τις δημοτικές εκλογές του 87. Τότε το 'Εθνος αποφάσισε να «ανοίξει» τις στήλες του στις «ένοπλες ομάδες». Μέχρι τότε η εφημερίδα χαρακτηριζόταν από έναν υπερσυντηρητισμό. Μπορεί σε κείμενα για τις διεθνείς σχέσεις να κολάκευε τις θέσεις της ΕΣΣΔ και να προωθούσε τον πασοκικό «αντιιμπεριαλισμό» της πρώτης περιόδου, όμως ουδέποτε έχει μιλήσει για κινήματα, μαζικούς αγώνες ακόμα και στην αρχή της έκδοσής του.

«Έχω προσωπική αντίληψη γι' αυτό το θέμα» μας λέει ο Θύμιος Παπανικολάου, ο συντάκτης που απολύθηκε επειδή τόλμησε να επιβεβαιώσει ότι η διεύθυνση της εφημερίδας γνώριζε ποιον εννοούσε το δημοσίευμα «ΙΔΟΥ Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ». «Έχω γράψει πολλά άρθρα γύρω από κοινωνικά θέματα και έχουν όλα απορριφτεί. Μάλιστα, ένα απ' αυτά, με τίτλο «Βία και θιασμός» αναφερόταν στην ψυχική και κοινωνική καταναγκασμό που επιβάλλεται στη γυναίκα από τα μέσα ενημέρωσης. Ο Φιλιππόπουλος το πέταξε με αλλεργία. Είχα αποπειραθεί να γράψω για το τι γίνεται μέσα στο στρατό, τους αντιρρησίες κλπ. Απορρίφθηκαν κι αυτά μετά βδελυγμίας».

Και ξαφνικά τα κείμενα του Θ. Παπανικολάου αρχίζουν να δημοσιεύονται. Ιδιαίτερα αυτά που αφορούν την παρουσίαση των θέσεων της «17 Νοέμβρη» και των άλλων ένοπλων οργανώσεων. Η αλλαγή πλεύσης της εφημερίδας έχει ανάγκη κάποιο άλλοθι. Κι αυτό το άλλοθι θα το αναζητήσει στην ανοιχτή υποστήριξη των ένοπλων ομάδων. «Εγώ πάντα είχα αυτές τις απόψεις, αλλά μόνο τότε επιτράπηκαν και χρησιμοποιήθηκαν», μας εξηγεί ο Θ. Παπανικολάου. Αλλά ολοκληρή η εφημερίδα, ως δια μαγείας παύει να μιλά για τρομοκράτες ή εγκληματίες και υποστηρίζει με τους τίτλους και τα ρεπορτάζ το δικό του αγώνα τους. Υπάρχει και κύριο άρθρο στη στήλη ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ που επιδοκιμάζει τη δράση του ΕΛΑ μετά το χτύπημα της ντισκοτέκ για τα ναρκωτικά.

Οι λόγοι που οδήγησαν την εφημερίδα σ' αυτή τη γραμμή είναι πολλοί: Πρώτα-πρώτα ο τυχοδιωκτισμός της «κυκλοφοριακής επιτυχίας». Είναι γνωστός ο ανταγωνισμός του 'Εθνους με την Ελευθεροτυπία από την αρχή της έκδοσής του. Δε θα 'χανε λοιπόν την ευκαιρία ο Α.Φ. που του παρουσιάστηκε μετά το γνωστό άρθρο του Γ. Βότση «'Ακου με ένοπλε σύντροφε». Αλλά δεν είναι μόνον αυτό. Χρειάζονται τότε η εφημερίδα ένα πολιτικό άλλοθι και οι υπεύθυνοι ένα προσωπικό άλλοθι, για να 'χουν το κεφάλι τους σίγουρο. «Έχω κάποιες ενδείξεις και για έναν τρίτο λόγο», προσθέτει ο Θ. Παπανικολάου: «'Ισως πίστευαν ότι μέσω εμού θα έφταναν σ' αυτές τις οργανώσεις. Είχαν φαίνεται υπόνοιες ότι εγώ είχα κάποιους δεσμούς και μου πέταγαν σπόντες, μου έστηναν μικρές παγίδες. Έρμεσα μου είχαν γίνει "δολοφονικές προτάσεις"».

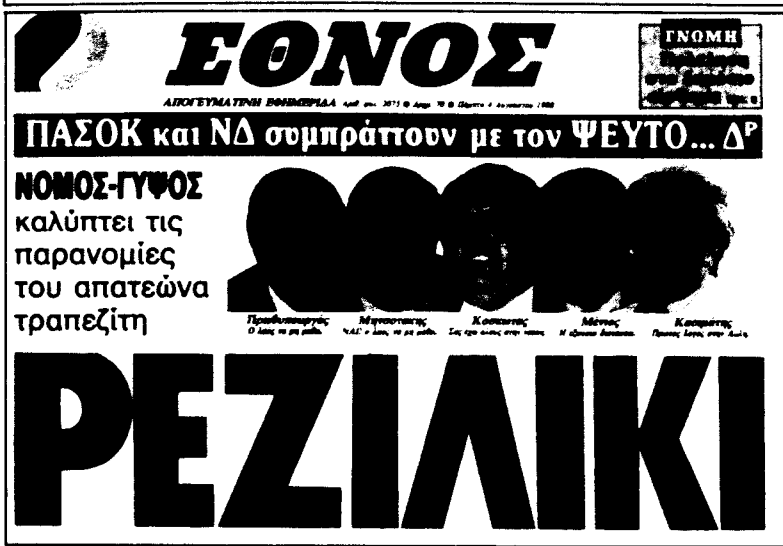
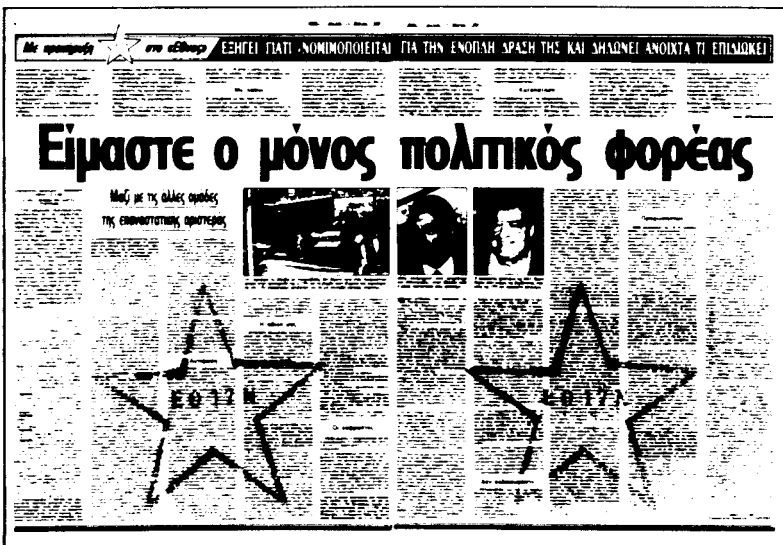
Όταν, κατά την περίοδο του Χέρφιαντ η εφημερίδα άρχισε να αλλάζει οριστικά πολιτικό στρατόπεδο, άλλαξε και η στάση απέναντι στις ένοπλες ομάδες. Από τότε έπαψαν να δημοσιεύονται και τα κείμενα του Θ. Παπανικολάου. «Υπήρξε τότε στη ΓΝΩΜΗ ένα άρθρο που υποστήριζε ότι παραδόξως οι αντιλήψεις της 17 Νοέμβρη συμπίπτουν μ' όσα είπε ο Ανδρέας. Τότε εγώ διαμαρτυρήθηκα στον Φιλιππόπουλο και ζήτησα να εκφράσω δημόσια τη διαφωνία μου, εφόσον μάλιστα είχα χρησιμοποιηθεί και εγώ και οι απόψεις μου. Τότε ο Φιλιππόπουλος μου πρότεινε να γράψω ένα κείμενο όπου θα τεκμηριώνω «μαρξιστικά» ότι αυτές οι ομάδες προέρχονται από το Καστρί. Μου είπε μάλιστα ότι θα το εκτιμήσει πολύ αυτό! Εγώ βέβαια του απάντησα μονολογικά ότι αν το πίστευα θα το είχα γράψει».

Η νέα γραμμή της εφημερίδας δεν επέτρεπε τη δημοσίευση κανενός κειμένου κριτικού προς την πολιτική της Νέας Δημοκρατίας και του Συνασπισμού. «Είχα δώσει ένα άρθρο με κριτική στο πρόγραμμα του Συνασπισμού που απορρίφτηκε με τη δικαιολογία ότι όποιος κάνει σήμερα κριτική στον Συνασπισμό είναι προδοκώτορας. Μάλιστα τότε μου είχαν κόψει και μια παρουσίαση του τεύχους του Σχολιαστή που έκανε κριτική στον Συνασπισμό».

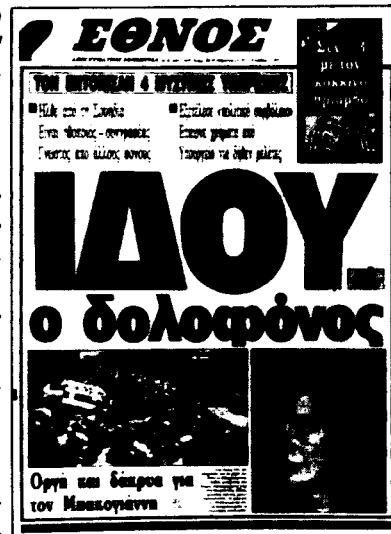
Το πρώτο διάστημα χρησιμοποίησαν τον Συνασπισμό ως προμετωπίδα της πολιτικής τους μεταμόρφωσης. Σε συσκέψεις των στελεχών της εφημερίδας λεγόταν καθαρά ότι πρέπει να υποστηριχθεί η Νέα Δημοκρατία. Όπως αποκαλύπτει ο Θ. Παπανικολάου: «Σε συζήτηση που είχαμε πριν τις εκλογές του Ιουνίου ο Φιλιππόπουλος μου δήλωσε ότι ο Συνασπισμός πρέπει να θγει καθαρά να δηλώσει ότι όλοι πρέπει να ψηφίσουν Νέα Δημοκρατία για να φύγουν οι κλέφτες του

Δευτέρα 14.3.88: Τότε που οι «τρομοκράτες» ήταν «επαναστάτες».

Πέμπτη 4.8.88: Η μεταβατική περίοδος. Όταν ο Μητσούκης και ο Παπανδρέου ήταν συνυπεύθυνοι.

Τετάρτη, 27.9.89: Το «Εθνος» προετοιμάζει τους αναγνώστες του.

Παρασκευή, 29.9.89: Η «αποκάλυψη».

ΠΑΣΟΚ και μετά θάλεψουμε».

Αυτή η αλλαγή θέσης ολοκληρώθηκε μέχρι τις εκλογές και εκφράστηκε και μέσα στη λειτουργία της εφημερίδας. Έστειλαν για ρεπορτάζ δημοσιογράφους και τους ζητούσαν να καλύψουν με συγκεκριμένο τρόπο τα πολιτικά γεγονότα. Υπήρξαν πολλές περιπτώσεις κατάφωρων επεμβάσεων πάνω σε κείμενα συντακτών που έβλεπαν τις υπογραφές τους κάτω από αλλοιωμένα δημοσιεύματα. Αυτό δημιούργησε μια ένταση στην εφημερίδα και στις συνελεύσεις των δημοσιογράφων εκφράστηκαν πολλές ανησυχίες, όχι για πολιτικούς αλλά για καθαρά επαγγελματικούς λόγους. Αυτή η ιστορία είχε σα συνέπεια να παροπλιστούν πολλοί δημοσιογράφοι που είχαν χρησιμοποιηθεί κατά το παρελθόν και να προωθηθούν νέοι.

«Δεν είναι τυχαίο ότι αυτή την περίοδο η Νικολούλη έγινε πρώτο όνομα. Ήταν σ' όλους γνωστό ότι ήταν αγωγός παραπληροφόρησης. Μπροστά μου ο Φιλιππόπουλος της είχε πετάξει κάποτε ένα κείμενο επειδή όπως έλεγε ήταν κείμενο μυστικών υπηρεσιών. Η Νικολούλη ήθελε ν' αποδείξει ότι το επεισόδιο του City of Poros το έκαναν επαναστατικές οργανώσεις, με ένα κείμενο παραπληροφόρησης από τις μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ. Ήταν γνωστή και η ιστορία της Νικολούλη και οι πηγές της, αλλά αυτή η γυναίκα πλέον έγινε ο κεντρικός άξονας των ειδήσεων του "Εθνους" τον τελευταίο καιρό. Είναι χαρακτηριστικό του καταντήματος της εφημερίδας».

Ο ρόλος της εφημερίδας στην ενορχηστρωμένη καμπάνια γύρω απ' τις σχέσεις του ΠΑΣΟΚ με τη 17 Νοέμβρη είναι σημαντικός και η τοποθέτησή του θαρραίνει ακριβώς επειδή σε κάποια φάση είχε υποστηρίξει αυτές τις οργανώσεις. Είναι σίγουρο ότι πρέπει να περιμένουμε συνέχεια σ' αυτές τις κατασκευές. Ιδιαίτερα, σήμερα, που η «δημοσιογραφική σχολή» του ΕΘΝΟΥΣ μένει στο απυρόβλητο και δέχεται κριτική μόνο απ' τον υπονομευμένο και αφερέγγυο πασοκικό τύπο.

Δεν ξεχνάμε, άλλωστε, ότι ο δημοσιογράφος που υπέγραφε το ρεπορτάζ με την ανατριχιαστική φωτογραφία του συγκολλημένου πτώματος της Ζωής Φραντζή πήρε το βραβείο του Ιδρύματος Μπότση την ίδια χρονιά. Πολλές φορές το 'Εθνος δείχνει να κάνει αυτό που θα 'θελαν να κάνουν όλες οι εφημερίδες αλλά δεν τολμούν. Αν θέλετε ένα πρόσφατο παράδειγμα ψάξτε τον τρόπο που δημοσίευσε κάθε εφημερίδα την ίδια φωτογραφία με το κομματιασμένο σώμα του Μιχάλη Παυλή.

Δημήτρης ΨΑΡΡΑΣ